

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΟΙ 4 ΜΕΓΑΛΟΙ

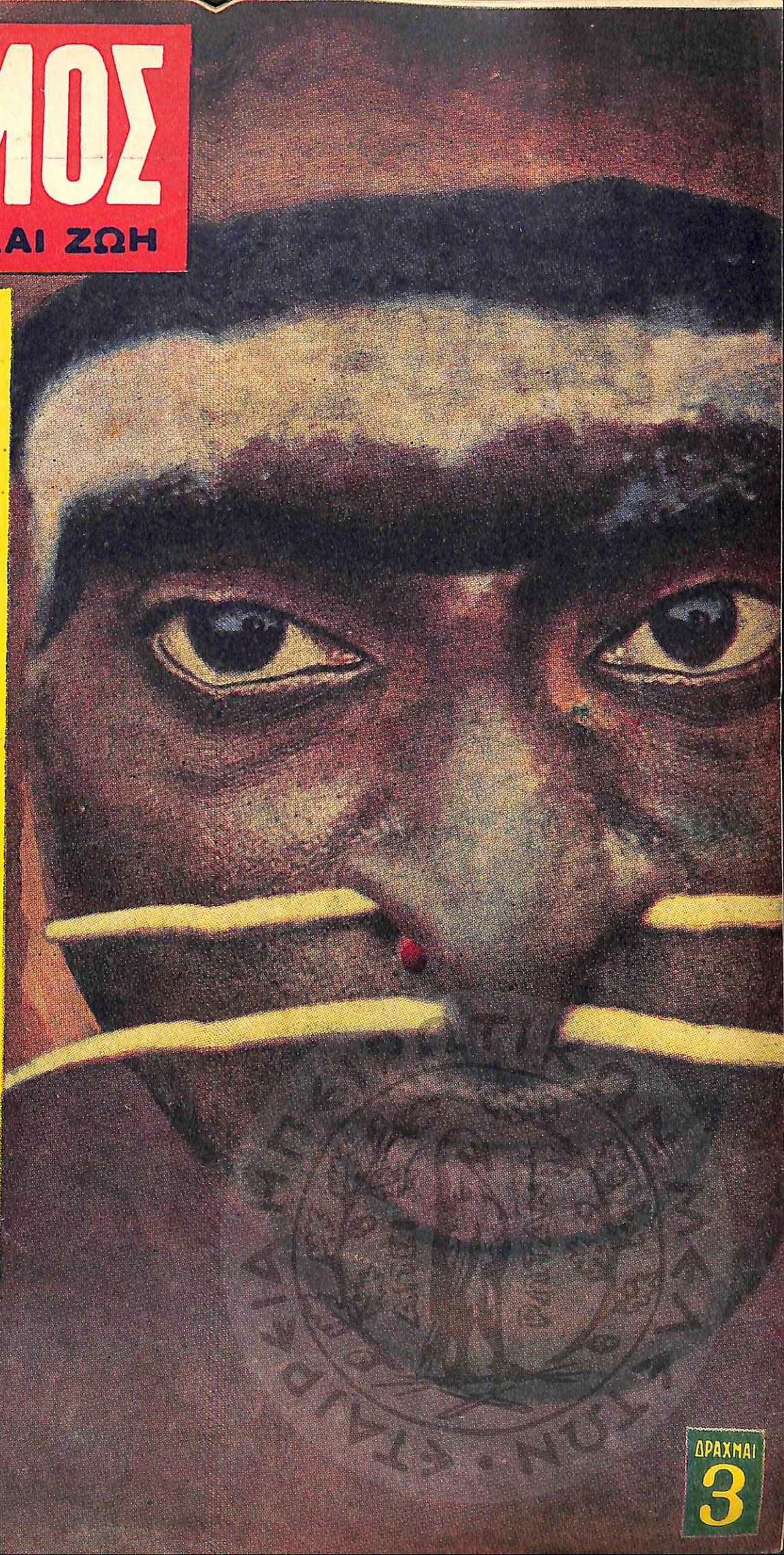
Πίστη, αίνιγμα
ἐκπληξη καὶ
πεπρωμένο

★

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ
ΘΑΥΜΑΤΑ

★

Κυνηγοὶ
κεφαλῶν

Μέ το Περιεχόμενο

ΤΑ ΣΠΙΤΙΑ

Είναι μια βραδυά ήρεμη, δεν σεϊεται φύλλο, τὸ φεγγάρι κάνει τὴ γαλήνη νὰ μοιάζει ἀκόμη μεγαλύτερη ἀπ' ὅση εἶναι στὴν πραγματικότητα. Εἶναι περασμένα μεσημεριὰ, γέροι, νέοι, ἄντρες, γυναῖκες, παιδιά, χονεύτερηκαν μέσα στὰ σπίτια τῆς πολιτείας. Οἱ μορφές μὲ τίς διάφορες ἐκφορές — χαρούμενες, λυπημένες, σοβαρές, ἀμέριμνες, ἀδιάφορες. Τὰ χρωματιστὰ φορέματα, τὰ παιχνίδια τῶν παιδιῶν, τὰ δίκτυα τῶν νοικοκυράδων, οἱ τσάντες μὲ τὰ βιβλία ἢ μὲ τὰ κάθε λογῆς χαρτιά, χώρεσαν ὅλα μέσα στὰ σπίτια τῆς πολιτείας καὶ τώρα δὲν ἀκούγεται τίποτα. Ἀδριο ὁ ποταμὸς τῶν ἀνθρώπων θὰ ξαναχυνθεῖ στοὺς δρόμους, ὅμως αὐτὸ εἶναι κάτι ποὺ δὲν σὲ ἀπασχολεῖ αὐτὴ τὴ στιγμή. Αὐτὴ τὴ στιγμή ἡ πολιτεία μοιάζει σὰν μιὰ μεγάλη κυνέλη ἢ καλύτερα σὰν μιὰ κερήθρα μὲς στὴ μεγάλη κυνέλη τοῦ κόσμου, ὅπου βρίσκονται φυλακισμένες οἱ ἀνθρώπινες μέλισσες.

Αὐτὰ τὰ σπίτια, οἱ δὲς αὐτὲς τῆς μεγάλης κερήθρας σου δίνουν τὴν ἐντύπωση τῆς μακαριότητος καὶ πᾶς νὰ ξεγελαστέσαι καὶ νὰ πιστέψεις πῶς σ' αὐτὴ τὴν πολιτεία τίποτα τὸ κακὸ δὲν συμβαίνει. Οἱ γοῖλιες κατεβασμένες, τὰ φωτὰ σβησμένα, οἱ γλάστρες στὶς βεράντες ἀνακατεμένες μὲ τὴ σιὰ, σου ἀφοπλίζουν τὴ σκέψη ἀπὸ κάθε ὑποψία. Κι' ὅμως ὅλα αὐτὰ τὰ σπίτια ἔχουν τὰ μυστικά τους κλειδιά. Τὸ βάθος τους δὲν τὸ γνωρίζει κανεὶς, κανεὶς δὲν γνωρίζει τί γίνεται μέσα στὸ καθένα τους χωριστά. Δὲν εἶναι ἡ περιέργεια ποὺ σὲ κάνει νὰ σκέφτεσαι ἔτσι. Εἶναι ἡ ἴδια ἡ ἀνθρώπινη φύση ἀπὸ τὴ μιὰ, εἶναι ἡ ἐποχὴ ποὺ περνᾶμε ἀπὸ τὴν ἄλλη. Μέσα στὸ καθένα δὲν ἔχει κανεὶς τί κρύβεται. Ἰσως τὸ καθένα τους νὰ κρύβει κι' ἀπὸ ἕνα ἀνόητο ποῦ δρᾷ μιὰ ποικίλης μορφῆς, ἕνα δῶμα ποὺ τὸ φαντάζεσαι ἢ ἕνα δῶμα ποὺ δὲν τὸ φαντάζεσαι, ἕνα δῶμα ἀνομολόγητο ἀπὸ κείνον ποὺ τὸ ζεῖ καὶ στὸν ἐαυτὸ του ἀκόμα. Δράματα ποὺ δὲν ἐκφράζονται καὶ δὲν τὰ μαθαίνει κανεὶς ποτέ — ἄδυνα μυστικά — καὶ δράματα συνηθισμένα, ποὺ δὲν βγαίνουν β' μὴς ἔξω ἀπὸ τίς πόρτες τῶν σπιτιῶν, δὲν ἀποκαλύπτονται, φοροῦν τὴ μάσκα τοῦ ἡρεμοῦ σπιτιοῦ μὲ τίς κατεβασμένες γοῖλιες καὶ τὰ σβησμένα φωτὰ, τῆς γαλήνης, γιατί καὶ ἡ γαλήνη πολλὲς φορὲς δὲν εἶναι κι' αὐτὴ παρὰ μιὰ μάσκα ποὺ κρύβει πίσω της ἕνα εἶδος ἀνήκουστης καταγιάδας.

Αὐτὸς ποὺ θὰ μπορούσε νὰ κρατᾷ στὰ χέρια του τὰ ἐσωτερικὰ κλειδιά ὅλων αὐτῶν τῶν σπιτιῶν, θὰ γινόταν ὁ πάνσοφος τῆς ἀνθρώ-

πίνης θλίψης. Θὰ ἔξερε τὴν ἀλήθεια τους. Γιατί τὰ σπίτια δὲν ὁμολογοῦνε τὴν ἀλήθειά τους, οὔτε τὴ νύχτα ποὺ ἡ ἡρεμία βασιλεύει παντοῦ, ἀλλὰ οὔτε καὶ τὴν ἡμέρα ποὺ τὰ πράγματα στὸν κόσμο μοιάζουν περισσότερο ὁμιλητικά, περισσότερο ἀποκαλυπτικά, περισσότερο ἐγκαρδία. Θυμάμαι ἕνα διήγημα ἀπὸ κείνα ποὺ παρ' ὅλη τὴ συντομία τους μᾶς αἰφνιδιάζουν καὶ μᾶς κάνουν νὰ σκεφτοῦμε πολύ. Ἐνας νέος θαύμαζε μιὰ κοπέλλα, τὴν πὺ ἀμέριμνη κοπέλλα ποὺ εἶχε δεῖ στὴ ζωὴ του. Μακάριζε ὅσους μπορούσαν κι' ἔκαναν συντροφιά μαζί της κι' ὅσους μπορούσαν νὰ τὴν πλησιάζουν ἀκόμα. Εἶχε γίνει στὴ συνειδήσή του ἕνα δεινό, ἕνα μακρυνὸ δεινό, ἕνα ἰδιανικὸ εὐτυχίας. Ὁμολογᾷναι ὡς καὶ τὸ σπίτι ποὺ ἔμενε ἀκόμα, κι' ὅταν ἔβγαίνε περιπατοῦ μὲ τὸ ποδήλατό της — πάντοτε μὲ τὸ ποδήλατό της — ὁμολογᾷναι ὁ δρόμος, τὰ δέντρα, κι' ὁ ἥλιος τοῦ φαίνονταν λαμπρότερος ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά. Μιὰ μέρα, ἐνῶ αὐτὸς βρισκόταν κοντὰ στὴν εἴσοδο ἐνὸς πάρκου, τὴν εἶδε νὰ χεχάι ἀπὸ μακρυνά. Τὰ ξανθὰ της μαλλιά ἀνεμίζονταν στὸ ἀνοιχτάκι τοῦ φῶς, τὸ πρόσωπό της ξαναμμένο, κόκκινο, ξεκαθάρριζε ὅσο πηλοῦσε. Ἐκεῖνος ἔνοιωσε ἕνα παράξενο συναίσθημα, σάμπως νάταν ἡ ἴδια ἡ εὐτυχία ποὺ θὰ περνοῦσε ἀπὸ κοντὰ του.

Ἀλλὰ σὲ μιὰ στιγμή, καὶ σὲ ἀπόσταση τριάντα μέτρων ἀπ' αὐτόν, δὲν κατάλαβε πῶς ἔγινε, εἶδε τὸ ποδήλατό του νὰ χάνει τὴν ἰσορροπία του, νὰ πέφτει σ' ἕνα οὐρό, τὴν κοπέλλα νὰ σωρίζεται κάτω. Περίμενε νὰ τὴν δεῖ νὰ σηκώνεται, ἀργῶσε ὅμως καὶ τότε ἀναγκάστηκε νὰ τὴν πλησιάσει δισταχτικά. Κάτι γυαλοκοπούσε στὸν ἥλιο. Πρόσεξε κι' εἶδε πῶς τὸ ἔνα πόδι της ἦταν νικέλινο. Τῆς ἔδωσε τὸ χέρι νὰ σηκωθεί. Ἐκείνη ἀνέβηκε πάλι στὸ ποδήλατό της κι' ἔξαφανίστηκε. Ἐκεῖνος ἔμεινε μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια. Εἶχε κιάλια στὰ χέρια του τὸ ἐσωτερικὸ κλειδί ἐνὸς σπιτιοῦ — τοῦ σπιτιοῦ ποὺ μακάριζε γιατί ἔκλεινε μέσα του αὐτὴ τὴν κοπέλλα, αὐτὴ τὴν εὐτυχία. Δὲν εἶπε λέξη. Ἐσκυψε κι' ἄρχισε νὰ σκέφτεται πάνω τὸ σιωπηλὸ μυστήριό ὅλων αὐτῶν τῶν σπιτιῶν.

Τὸ μυαλό του γύρισε στὰ μικρὰ σπιτάκια τῶν συνοικιῶν, στὰ ἀναρριχθέντα σπίτια τοῦ κόσμου, σ' αὐτὲς τίς ἀέραντες κερήθρες, ποὺ τίς κυττάξεις τὴ νύχτα καὶ δὲν ἀκούς τίποτα, δὲν ὑποψιάζεσαι τίποτα. Τὰ σπίτια ποὺ κι' αὐτὰ δὲν ὑποψιάζονται τίποτα γιὰ τίς ψυχὲς καὶ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων ποὺ κλείνουν κάτω στίς στέγες τους.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Στὸ Λονδίνο, τὰ παλιὰ χρόνια, οἱ γυναῖκες δὲν ἔπαιζαν στὸ θέατρο. Τὸς γυναῖκες οἱ ὅλους ὑπεδύοντο οἱ ἄνδρες μεταμφιεσμένοι. Ὁ βασιλιάς Κάρολος ὁ Β' ἀνυπομονώντας ἕνα βράδυ ν' ἀρχίσει ἡ παράσταση, ἐκάλεσε τὸν διευθυντὴ τοῦ θεάτρου καὶ τὸν ρώτησε γιατί ἄργουσαν.

— Μεγαλειότητε, τοῦ ἀπάντησε ὁ διευθυντής, ἡ πρωταγωνίστρια δὲν... ξυρίστηκ. ἀκόμα!

★

Ἡ κυρία Ντὲ Φλαντέ, ποὺ ἦταν ἀλλοίθωρη, συνάντησε μιὰ μέρα στὸ δρόμο τὸν Ταλεϋράνδο, τοῦ ὁποῖου, ὅπως εἶναι γνωστό, τὸ ἕνα πόδι ἦταν πιὸ κοντὸ ἀπὸ τὸ ἄλλο καὶ τὸν ρώτησε:

— Πῶς πάνε τὰ πόδια σας;
Καὶ ὁ Ταλεϋράνδος:
— Ὅπως τὰ βλέπετε, κυρία μου!...

★

— Λοιπὸν, κύριε Κώστα, ὁ γιός σου εἶναι θαυμάσιος. Ἐχει ἕνα ὑπέροχο κεφάλι καὶ εὐγενικὰ χαρακτηριστικά... Ἀλήθεια, μήπως ἔχεις ἕνα χιλιάριο νὰ μοὺ δανείσεις;

— Ὁχι, δὲν ἔχω... Καὶ ὁ γιός μου εἶναι τῆς γυναίκας μου ἀπὸ τὸν πρῶτο της γάμο!...

★

Ὁ Λεβὶ ἐπισκέπτεται μιὰν ἀσφαλιστική εταιρία.

— Θέλω ν' ἀσφαλίσω τὸ σπίτι μου, λέει στὸν ἀρμόδιο ὑπάλληλο, κατὰ τῆς πυρκαϊᾶς. Πρέπει ὅμως νὰ μοὺ κάνετε πολὺ μεγάλη ἔκπτωση.

— Γιὰ ποῖο λόγο;
— Γιατί ἔχετε, τὸ σπίτι μου εἶναι πολὺ... ὑγρό!

★

— Λοιπὸν, Γιαννάκη μου, σὲ δεδαιώνω ὅτι ἡ Καίτη κι' ἐγώ, εἴμαστε ἀκριβῶς ὅπως τὴν πρώτη ἡμέρα τοῦ γάμου μας, ὅσοτε ἀπὸ δέκα δόκλινα χρόνια συζυγικῆς ζωῆς.

— Μὰ ἐγώ, σὰς ἄκουσα χθὲς ποὺ μαλλώνατε...

— Καὶ τί μ' αὐτό; Μήπως καὶ τὴν πρώτη ἡμέρα τοῦ γάμου μας δὲν μαλλώσαμε;

★

Ὁ διάσημος ἀστρονόμος κυττάζει μὲ μεγάλῃ προσοχῇ στὸ ἰσχυρότερο τηλεσκόπιο τοῦ ἀστεροσκοπείου καὶ λέει στὸν βοηθό του:

— Μοὺ φαίνεται πῶς θὰ βρέξει.

Ὁ βοηθὸς κυττάζει μὲ τὴ σειρά του στὸ τηλεσκόπιο καὶ ρωτᾷ ἀπορημένος:

— Πῶς τὸ συμπεραίνετε, κύριε καθηγητά;

— Ἀρχισε νὰ μοὺ πονάει ὁ κάλος!

★

Ἐκεῖνος: "Ἄν σὲ φιλοῦσα θὰ φώναζες τὴ μαμά σου;

Ἐκεῖνη: Καὶ βέβαια! Ἡ μαμά ὅμως δὲν εἶναι αὐτὴ τὴ στιγμή στὸ σπίτι!...

ΕΤΟΣ Α' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 51

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Ἐκδότης — Διευθυντής
ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Διευθυντής συντάξεως
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

Ἐπιμελητής ὕλης
ΝΙΚΟΣ Α. ΓΚΟΥΜΑΣ

Γραφεῖα — Τυπογραφεῖα
Πατησίων 63β τηλ. 813.180
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΧ.3
ΑΘΗΝΑΙ

18-25 Μαΐου 1960

Ο ΣΟ κι' ἂν ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς Δισακέψης Κορυφῆς εἶναι μολυσμένη ἀπὸ τίς κατασκοπευτικὲς ἐνέργειες, τίς ἀμοιβαῖες ἀπειλὲς περὶ ὁμαδικῆς ἐξολοθρεύσεως, ἡ Εἰρήνη, ποὺ ἐκφράζει τὴ θέληση καὶ τὴν ἀπόφαση ὅλων τῶν ἀνθρώπων νὰ συνεχίσουν τὴν ὑπαρξή τους στὴ Γῆ, εἶναι κατὰ πολὺ ἰσχυρότερη. Ὅσο κι' ἂν οἱ πολέμικες ἰσχεῖς τραυματίζουν τὸ ἀνθρώπινο γένος, τελικὰ θὰ κατασιγάσουν, θὰ ὑποχωρήσουν στὴν ἀειλικρινή ἀνάγκη μιᾶς συνεννόησεως, ποὺ θὰ πραγματοποιηθεῖ σταδιακά, γιὰ νὰ ἀποκληρωθεῖ ὅμως, μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου, σὲ παγκόσμια ἀδελφότητα.

★

ΜΕΣΑ στοὺς δύσκολους, τοὺς μεταδατικούς καιροὺς ποὺ ζοῦμε, ὅλοι οἱ φωτισμένοι, οἱ πραγματικὰ καλλιεργημένοι ἄνθρωποι ἄς ἀντικρύζουν τὴν ἐνῆλλαγῃ τῶν συνθημάτων τοῦ ψυχροῦ πολέμου καὶ τῆς εἰρήνης μὲ ψυχραιμία καί, πρὸ παντός, μὲ αἰσιοδοξία καὶ πίστη. Γιὰ τὴν ὥρα, αὐτὴ εἶναι ἡ θετικὴ προσφορά τους στὴν παγκόσμια σταυροφορία τῶν λαῶν νὰ θεμελιώσουν τὸ οἰκοδόμημα τῆς Εἰρήνης — ἐκτός καὶ πέραν ἀπὸ τὰ πρόσκαιρα συμφέροντα καὶ τὸ γόητρο φανατισμένων κυβερνήσεων.

★

Η ΚΑΤΑΡΡΙΨΗ ἐνὸς κατασκοπευτικοῦ ἀμερικανικοῦ ἀεροπλάνου στὴ Σοβ. Ἐνωση, εἶχε κι' ἕνα γενικὸ καὶ θλιβερότατο πολιτικὸ παρακολούθημα, ἕναν ἐλιγμὸ ἀντιποίνων — ἂν μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ ἔτσι μιὰ ἐνέργεια ποὺ δὲν ἔχει στόχο παρὰ τὸ

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

Ὁ Κυνηγὸς Κεφαλῶν τοῦ σημερινοῦ ἐξωφύλλου μας εἶναι ἀπὸ τὴ φωτογραφικὴ συγχομιδὴ τῆς τελευταίας ἐξερευνητικῆς ἀποστολῆς. Εἶναι ἀγριωπὸς στὴν ἐμφάνιση. Τὰ μάτια ὅμως ποὺ προδίδουν μιὰ βαθύτατη θλίψη, μὴν ἐξασθένηση πίσω ἀπὸ ἕνα κεφαλοκυνηγὸ, δὲν παύει νὰ ὑπάρχει πάντα ὁ ἄνθρωπος. Σχετικὸ ἄρθρο στὴ σελίδα 30.

σύνολο τῶν ἀνθρώπων: Ἀναφερόμαστε στὴν ἀπόφαση τῶν Ἑν. Πολιτειῶν νὰ ἐπαναλάβουν τίς ὑπὸγειες ἐκρήξεις τῶν πυρηνικῶν δοκιμῶν. Τὰ συνθισμένα καρυκεύματα γιὰ τὴν ἀνυπαρξία κινδύνων ἀπὸ τίς ὑπὸγειες πυρηνικὲς δοκιμὲς δὲν πείθουν, πρὸ παντός, τοὺς Ἀμερικανούς, διακεκριμένοι ἐκπρόσωποι τῶν ὁποίων, ὅπως ὁ ἡγέτης τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος κ. Ἀτλὰϊ Στήβενσον, διατυπώνουν ἐντονώτατες διαμαρτυρίες. Τὸ θλιβερότερο εἶναι ὅτι ὁ κόσμος ἀνέμενε δολοκληρωτικὴ δριστικὴ κι' ἀμετακλήτη συμφωνία γιὰ τὸν τερματισμὸ τῶν πυρηνικῶν δοκιμῶν, ὅταν διαπιστώνεται σχεδὸν ὅτι καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ δεινὰ φτερά τῆς πεταλούδας μεταφέρουν τὴ ραδιενέργεια ἀπὸ τὴ Σαχάρα στὰ βόρεια τῆς Ἀγγλίας!

★

ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ ἀπ' ὅλα τὰ κόμματα τῆς Βουλῆς κατέθεσαν καὶ νέα πρόταση περὶ καταργήσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς. Ἡ σχετικὴ εἰδησεογραφία ἀναφέρεται στὴν κατατεθειμένη ἀπὸ τὸ 1952 στὸ προεδρεῖο τῆς Ἑθνικῆς Ἀντιπροσωπείας πρόταση καὶ στὴν ὁμοφωνία τῶν ἀρχηγῶν καὶ τῶν ἐκπροσώπων ὅλων τῶν Κομμάτων τῆς Βουλῆς. Γιὰ νὰ καταστῇ ἡ πρόταση νόμος τοῦ κράτους, πρέπει νὰ υιοθετηθεῖ, φυσικὰ, ἀπὸ τὴν πλειοψηφία τοῦ Σώματος — σὲ τελευταία ἀνάλυση ἀπὸκειται στὴν ἀπόφαση τῆς Κυβερνήσεως. Τὸ προσεχές μέλλον θὰ δείξει, ἂν στὸ ἀρχεῖο τῆς Βουλῆς θὰ κατακαλυφθεῖ ἀπὸ σκῆνη καὶ λησμοσύνη καὶ μιὰ νέα πρόταση ἀνθρωπιστικῆ, σ' ἕνα κόσμο ὅπου τὰ 2/3 τῶν κρατῶν-μελῶν τοῦ ΟΗΕ ἔχουν καταργήσει τὴ θανατικὴ ποινὴ, ὅχι μόνον γιὰ λόγους ἀνθρωπιστικούς, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ περιορίσουν τὴν ἐγκληματικότητα: Κάτι ποὺ ἔγινε παντοῦ, ὅπου τὸ ἱκρίωμα ἔπαισε νὰ ὑψώνει τὸ ἀτιμωτικὸ σχῆμα τοῦ πάνω ἀπὸ τίς εὐθύνες μιᾶς περιτρομῆς καὶ ἀλλοπαρόσας Κοινωνίας.

★

Ομαδικὲς καὶ ἀτομικὲς καλλιτεχνικὲς ἐκθέσεις προαναγγέλλονται γιὰ τὴν Κύπρο καὶ τὰ μεγάλα ἐπαρχιακὰ κέντρα. Δὲν μποροῦσε, ἄραγε, ἡ θαυμάσια αὐτὴ πρωτοβουλία νὰ γενικευθεῖ καὶ νὰ συστηματοποιηθεῖ, ἀπὸ τὴν πρῶτη τεύχματα τῆς τέχνης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ νὰ καταστούν γενικὴ κτήμα;

ΔΩΡΕΑ 4.6.92

ΗΜΕΡΟΜ. 45573

ΑΡΙΘ. 45573

Ο «ΚΟΣΜΟΣ» ΠΡΟΣΘΕΤΕΙ ΚΑΙ ΟΚΤΩ ΝΕΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Τὸ περιοδικὸ «ΚΟΣΜΟΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ», ἀνταποκρινόμενο σὲ μόνιμη ἀπαίτηση τοῦ συνόλου σχεδὸν τῶν ἀναγνωστῶν του, ἀπὸ τὸ ὑπ' ἀριθ. 53 τεύχος καὶ μὲ τὴν εἰσοδὸ του στὸ δεύτερο χρόνο, αὐξάνει τίς ἐσωτερικὲς του σελίδες ἀπὸ 40 σὲ 48, ἴτοι προσθέτει καὶ νέες 8 σελίδες.

Ἡ προσθήκη τῶν 8 νέων σελίδων, ἀπαραίτητη πράγματι γιὰ τὴν ὁλοκλήρωση τῆς φυσιογνωμίας τοῦ περιοδικοῦ, θὰ ἐπιβαρύνει, κατὰ φυσικὴ συνέπεια, καὶ τὴν τιμὴ τοῦ τεύχους κατὰ 1 δραχμὴ.

Γενικώτερα, τὸ ἀναγνωστικὸ μας κοινὸ πρέπει νὰ ἔχει ὑπ' ὄψιν του:

Α'.) Ἡ ἀνώτερη ποιότης τῆς ὕλης τοῦ περιοδικοῦ καὶ ἡ ἄρνησή μας νὰ δεχθῶμε τὴ δημοσίευση διαφημίσεων ἐντὸς τῶν ἐσωτερικῶν σελίδων, καθιστᾷ τὴν ἔκδοσή μας ἐξαιρετικὰ πολυδύναμη, συγκριτικὰ μὲ ὅλα τὰ ἄλλα ἐλληνικὰ περιοδικὰ ποὺ στηρίζονται, ὡς γνωστὸν, στὸν σκανδαλοθηρικὸ ἐρωτισμὸ καὶ τὴ νοσηρὴ αἰσθηματολογία καὶ ἀποβλέπουν κυρίως στὸν πακτωλὸ τῶν διαφημίσεων.

Β'.) Ἡ τιμὴ τῶν 4 δραχμῶν γιὰ 52 σελίδες, μόλις καλύπτει τὰ τεράστια ἐξοδα τοῦ περιοδικοῦ μας, παρὰ τὴν ἀξιόλογη κυκλοφορία τοῦ ποὺ σημειώνει σταθερὴ ἀνοδο καὶ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐκτυπῶνται σὲ ἰδιόκτητες τυπογραφικὲς ἐγκαταστάσεις.

Γ'.) Εἴμαστε δέβαιοι ὅτι καὶ στὴ νέα ἐξόρμησή μας, ποὺ θὰ καταστήσει τὴν ὅλη διάρθρωση τοῦ «ΚΟΣΜΟΥ» πραγματικὰ ἀσύγκριτη, τὸ ἀνογνωστικὸ μας κοινὸ θὰ συμβάλει μὲ περισσότερο ἀκόμη ἐνθουσιασμὸ στὴ διάδοσή του μοναδικὸν στὸ τόπο μας πολιτιστικὸν ὄργανον.

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

* Ἀρθρα - Ἐπικαιρότητες

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ—ΘΑΥΜΑΤΑ	Σελ. 22
ΟΙ ΚΕΦΑΛΟΚΥΝΗΓΟΙ	» 30
ΟΙ ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΜΕΓΑΛΟΙ	» 5
ΕΡΓΑ ΦΡΙΚΗΣ	» 10
ΠΑΥΛΟΥ ΚΡΙΝΑΙΟΥ: Ἡ Μεγίστη Λαύρα γιορτάζει τὰ 1000 τῆς χρόνια	» 12
ΝΙΚ. ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ: Ἀγγελος Σικελιανός	» 18
ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ: Βασίλης Νιζίνσκι	» 28
ΑΘΗΝΑΣ Γ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ: Ὁ ἀρχαῖος Κεραμεικὸς	» 36
* Ὁ διαβήτης ἐναντίον τοῦ καρδίου	» 15
* Ἡ ἀποπληξία	» 20
* Τὰ δυστυχήματα, ὁ ὑπ' ἀρ. 1 ἐχθρὸς τῶν παιδιῶν	» 38

* Ἀναγνώσματα-Μυθιστορήματα

Η ΠΑΛΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (Τέλος)	» 7
Θ. ΡΟΣΚΟΥ: Ἡ δολοφονία τοῦ Ληκόλη	» 25
ΔΑΦΝΗΣ ΝΤΥ ΜΩΡΙΕ: Ἡ Λαίδη κι' ὁ πειρασμός	» 33
ΣΑΜΟΥΕΛ ΕΝΤΟΥΑΡΤΣ: Ἡ Γύμνη Μάγια (τέλος)	» 39

ΣΑΡΛ ΝΤΕ ΓΚΩΛ

ΟΙ ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΜΕΓΑΛΟΙ

ΧΑΡΟΛΤ ΜΑΚΜΙΛΛΑΝ

Σκιαγραφία των τεσσάρων ήγετών, από τις αποφάσεις των οποίων εξαρτάται ή τύχη του κόσμου

ΤΟΥ DAVID ETTRICK

ΑΐΖΕΝΧΑΟΥΕΡ:

Μιά πίστη

ΠΙΣΩ από ένα διπλό συρματοπλέγμα και από ένοπλους στρατιώτες, σε μιαν αγροτική έπαυλη, δυό άνδρες συνωμίλησαν δέκα έννια ώρες για την ειρήνη. Ο κόσμος όχι μόνο δέχθηκε το παράδοξο αυτό γεγονός, αλλά και το στήριξε σ' αυτό τις έλπίδες του. Στο Κάμπ Ντέιβιντ άλλαξε ή πορεία του κόσμου. Στο Κάμπ Ντέιβιντ, έγινε πάλι δυνατή ή έλπίδα.

Τί θα είχε συμβεί, όμως, στο Κάμπ Ντέιβιντ, αν ο Κρούστσεφ είχε αντίκρυ του τον Αϊζενχάουερ πού λίγους μήνες πριν ο κόσμος τον είχε ιδεί άρρωστο, γερασμένο, σχεδόν άδραν; Εύτυχώς, χάρις στο θαύμα αυτό πού έχει χαρακτηρίσει κάθε τόσο τον Αϊζενχάουερ, αντίκρυ στον Σοβιετικό ήγέτη κάθισε ένας διπλωμάτης γεμάτος σφρίγος και, πρό πάντων, γεμάτος πίστη, έτοιμος να συνεννοηθεί μαζί του ή, αν ήταν ανάγκη, να του αντίσταθεί όσο έπρεπε. Ένας άλλος Αϊζενχάουερ έμφανίστηκε την κατάλληλη στιγμή για ν' αντικαταστήσει τον «γέρο - Αϊκ».

Αυτή τη φορά φαίνεται να υπάρχει μιá πάρα πολύ εύκολη εξήγηση του θαύματος αυτού πού ανέδασε, μιá για πάντα, το τέκνο του Κάνσας στον ού-

ρανό της δόξας. Κι' όμως δεν υπάρχει άλλη. Ο Αϊζενχάουερ μόνο μιá φιλοδοξία είχε: να έκπληρώσει το καθήκον του — ποτέ, όμως, φιλοδοξία δεν έκπληρώθηκε με τόσο απλές αρετές: την άκεραιότητα, το θάρρος, την αυτοπεποίθηση και την ακλόνητη πίστη στις ήθικες αξίες.

Ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος είχε βρεί τον ταγματάρχη Ντουάιτ Αϊζενχάουερ σ' ένα γραφείο όπου, άγνωστος αλλά γεμάτος ζήλο, έκπονούσε έπιτελικά σχέδια, χωρίς να τολμά καν να όνειρευθεί ότι θα μπορούσε να διοικήσει ένα σύνταγμα. Όταν ή έξαιρετική ικανότητά του, πού άναγνωρίστηκε τελικά, τον ώθησε στην κορυφή, ο Αϊζενχάουερ εξακολούθησε να είναι σταθερός στην πίστη του και στο αίσθημα του καθήκοντος. Πουθενά άλλου ο ειρηνικός αυτός άνθρωπος δεν βρήκε την τόλμη να έλθει σε όξυτατη ρήξη με τον Μοντγκόμερυ, τον Τσάρτσιλ και τόσοις άλλους πού ήθελαν να του επιβάλουν τις απόψεις τους, παρά μόνο στην ακλόνητη πίστη του. Στην ίδια βρήκε την ψυχική δύναμη ν' αντιμετώπισει την 24ωρη άναβολή πού του επέβαλαν οι περιστάσεις κατά την απόβαση στη Νορμανδία. Ένώ όλοι περίμεναν με ταραχή και αγωνία, αυτός δεν άφησε να φανεί τίποτε από τις δικές του ανησυχίες και όταν, την επομένη, ο καιρός διωρθώθηκε άρκετά ώστε

να είναι δυνατή ή απόβαση, ο Αϊζενχάουερ πείσθηκε ακόμα μιá φορά ότ. μπορούσε να βασίζεται στην πίστη του.

Η ιστορία του θα μπορούσε να σταματήσει — ένδοξη ήδη — την επομένη της γερμανικής συνθηκολόγησης. Η βοή πού έφθανε από τη χώρα του ως το Παρίσι: «Ο Αϊκ στον Λευκό Οίκο», έκρινε διαφορετικά. Το καθήκον τον καλούσε άλλου και ο Αϊζενχάουερ δεν θα το άπέφευγε. Άνταλλάσσοντας όμως τη στρατιωτική στολή με τα πολιτικά, δεν ήξερε κατά βάθος τι τον περίμενε. Έπρεπε να μαθητεύσει πάλι από την αρχή — και τι μαθητεία, με ποιους δασκάλους! Ο άμερικανικός λαός τον είχε υποδείξει γιατί ήταν «πολιτικά άγνός», ή «άγνοητος» αυτή όμως λίγο έλειψε να στραφεί έναντίον του, έναντίον της άποστολής του. Μόνα του στήριγμα ήταν ο έαυτός του, ή εργασία του κι' ή πίστη του. Όσο — κι' ή άρρώστεια έπαιξε το ρόλο της — ο άμερικανικός λαός πίστεψε για μιá στιγμή ότι είχε έκλέξει πρόεδρο ένα φ.λάσθενο πού άναζητούσε την άνάπαυση κοντά στη φωτιά κι' άπέφευγε τις εύθυνες της έξουσίας, αναθέτοντας σ' άλλους ν' άποφασίζουν, όταν έπρεπε να διαλέξει και να ενεργήσει. Μιá παράξενη άδράνεια φαινόταν ότι θα τον άκίνητούσε ως το τέλος της θητείας του, όπως ώρισμένους άλλους προέδρους πριν άπ' αυτόν, στο άδοξο αυτό μισοσκόταδο και στην άδιανοησία του κοινού.

Και, έπειτα, έγινε το θαύμα. Μιá καινούργια άνοιξη ήλθε στη ζωή αυτή πού ήταν άμορφη και δεχόταν όλες τις έπιρροές. Ο Αϊκ βγήκε από την άκίνησία του, άρχισε επί τέλους να κάνει δική του πολιτική και να ενδιαφέρεται διαρκώς περισσότερο γι' αυτήν. Η δημοτικότητά του άνανεώθηκε και διπλάσιασε τη δύναμή του. Η πολιτική νίκησε όριστικά το γκόλφ: από τον άσθενικό και άδρανή πρόεδρο, πρόβαλλε ένας πολιτικός πεπεισμένος για την άποστολή του: να υπερασπίσει την ειρήνη του κόσμου. Η ιστορία θα κρίνει αν οι συνομιλίες του Κάμπ Ντέιβιντ, οι περιοδείες ειρήνης του Αϊζενχάουερ κι' ή διάσκεψη κορυφής θα δικαιώσουν τη θέληση του προέδρου για ειρήνη και θα εξασφαλίσουν την ειρήνη. Είναι όμως καλό σημάδι για την ανθρωπότητα ότι ο Αϊζενχάουερ έχει τάξει στον έαυτό του το καθήκον να στερεώσει την ειρήνη: θα το έκπληρώσει.

ΚΡΟΥΣΤΣΕΦ:

Ένα αίνιγμα

Ο ΚΟΣΜΟΣ παρακολουθούσε με προσοχή ανάμικτη άλλοτε με έπληξη, άλλοτε με φόβο τον εύθυμο αυτό χωρικό στην άμερικανική περιοδεία του. Κανένας άνθρωπος άσφαλώς δεν προκάλεσε ποτέ παρόμοια περιέργεια, δεν φρόντισε να την ύποκινήσει όσο ο Κρούστσεφ, άλλοτε γελαστός, άλλοτε θυμωμένος, πάντοτε ένδιαφέρον. Ποτέ έπίσης ή τηλεόραση — πού μάς φέρνει σ' έπικοινωνία με τον κόσμο — δεν έκανε καλύτερα τη δουλειά της: να μεταφράσει ένα άφηρημένο σύμβολο σε ζωντανή πραγματικότητα. Άντικρύζοντας το θέαμα της χαμογελαστής αυτής καλοκαγαθίας, των γνώριμων αυτών ιστοριών, του χειμάρρου των γραφικών παροιμιών, οι άνθρωποι άρχισαν να το συμπαθούν, παρά τη δυσπιστία τους, παρά το μίσος τους καμμιá φορά. Η έπιδεικτική έγ-

Μιá ιστορική φωτογραφία ο πρόεδρος των Ην. Πολιτειών υποδέχεται στον Λευκό Οίκο τον Ηγέτη της Σοβιετικής Ένώσεως, πού του προσφέρει μικρογραφία του Λούνικ III.

καρδιότητα του Κρούστσεφ συνετέλεσε στην έπιτυχία του περισσότερο από το γόητρο όλων των Λουνικ. Μιá έπιτυχία ναί — έπιτυχία, όμως, για την ειρήνη; Μήπως ξέρουμε τουλάχιστον τώρα καλύτερα ποιός είναι ο Νικήτας Σεργκέιεβιτς Κρούστσεφ;

Η «καλοκαγαθία» του δεν είχε πάντοτε μόνον ευχάριστα άποτελέσματα, ή χαμογελαστή εμφάνισή του φάνηκε μερικές φορές «ώπλιση». Χιλιάδες κι' έκατομμύρια άνθρωποι είχαν εξαφανισθεί στη Ρωσία κι' ο Νικήτας το ήξερε. Το 1937 αυτόν είχε στείλει ο Στάλιν στην Ουκρανία — την πατρίδα του — για να επιβάλει στερεά το καθεστώς. Είναι γνωστό έπίσης τι αξίζουν οι εκδηλώσεις φιλίας του Κρούστσεφ: παράδειγμα ο στρατάρχης Ζούκωφ.

Όστόσο αυτά είναι παρελθόν κι' ο βρύλος του «καλοκαγαθού» Νικήτα εξακολουθεί να μεγαλώνει. Σήμερα όλα έχουν αλλάξει. Ο Κρούστσεφ δεν είναι ο Στάλιν, οι συνθήκες δεν είναι πια οι ίδιες. Η Ρωσία είναι πολύ ισχυρότερη. Ο Κρούστσεφ μπορεί να φανεί φιλελεύθερος.

Πολύ πιθανόν, αν όμως ο φιλελευθερισμός άποτύχει, ο Κρούστσεφ θα ήταν δυνατό να ξαναγυρίσει στις παλιές μεθόδους του. Πραγματικά, εξακολουθεί να είναι τόσο αίνιγματικός και τόσο σαφής συνάμα στις ενέργειές του, όσο κι' ο ίδιος ο κομμουνισμός. Άλλωστε είναι ο κομμουνισμός. Ο ίδιος όρίζει τον έαυτό του: «Η τελευταία έκφραση της θέλησής του σοβιετικού λαού».

Και άσφαλώς θα γελούσε ή θα θύμωνε, άνάλογα με τη διάθεσή του και τις περσάσεις, αν τον κατηγορούσαν ότι χρησιμοποιεί τη θέληση του σοβιετικού λαού για προσωπικούς σκοπούς. Δεν φαίνεται, αλήθεια, να ενδιαφέρεται για την προσωπική του δόξα. Δεν θάπρεπε, όμως, έξ άλλου, να πιστευθεί ότι είναι άρχηγός παρά τη θέλησή του, ότι έχει σπρωχθεί στην κορυφή θέλα του. Έκανε

το πάν για να φθάσει εκεί πού βρίσκεται, ανεβαίνοντας επίμονα, άργά, σταθερά κάθε σπιθαμή του δρόμου πού τον ώδηγησε από τις άθλιες ίσμπες της Καλινοφσκα ως τα μαρμαρίνα σκαλοπάτια του Κρεμλίνου. Ίσως μάλιστα αυτή ή είναι ή πιό φανερή αξία του.

Δεν έμεινε πολύν καιρό ο άγράμματος βοσκός της παιδικής ηλικίας του. Όταν έγινε ή Έπανάσταση, είχε ήδη από καιρό τη θέση του στους άγώνες του κόμματος. Τον ξαναβρίσκει κανένας σε λίγο στη Βιομηχανική Ακαδημία της Μόσχας, όπου διαμορφώνεται ή νέα κομμουνιστική τεχνοκρατία. Σε ηλικία 37 χρόνων, τρία χρόνια άφου πήρε το δίπλωμά του από τη Βιομηχανική Ακαδημία, είναι μέλος της Κεντρικής Έπιτροπής. Τον επόμενο χρόνο είναι πρώτος γραμματέας της περιφερειακής οργάνωσης του κόμματος στη Μόσχα. Όταν έγινε ή «έκκαβαρση» της Ουκρανίας από τους «δολιοφθορείς», σ' αυτόν άνετέθη το έγχείρημα. Έπειτα, μέλος του Πρεζίντιουμ, δεν απέχει πολύ από την κορυφή. Κατά τον πόλεμο, υπήρξε ένας ήρωας της ουκρανικής αντίστασης κατά του Χίτλερ: ένα ακόμα σκαλοπάτι πού επρόκειτο να τον ώδηγήσει εκεί πού βρίσκεται και πού μαρτυρεί ότι, σ' όλες τις περιστάσεις, ο Κρούστσεφ ξέρει να δρά. Φιλόδοξος; Ίσως, αλλά προ πάντος άνθρωπος του κόμματος, άφωτισμένος, φιλόδοξος για το κόμμα. Ο κομμουνισμός είναι ή πίστη του, το θάρρος του κι' ή δύναμή του. Αυτό φάνηκε πανηγυρικά στο πολύκροτο Εικοστό Συνέδριο του κόμματος.

Είναι τώρα πανίσχυρος κι' ή δύναμή του μπορεί να παίρνει πολλές μορφές, να υιοθετεί πολλές ενέργειες. Άπέσυρε από την Αυστρία τα σοβιετικά στρατεύματα, αλλά καθυπόταξε την Ούγγαρία. Προτρέπει τον άφωτισμό και φαίνεται ότι το κάνει τόσο για ν' ανταποκριθεί στις έπιθυμίες του σοβιετικού λαού, όσο και για να ικανοποιήσει πολιτικές και οικονομικές ανάγκες. Ο Νικήτα Κρούστσεφ

θα σώσει τον κόσμο ή θέλει μόνο να εξασφαλίσει παντού την παρουσία του και την αποτελεσματικότητα των υποχθονίων δυνάμεων του κομμουνισμού; Είναι αμφίβολο αν η απάντηση μπορεί να είναι απόλυτα σαφής. Ο Κρουστσεφ παραμένει ένα αίνιγμα. Ίσως η διάσκεψη κορυφής να το λύσει.

ΜΑΚΜΙΛΛΑΝ:

Μιά έκπληξη

ΕΜΦΑΝΙΣΤΗΚΕ όταν κανένας δεν τον περίμενε κι' οι "Αγγλοι κύτταζαν με δυσπιστία το δασύτριχο μουστάκι του, τα δοναυρικά κοστούμια του και τις καρφίτσες της γραβάτας του. Τρία χρόνια αργότερα, οδηγεί το κόμμα του στην εκλογική νίκη και αποκαλείται «Σούπερ - Μάκ», ακόμα και «Μάκ ο θαυμαστοποιός». Τί συνέβη; Τί είναι εκείνο που έκανε την κόπως άσημη, την κάπως άναχρονιστική αυτή προσωπικότητα έναν άνθρωπο της ημέρας; Όχι μόνο στη χώρα του, αλλά και στον κόσμο;

Από καιρό, αλλά πρό πάντων μετά το Σουέζ, η Άγγλία άναβησε λόγους για να πιστέψει στον εαυτό της. Ο «Σούπερ - Μάκ» τους της έδωσε διακηρύσσοντας, επιβεβαιώνοντας τους δικούς του λόγους που τον έκαναν να πιστεύει, τη δική του εμπιστοσύνη στο μέλλον της χώρας του και της Κοινοπολιτείας και τη δεβαιοτήτά του ότι η Άγγλία θα κρατούσε τη θέση της στους κόλπους των εθνών. Άρκοι έσως να διακηρύξει την αίσιοδοξία του ο πρωθυπουργός για να πάψει ν' απελπίζεται η Άγγλία.

Και, έπειτα, υπάρχει πρό πάντων η εντιμότητα που ο Μακμίλλαν δίνει ο παράδειγμα της απ' όπου είναι στην εξουσία. Όλοι οι υπουργοί του την γνωρίζουν. Κι' ο καθένας τους ξέρει ότι μπορεί να υπολογίζει στον πρωθυπουργό όταν πρόκειται ν' απαντήσει σε έχθρική έκστρατεια, ν' αποπλίνει αντιζηλίες. Όλη η Άγγλία είχε πολλές φορές την απόδειξη, ειδικά όταν ο υπουργός των εξωτερικών κ. Σέλοουιν Λούντ βρέθηκε ξαφνικά να είναι στόχος φανερών επιθέσεων, ακόμα και μέσα στο κόμμα του. Κι' ο κάθε υπουργός ξέρει επίσης ότι ο Μακμίλλαν δεν θα επέμβει ποτέ για να μιλήσει στη θέση τους και να σφετεριστεί προσωπική δόξα από το δικό τους έργο. Έτοιμος και νομιμόφρων, εμπνέει την εντιμότητα και τη νομιμοφροσύνη. Κι' η νομιμοφροσύνη αυτή, η εμπιστοσύνη αυτή είναι μια μορφή του θάρρους; ο Μακμίλλαν δεν κατεβάζει ποτέ τα χέρια, δεν διολογεί ποτέ ότι νικήθηκε ότι, έστω, ανησυχεί. Μόνος απ' όλους τους άπαθους του είχε μείνει βέβαιος για τη νίκη όταν ο τελευταίος προεκλογικός αγώνας φαινόταν να ευνοεί τους εργατικούς. Κι' αυτά είναι πράγματα που δεν ξεχνιούνται.

Η σημερινή θέση του είναι το στεφάνωμα μιάς αυστηρά ορθόδοξης σταδιοδρομίας: Ήτον, Μπάλλιολ, ή Φρουρά είναι οι υποχρεωτικοί σταθμοί της. Βαρεία τραύματα στον πόλεμο, γάμος με μιά από τις κόρες του Δούκα του Ντεβονσάιρ, γραφείο σ' ένα έκδοτικό οικο είναι άλλοι σταθμοί, όχι περισσότερο άπρόβλεπτοι. Η πολιτική σκέψη του δεν κάνει εξαίρεση: είναι από εκείνους που πιστεύουν ότι μια καλή, συνετή οικονομία νικά όλες τις δυσκολίες, ότι η χώρα του είναι άρκετα πλούσια ώστε να εξασφαλίσει σ' όλους τους πολίτες υπέρτερες βολικό επίπεδο. Μένει σταθερός στις δυο αυτές άρχες, απ' όπου άρχισε την πολι-

τική του σταδιοδρομία. Και, μάλιστα, επειδή είχε συγκινηθεί τρομερά από μερικές εξόφθαλμες αθλητικές γύρω του, γι' αυτό εξέθεσε για πρώτη φορά υποψηφιότητα για βουλευτή.

Μετά την έκλογή του χρειάστηκε λίγο καιρό για να αναδειχθεί. Ο Τσώρτσιλ τον ρώτησε ν' ανακαλύψει τον εαυτό του στένοντάς τον, κατά τον πόλεμο, στη Βόρεο. Άφρική με το αξίωμα του υπουργού. Στη θέση αυτή, ο Μακμίλλαν έδειξε ότι ήταν ικανός για το τεράστιο έργο που του είχαν αναθέσει. Σχεδόν εκπληκτος για την επιτυχία του, άρχισε να πιστεύει στον εαυτό του. Ο «Σούπερ - Μάκ» άρχισε να επωάζεται κάτω από τα φτερά της κλώσας του: του Τσώρτσιλ. Όταν γύρισε από τη Βόρειο Άφρική στο Λονδίνο, ήταν ήδη ένας αξιόλογος πολιτικός. Αφ' ότου οι συντηρητικοί ξαναγύρισαν στην εξουσία, το 1951, ο Μακμίλλαν ήταν πάντα στην πρώτη γραμμή και έδωσε το μέτρο των ικανοτήτων του ως υπουργός άνοικοδομήσεως και στεγασέως. Όταν ένα συνέδριο των συντηρητικών ζήτησε 300.000 κατοικίες το χρόνο για να λυθεί η στεγαστική κρίση, κανένας δεν πίστεψε τότε στις υποσχέσεις του Μακμίλλαν, που ήχουσαν σαν προπαγάνδα. Ο ίδιος ο Μακμίλλαν, όμως, πίστεψε και έχτισε τις 300.000 κατοικίες. Λίγο αργότερα, όταν ήταν υπουργός των οικονομικών, αναγκάστηκε να περιορίσει τις στεγαστικές δαπάνες και τις άγορές αυτοκινήτων. Το έκανε άθελά του, έναντι των άρχων του. Το έκανε από νομιμοφροσύνη στην κυβέρνηση της οποίας ήταν μέλος.

Άργά, άθόρυβα, αλλά συστηματικά τραβούσε το δρόμο του. Η περιπέτεια του Σουέζ η άναταραχή που προκάλεσε στην Άγγλία ή εξαφάνισή του. Ήντεν από την πολιτική σκηνή, τον έφεραν στην πρώτη σειρά. Δεν την εγκατέλειψε από τότε. Τα διαδήματά του για την ειρήνη, που για μια στιγμή θεωρήθηκαν τυχοδιωκτικά και άτοπα, ή σταθερή προσπάθειά του για να επιφέρει τουλάχιστον μιά επίφαση ύφεσεως ανάμεσα στους δυο συνασπισμούς, ή πρωτοβουλία του — με το ταξίδι στη Μόσχα — για την πολιτική των προσωπικών επαφών υπήρξαν σημαντική συμβολή στην υπόθεση της ειρήνης. Οι τελευταίες εκλογές άναέωσαν τη θητεία του, άλλ' ο Μακμίλλαν δεν άγνοεί, ούτε προσποιείται ότι το άγνοεί, ότι οι μισές ψήφοι δεν ήσαν γι' αυτόν — άλλα γι' τις έλπίδες που έδινε. Ξέρει ότι μια πολιτική σταδιοδρομία κομέται καμμία φορά από μια κλωστή. Έχει, όμως, εμπιστοσύνη σ' αυτή την κλωστή.

ΝΤΕ ΓΚΩΛ:

Ένα πεπρωμένο

ΔΥΟ φορές στη ζωή του ο Σάρλ ντε Γκώλ φύτρωσε όπως ο φοίνικας για να σώσει τη χώρα του σε κρίσιμες στιγμές. Και τις δυο φορές φαίνεται ότι επέτυχε.

Όστόσο, ένα πρωί του Σεπτεμβρίου 1940, την έπομένη της άτυχης περιπέτειας του Ντακάρ, επί κεφαλής μιάς δράκας «Ελευθέρων Γάλλων», ήταν ο ίδιος που έλεγε: «Όταν τελειώσει ο πόλεμος θα εγκαταλείψω την εξουσία και θ' αποσυρθώ όριστικά». Και το έκανε, αλλά μόνον άφου ξανάμπαζε τη χώρα του στα συμβούλια των μεγάλων εθνών, άφου την εξασφάλισε από τα επαναστατικά κινήματα που υποβόηθσαν σχεδόν παντού.

Και να που το 1958 ο άνθρωπος αυτός ξαναεμφανίζεται. Η Γαλλία βρίσκεται κάτω από την άπειλή μιάς άλλης εισβολής: των δικών της άλεξιπτωτιστών την πιό μαύρη στιγμή μιάς διπλής κρίσεως, ήθικής και πολιτικής. Σ' εκείνους που άνησυχούσαν για τις άπείραντες έξουσίες που άπαιτούσε για να ξαναβάλει τα πράγματα στη θέση τους στο άποκαρδιωμένο κράτος έλεγε: «Γιατί ν' άρχισω μια σταδιοδρομία δικτάτορα στα έξηνταεπτά μου χρόνια;». Τις έξουσίες αυτές τις πήρε και είναι άλήθεια ότι τον κάνουν τον ισχυρότερο πρόεδρο που γνώρισε ποτέ ή Γαλλία. Γι' αυτόν δεν φαίνεται να υπάρχουν άντιφάσεις: δεν υπάρχουν λογικοί κανόνες για τον Σάρλ ντε Γκώλ.

Είναι ο άνθρωπος του πεπρωμένου και το πεπρωμένο δεν προετοιμάζεται σύμφωνα με την κοινή λογική.

Τον λένε υπερποπτικό, ψυχρό, άυστηρό, άπρόσιτο, άκατάδεκτο, άλαστονικό, μονήρη και έντελώς άνίκανο ν' αλλάξει σ' ένα κόσμο που αλλάζει με ίλιγγιώδη ταχύτητα. Λένε ότι όνειρεύεται, με καθυστέρηση εκατό χρόνων ένα μέλλον μεγαλύτερο για τη χώρα του κι' ότι τ' όνειρό του δεν στριβίζεται σε καμμία πραγματικότητα. Ίσως. Άλλά κι' εδώ ακόμα όλα σ' αυτόν φαίνονται να λένε ότι οι κανόνες δεν ισχύουν πλέον, ότι θα τα παρασύρει όλα με τον χείμαρρο της προσωπικότητάς του, της άληθινά μυστικόπαθης άγάπης του για τη Γαλλία. Και είναι γεγονός, ότι οι περισσότεροι Γάλλοι γνωρίζουν ότι σ' αυτόν έnsαρκώνεται το πεπρωμένο τους. Η άκεραιότητά του, το θάρρος του, ή όξυνόιά του για τα πράγματα και τους ανθρώπους συμπληρώνουν τα άλλα. Σ' αυτόν οι Γάλλοι βρίσκουν ένα αντίδοτο για το άίσθημα της κατωτερότητας που γεννήθηκε από τον πόλεμο και τις συνέπειές του. Σ' αυτόν βρίσκουν έναν άνδρα που μπορούν βέβαια να συζητήσουν τις ιδέες του, αλλά που ξέρουν ότι οι ιδέες του υπηρείουν άποκλειστικά τη χώρα τους κι' όχι πλέον μια πατρίδα, ένα κόμμα, μια προσωπικότητα.

Λένε ότι τυφλώνεται από την άλόγιστη αυτή άγάπη για τη Γαλλία και το γαλλικό μεγαλείο. Γι' αυτήν, ώστόσο, δοκίμασε κατηγορίες και πιέσεις κατά τον πόλεμο από μέρους των συμμάχων του που ή άδιαιθέσία του τους έκανε συχνά να χάνουν την ύπομονή τους. Ο Ρούζβελτ, ο Τσώρτσιλ, ο Στάλιν συμφώνησαν τουλάχιστον σε τούτο: ότι ο Ντε Γκώλ είναι ο πιό δυσκολομεταχείριστος άνθρωπος που μπορεί να υπάρξει. Και οι άλλοι «Μεγάλοι» των ήμερών μας συμμερίζονται αυτή τη γνώμη. Αυτό φάνηκε όσάκις ο Ντε Γκώλ, διεδικεί τον τελευταίο καιρό τα δικαιώματα της Γαλλίας μέσα στη δυτική σύμμαχία.

Κι' αυτός, βέβαια, δεν είναι άτρωτος από λάθη και άτυχίες. Αυτό φάνηκε με το Συναγερμό που νόμιζε ότι θα συγκροτούσε μετά την άποχώρησή του για να εξασφαλίσει πολιτικά τις άπόψεις του. Όλα γίνονται όμως σαν ο Ντε Γκώλ, άναγνωρίζοντας μιά επιτυχία, να συμπεραίνει ότι οι ιδέες του ήσαν και μένουν καλές, έστω κι' αν οι άνθρωποι τις πρόδωσαν. Έχει το πείσμα εκείνων που νοιώθουν ότι τους καλεί το πεπρωμένο. Η ταύτιση με το πεπρωμένο δεν είναι κάτι άνετο. Και όσοι πιστεύουν ότι ταυτίζονται με το πεπρωμένο, δεν είναι βολικοί συνομιλητές στις διεθνείς συζητήσεις.

DAVID ETTRICK

ΠΑΛΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ο σημερινός άνθρωπος έχει φθάσει σ' ένα βαθμό πολιτισμού και προόδου που ξεπερνά και την πιό τολμηρή φαντασία των άμέσων προγόνων του. Άντικρύζει με έμπιστοσύνη κι' αυτοπεποίθηση το μέλλον και ξέρει ότι το τέλος του κόσμου απέχει ακόμα εκατομμύρια χρόνια. Η έπιστήμη, ώστόσο, που δεν γνωρίζει συναισθηματισμούς άρχίζει να έχει άμφιβολίες, αν ή άνθρώπινη πρόοδος θα διατηρήσει το σημερινό ρυθμό της, αν ο άνθρωπος θα συνεχίσει και στο μέλλον την τωρινή άνοδό του. Το μέλλον του δεν είναι τόσο βέβαιο και ή βιολογική και ψυχολογική εξέλιξη του μπορεί να παρουσιάσει δυσάρεστες έκπληξεις. Πραγματικά, τι θα είναι ο σύρινος άνθρωπος; Ποιά θα είναι ή θέση του; Και, πρό πάντων, ποιά θα είναι ή πιθανή μοίρα του ανθρώπινου είδους, έπειτα από μερικούς αιώνες; Με τις άπαντήσεις στα άγωνιώδη αυτά έρωτήματα τελειώνει ή τόσον ένδιαφέρουσα αυτή έπιστημονική έρευνα για την «Πάλη του άνθρώπου»

8. ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

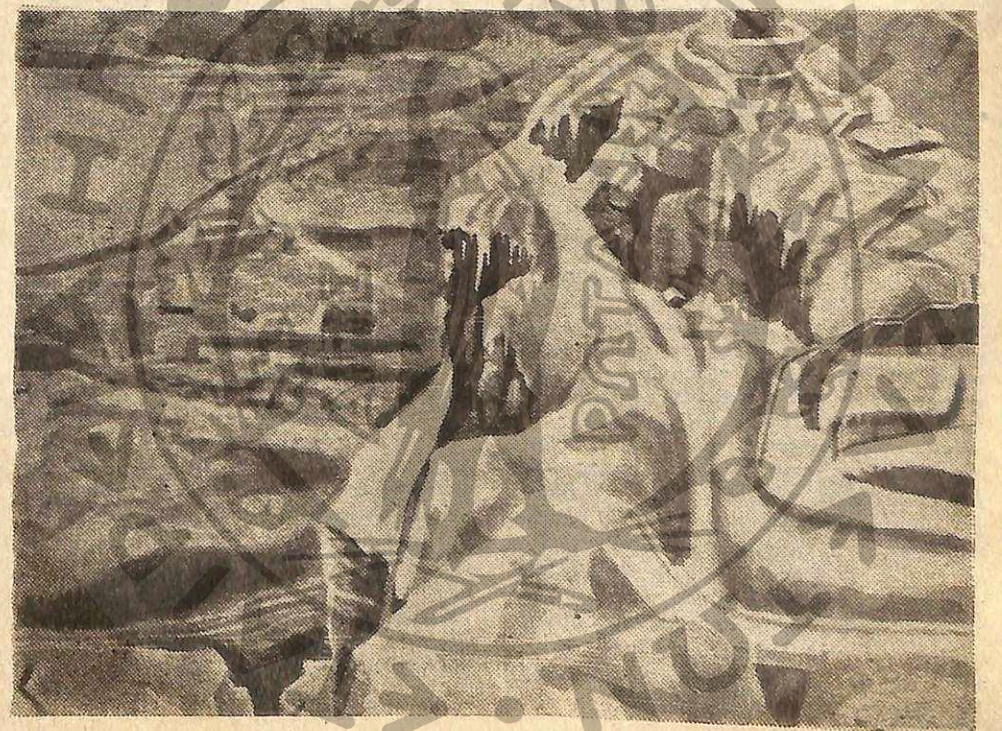
Ο ΖΑΝ Ροστάν έχει προσπαθήσει να περιγράψει τον άνθρωπο του έτους 2000 μ.Χ. Ο Χάρισον Μπράουν έχει άποπειραθεί ν' άφηγηθεί την ιστορία των εκατό προσεχών ετών. Ο Τσάρλς Ντάρουιν (ο έγγονός του Δαρβίνου), έχει τολμήσει ν' αντιμετώπισει το ένα εκατομμύριο χρόνια που άπλώνεται μπροστά στην ανθρωπότητα, ή οποία δεν έχει καν αυτή την ηλικία. Άλλοι σοφοί προχωρούν ακόμα πιό πέρα, αντιμετώπιζον το μέλλον του άνθρώπου σαν είδους. «Ο άνθρωπος βρίσκεται εδώ για να μείνει;» ρωτά ο Λόρεν Κ. Αϊζλν, καθηγητής της ανθρωπολογίας στο πανεπιστήμιο της Πενσυλβανίας. «Τί θα είναι ο άνθρωπος σε 500.000 χρόνια και κατόπιν;» ρωτά ο Χ. Λ. Σαπάρι, καθηγητής στο Μουσείο της Νέας Υόρκης. Μπορεί να ύποστηριχθεί — και ύποστηρίζεται — ότι τα έρωτήματα αυτά δεν έχουν κανένα ένδιαφέρον, άφου όν άδηγούν παρά σε ύποθέσεις που κανένας δεν θα τις έπαληθεύσει. Ο ζήλος, όμως, της έπιστήμης είναι άκατανίκητος. Συζητεί για ένα θέμα που δεν θ' άποκαλύψει ποτέ σ' εκείνους που τον έρωτούν, αν έχει δικίο ή άδικο.

Η διαχωριστή γραμμή που τ' ερνούσε ανάμεσα στο Δαρβίνο και το Λαμάρκ, περνά ακόμα ανάμεσα στους Άγγλοσάξωνες και τους Γάλλους βιολόγους. Οι πρώτοι πιστεύουν, γενικά, ότι ή εξέλιξη των ζωικών ειδών συνεχίζεται. Οι δεύτεροι — ο Πιέρ Γκρασέ, ο Άλμπερ Βαν-

Το τέλος της Γης μπορεί να προέλθει από μια νέα περίοδο παγετώνων, που θα την προκαλέσει το σβήσιμο του Ήλιου. Τότε, όλόκληρος ο πλανήτης μας θα σκεπασθεί από παχύ στρώμα πάγου και ή ζωή θα εξαφανισθεί. Στο παραπλεύρως σχεδιάγραμμα ένας ζωγράφος εικονίζει το Ρίο Ίανείρο, όπως το φαντάζεται σκεπασμένο με λευκό σάβανο, στη νέα περίοδο των παγετώνων.

αυτές μεταμορφώσεις είναι ή συνέπεια του τρόπου ζωής που επέβαλε ο πολιτισμός. Η σκωληκοειδής απόφωση θα εκλείψει, ένας ή δύο σπόνδυλοι θα εξαφανισθούν, το βάρος του σώματος θα άνακαταμενηθεί, ή όραση κι' ή όσφρηση θα άδυνατίσουν, ο όγκος του έγκεφάλου θα μεγαλώσει, το νευρικό σύστημα θα τελειοποιείται όλοένα — άλλα όλες αυτές οι μεταβολές είναι πάντοτε εκείνες που θα προκληθούν από τις τεχνητές συνθήκες, όπου ο ίδιος ο άνθρωπος έχει τοποθετήσει τον εαυτό του. Άν είχε μείνει στην κοινωνική κατάσταση του Νεάντερταλ, ή εξέλιξη του θα είχε άσφαλώς άκολουθήσει διαφορετικούς δρόμους.

★
ΑΠΟΜΕΝΕΙ να γνωσθεί μήπως θα προστεθεί μια άλλη εξέλιξη σ' αυτήν που προκύπτει από τη συνήθεια

να φωτιζόμεθα με λάμπες ή να μετακινούμεθα με τροχόφορα. Και πρώτα - πρώτα πρόκειται να ξέρουμε αν ο άνθρωπος έχει εξασφαλισμένο ένα μέλλον — αν οι μυστηριώδεις νόμοι που διέπουν την ιστορία των ειδών δεν θα τον εξαφανίσουν πριν προλάβει ν' αποκτήσει κάποιαν αρχαιότητα ανάμεσα στους κατοίκους ενός πλανήτη, που νομίζει ότι βρίσκεται κάτω από την κυριαρχία του.

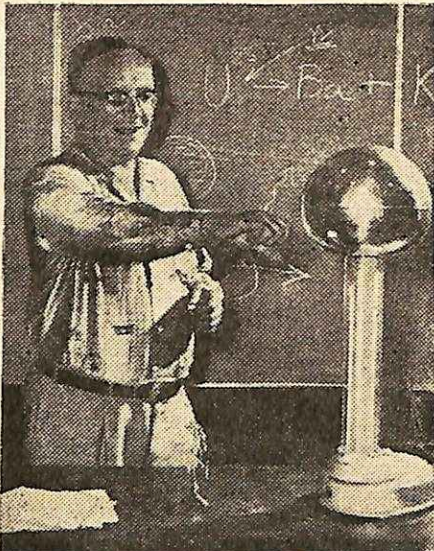
Ο άνθρωπος είναι χθεσινός. Μόλις πεντακόσιες χιλιάδες χρόνια χωρίζουν τους καθηγητές των μουσείων από τον πιθανό άνθρωπο που μελετούμε. Διαβάζουμε στο μεγάλο διδύμο της 'Εξελίξεως ότι χιλιάδες είδη, μερικά σημαντικώτατα, έχουν σβήσει από το μυστικό κλειδί της ζωής. Αλλά είδη, αντίθετα, διατηρήθηκαν ανέπαφα χιλιάδες αιώνες διασχίζοντας φυσικές συνθήκες από το καμίνι της περιόδου των άερίων ως το ψυγείο της περιόδου των πάγων. Το ανθρώπινο είδος ανήκει στην πρώτη ή στη δεύτερη κατηγορία; Αυτό είναι το νόημα του ερωτήματος που θέτει ο καθηγητής "Αϊζλντ": «Ο άνθρωπος βρίσκεται στη Γη για να μείνει σ' αυτήν;». Η σύντομη ιστορία του είναι προσωρισμένη να έχει πλατύτατο μέλλον; "Η μήπως κι' ο άνθρωπος θα κτυπηθεί πολύ γρήγορα από τη θνησιμότητα των ειδών — από τον ανελέητο μηχανισμό που, στο παρελθόν, πάντοτε καταδίκασε ένα μέρος της δημιουργίας σε πρόωρη εξαφάνιση;

Για να προσπαθήσει να ιδεί καθαρά, ο "Αϊζλντ" διακρίνει τα ειδικευμένα είδη και τα ανειδίκευτα. Εκείνα που εξαφανίζονται είναι τα πρώτα. Εκείνα που διασπάζονται το χρόνο, όπως ο καρχαρίας, είναι τα δεύτερα. Το ερώτημα που μπαίνει λοιπόν είναι, να ξέρουμε αν ο άνθρωπος είναι ειδικευμένο είδος ή ανειδίκευτο. Η άμνησσία του "Αϊζλντ" είναι φανερή: με τον τερατώδη εγκέφαλό του, ο άνθρωπος έχει πραγματικά το ύψος ενός ειδικού, αλλά ο "Αϊζλντ", υπακούοντας στην αμερικανική αίσιοδοξία, δεν δέχεται να τον καταδικάσει σε θάνατο. Καταλήγει στο συμπέρασμα, ότι ο άνθρωπος θα επιζήσει, αν επιτύχει να φτάσει σε πλήρη έλεγχο του περιβάλλοντός του. Οι δεινόσαυροι εξαφανίσθηκαν γιατί υπέστησαν τη φύση: ο άνθρωπος θα αποφύγει τη μοίρα τους, γιατί θα ελέγξει τη φύση.

Μόνο γυναίκες!

Το μυστήριο, όμως, ο μελλοντικός αυτός άνθρωπος! Οι μυθιστοριογράφοι που προβλέπουν το μέλλον, τον εικονίζουν με τεράστιο μέτωπο, με αδύνατα μέλη, με μυωπικά μάτια και με αφάνταστη ικανότητα να καταλαβαίνει. Οι σοφοί που προβλέπουν το μέλλον ζωγραφίζουν πίνακες, συχνά πολύ πιο ζωηρούς και πολύ πιο έκπληκτικούς. Ο σέρ "Αρθουρ Κήθ", έχει μελετήσει τη γυναίκα: προπορεύεται, λέει, πεντακόσια εκατομμύρια χρόνια από τον άνθρωπο — έστω και μόνο με τον τερατώδη όγκο του εγκέφαλου τους σ' ένα κεφάλι που είναι αναλογικά διπλάσιο από το ανθρώπινο. "Αν εξαίρεσουμε τα μικρόδια, τα μυρμήγκια είναι τα πιο πολυάριθμα ζωικά είδη, το πιο ποικίλο, το πιο δραστήριο, το πιο ισχυρότερο της πλάσης. Μερικοί σοφοί έχουν φαντασθεί — και τι δεν έχουν φαντασθεί — ότι τα μυρμήγκια θα ήταν αδύνατο να είναι οι κληρονόμοι του ανθρώπου, αφού πρώτα θα έχουν καταστήσει τη ζωή του αδύνατη με τον πολλαπλασιασμό τους. Τα μυρμήγκια όμως, είναι σταθεροποιημένα από χιλιά-

Μετά τον Κήθ, ο Ράιντερικ Ζάιντενμπεργκ έχει μελετήσει τον μεταιστορικό άνθρωπο — δηλαδή τον άνθρωπο όπως θα βγει από τις κινητές κοινωνίες, όπως αυτές που διαδίδονται ή μία την άλλη από την αύλη του πολιτισμού. Παραδέχεται κι' αυτός, επίσης, ότι το ανθρώπινο είδος θ' αποτελεστεί από κλειστικά από θήλεα ή από συγκεκριμένα από ένα πλάσμα που θα προέρχεται από τη γυναίκα, αλλά που θα είναι ολότελα ψυχρό και άναφροδισιακό. Η συνείδηση και η νόηση θα έχουν εξαφανισθεί εντελώς, δίνοντας τη θέση τους σε μίαν απόλυτη τελειότητα στην αυτόματη επανάληψη των ίδιων λειτουργιών. Η ανθρωπότητα θα διασυνδέεται γιατί θα έχει σταματήσει σ' ένα ώριμο σημείο την εξελικτική πρόοδό της, ώστε να ζει οικο-

Ο περίφημος Άμερικανός αστροφυσικός Τζώρτζ Γκάμω, «ιστορικός του μέλλοντος»: είναι ο επιστήμων που διατυπώνει τις πιο τολμηρές θεωρίες για το τέλος του κόσμου.

νομικά με τα αποκτημένα αντανάκλαστικά της. Αυτό πιθανότατα έχει γίνει στα μυρμήγκια. Καλλιεργούν τη Γη κάνουν κτηνοτροφία, χτίζουν πολιτείες, σβήνουν φωτιές, κάνουν πολέμους, οργανώνουν μεταναστεύσεις, αλλά ή έντονη και πολύμορφη δραστηριότητά τους είναι πάντοτε μία στερεότυπη και αλόγητη επανάληψη. Έχουν πραγματοποιήσει το ιδανικό του Λόρεν "Αϊζλντ": ελέγχουν το περιβάλλον τους, κυριαρχούν σ' αυτό. Ζούν, κατά συνέπεια, χωρίς αίσθητες μεταβολές από 60.000.000 χρόνια.

Πρός ένα νέο είδος!

Τα μυρμήγκια αυτά σαγηνεύουν πολλούς φιλοσόφους της φύσης. Πραγματοποιούν από πολλές απόψεις τον υποθετικό μεθαρσιανό άνθρωπο — έστω και μόνο με τον τερατώδη όγκο του εγκέφαλου τους σ' ένα κεφάλι που είναι αναλογικά διπλάσιο από το ανθρώπινο. "Αν εξαίρεσουμε τα μικρόδια, τα μυρμήγκια είναι τα πιο πολυάριθμα ζωικά είδη, το πιο ποικίλο, το πιο δραστήριο, το πιο ισχυρότερο της πλάσης. Μερικοί σοφοί έχουν φαντασθεί — και τι δεν έχουν φαντασθεί — ότι τα μυρμήγκια θα ήταν αδύνατο να είναι οι κληρονόμοι του ανθρώπου, αφού πρώτα θα έχουν καταστήσει τη ζωή του αδύνατη με τον πολλαπλασιασμό τους. Τα μυρμήγκια όμως, είναι σταθεροποιημένα από χιλιά-

δες αιώνες και ο δυσανάλογος εγκέφαλός τους δεν χρησιμεύει, παρά για να εξασφαλίζει την επανάληψη της οουτίνας τους. "Αν στο μέλλον ο άνθρωπος είναι μοιραίο να ξεπεραστεί και να υποσκελισθεί, θα το πάθει μάλλον από ένα νέο είδος, από ένα κλαδί που θα μεγαλώσει και θα ξεπεράσει το δικό του στο μεγάλο δέντρο της 'Εξελίξεως.

Είναι δυνατόν; "Οχι, για τους επιστήμονες και τους σοφούς που πιστεύουν ότι η 'Εξέλιξη έχει τελειώσει. Ναι, για τους άλλους. Τα έρπετα έχουν γεννηθεί από τα ψάρια. Τα θηλαστικά έχουν γεννηθεί από τα έρπετα. Ο άνθρωπος είναι ένα κλαδί των θηλαστικών. Είναι λογικά παραδεκτό να εμφανισθεί ένας νέος τύπος ζώου, να εξελιχθεί, να προσαρμοσθεί, σε μεταμορφωμένες συνθήκες, να καταλάβει στη φύση κυριαρχούσα θέση. Θα ήταν αρκετό ν' αυξηθεί προσδευτικά λίγους βαθμούς η θερμοκρασία της γης για να μην ανέχεται πια ή ζωή παρά μόνο πολύ πρωτόγονους οργανισμούς ή, αντίθετα, πλάσματα σκεπασμένα με ουσία ανάλογη με τον άμianto και εφοδιασμένα με ψυκτικό μηχανισμό. Τα όντα αυτά μπορούν να προέλθουν, με το παιχνίδι των μεταβολών και της φυσικής επίλογής, τόσο από το ανθρώπινο είδος, όσο κι' από ένα άλλο κατώτερο είδος. Άλλα και η ίδια η φαντασία παραιτείται σ' αυτό το σημείο. Συλλαμβάνουμε το πράγμα, χάρη στα προηγούμενα που βρίσκονται κατά χιλιάδες στην ιστορία της 'Εξελίξεως των ζωικών ειδών, είναι όμως αδύνατο να το περιγράψουμε. Οι δεινόσαυροι του παρελθόντος δεν είναι ανύπαρκτοι, αφού κατέχουμε τους σκελετούς τους, αλλά οι δεινόσαυροι του μέλλοντος είναι σχεδόν απαράδεκτοι στο ανθρώπινο πνεύμα.

Το τέλος του κόσμου

ΠΟΛΥ περισσότερο είναι αδύνατο να περιγράψουμε το αληθινό τέλος του κόσμου — αυτό που θα εκμηδενίσει, όχι μόνο τον άνθρωπο, όχι μόνο τη ζωή, όχι μόνο τη Γη και τον Ήλιο, αλλά και το Σύμπαν. Παραδεχόμεθα ότι γεννήθηκε πριν από πέντε δισεκατομμύρια χρόνια από μίαν έκρηξη κι' ότι διαστέλλεται από τότε σαν σαπουνόφουσκο. Οι άβυσσος κοσμολόγοι, συζητούν για να μάθουν αν η κίνηση αυτή θ' αντιστραφεί μία μέρα — αν οι γαλαξίες που απομακρύνονται θα πλησιάσουν πάλι, αν το Σύμπαν, αφού θα έχει διασταλεί, θα συσταλεί. Αυτό θα σήμαινε το αληθινό τέλος του κόσμου, το πέσιμο των άστρων, τη συγκέντρωση όλης της ύλης κι' όλης της ενέργειας σ' ένα είδος πυρήνα, σ' ένα τεράστιο μοναδικό άτομο, όπου θ' αποκτήσουν πυκνότητες δισεκατομμυρίων δισεκατομμυρίων τόνων στο κυβικό εκατοστόμετρο. Με εξαίρεση το μικρό αυτό σακκούλι, που δεν κατορθώνουν να το εξαφανίσουν, ο κόσμος θα ξαναγύριζε στην ανυπαρξία, στο κενό, στο μηδέν. Τίποτε δεν έμπο- δίξει, άλλωστε, μία νέα έκρηξη στην υπερσυμπιεσμένη ύλη να ξαναγεννήσει το κόσμο, εξαπολύοντας το σακκούλι αυτό σε μία νέα επέκταση — και τίποτε δεν αποδεικνύει ότι αυτό δεν έγινε άπειρες φορές στο παρελθόν κι' ότι δεν θα ξαναγίνει άπειρες φορές στο μέλλον.

Είναι όμως περιττό να προσπαθήσουμε να δώσουμε συγκεκριμένη σημασία στις 'λιγγιώδεις αυτές συλλήψεις του πνεύματος. Η αρχή του κόσμου είναι ένα μυστήριο. Το τέλος του κόσμου είναι ένα μυστήριο.

ΤΕΛΟΣ

Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ "ΜΟΧΟΟΥΛ"

Άνοιγοντας μία τρύπα στον πυθμένα του Άτλαντικού, οι Άμερικανοί επιστήμονες θα βρουν ίσως το κλειδί πολλών γεωλογικών αινιγμάτων... Οι άνθρωποι έστειλαν βολίδες στη Σελήνη, αλλά δεν γνωρίζουν ακόμα κατά βάθος τον πλονήτη, στον οποίο γεννιώνται, ζούν, και πεθαίνουν...

ΜΙΑ από τις πιο ενδιαφέρουσες επισημονικές προσπάθειες της εποχής μας είναι, χωρίς αμφιβολία, η «Επιχείρηση Μοχόουλ» που άρχισε πρόσφατα στον Άτλαντικό, βορείως του Πορτολικού, με τη βοήθεια τεσσάρων άμερικανικών πλοίων, ειδικά διασκευασμένων. Πρώτη φάση της επιχείρησης: Η εξέγερση στον πυθμένα της θάλασσας του κατ'άλλου σπυρμινογόνου για την εκτέλεση γεωτρήσεων ως τα κατώτατα στρώματα του φλοιού της Γης, εκεί που δεν έχουν ακόμα φτάσει τα γεωτρόπανα των εταιριών πετρελαίου.

Το πάχος του φλοιού της Γης είναι λιγότερο κάτω απ' τους ωκεανούς παρά κάτω απ' τις ηπείρους. Γι' αυτό άκρι-

Μετά την πρώτη φάση της επιχείρησης, όταν συγκεντρωθούν τ' απαραίτητα στοιχεία, θα ξεκινήσει μία δεύτερη αποστολή που θ' αποτελείται από τεχνικούς και επιστήμονες του πανεπιστημίου Κολούμπια. Η αποστολή αυτή θ' αναλάβει την εκτέλεση της μεγάλης γεωτρήσεως στον πυθμένα του ωκεανού, με τη βοήθεια ειδικώς κατασκευασμένων μηχανημάτων. Έτσι θ' αποκαλυφθούν τα μυστικά που κρύβονται κάτω από τη φλούδα της Γης.

ΕΙΝΑΙ αλήθεια παράδοξο το γεγονός ότι οι άνθρωποι, που έστειλαν βολίδες στη Σελήνη και βρίσκονται στα πρόθυρα της εξερεύνησεως άλλων,

Η ΜΕΓΑΛΗ ΓΕΩΤΡΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΥΘΜΕΝΑ ΤΟΥ ΩΚΕΑΝΟΥ

θώς οι εξερευνητικές γεωτρήσεις πρέπει ν' αρχίζουν από τον πυθμένα της θάλασσας. Ο Γιουγκοσλάβος επιστήμων Μοχόουλιτς ανέκλυψε την υπαρκτή μία διαχωριστικής γραμμής στο φλοιό της Γης, που οι Άμερικανοί και οι Άγγλοι επιστήμονες ονομάζουν «γραμμή του Μόχο». Η γραμμή αυτή περνάει εξήντα χιλιόμετρα κάτω από τις Άλπεις και τριάντα χιλιόμετρα κάτω από τη Μ. Βρετανία. Πώς θα μελετήσουμε αυτό το γεωλογικό φαινόμενο; Ο καλύτερος τρόπος, σκέφθηκαν οι Άμερικανοί, είναι να πάμε να ιδούμε τι γίνεται εκεί κάτω, γιατί εκεί, κατά πᾶσαν πιθανότητα, θα βρούμε το κλειδί πολλών γεωλογικών αινιγμάτων.

ΕΤΣΙ γεννήθηκε η ιδέα της διανοίξεως ενός μεγάλου «πηγαδιού» που θα καταλήξει σ' αυτή τη μυστηριώδη ζώνη του γήινου φλοιού. Οι Άμερικανοί γεωφυσικοί διάλεξαν μία περιοχή του Άτλαντικού, κοντά στο Πορτολικό. Εκεί μετέφεραν τα γεωτρόπανα τους για να σκάσουν μία τρύπα στο στρώμα του βασάλτου που έχει πάχος τριών χιλιάδων μέτρων. Τι πρόκειται να βρούν; Κανείς δεν μπορεί να το προβλέψει. Άλλα δεν είναι απίθανο ότι θα φτάσουν στα κατώτατα όρια του γεωλογικού στρώματος που λέγεται «σιάλ» για να βρουν το γεωλογικό στρώμα «σίμα», που υποτίθεται πως είναι ρευστό ή ημιρευστό. Η επιχείρηση ονομάσθηκε «Μοχόουλ» από τη «γραμμή Μόχο», που θα είναι ο στόχος της γεωτρήσεως, και την αγγλική λέξη «χόουλ» που ονομάζεται τρύπα.

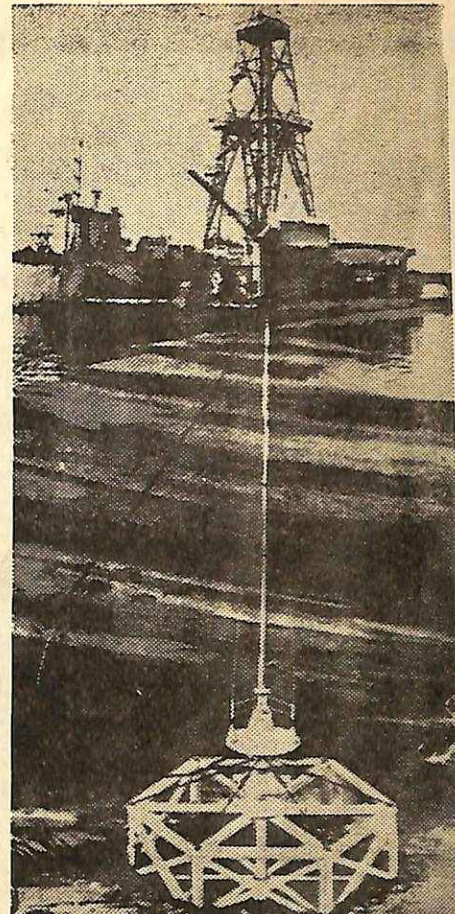
πολύ πιο μακρινών ουρανίων σωμάτων, δεν γνωρίζουν κατά βάθος τον πλανήτη στον οποίο γεννιώνται, ζούν και πεθαίνουν.

Τι ξέρουμε, πραγματικά, για την ύδρoγιο σφαίρα; Μονάχα τα θεμελιώδη γεωμετρικά και φυσικά χαρακτηριστικά της: τη διάμετρο, τη μάζα, τον όγκο, την ταχύτητα της περιστροφής της, την περίοδο της κινήσεώς της στο Διάστημα. Άλλ' ακόμα και η επιφάνεια της Γης δεν έχει εξερευνηθεί πέρα για πέρα.

Όσο για την έσωτερική της σύνθεση, δεν ξέρουμε τίποτα ή σχεδόν τίποτα συγκεκριμένο. Οι γεωτρήσεις δεν έχουν φτάσει ποτέ σε βάθος μεγαλύτερο από έξη ως επτά χιλιόμετρα. Άλλα τι είναι επτά χιλιόμετρα; Μονάχα το ένα χιλιοστό της ακτίνας της Γης! Όλα τα υπόλοιπα είναι θεωρίες και υποθέσεις. Δε γνωρίζουμε παρά μόνο την επιδερμίδα του πλανήτη μας, κι' αυτήν όχι πολύ καλά...

Σύμφωνα με μία υπόθεση που επικρατεί σήμερα μεταξύ των γεωλόγων, η Γη μπορεί να παραβληθεί μ' ένα ροδάκινο: Έχει μία φλούδα, μία σάρκα κι' ένα κουκούτσι.

Η φλούδα του «ροδάκινου», που αντιστοιχεί με το φλοιό της Γης, έχει πάχος 60—100 χιλιόμετρα. Η σάρκα του ροδάκινου έχει πάχος 1.200 χιλιόμετρα. Τέλος, το κουκούτσι (αν υπολογίσουμε ότι η μέση διάμετρος της Γης φτάνει τα 12.742 χιλιόμετρα) έχει μίαν ακτίνα περίπου 5.000 χιλιομέτρων... Έτσι βλέπουν (ή μάλλον... δε βλέπουν) οι επιστήμονες τη Γη.

Με τη συσκευή αυτή που κρέμεται από το αμερικανικό πλοίο «Κρός», θα γίνει η μεγάλη γεώτρηση της «επιχείρησης Μοχόουλ» στον πυθμένα του Άτλαντικού.

ΤΑ τρία στρώματα της Γης, αρχίζοντας από το εξωτερικώτερο, έχουν ονομασθεί: Σιάλ, Σίμα και Νίφε. Οι παράξενες αυτές λέξεις είναι σύνθετες από τις πρώτες συλλαβές των φυσικών στοιχείων που υποτίθεται ότι βρίσκονται σε μεγάλο ποσοστό σε καθένα από τα στρώματα της Γης. (Άλλα δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι πλέουμε ακόμα στο πέλαγος των υποθέσεων).

Τα στοιχεία που υποτίθεται ότι βρίσκονται σε μεγαλύτερη αφθονία στη φλούδα — το εξωτερικό στρώμα — της Γης είναι το πυρίτιο και το αλουμίνιο. Από την πρώτη συλλαβή του πυριτίου (λατινικά «silicium») και του αλουμινίου (οι γεωλόγοι κατασκεύασαν τη λέξη «Si-Al»).

Στο μεσαίο στρώμα τα στοιχεία που αφθονούν (υποτίθεται) είναι το πυρίτιο και το μαγνήσιο. Έτσι κατασκευάσθηκε η λέξη «Si-Ma».

Όσο για το κουκούτσι — τον πυρήνα της Γης — οι επιστήμονες υποθέτουν ότι αποτελείται από νικέλιο και σίδηρο (λατινικά «ferroum»), γι' αυτό και τ' ονόμασαν «Ni-Fe».

Ο ΠΩΣ βλέπουμε, σύμφωνα με την υπόθεση αυτή, όσο προχωρούμε προς τον κεντρικό πυρήνα, τα συστατικά στοιχεία της Γης γίνονται βαρύτερα: Στην επιφάνεια το ελαφρύ αλουμίνιο και το πυρίτιο. Στο κέντρο, το σίδηρο και το νικέλιο. Επίσης, όσο προχω-

ΣΤΗΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 41

ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΠΛΗΡΩΝΟΥΝ... ΓΙΑ ΝΑ ΤΡΟΜΑΖΟΥΝ;

Η «ψυχαγωγία δια του τρόμου» είναι ένα μέσο για να ξεφεύγουμε από τους φόβους που περιβάλλουν το σύγχρονο κόσμο... Η σαγήνη της φρίκης και του θανάτου έχει κατακτήσει τα πλήθη. Στην ψυχή του σύγχρονου ανθρώπου φαίνεται πώς έχει αναπτυχθεί μια καινούργια ανάγκη: Η «ένανγκη του φόβου»... Και οι ψυχίατροι έχουν αναλάβει τη συνηγορία των ργων τρόμου... Μερικοί μάλιστα τα συνιστούν σαν θεραπευτικό μέσο.

Έργα ΦΡΙΚΗΣ

Του ROMAIN BERTRAND

ΟΙ διαφημιστές ώρισμένων κινηματογραφικών έργων, δεν δειλιάζουν μπροστά, σε τίποτα: Τόν περασμένο χρόνο πολλά έργα τρόμου στην Αμερική και στην Εύρωπη διαφημίστηκαν μ' αυτά τα συνθήματα: «Αναλαμβάνουμε την υποχρέωση να θάψουμε δωρεάν κάθε άτομο που θα υποστεί καρδιακή συγκοπή κατά τη διάρκεια της προβολής!» «Η ασφαλιστική εταιρία Λόυθ θα πληρώσει δέκα χιλιάδες λίρες στους συγγενείς των θεατών που θ' αποβιώσουν στην αίθουσα του κινηματογράφου!» Σε μερικές αίθουσες τεράστιες επιγραφές ειδοποιούν το κοινό: «Συντάξτε τη διαθήκη σας!» Και οι κινηματογράφοι του Χόλλυγουντ έχουν βρει ώρισμένα μέσα για να προκαλούν τον τρόμο στους θεατές που φοβούνται άρκετά: Με τη διοχέτευση ηλεκτρικού ρεύματος κάνουν τα καθίσματα να τρέμουν! Αυτό και πολλοί άλλοι τεχνικοί νεωτερισμοί του κινηματογράφου δεν έχουν παρά ένα σκοπό: να κάνουν τα έργα τρόμου ακόμα πιο τρομακτικά. Από οικονομική άποψη, οι επιχειρηματίες δεν έχουν άδικο: Τα έργα τρόμου είναι πάντα άποδοτικά. Οι Αμερικανοί ξοδεύουν σήμερα 1000 εκατομμύρια δολάρια το χρόνο για να παρακολουθούν τα έργα τρόμου και το φαινόμενο δεν είναι αποκλειστικά αμερικανικό. Η Αγγλία, η Γερμανία, το Μεξικό, παράγουν άφθονα έργα φρίκης, ενώ η Ιαπωνία αφιερώνει το ένα τρίτο της παραγωγής της σ' αυτό το κινηματογραφικό είδος. Πού αφέιλεται αυτή η μόδα που διαδόθηκε τα τελευταία χρόνια; Γιατί το κοινό επιζητεί τον τρόμο και πληρώνει... για να τρομάξει;

★

ΑΝΤΙΘΕΤΑ απ' ό,τι θα μπορούσαμε να υποθέσουμε, οι ψυχίατροι, αντί να επιτεθούν, ανέλαβαν να συνηγορήσουν υπέρ των έργων τρόμου. Μερικοί

διατείνονται, όπως ο δρ. Μάρτιν Γκρότ-ζαχ, ότι «η γοητεία της φρίκης είναι μια υγιής εκδήλωση, μια ψυχολογική ανάγκη, ή ικανοποίηση της οποίας μάς βοηθεί ν' αντιμετωπίσουμε τις υποσυνείδητες αγωνίες μας». Άλλοι, όπως η διάσημη ανθρωπολόγος Μάργκαρετ Μήντ, ισχυρίζονται ότι η «ψυχαγωγία δια του τρόμου» είναι ένα μέσο για να ξεφεύγουμε από τους φόβους που περιβάλλουν το σύγχρονο κόσμο. «Σήμερα, γράφει η δρ. Μήντ, οι άνθρωποι είναι έκτεθειμένοι στον πραγματικό φόβο περισσότερο, παρά σε οποιαδήποτε άλλη περίοδο της ιστορίας. Οι αληθινές ειδήσεις του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης, τα εγκληματολογικά ρεπορτάζ των εφημερίδων με τις ανατριχιαστικές λεπτομέρειες, κάνουν περισσότερο κακό από τα τέρατα του κινηματογράφου που πάντα καταστρέφονται ή τιμωρούνται στο τέλος του θεάματος, ενώ ο ήρωας του έργου θριαμβεύει... Και ίσως η Αμερικανίδα επιστήμη δεν έχει άδικο, αν θυμηθούμε πόσα «πραγματικά» εγκλήματα έχουν μείνει ατιμώρητα τα τελευταία χρόνια...

Αλλά πώς εξηγείται αυτό η «γοητεία του τρόμου»; Βλέπουμε τις αίθουσες του κινηματογράφου να κατακλύζονται από ανθρώπους κάθε ηλικίας, κάθε κοινωνικού και μορφωτικού επιπέδου. Παρακολουθούν την οδόν με την ίδια βουλιμία που θα διάβαζαν στις στήλες των εφημερίδων το ρεπορτάζ ενός «εισδεχθεί» εγκλήματος. «Αν παρατηρήσουμε λίγο την αίθουσα: Οι κοπέλλες σφίγγουν το χέρι του συνοδού τους, ό οποίος είναι τόσο απορροφημένος, ώστε ξεχνάει να... επωφεληθεί από τις συνήθως ευχάριστες αυτές επαφές. Σε ώριμες στιγμές του έργου ακούγεται ένα σπασμωδικό γέλιο που μεταδίδεται και στους άλλους θεατές. Αυτό συμβαίνει συνήθως στις πιο τρομακτικές στιγμές. Οι παραγωγοί δεν ανησυχούν καθόλου γι' αυτές τις αντιδράσεις: Ξέρουν ότι ο τρόμος προκαλεί το γέλιο, οι θεα-

τές γελάνε για να μην κλάψουν ή για να μην το βάλουν στα πόδια! Όταν τελειώσει το έργο, οι περισσότεροι θεατές παίρνουν ύφος άνωπρότητας: «Ήταν σαχλαμάρα! Δε θα την ξαναπάθω!» Και όμως την ξαναπαθαίνουν: την άλλη βδομάδα θα βρούμε τους ίδιους ανθρώπους, στις ίδιες αίθουσες, να παρακολουθούν τα ίδια έργα με μικρές παραλλαγές... Η σαγήνη της φρίκης και του θανάτου έχει κατακτήσει τα πλήθη. Στην ψυχή του σύγχρονου ανθρώπου φαίνεται να έχει αναπτυχθεί μια καινούργια ανάγκη: η ανάγκη του φόβου.

★

ΑΛΛ' είναι πραγματικά καινούργια; Στο αρχαίο ελληνικό θέατρο χρησιμοποιούσαν φρικιαστικά προσωπεία. «Ας θυμηθούμε λίγο τον περίφημο όρισμό της τραγωδίας που δίνει ο Αριστοτέλης: «Τραγωδία μὲν οὖν ἐστὶ... μίμησις πράξεως σπουδαίας καὶ τελείας... δι' ἑλέου καὶ φόβου περαινούσα τὴν τῶν τοιούτων παθημάτων κάθαρσιν...» Για τὸν Ἀριστοτέλη, οὐσιώδεις στοιχείο της τραγωδίας είναι ο φόβος, με τὸν ὁποῖον ἐπιτυγχάνεται ἡ «κάθαρσις» τῶν συγκινησῶν τοῦ κοινού. Καὶ πολλὲς ἐλληνικὲς τραγωδίες δὲν εἶναι λιγώτερο φρικιαστικὲς ἀπὸ ἕνα σύγχρονο «γκράν - γκινιόλ»... Στὶς πρωτόγονες κοινωνίες οἱ ἰθαγενεῖς παραλύνουν κυριολεκτικὰ ἀπ' τὸ φόβο τους στὸ θέαμα τῶν προσωποδοφῶν μάγων ποὺ τοὺς ἐξορκίζουν τελεουργικὰ.

Στὸ πανεπιστήμιο Κολούμπια οἱ Ἀμερικανοὶ ἐπιστήμονες ἀνέλαβαν νὰ μελετήσουν τὸ φόβο καὶ διαπίστωσαν τὴν ἐμφάνισή του στὸν ὄργανισμό μίας μουσθηρῶδους οὐσίας ποὺ ἐκκρίνεται τὴ στιγμή τοῦ φόβου καὶ ἐξαφανίζεται μαζί του. Τὰ φυσικὰ συμπτώματα εἶναι πάντα τὰ ἴδια: τρόμος τῶν ὤκρων, ἐφίδρωση τῶν παλαμών. Ὁ ἐγκέφαλος κινητοποιεῖ τοὺς ἐνδοκρινεῖς ἀδένες, τὸ ποσοστὸ τῶν λευκῶν αἰμοσφαίριων αὐξάνεται, ἡ δραστηριότητα τοῦ θυρεοειδικοῦ γίνεται ἐντονότερη. Ἡ καρδιά χτυπάει πρὶν γρήγορα καὶ διοχετεύει περισσότερον αἷμα γιὰ νὰ κα-

δοθηθεῖ σὲ μιά ἐνδεχόμενη μυϊκὴ προσπάθεια, ἡ ἀναπνοὴ ἐπιταχύνει τὴν προμήθεια ὀξυγόνου, οἱ κόρες τῶν ματιῶν διαστέλλονται γιὰ νὰ ἴδουμε καλύτερα τὸν κίνδυνον, τὸ στόμα στεγνώνει πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι οἱ πεπτικὲς λειτουργίες ἔχουν ἀνασταλεῖ προσωρινά. Οἱ τρίχες ἀνασηκώνονται στὸ δέρμα, τὸ σικώτι παράγει μεγαλύτερη ποσότητα ζαχάρους γιὰ ν' ἀντιμετωπισθεῖ ἐνδεχομένως μιά αὐστημένη κατανάλωση ἐνέργειας καὶ μιά πηκτικὴ οὐσία ἐκκρίνεται στὸ αἷμα γιὰ νὰ ἐπουλωθοῦν πρὶν γρήγορα οἱ ἐνδεχόμενες πληγὲς καὶ νὰ προληφθοῦν οἱ αἱμορραγίες...

Κοντολογίς, ὁλόκληρος ὁ ὄργανισμός προετοιμάζεται ἀστραπιαία γιὰ ν' ἀντιμετωπίσει τὸν κίνδυνον. Ὁ φόβος εἶναι, λοιπὸν, ἕνα «σύνθημα δράσεως» ποὺ μᾶς προετοιμάζει γιὰ τὴ φυγὴ ἢ γιὰ τὴν ἀμυνα. Εἶναι ἕνα ἰσχυρότατο «φυσικὸ διεγερτικὸ» καὶ δὲν εἶναι παράξενο ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐπιζητοῦν φανταστικούς ἢ πραγματικούς κινδύνους γιὰ νὰ φοβηθοῦν. Καὶ ὅσοι δὲν ἔχουν τὸ θάρρος ἢ τὰ μέσα νὰ ἐπιδοθοῦν στὰ ἐπικίνδυνα σπῶρ (τὶς αὐτοκινητοδρομίες, τὸν ἀλπινισμό ἢ... τὸν πόλεμον) καταφεύγουν στὰ θεάματα φρίκης καὶ τρόμου.

★

ΓΙΑ τὸν ἄνθρωπον ποὺ ἐπιζητεῖ τὸ φόβο, ὁ ἀρχικὸς σκοπὸς εἶναι νὰ βάλει τὸν ἑαυτό του σὲ δ ο κ ι - μ α σ ί α. Ἐνῶ τὸν περασμένο αἰῶνα οἱ ἄνθρωποι ὑπέκυπταν στὴ νευρασθένεια καὶ στὴν παθολογικὴ ἀνία, οἱ κοινωνιολογικὲς καὶ ὑλικὲς συνθήκες τοῦ σύγχρονου πολιτισμοῦ, ἐκθέτουν τὸν ἄνθρωπον σὲ μιά κατάσταση μόνιμης ἀγωνίας. Φόβος τοῦ ἀτομικοῦ πολέμου, φόβος τοῦ καρκίνου καὶ τῆς πολιομειλίτιδος καὶ τῶν μικροβίων, φόβος τῶν τροχαίων ἀτυχημάτων — ὅλοι αὐτοὶ οἱ φόβοι ἐρχονται νὰ διαδεχθοῦν καὶ νὰ διευρύνουν τοὺς δυὸ φόβους τῆς βρεφικῆς ἡλικίας: τὸ φόβο τοῦ θορύβου καὶ τὸ φόβο τῆς πτώσεως. Ἀλλὰ κάθε ἐξωτερικὸς φόβος ἀνάγεται σ' ἕνα φόβο τοῦ ἑαυτοῦ μας. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ φοβάται τοὺς ὄχλους, θὰ τοὺς ἐπιζητήσει γιὰ νὰ ἴδῃ ἂν μπορεῖ νὰ τοὺς υποφέρει. Αὐτὸς ποὺ φοβάται τὸν ἱλιγγο, φοβάται κυρίως μήπως πέσει ἢ μήπως πηδήξει, φοβάται τὴν αὐτοκτονία. Καὶ οἱ νέοι θὰ πάνε στὸν κινηματογράφον γιὰ νὰ ἴδουν ἕνα πολεμικὸ ἔργο, γιὰτὶ θέλουν νὰ δώσουν μιὰν ἀπάντησιν στὴ λανθάνουσα ἀμφιβολία τους: «Ἐγὼ θὰ μπορούσα νὰ τὸ κάνω αὐτό»;

Ἀπὸ μιὰν ἄποψη, ὁ κινηματογράφος προσφέρει τὸ ἰσοδύναμον τοῦ «ἡλεκτρο-ὄκου» ποὺ χρησιμοποιοῦν οἱ ψυχίατροι γιὰ τοὺς σχιζοφρενεῖς. Τὰ πάντα στὴ σύγχρονη βιομηχανία τῶν ἐργῶν φρίκης συμβάλλουν στὸν αἰφνιδισμὸ τοῦ θεατῆ.

Στὴ Δ. Εὐρώπῃ, στὸν προθάλαμον μερικῶν κινηματοθεάτρων ἐπιδεικνύονται κέρρινα ὁμοιώματα τεράτων, μούμιες, φέρετρα, ἐνῶ στὴν αἴθουσα μιά ταξιδεῖτρια μὲ στολὴ νοσοκόμας μοιράζει «καρδιονωτικὰ κοκτέιλ» στὶς εὐαίσθητες κυρίες! Ὅταν σηκωθεῖ ἡ αὐλαία ὁ θεατῆς ὀπλίζεται μὲ ὄλο τὸ σκεπτικισμὸ ποὺ τοῦ ἔχει ἀπομείνει γιὰ ν' ἀντιμετωπίσει τοὺς τεχνητοὺς αὐτοὺς ἐφιάλτες ποὺ, ἀντίθετα πρὸς τοὺς πραγματικούς, θὰ λήξουν μὲ τὴν τιμωρία τῶν κακῶν καὶ τὸ θρίαμβον τῶν καλῶν. Στὴ μίσμυση ἢ στὶς δυὸ ὥρες τοῦ θεάματος, ὅλοι οἱ λανθάνοντες φόβοι τοῦ θεατῆ θ' ἀποχαλινθοῦν γιὰ νὰ κα-

ταλήξουν σ' ἕνα στεναγμὸ ἀνακουφίσεως: «Ὅλα αὐτὰ εἶναι ψέματα, ἄρα δὲν ἔπρεπε νὰ φοβηθῶ...».

★

ΑΚΟΜΑ καὶ οἱ ὑπερβολὲς τῶν ἐργῶν φρίκης: τὸ ἀπίθανον θέμα, ἡ παρατραβηγμένη ψυχολογία, τὰ φανταστικὰ τέρατα — ἀποβλέπουν σ' αὐτὴ

ἐφευρέσεις, τρελλοὶ ἐπιστήμονες) παρωδοῦν τὴν ἀγωνία μίας ἀτομικῆς συγκρούσεως. Τὰ τέρατα τοῦ κινηματογράφου εἶναι συνήθως ἀξιολύπητα, γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἡθοποιὸς Μπόρις Καρλώφ, ποὺ ἐνσαρκώνει τὸν Φραγκενστάιν, δέχεται συγκινητικὲς ἐπιστολὲς ἀπὸ παιδιὰ ποὺ διαμαρτύρονται γιὰ τὴν κακομεταχείρισή του στὸ φίλμ!

Δικαίως ἀπαγορεύουμε στὰ παιδιὰ τὰ

τὴν κάθαρσιν καὶ συγχρόνως ἀποτελοῦν μιά παρωδία τῆς ἀγωνίας τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου. Οἱ ἱστορίες τῶν βρυκολάκων, ἡ μούμια ποὺ περπατᾷ εἶναι ἕνας τρόπος ἀρνήσεως τοῦ θανάτου μὲ τὴν προβολή, ἔστω καὶ ὑπὸ φρικιαστικὴ μορφή, τοῦ στοιχείου τῆς ἀναστάσεως. Οἱ ἐπιθέσεις κατὰ τῆς ἐπιστήμης (διαβολικὲς

ἔργα τρόμου, ἀλλὰ ὁ τρόμος δὲν εἶναι ἀγνωστὸς στὸν παιδικὸν κόσμον. Τὰ παραμύθια τοῦ Ἀντερσεν βρῖθουν ἀπὸ τέρατα ποὺ, γιὰ τὴν παιδικὴν ψυχὴ, εἶναι ἐξ ἴσου τρομερὰ μὲ τὸν Φραγκενστάιν. Καὶ ὁ Ντίσνεϋ δὲν παραλείπει ποτὲ τὸ στοιχείον τοῦ τρόμου στὰ ἔργα του: Ἡ μάγισσα τῆς «Χιονάτης», τὰ δαιμόνια στὴν «Πεντάμορφη». Χωρὶς αὐτὰ τὰ τέρατα οἱ ὁμορφὲς ἡρώιδες θὰ ἦσαν λιγώτερο ὁμορφες, λιγώτερο γλυκεῖες, λιγώτερο ἀθῶες... Καὶ οἱ ψυχολόγοι δὲν ἔχουν καμμιὰν ἀντίρρηση νὰ προσφέρουμε λίγον φόβο στὰ παιδιὰ, σὲ λογικὲς δόσεις.

Δὲν ξέρουμε πόσο θὰ κρατήσει ἡ μόδα τῶν ἐργῶν φρίκης ποὺ ἔχουν γνωρίσει περιόδους ἀμύτης καὶ παρακμῆς. Ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι, κάθε φορὰ ποὺ ἀντιμετωπίζουν οδυνηρὰ προβλήματα, θὰ αἰσθάνωνται πάντα τὴν ἀνάγκη νὰ «ἐξορκίσουν» τὴν ἀγωνία τοὺς δίνοντάς της μιά θεατρικὴ μορφή...

Ὁ Κώστας συνιστᾷ στὸ φίλον του τὸν Γιώργον:

— Πρόσεξε. Ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς τῆς μι κρούλας ποὺ φλερτάρεις, ἔχει ἕναν τίτλον.

— Δὲν μ' ἐνδιαφέρει ὁ τίτλος!

— Σ' ἐνδιαφέρει γιὰτὶ ἔχει τὸν τίτλον τοῦ πρωτοπυγμαλίου.

★

Στὸ κουρεῖον.
— Τί βλέπετε στὸ κεφάλι σας;
— Τὸ καπέλλο μου!..

ROMAIN BERTRAND

ΑΘΩΝΑΣ, ΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

Το "Άγιον Όρος που άποκαλείται «Περιβόλι της Παναγίας» γεμίζει με το λατρευτικό της όραμα και μοσχοβολεί με την άγνότητά της. Είναι ή μοναδική μορφή της γυναίκας στην σκυθρωπή πολιτεία που φράζει με πανικόβλητο δέος την άκοή της στη μουσική των Σειρήνων και καλύπτει την όρασή της στην τυραννική μνήμη του θηλυκού πειρασμού. Στον Άθω λατρεύεται με παράδοξο κι' άλλόκοτο πάθος ή Παναγία, ή Πλατυτέρα των Ουρανών, με το παρήγορο βλέμμα και το τρυφερό χαμόγελο.

Η ΜΕΓΙΣΤΗ ΛΑΥΡΑ

Το πρώτο άσκητικό κέντρο του Άγίου Όρους γιορτάζει τα 1.000 του χρόνια. Ο άσκητής Άθανάσιος με το θεοκρατικό Βυζαντινό πνεύμα κι' ο στρατηλάτης Νικηφόρος Φωκάς με τη δόξα ενός θρύλου και τη θρησκευτική μυστικοπάθεια.

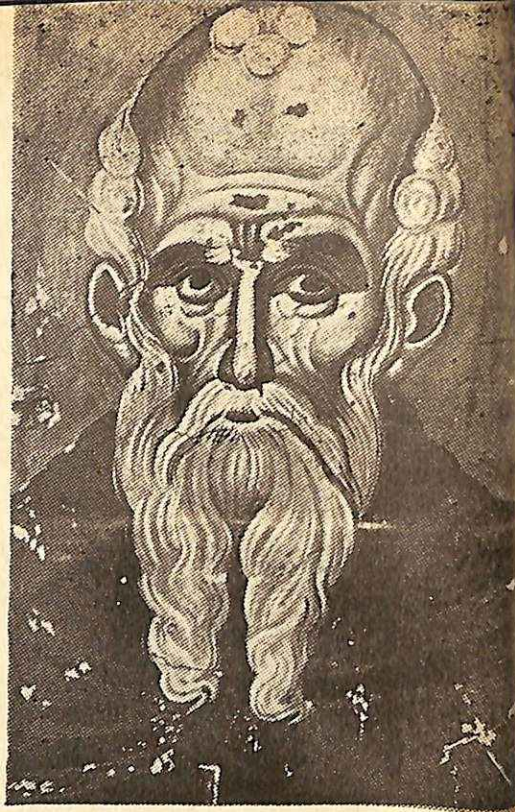
ΘΡΥΛΟΙ, ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ, ΙΣΤΟΡΙΚΑ, ΤΟΥ ΖΑΚΟΥΣΤΟΥ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ

ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΚΡΙΝΑΙΟΥ

Το θεοφρόνητο "Άγιον Όρος με πυρετώδη ρυθμό προετοιμάζεται να γιορτάσει την άνοιξη του ερχόμενου χρόνου (1961) την χιλιετήριδα από την ίδρυση του πρώτου κοινοβιακού μοναστηριού της Μεγίστης Λαύρας, από τον άναχωρητή του Άθω "Άγιον Άθανάσιο. Την όργάνωση του γιορτασμού ανέλαβε το Πρωτότο των Καρυών, όπου έδρεύει ή τετραμελής αντιπροσωπεία των είκοσι μοναστηριών του Άγίου Όρους, ή «Ιερά Έπιστοασία», όπως λέγεται. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που διαβιβάζονται από τις Καρυές, την πρωτεύουσα της μοναστικής πολιτείας του Άθω, ο γιορτασμός της χιλιετηρίδας της Μεγίστης Λαύρας, που καθιέρωσε την όμαδική μοναχική διαβίωση (κοινόβιο) και θεμελίωσε το τυπικό της θρησκευτικής νομοθεσίας του Άγίου Όρους, θα διαρκέσει τρεις περίπου μήνες. Στο πρόγραμμά του περιλαμβάνονται άρχιερατικές λειτουργίες, χορωδιακές εκτελέσεις σε άυστηρό βυζαντινό μέλος, διαλέξεις για την ιστορία, τον θρύλο και τις θρησκευτικές παραδόσεις των μοναστηριών του Άθω, όμιλίες για τους καλλιτεχνικούς θησαυρούς των μοναστηριών, εκθέσεις σύγχρονων έργων άγιογραφίας, ψηφιδωτού, άντιγραφών φορητών εικόνων, νωπογραφιών κλπ.

Η Ιερά Έπιστοασία των Καρυών σε συνεργασία με το Ήγουμενοσυμβούλιο της Λαύρας, θα διαδίδει νωρίς 4—5 χιλιάδες τιμητικές προσκλήσεις στα 4 πατριαρχεία και τις άρχιεπισκοπές Έλλάδος, Κύπρου, Αμερικής, σε κορυφαίους θρησκευτικούς ήγέτες όλων των χριστιανικών δογμάτων, σε καθηγητές θεολογίας όλων των πανεπιστημίων του κόσμου, γνωστούς διανοούμενους, καλλιτέχνες κλπ. Στο μεταξύ συμπληρώνονται σε ώρισμα μοναστήρια του Άθω με δαπάνη του Υπουργείου Παιδείας άναστηλωτικές εργασίες παμπάλαιων κτισμάτων που κινδυνεύουν να καταρρεύσουν, χαράσσονται νέοι δρόμοι προσπελάσεως των έπισκεπτών στις μονές άμεσα από θαύσκιωτα δάση κι' όρεινά βάραινα και ιδρύονται καινούργιες αποβάθρες «ξεμπαρκαρισματος» στο λιμάνι της Δάφνης.

Έκεί όμως που παρατηρείται ζωηρότατη κίνηση είναι το ιστορικό μοναστήρι της Λαύρας, όπου διαρρυθμίζονται κάτ'άλληλοι χώροι για την έκθεση των βυζαντινών κειμηλίων του, έπισκευάζονται οι παμπάλαιοι πύργοι και τα καστρώτα του, πλακοστρώνονται τα φθαρμένα δάπεδα και κτίζονται σε ειδική πέτρνα, σε τύπο τουριστικού ξεώνα 500 δωμάτια με βεράντες, λακωνικά κλπ., να

Ο Άγιος Άθανάσιος, ο Άθωνίτης, τοιχογραφία του μεγάλου ζωγράφου Πανσελήνου, στο Πρωτότο των Καρυών.

φιλοξενήσουν τις χιλιάδες ξένους που θα κατακλύσουν το Μοναστήρι με την νωπή κι' άγρυπνη μνήμη των Βυζαντινών ιδρυτών του, Άθανασίου του Άθωνίτη και Νικηφόρου Φωκά. Ο πρώτος έnsarkώνει το πνεύμα του Βυζαντινού άσκητισμού κι' ο δεύτερος εκπροσωπεί τη στρατιωτική αΐγλη και το πολεμικό πνεύμα της Χριστιανικής Αυτοκρατορίας, την εποχή της λαμπρότερης άκτινολίας της.

Η παραδεισιακή φύση του Άγίου Όρους

Το Άγιον Όρος είναι σελίδα επίγειου παραδείσου με την πυκνή, όργανιστική του θλάση, τα πηγάια νερά του και τα δροσερά περιβόλια του. Στα χαμηλότερα σημεία άνθίζουν και μοσχοβολούν την εποχή αυτή τα μυριστικά και τα δότανα, χαμομήλια, σμυρτίες, άλυγαριές, σχοίνα, δενδρολίβανα, μανουσάκια κι' άσπάλαθρα. Τ' άγιοκλήματα, οι κισσοί κι' οι λουλουδιμένες άναδενδράδες σχηματίζουν θόλους και τόξα στις ρεματιές, όπου ροχθούν τ' άσημνια νερά και σε λόχμες που σμαραγδίζει το βελουδένιο χορτάρι. Οι άνθισμένες άχλαδιές και μηλιές σκηνοθετούν τα όμορφότερα ειδύλλια στην μοναστική πολιτεία που καταδικάζει την τρυφερότητα, περιφρονεί το χαμόγελο και θεωρεί σαν έργο και σαν παγίδα του Σατανά την όμορφιά και το θάμπος του λουλουδιμένου κλαδιού. Στη σκιά και στο φώς, κάτω από την πράσινη νύχτα των φυλλωμάτων και στη γυμνή πέτρα που λάμπει σαν διαμαντικό, χιλιάδες πετροκοτούφια, καρδίνες, άβήδονα και σπίνιοι κελαιΐδουν και ζευγαρώνονται, τιτθίζουν και σουρομαδιούνται έρωτικά προς άπερίγραπτο δέος των φανατικών μοναχών, που «άποστρέφουν» το έντρομο βλέμμα από το άμαρτωλό φτερωτό σύμπλεγμα. Άθώρητα, πηγάια και κρεμαστά νερά ροχθούν κάτω από φτέρες, θα-

μενρά άγριοδότανα και σκιές που χάρονται οι πεταλούδες κι' οι μέλισσες. Βαδίζουν στο παρθενικό δάσος κι' άναγαλλιάζει ή ψυχή σου από τον άσίγητο κελαιΐισμό των πουλιών, το θρόισμα των φυλλωμάτων, τα λυπητερά παράπνοα των έρμηκών κούκων στις θραγιές και στα ξέφωτα. Η μαγική αυτή φύση έμπνέει τον άναχωρητή του 14ου αιώνα Νικηφόρο Γρηγορά να γράψει:

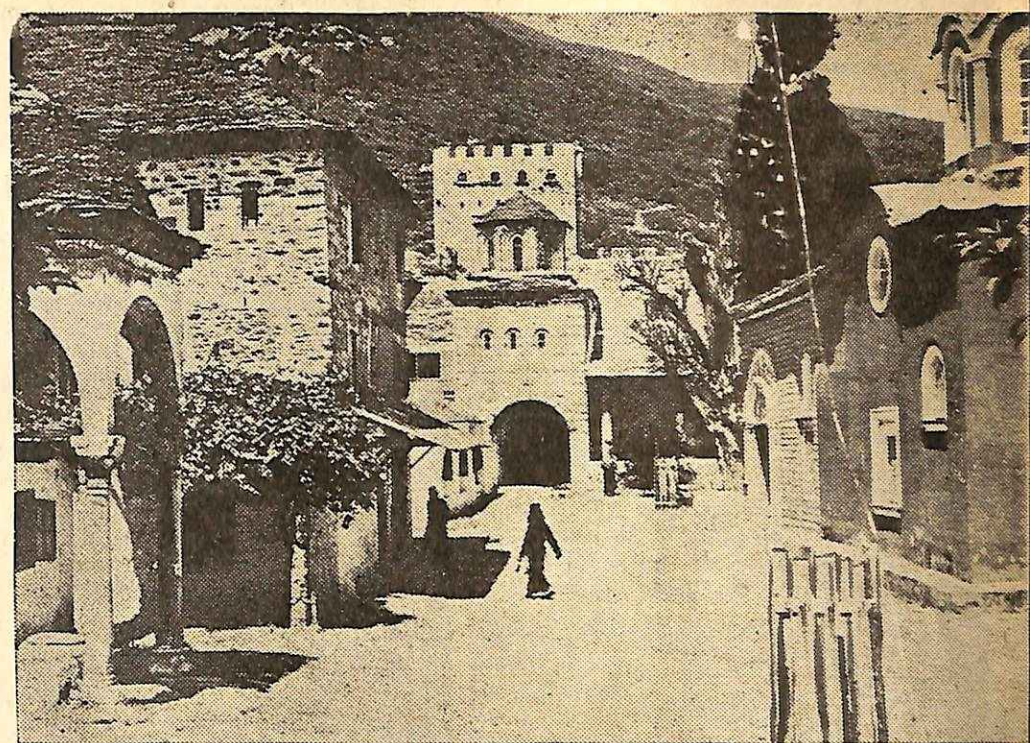
«... ρεΐ πανταχόθεν ώσπερ έκ θησαυρών τό τε εϋνουν της όσμής και τό τοϋ άνθους εύχρουν και καθαραίς τό πλείστον όμιλεί τας ήλίου άκτίσιν».

Η καλογερική καθαρεύουσα άφήνει να μαντέψει κανείς τη μαγευτική όμορφιά του Άγίου Όρους, που συγκίνησε και τον μεγάλο δάσκαλο του Γένους Εύγένιο Βούλγαρη που έγραψε προς τον διάκονο Κυπριανό:

«Και ύδατα καλλίρροα και άήρ εύκράεστος και αύρα ποντίας τό περιέχον ήμάς καταψύχουσα, άλση τε συνηρεφή και κατάσκια πανταχόθεν και χλόη άειθαλής την όρασιν κατατέρπουσα. Φυτών δε είδη παντοία. Έλαίαι, ξυμπελοι, δάφναι, μυρσίναι και πτηνών στίφη καλλικελάδων έν οίς πολλή ή άήδων και ο κόσσυφος και ή χελιδών... Θάλασσά τε ύποστρωμένη κύκλωθεν νύν γαληνώσα και κρυσταλλίζουσα και έκ μυχών αυτής ταρασσομένη».

Άντικρύζοντας τό Αίγαίο από τις δασωμένες πλαγιές...

ΜΑ ή άπερίγραπτη όμορφιά του Άγίου Όρους δεν έξαντλείται στα χαμηλώματα με τα μυριστικά, τα δροσερά περιβόλια με τις άφρομηλιές, τις δαμασκηνιές και τις κερασσιές και τα πλούσια άμπέλια που πλαισιώνουν τα γραμμένα παράλια. Ψηλότερα φουντώνουν οι άγριουχαρουπιές και οι χιλιόχρονοι πλατάνοι, τα πυξάρια κι' οι καμαρωτές φουντουκιές, αλώνδιες βελανιδιές και τα έλατα. Η πολυσύνθετη θλάση ξεκινά από το θεοκριτικό ειδύλλιο του λουλουδιμένου κισσού και του δενδρολίβανου, περνάει στο λυρικό ποίημα των περιβολιών και των μυριστικών άγριοδότανων του βουνού και τό λόγγο για να καταλήξει στο έπος των δρυών και των κέδρων, που σκαρφάζουν στα φρύδια του Άθωνα. Κι' από τό Μοναστήρι της Λαύρας άτενίζει κανείς τό θαυμάσιο όνειρο του βορείου Αίγαίου, πανιά και καπνούς που ταξιδεύουν τον άκοίμητο πόθο φυγής από τον Βοριά στο Νότο κι' από την Άνατολή προς τη Δύση. Στο βάθος του όρίζοντα κυανίζουν τυλιγμένα σε άρχα καπνού και όνειρου τα νησιά του Βορείου Αίγαίου, ή Λήμνος, ή Θάσος, ή Σαμοθράκη. Γραφικοί κολπίσκοι, ήμερα άμυνοδερά κατάγιαλα, κοφτοί κόδοι ξεδιπλώνονται ξερβά και δεξιά στο μυτερό άκρωτήρι με τα σεπτά μοναστήρια. Τα κύματα κι' οι άγέρεδες κεντάνε με σεντόνια χιονάτου άφρού τά παράλια. Ψαράδικες βάρκες μοναχών που μοιάζουν, καθώς είναι μαυροφορεμένοι, σαν άπίθανα τέρατα, σκιές τό άλλοτινού κόσμου λικνίζονται στο άνήσυχο κύμα. Γαλήνη και γλύκα, με τις καμπάνες του Όρθρου και του Έσπερινού. Κι' άπάνω άπ' όλα ή έπιβλητικός Άθωνας συννεφισμένος ή άβηριος ρίχνει τη γιγάντια

σκιά του χιλιόμετρα δόκλχηρα μέχρι τη Λήμνο, γηραιός κι' έτοτος άσκητής που μιλά με τον Θεό και τις άναρχες χερουδικές του δυνάμεις.

Άγιος Άθανάσιος ο Άθωνίτης

ΣΑΥΤΗΝ έδω τη λαμπρή φύση, ο Άγιος Άθανάσιος έκτισε τό πρώτο μοναστήρι, τη Μεγίστη Λαύρα, που άπετέλεσε τό κέντρο του άσκητισμού στο Άγιον όρος.

Ο Άγιος Άθανάσιος γεννήθηκε στην Τραπεζούντα του Πόντου τό 926 κι' από πολύ νέος άποσύρθηκε σε Μοναστήρι της Βιθυνίας, όπου άσκήτευε με τον Έρμηίτη Μαλείνο, θείο του Νικηφόρου Φωκά, Βυζαντινού άρχιστρατήγου της Άνατολής. Έκεί γνωρίστηκε με τον κατοπινό τραγικόν αυτοκράτορα (που δολοφονήθηκε από την άπόκοσμη έρμηιά της 969) και συνδέθηκε μαζί του με στενή φιλία. Άργότερα ο Άθανάσιος ταξιδεύοντας προς την Λήμνο τόσο πολύ μαγεύθηκε από την άπόκοσμη έρμηιά της Άθωνικής Χερσονήσου, ώστε πήρε την άπόφαση και μετέφερεν εκεί σε γραφικό τοπίο του άνατολικού αγιαλού την άσκητική του εγκράτεια. Ο θρύλος κι' ή ιστορία λένε πως ο Άθωνίτης μοναχός έστησε κάπου εκεί στα γυμνά βράχια της παραλίας τό καλύδι του και περνούσε τις ήμέρες και νύχτες του με περισυλλογή, προσευχή και νηστεία. Όταν, όμως, ο παλιός του φίλος Νικηφόρος Φωκάς ξεκίνησε με τη Βυζαντινή του άρμάδα να ξεκαθαρίσει τό πέλαγος από τους Άραβες κάλεσε κοντά του τον Άθωνίτη άσκητή να έπικαλείται στην κουβέρτα της καπετάνας του στόλου του την εύνοια και τον σιχηισμό τό του Θεού στις πολεμικές του έπιχειρήσεις. Ο Βυζαντινός στρατηλάτης, ύστερα από τό ξεκαθάρισμα του Βορείου και Νοτίου Αίγαίου από τους Σαρακηνούς, κουρσάρους, πολιορκήσε τό κάστρο του Χάνδακα (Έρρακλείου) κι' άνάγκασε τους Άραβες κατακτητές, που πατούσαν τα Κρητικά χώματα να παραδοθούν.

Στα χέρια του έπεσαν άμύθητοι θησαυροί και πολεμικά λάφυρα. Για να ξεπλη-

Τα βυζαντινά κτίσματα της Μονής της Μεγίστης Λαύρας, του πρώτου άσκητικού κέντρου του Άγίου Όρους, που έχουν οικοδομηθεί πριν χίλια χρόνια.

ρώσει τό χρέος και τη ύπόσχεσή του στον Άθωνίτη συμπαραστάτη του πολεμικού του θριάμβου, τό δώρισε έκάτο λίτρες χρυσάφι να κτίσει τό Μοναστήρι του στον Άθω, όπου θα μόναζε κι' ο ίδιος άργότερα άγκαταλείποντας την κοσμική και στρατιωτική του δόξα.

Ο Άθωνίτης Άθανάσιος, άρχισε τό 961 να κτίζει τό μοναστήρι της Λαύρας που γίνθηκε ή βάση της μοναστικής πολιτείας στους μετέπειτα αιώνες. Άλλά αϊ «μονάζοντες» σε σπηλιές και σε κρύπτες, σε οικίσκους και σε πρόχειρα στέγαστρα άσκητά έπρόβαλαν έπίμονη άρνηση στην καινοτομία του Άγίου κι' άρνήθηκαν με αδιάλλακτο πείσμα να συμμορφωθούν στο κοινοβιακό μοναστηριακό σύστημα. Τελικά, έπεκράτησε ή έπιμονή του Άγίου, ο όποιος συνέταξε και τό πρώτο τυπικό του μοναχικού βίου, λίγους μήνες πρό της δολοφονίας του νικητή των Άράβων κουρσάρων (969). Από τό 980 κι' ύστερώτερα, τον 11ο και 12ο αιώνα κτίστηκαν και τα λοιπά μοναστήρια σε χείλη βάραινων, στα διάσελα του άπόκρημνου βουνού, που πυργώνει την χιονοσκεπή σμένη κορυφή του πάνω από τη θάλασσα του Αίγαίου, σε γλαφυρά και ήμερα παράλια του δασωμένου άκρωτηρίου, σε βράχους. Κι' είναι τά μοναστήρια αυτά στην άνατολική άκτή (άντίκρυ στην ταραγμένη θάλασσα του Βορείου Αίγαίου) του Έσφιγμένου, του Βατοπεδίου, του Παντοκράτορα, του Σταυρονικήτα, των Ίδίων, του Κουτλουμουσιού, του Φιλόθεου κι' ή Μεγάλη Λαύρα και στη δυτική άκτή, προς τον πεταλοειδή κόρφο του Σιγγιτικού του Χιλιανδαρίου, του Ζωγράφου, του Κασταμονίτη, του Δοχειαρίου, του Ξενοφώντος, του Άγίου Παντελεήμονα, του Ξηροποτάμου, Σίμωνος Πέτρα

του Γρηγορίου, του Διονυσίου, του 'Αγίου Παύλου.

Οι τρεις Παναγίες της Μεγίστης Λαύρας

ΤΟ Μοναστήρι της Μεγίστης Λαύρας που θα γιορτάσει το 1961 τα χίλια του χρόνια, βρίσκεται στο τέρμα των ανατολικών ακτών κι' είναι πολυσύνθετο και πολυδαίδαλο φρουριακό συγκρότημα, περιζωμένο με τείχη που διακόπτονται πελώριοι πυλώνες με σιδερόδεμένα μάνταλα και κλείνουν με ξύλινες άμπάρες. Στο οικόδομικό αυτό συγκρότημα συνωστίζονται, γύρω από την πλακοστρωμένη αυλή με το Καθολικό, ιδιόρρυθμα παμπάλαια κτίρια με κλιμακοστάσια, διαζώματα, εξώστες, πύργους, κελλιά, αποθήκες, καμπαναριά, διαδρόμους που χάνονται σε στοές και σε κτίρια με λιακωτά και μεγάλα παράθυρα. Στην αυλή του μοναστηριού βρίσκονται, εκτός από το Καθολικό, τρία παρεκκλήσια κι' η Βιβλιοθήκη με πολύτιμα και σπάνια κειμήλια.

Στο ναό της Μεγίστης Λαύρας που είναι το άρχαιότερο Καθολικό του 'Αθω, βρίσκεται ο τάφος του 'Αγίου 'Αθανασίου κι' η θαυμαστή εικόνα της «Παναγίας Οικονόμισσας».

Η όνομασία της προέρχεται, όπως αναφέρει η παράδοση, από την υπόσχεση που δώσε η Θεοτόκος στον 'Αγιο 'Αθανάσιο να διαφεντεύει με την εύεργετική παρουσία της την Μονή και να κρατάει, όσο υπάρχει ο κόσμος, τη διαχείριση της Λαύρας, γι' αυτό σύμφωνα με τη σεπτή έντολη δεν υπάρχει επίσημος διαχειριστής στο ιστορικό μοναστήρι.

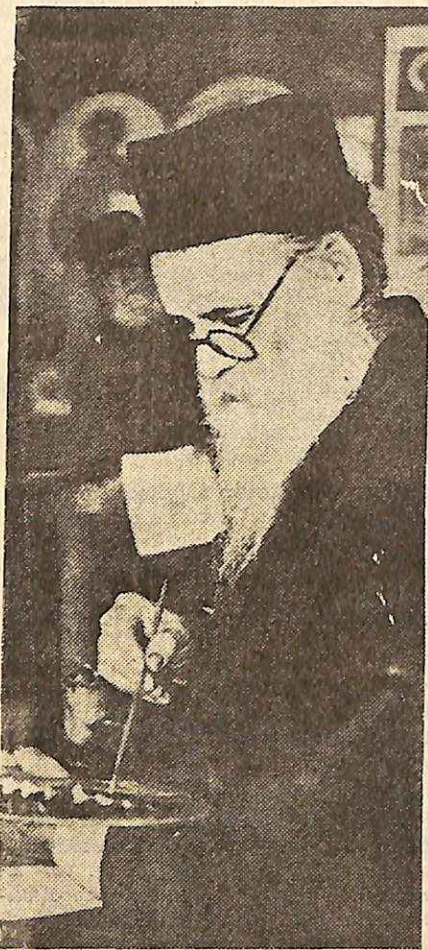
Μία ακόμη εικόνα στο τέμπλο προκαλεί θαύματα εντύπωση στους εύλαβεις προσκυνητές. Παριστάνει τη Θεοτόκο, με τον Χριστό στην αγκαλιά, περίτρομο, γιατί ένας λευκοφορεμένος άγγελος δείχνει στο νήπιο τα σταυρικά καρφιά, τον άκανθο στέφανο και τα λοιπά μέρη του 'Αγίου Πάθους, που θα δοκιμάσει στον Γολγοθά. Η στοργική μάνα κυττάζει με απείρηστη λύπη και τρυφερότητα το τρομαγμένο νήπιο, που θα γίνει ο Σωτήρας του Κόσμου, ύστερα από το σταυρικό του μαρτύριο στη 17 των προγόνων του, τη βιβλική 'Ιερουσαλήμ.

Παναγία ή Κουκουζέλισσα

ΜΙΑ τρίτη ιδιότυπη εικόνα της Παναγίας Κουκουζέλισσας στο είδικό παρεκκλήσι (κτίσμα του 1592) κοντά στην είσοδο, ξαναφέρει στη μνήμη τη γοητευτική και παράδοξη ιστορία του 'Ηπειρώτη αρχιμουσικού «Μαγίστρου του μουσικού χορού» στο Ναό του Παλατίου της Κωνσταντινουπόλεως, 'Ιωάννη Κουκουζέλη.

Σύμφωνα με το Βυζαντινό Ιστορικό, που μπλέκεται με την άμικλη του θρόνου, ο Κουκουζέλης με την άγγελική φωνή υπερχρεώθη να εγκαταλείψει τη «Βασιλεύουσα», έπειδη αρνήθηκε να νυμφευθεί μία κοπέλλα, φιλένδα του αυτοκράτορα. Ο 'Ηπειρώτης πρωτοψάλτης κατέφυγε στο Μοναστήρι της Λαύρας, εξασθιωμένος κι' άγνωστος, ζητώντας προστασία και στέγη. Ο ήγούμενος του ανέθεσε να σκαρίξει και να μαντρίξει το πλούσιο κοπάδι των γιδοπροβάτων της Μονής. Ο Κουκουζέλης δέχτηκε κι' εκεί που βοσκούσε το κοπάδι, αντίκρισε στη μεγάλη βάλασσα, έβελνε με την περιπαθητική

του φωνή είρμους και τροπάρια. 'Η παράδοση λέει πως ήταν τόσο γλυκερά, χερουδική κι' απείρηραπτη σε βυζαντινή τέχνη, ή ψαλμωδική φωνή του Κουκουζέλη, ώστε ξεχνούσαν τα ζώα του να βοσκήσουν κι' όπως ήταν φυσικό, άδυνατίζανε και γίνονταν άχαμνα από μέρα σε μέρα. Ο ήγούμενος της Μονής, διαπιστώνοντας το άκατανόητο φαινόμενο, πρόσταξε κάποιον ύποτακτικό να παρακολουθήσει τον νέο βοσκό και να ιδεί τι συμβαίνει κι' άχαμναίνουν τα γιδοπρόβατα. Ο ύπο-

Ένας μοναχός άγιογράφος, που συνεχίζει την παράδοση της βυζαντινής ζωγραφικής στα μοναστήρια του 'Αγίου Όρους

τακτικός, με μύριες τόσες προφυλάξεις, παραφύλαξε τον άγνωστο ποιμένα κι' άκουσε την άγγελική του φωνή. Συγκινημένος θαθεία έσπευσε να το ανακοινώσει στον γέροντα κι' έτουτος κάλεσε τον Κουκουζέλη και του δώσε τη θέση του δεξιού πρωτοψάλτη στο μεγάλο Ναό. Ο 'Ηπειρώτης μουσικός, που δεν μπορούσε πια ν' αρνηθεί τ' όνομα και τη φήμη του, ανέλαβε τα νέα του καθήκοντα με τέτοιο ζήλο, ώστε σιγά - σιγά, καθώς γινόταν γνωστό το περιστατικό, οι μοναχοί άπ' όλα τα μοναστήρια έρχονταν ν' άκούσουν το άσύγκριτο βυζαντινό άηδόνι της Λαύρας, που ένα θράδυ μελώδησε, με τέτοια κυματιστή περιπαιχθεία, τον είρμό «'Επί σοί Χαίρει Κεχαρισμένη...», ώστε συγκινήθηκε κι' η Παναγία στο ξυλοκάλλιστο τέμπλο της. Το μεσονύχτι, καθώς κοιμότανε κουρασμένος ο πρωτοψάλτης, τον ξύπνησε η Θεοτόκος, του έβαλε στην απαλάμη ένα χρυσό Βυζαντινό υπέρπυρο και του είπε: «Σ' εύχαριστώ Κουκουζέλη γι' αυτό που φωνή σου, που γίνηκε με την μελωδική σου φωνή τραγούδι άγγέλων και ύμνιτικό θυ-

μίαμα. "Ας είναι εύλογημένη ή χάρη σου κι' ή χερουδική σου φωνή». Το θρυλικό υπέρπυρο είναι κρεμασμένο σήμερα στην εικόνα της Παναγίας Κουκουζέλισσας, που πήρε τ' όνομα από την εποχή του θαυματουργού ένυπνίου του Βυζαντινού πρωτοψάλτη Κουκουζέλη στη Λαύρα.

Οι τοιχογραφίες του Θεοφάνη

ΤΟ Καθολικό της Λαύρας ιστορημένο με τοιχογραφικά άριστουργήματα του κορυφαίου Βυζαντινοκριτικού καλλιτέχνη Θεοφάνη (γι' αυτόν όποιο θα μιλήσουμε πιο κάτω), φεγγοβολεί και άστράφτει με τα πολύχρωμα μάρμαρα, δωρεά του Νικηφόρου Φωκά, με τα καπλαντισμένα με χρυσάφι και πολύτιμους λίθους φορητά εικονίσματα και τις μαλαματένιες καντήλες. Ο Θεοφάνης, που άναπτύσσει με τα λυρικώτερα χρώματα το άριστοκρατικό ιδεώδες της Βυζαντινής Τέχνης, στοχαστικός και όνειροπόλος ιστόρησε στους τοίχους, στα σταυροθόλια, στους πεσούς, στα διαζώματα του Ναού την πνευματική ώριμότητα της θρησκείας που στρατολογεί άσκητες και μάρτυρες γι' τη δόξα του 'Ενσαρκωμένου Θεού και την ούράνια δικαίωση.

Η παράσταση λ.χ. της Δευτέρας Παρουσίας σ' ένα γιγάντιο τοιχογραφικό πίνακα στο Καθολικό της Λαύρας έρμηνεύει τους μυστικοπαθείς όραματισμούς του Κρητικού άγιογράφου, που ένθυμίζουν τους συμβολικούς όραματισμούς της 'Αποκαλύψεως του Εύαγγελιστή 'Ιωάννη. Στην τοιχογραφική αυτή σύνθεση οι χοροί των 'Αγίων και των Δικαίων μεπεδωμένοι με βερνίκι, σερπετά και τέρατα άκολουθούν, μετεωρισμένοι σε λευκή νεφέλη, την Πατριαρχική Τριάδα του 'Αδράαμ, 'Ισαάκ και 'Ιακώβ. Η μυσταγωγική πομπή, πλασιωμένη από εξασυλωμένες γυναίκες μορφές κι' άκατανόητα σιβυλλικά πρόσωπα, προχωρεί με ιεραρχική τάξη προς τον θρόνο του Δικαιοκρίτη Χριστού γι' την Κρίση της. Το μακάριο φως καταλάμπει τα στεγνά ρουφηγμένα πρόσωπα. 'Από τα πόδια του Δεσποτικού Θεού χύνεται σ' άνοιχτό στόμα Δράκου, που συμβολίζει τον 'Αδη, ο πύρινος ποταμός της άμαρτίας. Ο Θεοφάνης, έφιλοτέχνησε και τα νωπογραφικά θαύματα της Τραπεζαρίας της Λαύρας. 'Ασκηταί και 'Άγιοι, με το βλέμμα ευθισμένο στην άοριστία προσεύχονται, κρατούν Ειλητήρια, άναπέμπουν δεήσεις. Τα φωτεινά τους ιμάτια σμίγουν με το άπόρρητο φως πέραν του 'Επίγειου Κόσμου, οι διαλογισμοί τους γεφυρώνουν την ταπεινή παρουσία τους με τον άναρχο Λόγο, που άκούει μ' ένθαρρυντική συγκατάθεση την όμαδική δέση. Η μεγάλη σύνθεση της Τραπεζαρίας της Λαύρας, είναι η παράσταση του ξεμπάρκαρίσματος της Θεοτόκου στον 'Αθω. Με το ανάδλεμμά της γκρεμίζονται οι άρχαίοι ναοί, τα ιερά και τα μαντεία, συμβολισμός της νίκης του χριστιανικού πνεύματος έναντι της άρχαίας θρησκείας. Το 'Άγιον Όρος, που άποκαλείται «Περίβολι της Παναγίας», γεμίζει με το λατρευτικό της όραμα και μοσχοβολεί με την άγνότητά της. Είναι η μοναδική μορφή της γυναίκας στη σκυθρωπή Πολιτεία που φράζει με πανικόδλητο δέος την άκοή της στη μουσική των Σειρήνων και καλύπτει την όρασή της στην τυραννική μνήμη του θηλικού πειρασμού. Στον 'Αθω λατρεύεται με παράδοξο κι' άλλο-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΣΤΗ ΣΕΛ. 41

Με την «άλλοξανική διαβητοθεραπεία» δεν γίνονται θαύματα άλλ' ή μεγάλη αξία της μεθόδου αυτής είναι ό,τι, στις περισσότερες περιπτώσεις, αντίτιθεται στην ύποτροπή και την εμφάνιση μεταστάσεων μετά την χειρουργική άφαίρεση του καρκινικού όγκου. Ο όργανισμός άποστειρώνεται χάρη στον έλαφρό διαβήτη, που εξαπολύουμε τεχνητά. Ο διοβήτης θέτει ένα φραγμό στην υπερβολική δραστηριότητα των καρκινικών κυττάρων.

Ο ΔΙΑΒΗΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΡΚΙΝΟΥ

ΣΑΡΑΝΤΑ χιλιάδες έρευνητές διασκορπισμένοι σ' όλο τον κόσμο εργάζονται πυρετωδώς έναντιον του καρκίνου. Είναι όλοι έμφυσημένοι από το ίδιο μαχητικό πνεύμα και ό τελικός σκοπός τους είναι να πετύχουν την άνακούφισή των άρρώστων που υποφέρουν από τη μάστιγα αυτή της εποχής μας.

Σχετικά με τον καρκίνο, δημοσιεύθηκαν πρόσφατα πολλές εργασίες, μερικές από τις όποιες έχουν δώσει άπτά άποτελέσματα. Οι ειδικευμένοι έπιστήμονες είναι άρμόδιοι γι' α έκτιμήσουν την αξία τους. Θα εκθέσουμε σήμερα μια νέα γαλλική μέθοδο, της οποίας ή ποιωτοτυπία και τα μέχρι σήμερα ένθαρρυντικά άποτελέσματα συγκατατούν την προσοχή μας. Πρόκειται γι' α χρησιμοποίηση του διαβήτου ως όπλου κατά του καρκίνου. Ο διαπρεπής Γάλλος καρκινολόγος δρ. Βολουί είναι συγγραφέας αυτού του άρθρου.

★

Η ΚΑΤΑ μέτωπο «έπίθεση» κατά του καρκίνου είναι κακή μέθοδος, γιατί τ' άπορρήματα των καρκινικών κυττάρων περνάνε στο αίμα και δηλητηριάζουν τον όργανισμό. Γι' αυτό άκριβώς, πριν από χρόνια, ό δρ. Πιέρ Γκρομπόν συνέλαβε την παράξενη ιδέα να «έγκυστώσει», δηλαδή να περικυλώσει και ν' άπομονώσει τα καρκινικά κύτταρα. Άλλά πρέπει εδύς εξ άρχής να σημειώσουμε ότι ή χειρουργική άφαίρεση του όγκου — άληθινής «γαγκαστευτικής» έστίας — είναι άπαράτητη σε συνδιασμό με τη νέα μέθοδο.

Θά μιλήσουμε έδώ γι' α ή άλλοξανική διαβητοθεραπεία.

Με τη μέθοδο αυτή δεν γίνονται θαύματα, αλλά τουλάχιστον στις άπελπιστικές περιπτώσεις, ευνόει τον κατευνασμό των πόνων και βοηθάει στην επένεργεια των αναλγητικών. Επίσης, σε όρισμένες περιπτώσεις που δεν έπιδέχονται χειρουργική επέμβαση (καρκίνος των όσθων, καρκίνος των έντέρων κλπ.) ή άρρώστεια κατά κάποιον τρόπο «εσταθεροποιείται», δηλαδή άνακόπτονται οι μεταστάσεις των καρκινικών κυττάρων.

Άλλ' ή μεγάλη αξία της μεθόδου αυτής έγκειται στο γεγονός ότι, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, ά ν τ ι τ ι θ ε τ α ι σ τ ή ν ύ π ο τ ρ ο π ή και την εμφάνιση μεταστάσεων με τ α τ ή χ ε ι ρ ο υ ρ γ ι κ ή έ π έ μ β α σ η

★

Η ΜΕΘΟΔΟΣ ξεκινάει από την παρατήρηση ότι, στη μεγάλη πλεινότητα των περιπτώσεων, οι διαβητικοί

δεν προσβάλλονται ποτέ από καρκίνο. (Είναι αλήθεια πως έχουν παρατηρηθεί περιπτώσεις συνπαράξεως καρκίνου και διαβήτου, αλλά μπορούν να εξηγηθούν με την επίδραση προσθέτων παραγόντων). Άπό την άδιαμφισβήτητη αυτή παρατήρηση ως την ιδέα της εξαπολύσεως του διαβήτου κατά του καρκίνου, δεν υπήρχε παρά ένα βήμα. Οι έπιστήμονες δε διάτασαν να το κάνουν.

Άφίνοντας κατά μέρος τις πολύπλοκες βιολογικές αναλύσεις, μπορούμε με συντομία να πούμε ότι ό καρκίνος όφείλεται σ' έναν άναρχικό υπερπολλαπλασιασμό των κυττάρων, ενώ ό διαβήτης είναι καρπός του «έποπολλαπλασιασμού» κυττάρων. Στον καρκίνο, τα κύτταρα πολλαπλασιάζονται πολύ γρήγορα και σχηματίζουν συχνά έναν όγκο. Στον διαβήτη, αντίθετα, πολλαπλασιάζονται άνεπαρκώς, παθαίνουν γάγγραινα, μολύνονται παρεμποδίζοντας τη θεράπευα των όσων και προκαλούν πληγές που δεν έπουλώνονται. 'Επί πλέον, ό καρκινικό κύτταρο είναι ύπερσακαχαρώδες, ενώ αντίθετα, ό διαβητικό κύτταρο είναι ύποσακαχαρώδες, δηλαδή έχει έλλειψη σακχάρου. Αυτό σημαίνει ότι ό καρκινικό κύτταρο γίνετα ύπερβολικά ένεργητικό, δεν έχει ανάγκη από όξυγόνο γι' α πολλαπλασιασθεί και άποτελεί ένα άληθινό «κράτος εν κράτει» που δεν ύπακούει στους νόμους του όργανισμού. Το διαβητικό κύτταρο, αντίθετα, δεν έχει άρκετη ένεργητικότητα και έπιτρέπει την εκδήλωση των γνωστών έπιπλοκών του διαβήτου, μερικές από τις όποιες σημειώσαμε πιο πάνω.

Ο μικροβιολόγος στα μικρόβια: — Μή κινείσθε!

Τό καρκινικό κύτταρο περιβάλλεται από μια μεμβράνη εξαιρετικά λεπτή και εύθραυστη, ενώ το διαβητικό κύτταρο είναι στερεό, σ' α να περιβάλλεται από ένα προστατευτικό κέλυφος.

Έτσι, όταν αντίτασσουμε τον διαβήτη στον καρκίνο, σταματάμε τον ύπερβολικό πολλαπλασιασμό του καρκινικού κυττάρου, άδειάζουμε την πρωτοπλαστική του ουσία από το ύπερσακαχαρώδες περιεχόμενό της και το έφοδιάζουμε μ' ένα άνθηκτικό προστατευτικό περίβλημα.

Προδιαβητική κατάσταση

ΔΕΝ πρέπει να νομίσουμε ότι ό διαβήτης που θα εξαπολύσουμε τεχνητά στον όργανισμό θ' άποτελέσει άρρώστεια σοβαρή και άνιση. Η μέθοδος που χρησιμοποείται προκαλεί άπλως μια κατάσταση «προδιαβητικής», δηλαδή τα πρώτα συμπτώματα που δεν είναι ποτέ τοξικά και επικίνδυνα. Σ' αυτή την προδιαβητική κατάσταση δεν εμφανίζεται και ή ζάχαρη στα όυρα. (Θά ιδούμε πιο κάτω την τεχνική που χρησιμοποιείται).

Στην περίπτωση που ή ζάχαρη θά εμφανισθεί στα όυρα, μπορούμε να είμαστε βέβαιοι ότι θά εξαφανισθεί σε τέσσερις μέρες περίπου, χωρίς να χρησιμοποιήσουμε κανένα φάρμακο κατά του διαβήτου.

Άφού δοκίμασε πολλές χημικές ούσιες γι' α την τεχνητή εξαπόλυση του διαβήτου, ό δρ. Πιέρ Γκρομπόν διάλεξε την άλλοξάνη, μια ουσία που άποδειχθηκε ότι δεν είναι ποτέ τοξική σε μέτριες δόσεις. Δοκιμάθηκε επί χρόνια στα πειραματόζωα και τώρα χρησιμοποιείται στους ανθρώπους χωρίς να σημειωθούν ποτέ δυσάρεστες αντιδράσεις του όργανισμού.

Θεραπεία και δίαιτα

Η ΔΙΑΒΗΤΟΘΕΡΑΠΕΙΑ συνίσταται σε ένδομικές ένεσεις άλλοξάνης, δυό φορές την εβδομάδα, με δόσεις από 20 ως 40 χιλιοστογράμμων, υπό συνεχή ούρολογική παρακολούθηση.

Κατά τη διάρκεια της θεραπείας θά χρειασθεί να μετρούται ή ποσότητα των όσων σε εικοσιτετράωρο. Η ποσότητα των όσων που δείχνει τη δραστικότητα της θεραπείας είναι δυό λίτρες στις 48 ώρες που άκολουθούν την πρώτη ένεση. 'Εξέταση των όσων θά γίνεται συστηματικά πριν από κάθε ένεση γι' α διαπιστωθεί ή παρουσία ζάχαρης. 'Αν βρεθεί ζάχαρη στα όυρα, ή ένεση θ' άναβληθεί επί μερικές μέρες.

Μαζί με την άλλοξάνη θά χρησιμοποιηθούν και διάφορες σιδηρούχες και θωμιούχες ούσιες που λαμβάνονται άπ' το στόμα.

Μια κατάλληλη δίαιτα είναι επίσης άπαραίτητη. Άπαγορεύονται τα κρέατα και τα έντόσθια, ό χρόνος του άγού και ή καμμένη ζάχαρη (καραμέλλες, πάστες κλπ.).

Αντίθετα, συνιστώνται όλα τα ψάρια και τα θαλασσινά, τα κοτόπουλα, τα κουνέλια, το άπαχο ζαμπόνι. Άπό τα λαχανικά συνιστώνται τα καρότα, τα ρα-

πάνια, τὰ μαρούλια. Ἀπὸ τὰ δημοτριά-
κά, τὸ κριθάρι.

Ὅσο γιὰ τὶς λιπαρὲς οὐσίες, συνι-
στᾶται τὸ ἐλαιόλαδο, ποὺ εἶναι ἀντι-
χοληστερογόνο, ἐνῶ τὸ βοῦτυρο πρέπει
νὰ χρησιμοποιεῖται σὲ πολὺ μικρὲς πο-
σότητες.

Ἀπὸ τὶς ξαχαρώδεις τροφές, πρέπει
γὰρ προτιμᾶται τὸ μέλι καὶ ν' ἀποφεύγε-
ται ἡ ξάχαρη. Ὅλα τὰ φρούτα ἐπι-
τρέπονται καὶ ἰδιαίτερα τὰ ἐσπεριδοει-
δῆ, λεμόνια, πορτοκάλια, νεράντζια (ἐκτὸς
ἂν ὑπάρχουν ἐιδικοί λόγοι γιὰ ν' ἀ-
παγορευθοῦν).

Τὸ κάπνισμα ἀπαγορεύεται κατὰ τὴ
διάρκεια τῆς θεραπείας, γιὰτὶ ἡ νικοτι-
νη ἐπιδρᾷ στὸ νευρικό σύστημα καὶ διε-
γείρει τὰ κύτταρα, τὰ ὁποῖα ἀκριβῶς
προσπαθοῦμε νὰ κατευνάσουμε.

Ὁρισμένα φαρμακευτικά παρασκευά-
σματα πολὺ δραστικά πρέπει ν' ἀποφεύ-
γῳνται μὲ κάθε τρόπο κατὰ τὴ διάρ-
κεια τῆς θεραπείας, ἰδιαίτερα ἡ βιτα-
μίνη Β 12, οἱ ἰωδιούχες οὐσίες, τὸ ἀρ-
σενικό κλπ.

Τὰ ἀποτελέσματα

Ὅπως παρατηρήσαμε στὴν ἀρχή, ἡ
ἀξία τῆς μεθόδου αὐτῆς εἶναι ὅ-
τι ὅτις περισσότερες περιπτώσεις ἀν-
τιτίθεται στὴν ὑποτροπὴ καὶ τὴν ἐμφά-
νιση μεταστάσεων μετὰ τὴ χειρουργι-
κὴ ἀφαίρεση τοῦ ὄγκου.

Ἔτσι, ἀντίθετα ἀν' ὅτι συνέβαινε ἄλ-
λοτε, ὅταν ἡ ὑποτροπὴ ἦταν σχεδὸν βέ-
βαιη καὶ οἱ μεταστάσεις ἐκδηλώνονταν
σὲ μερικοὺς μῆνες ἢ σὲ μερικά χρόνια
μετὰ τὴν ἐγχείρηση, σήμερα μπορούμε
ν' ἀντιμετωπίζουμε τὸ μέλλον μὲ πολὺ
περισσότερο θάρρος. Ὁ ὁργανισμὸς κα-
τὰ κάποιον τρόπο ἀποστεριώνεται χάρη
στὸν ἐλαφρὸ καὶ ἀκίνδυνο διαβήτη ποὺ
ἐξασφαλίζουμε. Ὁ διαβήτης θέτει ἕνα
φραγμὸ στὴν ὑπερβολικὴ δραστηριότητα
τῶν κυττάρων καὶ ἀντιτίθεται στὴν ὑπο-
τροπὴ τοῦ καρκίνου.

Ὡστόσο — ἂς τὸ ξαναποῦμε ἄλλη μιὰ
φορὰ — ἡ μέθοδος δὲν ἔχει ἀξία παρὰ
μόνο σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴ χειρουργική.
Ἡ διαβητοθεραπεία εἶναι χρήσιμη γιὰ
τὴν ἐξουδετέρωση τῶν καρκινικῶν κυ-
ττάρων ποὺ μένουν πάντα στὸν ὁργανι-
σμὸ ἔπειτα ἀπὸ μιὰ χειρουργικὴ ἐπέμ-
βαση, ὁσοδήποτε προσεκτικὴ, ἀλλὰ δὲν
μπορεῖ νὰ ἐξουδετερώσει τὸ σύνολο τοῦ
καρκινικοῦ ὄγκου. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ λό-
γος γιὰ τὸν ὁποῖο δὲν ἐπιτρέπεται νὰ
γίνει συστηματικὴ ἀκτινοθεραπεία μετὰ
τὴν ἐγχείρηση. Οἱ ἀκτίνες ἀλλοιώνουν
ἐμπρόσθλητα στὸν καρκίνο. Γιὰ νὰ χοη-
Γκρομπόν, οἱ ἀκτίνες Χ τραυματίζουν
τὰ λεοντάρια χωρὶς νὰ τὰ σκοτώνουν,
ἐνῶ συγχρόνως συντρίβουν τὰ κλουδιά
καρκινικὰ κύτταρα).

Πολλὲς δυνατότητες προληπτικῆς θερα-
πείας ἀνοίγονται μπροστά μας. Ἐφ' ὅ-
σον ἡ μέθοδος εἶναι ἀκίνδυνη, μπορούμε
νὰ τὴ χρησιμοποιήσουμε καὶ ὡς προλη-
πτικὸ ὄπλο κατὰ τοῦ καρκίνου, ἰδίως σὲ
περιπτώσεις βεβαρημένης κληρονομικότη-
τας.

Τέσσερα σημεῖα πρέπει ἀκόμα νὰ το-
νισθοῦν:

1. Ἐγκαιρὴ διάγνωση. 2. Ἐγκαιρὴ
χειρουργικὴ ἐπέμβαση. 3. Διαβητοθερα-
πεία, ποὺ δ' ἀρχίζει δέκα μέρες με-
τὰ τὴν ἐγχείρηση. 4. Ὁχι ἀκτινοθερα-
πεία, ἐκτὸς ἀπὸ ὁρισμένες ἐιδικὲς περι-
πτώσεις.

ΑΠΟ ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΣΤΟΝ «ΚΟΣΜΟ»

A.

Ἡ ἀριστουργηματικὴ βιογραφία

"ΜΟΥΛΕΝ ΡΟΥΖ"

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΛΩΤΡΕΚ

ΤΟΥ ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ

Ἡ μυθιστορηματικὴ αὐτὴ βιογραφία, ποὺ ἐσημείωσε μιὰ ἀπὸ τὶς με-
γαλύτερες ἐκδοτικὲς ἐπιτυχίες καὶ χρησίμευσε γιὰ τὴν ὁμώνυμη ταινία,
ποὺ προβλήθηκε πρὶν 3 χρόνια καὶ στὴν Ἑλλάδα, μᾶς ἱστορεῖ μὲ συμπα-
θεια καὶ ἀγάπη τὴν τραγικὴ ζωὴ τοῦ μεγαλοφυοῦς νάνου τῆς Νεώτερης Ζω-
γραφικῆς, Ἀνρί, Τουλούζ - Λωτρέκ.

Μέσα σ' ἕναν δολοφάντο καὶ παραστατικὸ πινάκα τῆς πολυτά-
ραχης ζωῆς τοῦ Παρισιῶ, στὰ τέλη τοῦ περασμένου αἰῶνα, ὁ Γάλλος συγ-
γραφέας (ποὺ τιμήθηκε μὲ πολλὰ διεθνῆ λογοτεχνικά βραβεῖα γιὰ τὴν
ἐξαιρετικὴ αὐτὴ λογοτεχνικὴ του δημιουργία), μᾶς ζωγραφίζει τὴν τραγω-
δίαν ἐνὸς μεγάλου καλλιτέχνη, ποὺ προσπαθεῖ μὲ τὸ ἀπαράμιλλο ταλέντο
του νὰ ὑπερνικήσῃ τὴ φυσικὴ του ἀναπηρία καὶ νὰ κατακτήσῃ τὰ ἀπλά,
ἀλλὰ ἀναντικατάστατα ἀγαθὰ τῆς ζωῆς.

★

Ἀνάπηρος καὶ παραμορφωμένος ἀπὸ τὴν παιδικὴ του ἡλικία ὁ Ἀνρί
Τουλούζ - Λωτρέκ, ἐγκαταλείπει τοὺς προγονικοὺς πύργους καὶ τὴ με-
γάλη οἰκογενειακὴ του παράδοση — εἶναι ἀπὸ τοὺς αὐθεντικώτερους εὐ-
γενεῖς τοῦ παλαιοῦ καθεστώτος — γιὰ νὰ δοθεῖ δολοφάντος στὴν καλλι-
τεχνικὴ του δημιουργία. Μὲ τὸ καταπληκτικὸ του ταλέντο κατορθώνει νὰ
γίνει διάσημος, προτοῦ ἀκόμα συμπληρώσῃ τὰ 25 του χρόνια. Ἡ φήμη,
ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δόξα δὲν μποροῦν ὥστόσο νὰ ἐξαλείψουν τὴν πείναν του
γιὰ τὸν ρωμαντικὸ ἔρωτα — τὸν ἔρωτα ποὺ τοῦ ἀρνιόταν ἡ ἀναπηρία καὶ
ἡ ἀσχήμια του! Κι' ἔτσι ὑποχρῶνεται ν' ἀναζητῇ τὴν εὐτυχία στοὺς ἐφή-
μερους ἔρωτες, μέσα σὲ κοινὰ σπίτια, μὲ στρατηγεῖο τῆς σταδιοδρομίας
του τὸ Μουλὲν Ρουζ, τὸν περίφημο «Κόκκινο Μύλο» — τὸ κέντρο τῆς
νυκτερινῆς ζωῆς τοῦ Παρισιῶ. Ἀπὸ τὸ Μουλὲν Ρουζ παρελαύνουν ὅλα
τὰ μεγάλα ὀνόματα τῆς Τέχνης, τῶν Γραμμάτων καὶ τῆς Πολιτικῆς μὲ
τὸν Τουλούζ - Λωτρέκ νὰ προβάλλει τὴν τραγικὴ του μεγαλοφυΐα.

★

Τέσσερις γυναῖκες κυριάρχησαν στὴ ζωὴ τοῦ Λωτρέκ: 1) Ἡ Ντενίζ,
ποὺ τοῦ φανέρωσε τὴ ματαιότητα τῶν ἐλπίδων του. 2) Ἡ Μαρία, τὸ κο-
ρίτσι τοῦ δρόμου ποὺ τὸν σκλάβωσε. 3) Ἡ Μυριάμ ποὺ τοῦ ἔδωσε σχε-
δὸν ὅσα ζητοῦσε καὶ 4) Ἡ μητέρα του, ποὺ ἀφιέρωθηκε στὴν προσπάθεια
ν' ἀπαλύνει τὰ σκληρὰ πλήγματα τῆς μοίρας.

ΜΙΑ ΑΞΕΧΑΣΤΗ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΓΙΑ ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΣΥΛΒΑΣ ΑΚΡΙΤΑ

B.

"ΚΟΣΜΟ"

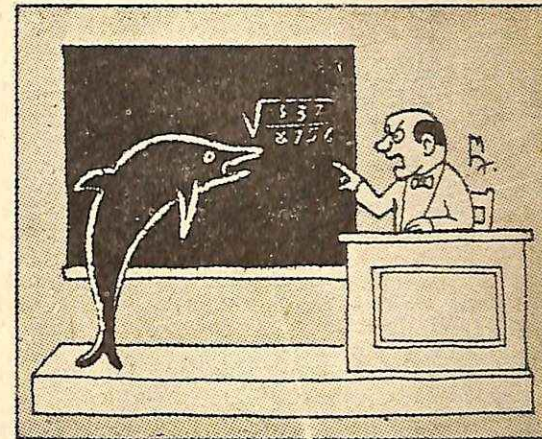
Ἐπίσης ἀπὸ τὸ ἐπόμενο τεῦχος στὸν
δᾶ δημοσιευθεῖ, σὲ λίγες συνέχειες, μιὰ ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρονσα ἔρευνα
τοῦ διάσημου Ἀμερικανοῦ γιαιτροῦ δρος ΤΖΟΖΕΦ ΠΕΚ, μὲ τὸν χαρακτη-
ριστικὸ τίτλο:

ΕΝΑ ΠΕΡΙΕΡΓΟ ΖΩΝ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Ἡ ἔρευνα αὐτὴ, γραμμένη μὲ ὀξεία παρατήρηση, μὲ στοιχεῖα βασι-
σμένα σὲ πείρα 40 χρόνων ἀπὸ τὴν ἐπαγγελματικὴ δραστηριότητα τοῦ
δρος Πέκ, ἀλλὰ καὶ μὲ ἀπολαυστικὸ χιούμορ, ἐξετάζει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ
τὴ γέννηση ὡς τὸ θάνατό του. Ὅπως γράφει ὁ ἴδιος: «Ἐπειδὴ εἶμαι
προικισμένος μὲ ἐπιστημονικὸ πνεῦμα καὶ δὲν ἔχω ρωμαντικὲς τάσεις,
δὲν μπορῶ ν' ἀποφεύγω, ἐνῶ ὁ ἄρρωστός μου γδύνεται, νὰ τὸν γδύσω
συνάμα κι' ἀπὸ τὶς πλάστες φαινομενικότητας μὲ τὶς ὁποῖες ντύνει τὴν
ψυχὴ του. Γιατὶ θέλω νὰ ἐξετάζω ὅχι μόνο τὰ ἀγαθὰ κίνητρά του, ἀλλὰ
καὶ τὰ νευραλγικά σημεῖα του». Καὶ πραγματικά, ἡ ἔρευνα τοῦ δρος Πέκ
δείχνει τὸν ἄνθρωπο ὅπως εἶναι πραγματικά, ὅχι ὅπως φαίνεται.

ΤΑ ΠΕΙΡΑΜΑΤΑ ΕΝΟΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥ ΝΕΥΡΟΦΥΣΙΟΛΟΓΟΥ

Ὁ δρ. Τζῶν Λίλλυ σκύβει πάνω ἀπὸ τὸ παραπέτο μιᾶς μεγά-
λης πισίνας ἀπὸ τσιμέντο γιὰ νὰ τραβήξῃ τὴν προσοχὴ τοῦ Οὐράϊα.
Ὁ Οὐράϊα, ἕνα ἀρσενικὸ δελφίνι ἑξῆ χρονῶν, τὸν βλέπει καὶ κολυμπᾷ
χαρούμενος πρὸς τὸ μέρος του. Ὁ δρ. Λίλλυ παίρνει στὸ χέρι του
ἕνα κομμάτι μπακαλιάρου καὶ τὸ κουνάει πάνω ἀπ' τὸ νερό. Τὸ δελ-
φίνι σαλπάρει γιὰ νὰ τ' ἀρπάξῃ, ἀλλ' ὁ δρ. Λίλλυ τραβάει γρήγορα
τὸ χέρι του. Αὐτὸ ἐπαναλαμβάνεται δυὸ - τρεῖς φορές μέχρι ποὺ τὸ
δελφίνι, ἀκίνητο στὴν ἐπιφάνεια τοῦ νεροῦ, κυττάζοντας τὸν δρ.
Λίλλυ στὰ μάτια, κυρτώνει ἐλαφρὰ τὴ ράχη του καί... μιλάει: «Κα-
λημέρα, παιδιά!». Ὁ δρ. Λίλλυ πετάει τὸν μπακαλιάρου, τὸ δελφίνι
τὸν ἀρπάζει στὸν ἀέρα καὶ τὸν καταπίνει. Κατόπιν, ἱκανοποιημένο
ἀπ' τὸ κατόρθωμά του, ἀρχίζει νὰ χοροπηδαῖ χαρούμενο στὸ νερό...

ΟΙ, δὲν ὀνειρεύονται.. Ὁ
Ἀμερικανὸς νευροφυσιολόγος Τζῶν Λίλλυ εἶναι
ὁ «ἄνθρωπος ποὺ κάνει τὰ
δελφίνια νὰ μιλᾶνε» καὶ τὰ
πειράματά του εἶναι αὐστη-
ρῶς ἐπιστημονικά. Τὸ ἀρσε-
νικὸ δελφίνι Οὐράϊα εἶναι ὁ
τελευταῖος τοῦ «μαθητῆς».
ἔχει πολλοὺς ἄλλους μαθη-
τὲς, πολλὲς πρὸς προχωρημένους,
ποὺ μποροῦν νὰ προσφέρουν
πάνω ἀπὸ ἑκατὸ λέξεις, ἀκό-
μα καὶ διλόκληρες φράσεις
μὲ λογικὸ νόημα.

Ὁ δρ. Λίλλυ, γιαιτρός, φυ-
σιολόγος, νευρολόγος καὶ
ψυχαναλυτὴς εἶναι σήμε-
ρα 45 περίπου χρονῶν. Ἐ-
δῶ καὶ τέσσερα χρόνια ἔχει
ὁργανώσει στὰ Νησιά τῶν
Παρθένων ἕνα πειραματικὸ
ἐργαστήριον γιὰ τὴ μελέτη
τῶν δυνατοτήτων προφορικῆς
ἐπικοινωνίας μὲ τὰ ζῶα.

Κατὰ τὴ γνώμη του, τὸ
δελφίνι εἶναι τὸ πρὶν ἔξυπνο
ζῷο τοῦ κόσμου, ἐκτὸς ἀπὸ
τὸν ἄνθρωπο. Ὁ ἐγκέφαλός
του εἶναι πρὸς ὀκτώ φορές ἀπὸ
τὸν ἀνθρώπινο καὶ ὁ ἐγκεφα-
λικὸς φλοιὸς του εἶναι ἕξ ἢ
ἑπτα φορές ἐκτεταμένος (στὸν
ἐγκεφαλικὸ φλοιὸ βρίσκεται ἡ ἔδρα
τῶν διανοητικῶν λειτουργιῶν).
Εἶναι ἀναμφισβήτητο πρὶν ἔ-
ξυπνο ἀπὸ τοὺς ἀνθρωποει-
δεῖς πιθήκους. Ἀπέναντι ὅ-
λων τῶν ἄλλων ζῶων ἔχει τὸ
πρόσθετο πλεονέκτημα ὅτι
ἐνδιαφέρεται γιὰ τοὺς ἄλλους,
τοὺς ὁποῖους χρησιμοποιεῖ γιὰ
νὰ ἐπικοινωνεῖ μὲ τ' ἄλλα
δελφίνια.

★

ΤΑ ἀνεπτυγμένα φωνητι-
κά ὄργανα τοῦ δελφινίου,
σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ἐ-
ξυπνότητα του καὶ τὴν ἐμφυ-
τη περιέργειά του, τοῦ ἐπιτρέ-
πουν νὰ ἐπαναλάβῃ τὶς λέ-
ξεις καὶ τὶς φράσεις ποὺ ἀ-
κούει. Οἱ φωνητικὲς χορδές
του ἐκπέμπουν ἤχους καὶ ὁ
ἐκτεταμένος φλοιὸς τοῦ δελ-
φινίου πενήντα ὡς διακο-
σίων χιλιάδων παλμῶν κα-
τὰ δευτερόλεπτο. Ἀλλὰ τὸ ἀν-
θρώπινο ἀπὸ τὴν συλλαβὴν
παρὰ μόνο τοὺς ἤχους ἀπὸ
σαράντα ὡς ὀγδόντα χιλιάδων

παλμῶν κατὰ δευτερόλεπτο καὶ
συνεπῶς θὰ ἦταν ἀδύνατον ν'
κούσει ὅλους τοὺς ἤχους τῆς
«διαλέκτου» τῶν δελφινιῶν.
Ἀπὸ πειραματισμοὺς μὲ
εἰδικὰ μαγνητόφωνα ποὺ κατέ-
γραφαν τὶς φωνὲς τῶν δελ-
φινιῶν μὲ κανονικὸ ρυθμὸ
καὶ τὶς ἀναμετέδιδαν σὲ
«ρελάντι», ὁ δρ. Λίλλυ κατε-
σκεύασε μιὰ αὐτόματη συ-
σκευὴ μετασχηματισμοῦ τῶν
ὑπερήχων σὲ ἤχους ποὺ μπο-

ΣΤΙΣ πιστίνες τοῦ ἐργαστη-
ρίου του ὁ δρ. Λίλλυ δια-
τηρεῖ δελφίνια διαφόρων
εἰδῶν μὲ τὰ ὁποῖα διεξάγει
πειράματα μεγάλου ἐνδιαφέ-
ροντος. Μὲ μιὰ συσκευὴ δι-
κῆς του ἐφευρέσεως ὁ Ἀμε-
ρικανὸς ἐπιστήμων προσαρμό-
ζει στὴν ἐγκεφαλικὴ μάζα τῶν
πειραματοζῶων του μιὰ σει-
ρὰ ηλεκτροδίων στὰ ὁποῖα
διοχετεύει ηλεκτρικὰ ρεύμα-
τα διαφόρων ἐντάσεων καὶ

Τὰ δελφίνια μιλᾶνε

ΤΑ ΕΞΥΠΝΟΤΕΡΑ, ΕΠΕΙΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ, ΖΩΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

ροῦν νὰ συλληφθοῦν ἀπὸ τ'
ἀνθρώπινα ἀκουστικά ὄργανα.
Ἔτσι, μόνο μὲ τὴ βοή-
θεια αὐτῆς τῆς συσκευῆς
τοῦ εἶναι πρὸς ὀκτὼ φορές
«μαθητὲς» τοῦ δρος Λίλλυ ν'
ἀπαγγέλλουν μὲ μιὰ ἑρρινή
ἀλλὰ καθαρή φωνὴ τὶς λέξεις
καὶ τὶς φράσεις ποὺ ἔχουν
μάθει.

Ἐπειτα ἀπὸ μακροχρόνια
καὶ πολὺπλοκα πειράματα,
ἐντατικὲς μελέτες, παρα-
τηρήσεις καὶ μαγνητοφωνή-
σεις, ὁ δρ. Λίλλυ ἔφτασε στὸ
σμπέρασμα ὅτι ἀπὸ τὶς διά-
φορες οἰκογένειες τῶν δελφι-
νιῶν, ἡ πρὶν ἔξυπνη εἶναι ἡ
οἰκογένεια τῶν «Κίλλερ Χου-
έηλ». Πρόκειται γιὰ ἕνα εἶ-
δος δελφινιῶν μεγάλων δια-
στάσεων τὸ ὁποῖο οἱ παλαι-
νοθηρες ἔχουν ὀνομάσει «φο-
νική φάλαινα» ἐπειδὴ ἐπιτί-
θεται μὲ θάρρος ἐναντίον
πολὺ μεγαλύτερων σὲ ὄγκο
κητοσιδίων. Αὐτὰ τὰ δελφίνια

«Κίλλερ Χουέηλ» εἶναι τόσο
ἔξυπνα, ὅπως ἱκανοποιεῖται οἱ
ναυτικοί, ὥστε μποροῦν ν' ἀ-
ναγνωρίσουν ἀπὸ μακριὰ τὰ
ἐξωπλισμένα φαλανοθηρικά,
τὰ ὁποῖα ποτὲ δὲν πλησιάζ-
ουν.

συχνότητων καὶ προκαλεῖ συ-
ναίσθημα πόνου, ἀγωνίας,
ἡδονῆς, ἀκόμα καὶ σεξουαλι-
κῆς διεγέρσεως. Ἔτσι, μὲ τὸ
σύστημα αὐτὸ, ὁ δρ. Λίλλυ ἐ-
πιτυγχάνει τὶς «αὐθιμμένες
ψυχολογικὲς ἀντιδράσεις» τῶν
δελφινιῶν.

Μερικὰ δελφίνια ἔχουν μά-
θει ἀκόμα καὶ ν' ἀπαντοῦν
σὲ ὁρισμένους ἐρωτήσεις. Π.
χ. τὸ δελφίνι ποὺ ὀνομάζε-
ται Φρέντ (ὅλα τὰ δελφίνια
τοῦ δρος Λίλλυ γνωρίζουν τὰ
ὀνόματά τους) ἀπαντᾷ στὴν
ἐρώτηση:

— Ἀρ γιού χάπυ, Φρέντ;
(εἶσαι εὐτυχισμένος, Φρέντ);

— Γιές, Φρέντ. Χάπυ
(ναί, ὁ Φρέντ εἶναι εὐτυχι-
σμένος).

Φυσικά, τὰ δελφίνια τοῦ
δρος Λίλλυ δὲν ξέρουν παρὰ
μόνο τὴν ἀγγλική...

Μιὰ μέρα, ὁ δρ. Λίλλυ πει-
ραματίζετο μ' ἕνα ἀπ' τὰ
δελφίνια του καταγράφοντας
τὴ φωνὴν του σὲ μιὰ ταινία
μαγνητοφώνου, ὅταν ἡ συ-
σκευὴ ποὺ διοχετεύει τὰ ἡ-
λεκτρικὰ ρεύματα στὸν ἐγκέ-
φαλό του ἔπαθε βλάβη. Ὁ

δρ. Λίλλυ εἶπε μερικὲς λέξεις
στοὺς βοηθοὺς του, ἡ βλάβη
διωρθώθηκε καὶ τὸ πείραμα
συνεχίστηκε. Ἀργότερα ἀκού-
γοντας τὴ μαγνητοφωνημένη
ταινία ὁ δρ. Λίλλυ διεπίστωσε
ὅτι τὸ δελφίνι ἔχει μάθει νὰ
λέει: «323». Ἦταν ὁ ἀριθμὸς
μᾶς μαγνητοταινίας ποὺ εἶχε
φωνάξῃ ὁ δρ. Λίλλυ στοὺς βο-
ηθοὺς του. Τὸ δελφίνι τὸν ἀ-
κούσε καὶ τὸν συγκράτησε!

★

ΤΑ πειράματα ἔχουν ἀναμ-
φισβήτητο ἐπιστημονικὸ
ἐνδιαφέρον, ἀλλ' ἔχουν
ἀσχετὰ καμιά πρακτικὴ ση-
μασία; Βεβαίως, ἀπαντᾷ ὁ
δρ. Λίλλυ. «Δὲν εἶναι μακριὰ
ἡ μέρα ποὺ θὰ μπορέσουμε νὰ
χρησιμοποιήσουμε τὰ δελφί-
νια στὸ ψάρεμα, ὅπως χρη-
σιμοποιοῦμε τὰ σκυλιὰ στὸ κυ-
νήγι. Τὰ ἐκφυλισμένα δελ-
φίνια θὰ μποροῦν νὰ κατευ-
θύνουν τὶς ἀγέλες τῶν ψαρι-
ῶν πρὸς τὰ δίχτυα τῶν ψα-
ρῶν. Ἔτσι τὰ ψάρια θὰ
ἐρχοῦνται σὲ μᾶς ἀντὶ νὰ κυ-
νηγᾶμε!»

Ἀλλὰ γιατί ὁ δρ. Λίλλυ
προτίμησε νὰ πειραματισθεῖ
μὲ τὰ δελφίνια καὶ ὄχι μὲ
ἄλλα ζῶα, τοὺς σκύλους, τίς
γάτες, τοὺς πιθήκους, ποὺ εἶ-
ναι πρὸς ὀκτὼ φορές ἀπὸ τὸν ἄνθρω-
πο ἀπὸ τὰ σκυλιὰ ψάρα;

Γιατὶ τὸ δελφίνι, λέει ὁ
Ἀμερικανὸς ἐπιστήμων, εἶναι
τὸ πρὶν ἔξυπνο ζῷο τῆς Γῆς
ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Εἶ-
ναι ἱκανὸ νὰ συγκεντρωθεῖ
καὶ νὰ καταβάλῃ μιὰ διανοη-
τικὴ προσπάθεια. Ὁ παπαγά-
λος μπορεῖ νὰ μάθει νὰ μι-
λεῖ, ἀλλὰ δὲ θὰ μάθει ποτὲ νὰ
σκέπεται. Οἱ πιθήκοι, τὰ ἄ-
λογα, οἱ σκύλοι καὶ τ' ἄλλα
ζῶα ποὺ θεωροῦνται ἔξυπνα,
μποροῦν ἴσως νὰ μάθουν νὰ
σκέπτονται στοιχειωδῶς, ἀλλὰ
τὰ φωνητικά τους ὄργανα δὲ
θὰ τοὺς ἐπιτρέψουν ποτὲ νὰ
μιλήσουν. Ἐνῶ τὸ δελφίνι
συγκεντρώνει ὅλα τὰ πλεονε-
κτῆματα...

Ο Άγγελος Σικελιανός είναι ή πιό γνήσια φυσιογνωμία των Νεοελληνικών γραμμάτων από την άποψη της Έλληνικότητας. Έννοούμε την «ελληνικότητά» του από την άποψη της παράδοσης, του κλίματος, της διαύγειας του αίσθηματος. Έννοούμε την ψυχική παρακαταθήκη του από την άποψη του Απολλωνίου και του Διονυσιακού πνεύματος, αλλά και του Νεοχριστιανικού πνεύματος. Δεν φτάνουμε σ' αυτό το συμπέρασμα από τα θέματα που απασχόλησαν την ποίηση του, αλλά από τον τρόπο που έζησε αυτά τα θέματα μέσα του. Από τον τρόπο που αναζωμώθηκαν μέσα στο αίμα του, έγιναν πνεύμα ζωής και κατακλύσανε όλη του την ύπαρξη.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

Ο ποιητής που είχε διεκδικήσει τον τίτλο ενός προφήτη

ΤΟΥ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ

Ο Άγγελος Σικελιανός 45 χρονών

ΤΟΝ Σικελιανό τον γνώρισα δυο-τρία χρόνια πριν από το θάνατό του. Γίναμε πολύ φίλοι, από μέρα σε μέρα γινόμαστε στενότεροι φίλοι. Τα χρόνια 1948 — 1951 ήταν από πολλές πλευρές δύσκολα. Ωστόσο, καμιά δυσκολία δεν κατόρθωσε να κατανικήσει τον έφηβο που έφερνε μέσα του. Τό βροντώδες του γέλιο, ίδιο, απaráλλαχτο πάντοτε, τράνταζε τη μοναξιά της Σαλαμίνας, έσπαζε πάνω απ' τη θάλασσα όταν συνταξιδεύαμε ή γιόμιζε με τις αντιλήψεις του το σπίτι μου στον Πειραιά, όπου κάποτε καταλήγαμε για να φάμε μαζί ή να ξεκουράσει για μερικές ώρες το θαρρημένο κορμί του. Λέω το κορμί του θαρρημένο, γιατί έτσι ήταν μ' όλο που δεν σ' άφηνε να το καλοπιστέψεις γιατί σε κάθε στιγμή, τώβλεπες να συγκλονίζεται ολόκληρο από τη νεανικότητα της ψυχής του. Ήταν θυμώμαι παραμονή Πρωτομαγιάς του 1950, όταν φύγαμε προς τ' απόγευμα για τη Σαλαμίνα. Ήταν μια γλυκειά νύχτα γιομάτη φεγγάρι, τρώγαμε έξω, στο υπαίθρο, σ' ένα κέντρο, θέλησε να πιούμε κι' άλλο κρασί πέρα από το λίγο που ήπιαμε, παρ' όλο που του ήταν απαγορευμένο. Ζήτησα να τον εμποδίσω, αλλά στο πείσμα μου διπλασίασε την παραγγελία του. Βρισκόταν απελευθερωμένος πέρα από το φόβο και πέρα από το θάνατο. Ένοιωθε σαν α' υπήρχε από πάντα, ζούσε με τη βεβαιότητα πως θα υπάρχει για πάντα. Έτσι έννοιωθε, έτσι έδειχνε. Κοιμηθήκαμε στο μοναχικό σπίτι του, πέφτοντας πολύ άργα. Ευπνύνοντας με τα χαράματα, είδα το κρεβάτι του άδειο. Ντύθηκα γρήγορα, άνοιξα την πόρτα και τον είδα μέρις στη μαύρη του μπέρτα, να τριγυρίζει χωμένος ως τη μέση μέσα στον πράσινο κυματισμό του σταριού, στο χωράφι που έζωνε ως τις γωνίες

το σπίτι. Γυρίζοντας, κάθισε κι' άρχισε ν' απαγγέλλει με μια τόσο βροντερή φωνή, τόσο γιομάτη, που ή έκφραση του προσώπου του πρόδωσε την κατάπληξή μου. «Έτσι την θέλω εγώ την ποίηση», μου απάντησε. «Κυρίαρχη. Να γκρεμίζεται, να χαλάει ο κόσμος». Και πραγματικά χαλούσε. Είδα από την ανοιγμένη πόρτα δυο ψαράδες και μια γυναίκα, σταματημένους σε απόσταση εκατό μέτρων να κυττάζουν κατά το σπίτι με σταυρωμένα τα χέρια.

Ο Σικελιανός δεν υποκρινόταν σε καμιά στιγμή. Αυτή ή μέθη κυκλοφορούσε μέσα στο αίμα του. Διατήρησε μια παιδική ευδαιμονικότητα σ' όλες του τις εκδηλώσεις. Μια παιδικότητα γιομάτη καλωσύνη, μια καρδιά ανοιχτή. Περιπατούσε με δυσκολία ύστερα από τις συμφορές του, ωστόσο δεν δίσταζε όταν μάθαινε ότι κάποιος γνωστός του, μακρινός έστω φίλος του είναι άρρωστος, ν' άνεβαίνει τις σκάλες των νοσοκομείων, να του πάει ένα μικρό δώρο, αν και ή παρουσία του ή γιομάτη από περίσσεια ζωής, ήταν κιόλας ένα πολύ μεγάλο δώρο για τον άρρωστο που επισκεπτόταν. Καταγίνομαι μ' αυτές τις λεπτομέρειες, γιατί δίνουν τα βασικά χαρακτηριστικά ενός ανέμελου λυρικού, από τους πιό αληθινούς που εύτυχησε να συγκαταλέγει στο ενεργητικό της ή νεώτερη Ελλάδα.

★

ΑΓΓΕΛΟΣ Σικελιανός, γιός του Ιωάννη Άντωνίου Σικελιανού, γεννήθηκε στην πόλη της Λευκάδας το Μάρτη του 1884. Ήταν από καλή, αλλά όχι από πλούσια οικογένεια, πολύ γνωστή από την προσφορά της στον Εθνικό Αγώνα. Ο πατέρας του ήταν δάσκαλος της γαλλικής και άσκησε αυτό το επάγγελμα σαράντα ολόκληρα χρόνια. Έκτός απ' τη γαλλική γλώσσα ήξερε καλά την Ιταλική και την αγγλι-

κή, είχε εξαιρετική μόρφωση κι' έχουν διασωθεί αξιόλογες μεταφράσεις του. Υπήρχε στην οικογένειά του μια παράδοση καλλιέργειας, που της έδινε αρχοντιά. Παιδί καλοκαμωμένο και γιομάτο υγεία από τη φύση του — όχι απαλλαγμένο από κάποια μυστικοπάθεια — ο Άγγελος, έκαμε όλες του τις μαθητικές σπουδές στη Λευκάδα, τελειώνοντας το Γυμνάσιο στα 1900. Η ατμόσφαιρα του νησιού βοήθησε τη φύση του να ολοκληρωθεί σ' αυτό που μάς παρουσίασε αργότερα. Θάλασσα, βουνό, έλιές, κοπάδια, μια διάφανη ατμόσφαιρα ειδυλλιακή και δοκιμαστική. Η χλωρίδα της Λευκάδας, στην υπαίθρο της, έχει μια ποικιλία, μια ζωντάνια και μια καθαριότητα γνήσια ελληνική. Ύστερα, ή αρμονική και γιομάτη κατανόηση ζωής του πατέρα του και της μητέρας του, της Χαρίκλειας Στεφανίτισ, δεν έγινε άφορη για κανέναν είδους διάσπαση μέσα του. Περιβάλλον καλλιεργημένο και πολιτισμένο, που το απασχολούσαν τα εθνικά προβλήματα, ή Ελλάδα, και που όλα αυτά τάβλεπε με κάποια ευρύτητα, βοηθούσαν τον μικρό Σικελιανό, να μαθαίνει τους ορίζοντές του.

Υπήρχαν και πράγματα που θα μπορούσαν να παίξουν ανασταλτικό ρόλο στην ανεμπόδιση ψυχική και πνευματική ανάπτυξη του Σικελιανού, όπως οι οικονομικές δυσκολίες που δημιουργήθηκαν στην οικογένειά του από τα πρώτα παιδικά του χρόνια, ή φύση του ωστόσο αποδείχτηκε δυνατώτερη, μη υποκύπτοντας σε κανέναν είδους έντοπισμό, αλλά τείνοντας προς τα έξω, μεγαλώνοντας το χώρο της, δείχνοντας μια πρώιμη τάση να ενωθεί με το Σύμπαν. Έτσι ο μικρός απόκτησε μια δική του ψυχική αυτοτέλεια, μια ιδιόζουσα αμεριμνησία, τρέχοντας και αποθαυμάζοντας τον φυσικό πλούτο του νησιού. Ένας κήπος, ένα λουλούδι, ένας θάμνος, ένα νεογνό, ένα ζώο, τα έλογα, τα βόδια, τα μικρά, όμορφα νησιά που στολίζουν τη Λευκα-

δίτικη θάλασσα, ο καθαρός έναστρος ούρανος, τον απασχολούσαν περισσότερο απ' ό,τι τον απασχολούσε το σπίτι, οι δικόι του, και τα προβλήματά τους. Ο μικρός ποιητής φέρνει ένα ισχυρό ένστικτο μέσα του. Όσο μεγαλώνει, τόσο και πιό ένσυνείδητα προσανατολίζεται προς τον κόσμο του. Ο Όρφείας, ο Διόνυσος και ο Απόλλωνας ένυπαρχουν στη φυσική του διάθεση. Η συνάντηση μαζί τους και μέσ από τα βιβλία θα καθορίσουν την τελική του στάση. Το ολοκληρωτικό γονάτισμά του μπροστά στη φύση. Ο ίδιος θα γράψει αργότερα: «Αφ'ηνα τα πράγματα να μπάζουνε σιγά - σιγά μέσ στην ψυχή μου το ιδιαίτερό τους φως, απ' το χαλίκι ως με τον ήλιο κι' ως με τ' άστρα και θαμιαία να τ' άνεβάζουν απ' τα νεύρα μου, σαν λάδι, προς το λύχνο του παρθένου αθύρηματου μου λογισμού».

Έτσι θα εξηγηθούν οι στίχοι που ά γράφει αργότερα. Τον Σικελιανό άρχίζει να τον όρίζει ή φύση πια και όχι ή κοινωνική πραγματικότητα.

Από την κατάφυλη νυχτιά
βαστημένος ολαφρά από τις μασχάλες,
άφήνοντας το βάρος μου σε χέρια που
(δεν γνώριζα.

Νοιώθει όπως ή σαίτα στη νευρή ένός τόξου. Έτοιμος να έκτιναχθεί, να χοροπηδήσει, να ενωθεί με το Σύμπαν, να ταύτιστεί με το φώς. Οι αρχαίοι έλληνικοί θεοί, είχαν κερδίσει το όμορφο άγόρι. Τί ήταν όλο αυτό το νέο πνεύμα που έφερνε μέσα του ο Σικελιανός; Ίσως, καλύτερα από κάθε άλλον το χαρακτήρισε ο Βλάσης Γαβριηλίδης: «Ένα όμορφο χάος παρθένου νεοελληνικής ψυχής».

★

ΑΛΛΑ αυτού του είδους ο προσανατολισμός κι' αυτό του είδους ή εύφροσύνη είναι επόμενο να συγκρουστεί κάποτε με την ανθρώπινη, την κοινωνική πραγματικότητα, που δεν αφήνει περιθώρια για μια τέτοια πολυτέλεια. Άλλωστε, οι οικονομικές του προϋποθέσεις προδικάζαν μια τέτοια δραματική πάλη. Αλλά ο Σικελιανός, που από μικρός γράφει στίχους, έχει μια καλή τύχη. Ένα αποφασιστικό γεγονός θα τον βοηθήσει να μη διακόψει το συνυφασμό του με την ελληνική φύση. Έτσι θα μπορέσει να ζήσει σαν πραγματικότητα μέσα του το όνειρο της ένότητας των πάντων μέσα στο φώς.

Όχι, δεν είναι χίμαιρα
να καθαλάμε τ' όνειρο την θείαν έ-
(τούτη μέρα
που όλα, όρατά κι' άόρατα, κι' έμείς
(και οι ήρωες κι' οι θεοί
στην ίδια όρμη με μέσα αιώνια σφαίρα!

Η αδελφή του Πηνελόπη, φύση ευαίσθητη και δοθούσα καλλιτεχνική κι' αλύτρη, που την έρωτεύτηκε και την παντρεύτηκε ο αδελφός της Ίσιδώρας Ντούγκαν Ραυμόνδος, γνώρισε στο Παρίσι την Εύα. Της μίλησε πολύ γι' αυτόν και για την ποίησή του τόσο που στην Εύα γεννήθηκε ή περιέργεια και το ενδιαφέρον να έρθει στην Ελλάδα να γνώρισει τον Άγγελο. Ήρθε στην Αθήνα μαζί με την Πηνελόπη στα 1907, μα ο Σικελιανός που δεν ήταν ακόμη 23 χρονών, δεν δέχτηκε την πρόταση για γάμο με την Εύα. Βρήκε τον εαυτό του αρκετά

νέον ακόμη και δεν δίστασε να της έξιμολογηθεί πως δεν θα μπορούσε να της έγγυηθεί ότι δεν θακανε πράγματα που θα την στενοχωρούσαν. Και την άλλη μέρα, ίσως για να βρεί μια διέξοδο, έφυγε μόνος του για την Αίγυπτο. Πήγε στην έρημο, έμεινε σε μια σκηνή και μέσα σε μια εβδομάδα τέλειωσε τον Α-λαφροίσκιωτο». Συντριμμένη από το αίσθημα της ή Εύα, κατέφυγε τότε στη Λευκάδα, παρακαλώντας τη μητέρα του να την κρατήσει κοντά της σαν θυγατέρα της. «Όσο κι' αν άργήσει ο Άγγελος, της είπε, θα τον περιμένα και δέκα και είκοσι χρόνια, αν χρειαστεί ακόμα».

Γυρίζοντας ο Σικελιανός πληροφορήθηκε πως ή αδελφή του με την Εύα είχαν πάει στη Λευκάδα. Πήρε το καράβι και φάνοτας εκεί, βρήκε μια Εύα πετσι και κόκκαλο. Έφτασαν λίγες μέρες για

Η ΠΑΝΑΓΙΑΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

Ήσο χαλκόν ή Βράχο Πεντελίστο.
Τό άθάνατο έίδωλόσιν δέ δά σήσω.
Μ' αὐτό κυβιστοῦξίλο νοσῶνα
Γιά νά εὐωδαίη τό έργον εὐαίαιον!
Και στό λόσον, αὐ' ὡς ή δμα κορώνα
Τό κάπνιστό Βενέικο, δά χτίσω
Βαριά έκκαυσία - και μέσα θά σέ χείσω
Μέ αἰάραγο, αὐ' ὡς ή δμα, βυλῶνα!
Καμάνες, που νά βόγγουν αὐ' αὐσίδα
Πῶς σέ σπᾶθα ή κοιταριού νοσῶνα.
Θά βαλῶ, κι' ἄλλες, πῶς ή δμα, σέ σείσω.
Κι' αὐ' ὡς ή δμα, πῶς ή δμα, σέ σείσω.
Βαδύχρωμα Κροσιάννα δά ταίριασιν
Και τό καθένα, νάνε πολεμίστρα!

Ά Σικελιανός

να συνέλθει, βλέποντας τον αγαπημένο της. Ο γάμος του με την Εύα τον απάλαξε από κάθε βιοτική μέριμνα, αποδίδοντας τον στην ευδαιμονία της ελληνικής φύσης και στις σχετικές του μελέτες. Έζησε τη ζωή του με πλήρη άνεση, διαθέτοντας επαύλει στους Δελφούς, στη Σαλαμίνα στη Συκιά της Κορινθίας. Η Εύα — σπάνια περίπτωση αφοσίωσης — τον λάτρεψε σαν Θεό κι' έθεσε την οικονομική της έφορία στη διάθεσή του. Κι' όταν ύστερα από άπαίτηση του Σικελιανού, χώρισαν στα 1934, εκείνη δεν τον λησμόνησε. Ζούσε γι' αυτόν, του έγραφε εγκάρδια γράμματα από την Αμερική, τον βοηθούσε. Όταν διάσασα ένα γράμμα της σταλμένο σε μένα το 1950, έμεινα κατάπληκτος μπροστά στη θρησκευτική αφοσίωση της στο Σικελιανό. Τον βλέπει σαν ένα είδος προφήτη, ένα είδος έντεταλμένο, που ήρθε στη γη με ανώτερη άποστολή. Μαθαίνοντας την ελληνική γλώσσα και την ελληνική γραφή ή Εύα στη Λευκάδα από τη μητέρα του, περιμένοντάς τον να έπιστρέψει, ή πρώτη φράση που συνάρμοσε ήταν: «Άγγελε σε αγαπάω». Αυτό δεν έσβησε ποτέ από τα χείλη της, από τα μάτια της, κι' από τα χέρια της όταν του έγραφε.

★

ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ πρωτοπαρουσιάστηκε στην ελληνική ποίηση με τον «Αλαφροίσκιωτο», στα 1908. Γνή-

σια λυρική ποίηση. Το φυσικό ρυθμό έχει αντικαταστήσει ο ποιητικός ρυθμός, το Σύμπαν κινείται με άξονα την προσωπική του αίσθηση. Πολλά από τα λυρικά του δημοσιεύτηκαν σε έφημερίδες και περιοδικά και τυπώθηκαν σε ιδιαίτερο τόμο στα 1921 με τον τίτλο «Στίχοι». Τα μικρά αυτά λυρικά του ακολουθήσαν τέσσερις τόμοι (1915—1917), με τον γενικό τίτλο «Πρόλογος στη Ζωή». Ο Σικελιανός δεν περιορίζεται στη λιτότητα της ελληνικής φύσης και στη λυρική της φιλοσοφία, αλλά συνδέοντας τη σύγχρονη ελληνική φύση με το αρχαίο ελληνικό πνεύμα αγωνίζεται να έμβασθεί προς το σημείο αυτό, αντίθετα προς τις ιστορικές τάσεις και ανάζητήσεις της εποχής του. Αναζητεί το παγκόσμιο μέσο του έλληνικό. Ο αρχαίος κόσμος, το Βυζάντιο, τα λαογραφικά μας στοιχεία, όλων των ειδών οι παλιοί και νέοι μύθοι, τον απασχολούν για τη δημιουργία μιας προσωπικής θεώρησης του κόσμου. Μερικοί τίτλοι από τον «Πρόλογο στη Ζωή» δείχνουν τις πνευματικές κατευθύνσεις του. «Η Συνείδηση της Γής μου», «Η Συνείδηση της Φυλής μου», «Η Συνείδηση της Γυναίκας» «Η Συνείδηση της Πίστης», «Η Συνείδηση της Προσωπικής Δημιουργίας». Σ' αυτούς πρέπει να προστεθούν και μερικοί ένδιάμεσοι τίτλοι: «Ταξιδεύω με το Διόνυσο», «Υμνος στην Όρθια Άρτέμιδα» «Διόνυσος—Ίησους», «Απόλλων Διονυσόδοτος» κλπ. Αν δεν είχε ξεκινήσει από την καρδιά, αν δεν είχε άγγίξει πρώτα την ελληνική φύση και δεν είχε ποτιστεί απ' αυτή, θαμνοίσε σαν έναν Ίουλιανό Παρβάτη, χωρίς ιστορία όμως, γιατί ήταν πολύ άργα πια για να τον περιλάβει στις σελίδες της. Ιστορία, μεταφυσική, μυθολογία συμπλέκονται μέσα στο πνευματικό του νεφέλωμα. Προσπαθεί να συγκεκριμενοποιήσει τη βαθύτερη του σύλληψη, να πραγματώσει μια κοσμοθεωρία. Από το «Πάσχα των Ελλήνων» προχωρεί στο «Δελφικό Λόγο». Μέσα του γίνεται ένας άγώνας, διαγράφεται ακαθόριστα ένα πανανθρώπινο κίνημα. Ίδέα. Τις πρώτες «Δελφικές Γιορτές» του 1927, διαδέχονται οι «Δελφικές Γιορτές» του 1930. Ο Άγγελος και ή Εύα, σε στενή συνεργασία, βρίσκονται στις δόξες τους. Πρόκειται για έναν άκατάσχετο ένθουσιασμό. Νομίζουν πως αυτό που γίνεται μέσα τους, μπορεί να συμβεί και μέσα σε όλο τον κόσμο, σε μια περίοδο που οι οικονομικές κρίσεις αναζητούν άλλες λύσεις και δεν έπιτρέπουν στους ανθρώπους ούτε να σκε-

Είναι μια εποχή που τεράστια προβλήματα μπαίνουν μπρος στην ανθρωπότητα. Η άνησυχία υποδόσκει μέσα στα αληθινά πνεύματα. Η προσπάθεια του Σικελιανού παρουσιάζεται, σαν μια προσπάθεια αναβίωσης του αρχαιοελληνικού πνεύματος, ενώ ο ίδιος, ένσυνείδητα ήσως, επιδιώκει κάτι άλλο. Στο επίκεντρο του ελληνικού πνεύματος να συναντηθεί το διεθνές πνεύμα, σ' ένα είδος νέων αμφικτυονιών. Η συμφιλίωση και ή συνδιαλλαγή του πνεύματος θα βοηθήσει στη συνδιαλλαγή και στη συνεννόηση του κόσμου που έχει ανάγκη από κάποια λύση. Στο πομπώδες «Δελφικό Κάλεσμα» του, που ανταποκρίθηκαν διακεκριμένες φυσιογνωμίες της εποχής, μιλάει για την καινούργια έπο-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΣΤΗ ΣΕΛ. 41

Ποικίλοι παράγοντες προετοιμάζουν το έδαφος για την αποπληξία: Η ηλικία, η κατάσταση των αρτηριών, η αρτηριακή πίεση, ο τρόπος της ζωής, η διατροφή... Ξέρουμε όμως ότι οι αποπληξίες είναι πολύ πιο συχνές μετά τα πενήντα χρόνια, ιδιαίτερα για όσους υποφέρουν από αρτηριοσκλήρωση και υπέρταση.

Η ΑΠΟΠΛΗΞΙΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΑ ΘΑΝΑΣΙΜΗ

Η αποπληξία έχει πάντα κάτι το τρομακτικό: Ένας άνθρωπος, πριν από μερικές στιγμές εύρωστος και, κατά τα φαινόμενα, υγιής, χάνει ξαφνικά τις αισθήσεις του, παραλύει μερικά ή όλα, ή αναπνέει με επιθανάτιο ρόγχο... Οι άνθρωποι του περιβάλλοντός του ξετρελαίνονται, δεν ξέρουν τι πρέπει να κάνουν, νομίζουν πως ο θάνατος είναι αναπόφευκτος... Ωστόσο, οι γιατροί ξέρουν πως η αποπληξία δεν είναι πάντα θανάσιμη. Παρά την τραγική μορφή της, η άρρωστική δεν οδηγεί πάντα στο θάνατο, αλλά η παράλυση που τη συνοδεύει δεν είναι κατ' ανάγκη όριστική. Αλλά πού οφείλεται η αποπληξία και τί πρέπει να κάνουμε στις περιπτώσεις αυτές;

Η ΑΠΟΠΛΗΞΙΑ οφείλεται συχνά σε μια εγκεφαλική μαλάκυνση. Η άρτη είναι πάντα ξαφνική και χωρίς προοδόνικη. Η άρρωστική χτυπάει α-προσδόκητα. Εξδηλώνεται συχνά υπό τη μορφή μιας «ήμιπληγίας», δηλαδή μιας παραλύσεως της άρρωστης ή της δεξιάς πλευράς του σώματος. Η ήμιπληγία προσβάλλει συνήθως άτομα ηλικιωμένα και αρτηριοσκληρωτικά.

Η αιτία, μερικές φορές, είναι ένας παροδικός σπασμός των εγκεφαλικών αρτηριών, όποτε οι συνέπειες είναι πολύ λιγότερο σοβαρές παρά στην προηγούμενη περίπτωση.

Τέλος, αν ο άρρωστος είναι σχετικά νεαρός ηλικίας, η αποπληξία οφείλεται συχνά σε στένωση της μιτροειδούς ή σε ένδοκαρδιτιδα.

Όπωςδήποτε, σ' όλες αυτές τις περιπτώσεις, η κατάσταση κατάστασης δε διαρκεί πολύ, ο άρρωστος ξαναβρίσκει τη χρήση της ψυχής και δε' αρχίζει ξανά και πάλι να βαδίζει σε δυο ώς ξη εβδομάδες.

Εγκεφαλική αιμορραγία

ΠΟΛΥ πιο σοβαρές είναι οι περιπτώσεις αποπληξίας που οφείλονται σε εγκεφαλική αιμορραγία. Ο άρρωστος πέφτει σε πολύ βαθιά κωματώδη κατάσταση, ή συρρικνώνεται αναπνέει του συνοδεύεται από ρόγχο, ή παράλυση είναι πλήρης.

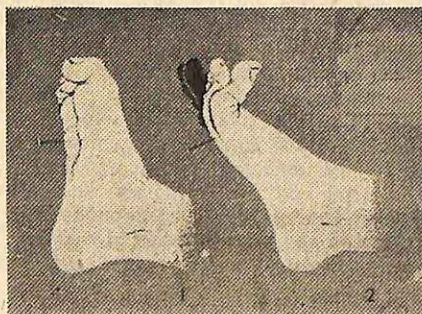
Για τη διάγνωση της εγκεφαλικής αιμορραγίας ο γιατρός αναζητεί ώριμα σημάδια, μεταξύ των οποίων το λεγόμενο «σημείο του Μπαμπίνσκυ»: Κανονικά όταν τοιμήσουμε με μια καρφίτσα το πέλμα του ποδιού το μεγάλο δάκτυλο συμπτύσσεται. Αλλά στην περίπτωση της παραλύσεως ή ερεθισμού αυτός του πέλματος προκαλεί την έκταση και όχι τη σύμπτυξη του μεγάλου δακτύλου... Αλλά και η παράλυση των μυών του προσώπου είναι επίσης φανερά στην περίπτωση της εγκεφαλικής αιμορραγίας.

Οι άνθρωποι που πάσχουν από άρτη-

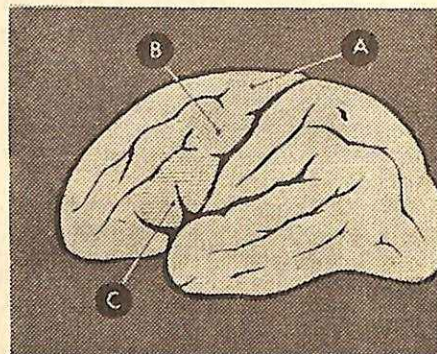
ριοσκήρωση και μεγάλη υπέρταση προσβάλλονται συχνότερα απ' αυτή τη μορφή της αποπληξίας. Δυστυχώς, εδώ συχνά παρατηρείται μια γρήγορη εξέλιξη της άρρωστης προς το θάνατο. Συμβαίνει κάποτε να παρατηρηθεί μια βελτίωση σε 24 ώς 48 ώρες μετά την προσβολή, αλλά δεν αργούν να εκδηλωθούν επιπλοκές, μολύνσεις της ούροδόχου κύστεως, θρομβοπνευμονία κλπ. Πολύ σπάνια ο άρρωστος ανακάμει τις αισθήσεις του. Στα δυο τρίτα των περιπτώσεων ο άρρωστος πεθαίνει σε 15 μέρες.

Οι κακοήθεις όγκοι στον εγκέφαλο μπορούν επίσης να προκαλέσουν αποπληξία.

Έξ' άλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι ο άρρωστος μπορεί να προσβληθεί από ήμιπληγία χωρίς να χάσει τις αισθήσεις του. Η έναρξη της άρρωστης, ωστόσο, είναι απροσδόκητη όπως και στις περιπτώσεις της εγκεφαλικής αιμορραγίας και της μαλακύνσεως. Αλλά συμβαίνει κάποτε να προηγηθούν κατά μερικές ώρες ή μερικά λεπτά ώριμα συμπτώματα που προηγουμένως την αποπληξία. Τότε πρέπει να ειδοποιηθεί ο γιατρός χωρίς καθυστέρηση.

Όταν τρυπάμε με μια καρφίτσα το πέλμα ενός υγιούς ανθρώπου (1), τα δάκτυλα συμπτύσσονται. Αντίθετα, στο πόδι ενός αποπληκτικού (2), τα δάκτυλα εκτείνονται. Αυτό είναι το λεγόμενο «σημείο του Μπαμπίνσκυ».

Στον εγκεφαλικό φλοιό διακρίνουμε (Α) το κέντρο κινήσεως των κάτω άκρων, (Β) των άνω άκρων, (C) του προσώπου. Αυτά τα κέντρα προσβάλλονται στην αποπληξία.

ΑΤΤΕΣ είναι, σε γενικές γραμμές, οι διάφορες αιτίες της αποπληξίας που τρομοκρατεί τους συγγενείς του άρρωστου με την αφνιδιαστική έκδηλωση της, την απώλεια των αισθήσεων, την παράλυση. Τι πρέπει να κάνουμε σ' αυτές τις περιπτώσεις; Ο γιατρός θα τονίσει την ανάγκη των μικρών καθημερινών περιποιήσεων και της επιβλέψεως του άρρωστου. Η πρώτη του φροντίδα θα είναι η πτώση της αρτηριακής πίεσεως, αν είναι πολύ μεγάλη. Θα προσέξει όμως να μην επιφέρει απότομη διαταραχή της κυκλοφορίας. Σήμερα, πολύ σπάνια οι γιατροί καταφεύγουν στην κλασική αφαίμαξη. Όσο για τις δόλλες που έβαζαν άλλοτε πίσω από τ' αυτί του άρρωστου, αυτές ούτε θάλατουν ούτε όφελουν... Η χρήση φαρμάκων κατά της υπέρτασεως απαιτεί επίσης μεγάλη προσοχή, γιατί π. χ. στην περίπτωση της εγκεφαλικής αιμορραγίας, τα φάρμακα δεν αποκλείεται να επιδεινώσουν την κατάσταση.

Ο γιατρός εξ' άλλου θα προσπαθήσει να πετύχει την κατάπαυση των αγγειακών σπασμών. Στο σύνολό τους τα θεραπευτικά μέσα που έχουμε στη διάθεσή μας δε' χρησιμοποιηθούν ανάλογα με την περίπτωση: Παροδικός σπασμός των εγκεφαλικών αρτηριών, μαλάκυνση του εγκεφάλου, ή εγκεφαλική αιμορραγία.

Αν η κωματώδης κατάσταση και η παράλυση δεν επιτρέπουν την κατάποση, ο γιατρός, για ν' αποφύγει την αφυδάτωση του άρρωστου θα χορηγήσει ένα φυσιολογικό όρδ με υποδόριες ή ενδοφλεβικές ενέσεις ή με τη μέθοδο της ενσταλάξεως.

Η καθημερινή περιποίηση του άρρωστου αποβλέπει κυρίως στην αποφυγή των εφελκώσεων, των πληγών που δημιουργούνται στο δέρμα από την παρατεταμένη κατάκλιση στην ίδια στάση. Κάτω από τους γλουτούς πρέπει να τοποθετηθούν κουλούρες από καουτσούκ, το δερ-

μα πρέπει να πλένεται τακτικά με οινόπνευμα ή άλλο αντισηπτικό όρδ και να σπασαλίζεται με άφθονο τάλκ. Ο άρρωστος τοποθετείται σε ύπτια στάση με τον κορμό ελαφρώς ανασκωμένο.

Τρεις περιπτώσεις

ΑΛΛΑ, θα μπορούσε κανείς να ρωτήσει, θεραπεύεται η αποπληξία; Για ν' απαντήσουμε σ' αυτή την ερώτηση, πρέπει να θυμηθούμε τη διάκριση των διαφόρων αιτιών της αποπληξίας που περιγράψαμε σύντομα πιο πάνω. Γιατί, πραγματικά, οι πιθανότητες τελείας θεραπείας, ή σοβαρότητα των επιπλοκών και οι κίνδυνοι με τις τρεις αυτές περιπτώσεις:

★ Στην παροδική σπασμό, ή κατάσταση δεν είναι καθόλου επικίνδυνη, ο άρρωστος θεραπεύεται πάντα, χωρίς δυσάρεστες συνέπειες.

★ Στην εγκεφαλική μαλάκυνση, όταν απομακρυνθεί ο κίνδυνος του άμεσου θανάτου, υπάρχουν αρκετές πιθανότητες θεραπείας. Ωστόσο, ώριμες ανάπηριες, π. χ. στις κινήσεις, μπορεί να παραμείνουν επί αρκετούς μήνες.

★ Στην εγκεφαλική αιμορραγία οι πιθανότητες θανάτου φτάνουν σ' 7%. Είναι η πιο σοβαρή περίπτωση. Ακόμα κι' αν αποφευχθεί ο θάνατος, οι συνέπειες θα είναι σοβαρές, ή γενική ή μερική παράλυση στην περίπτωση αυτή δε' θεραπεύεται.

Αλλά, εδύτως, οι πιο συνηθισμένες αιτίες αποπληξίας είναι οι δυο πρώτες. Η εγκεφαλική αιμορραγία είναι πολύ πιο σπάνια.

Χρήσιμοι κανόνες

ΤΙ μπορούμε να κάνουμε για να προλάβουμε, ν' αποφύγουμε μιαν αποπληξία;

Πολύ δύσκολα μπορούμε ν' απαντήσουμε σ' αυτή την ερώτηση, γιατί άμεστοι παράγοντες επιδρούν στην προετοιμασία του εδάφους για μιαν αποπληξία. Η ηλικία, η κατάσταση των αρτηριών, ο βαθμός της αρτηριακής πίεσεως, ο τρόπος της ζωής, η διατροφή κτλ.

Ξέρουμε όμως ότι οι αποπληξίες είναι πολύ πιο συχνές μετά τα πενήντα χρόνια και ιδιαίτερα στους ανθρώπους που υποφέρουν από αρτηριοσκήρωση και υπέρταση.

Αλλά ο γιατρός δε' άρκεσθει στην παρακολούθηση της αρτηριακής πίεσεως. Θα σ' δώσει και μερικές χρήσιμες συμβουλές σχετικά με τον τρόπο της διαβιώσεως και της διατροφής σας:

★ Αποφεύγετε τα πλούσια γεύματα, το ποτό και τα λιπη. Μετά τα 20 χρόνια δεν χρειάζεται πια να παχύνετε.

★ Μάθετε να τρώτε πολύ ελαφρά το βράδυ: μια σούπα, λίγα χόρτα, φρούτα και τυρί. Μη διστάσετε να παραλείψετε πότε — πότε ένα γεύμα (μια φορά κάθε οχτώ ή δεκαπέντε μέρες).

★ Διατηρήστε το σώμα σας ελαστικό, μην αποφεύγετε τις μυϊκές κινήσεις. Βαδίζετε τουλάχιστον μισή ώρα την ημέρα, το βάδισμα δεν είναι χαμένος καιρός...

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΝΕΟΤΗΤΑ...

(Αρχίζει στα 68 χρόνια)

ΠΟΤΕ γεννιέται ο άνθρωπος, για ν' απαντήσει σ' αυτή την ερώτηση ή «Αμερικανική Έταιρία για την πρόοδο της Έπιστήμης» όργωνσε φέτος το 1.260 συνέδριό της στο Σικάγο.

Οι συνέδριοι άκουσαν προσεκτικά την ανακοίνωση της καθηγήτριας Λεοντίνης Γκόλντμπερ που εμφανίζει το ζήτημα του βιολογικού γήρατος στον άνθρωπο υπό καινούργιο φως. Αυτά είναι τα ουσιαστά σημεία της ανακοινώσεως:

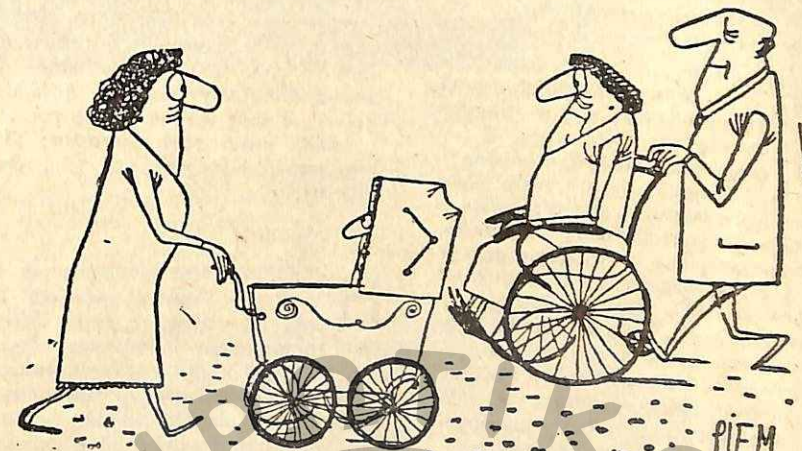
★ Ο άνθρωπος δεν γεννιέται όμοιομορφα κατά τη διάρκεια της ζωής του. Περνάει από διαδοχικές περιόδους ταχύτερης ή βραδύτερης γήρανσεως. Έτσι, σε δυο διαδοχικά χρόνια, ο άνθρωπος οργανισμός μπορεί να γεράσει κατά 24 μήνες τον πρώτο χρόνο, αλλά μόνο κατά έξη μήνες το δεύτερο χρόνο.

★ Οι κρίσιμες περιόδους, κατά

μοκρασία που οι βιολόγοι όνομάζουν «κρίσιμο σημείο».

Τοποθετώντας μια σταγόνα αίματος σ' ένα γυάλινο πλακίδιο ή καθηγήτρια Γκόλντμπερ μετράει το «θερμικό εύθραστον» (σύμφωνο με τη δική της ορολογία) του αίματος. Στη θερμοκρασία των 55 βαθμών τα ερυθρά αιμοσφαίρια αρχίζουν να εξαφανίζονται από τ' όπτικό πεδίο του μικροσκοπίου. Όσο πιο γρήγορα εξαφανίζονται τα αιμοσφαίρια, τόσο ταχύτερη είναι η βιολογική γήρανση του ανθρώπου από τον όποιον έχει ληφθεί το αίμα.

ΣΤΟ ίδιο συνέδριο, δυο άλλοι έρευνήτες, ο δρ Χάινς Σέλυ και ο δρ Πάβιο Πιορέσκι, που ανήκουν στο Ίνστιτούτο Πειραματικής Ιατρικής και Χειρουργικής του Πανεπιστημίου του Μοντρεάλ, εξέθεσαν μια νέα θεωρία

τη διάρκεια των οποίων παρατηρείται ταχύτερο γήρας είναι άνω των 68 ετών, 14 ως 17 ετών και μετά τα 35 χρόνια. Οι δυο πρώτες περιόδους, της παιδικής και της εφηβικής ηλικίας, ακολουθούνται από μια γρήγορη αποκατάσταση του οργανισμού. Άνω των 35 και στα 50 χρόνια, ο άνθρωπος γεννιέται ταχύτερα κάθε δεύτερο χρόνο.

★ Άνω των 68 και στα 75 χρόνια παρατηρείται, σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις, μιαν αληθινή ανανέωση του οργανισμού που μπορεί χωρίς υπερβολή να χαρακτηριστεί ως «δεύτερη νεότητα».

Η ΜΕΘΟΔΟΣ που χρησιμοποιείται από την καθηγήτρια Γκόλντμπερ για τη μελέτη των φαινομένων αυτών, βασίζεται στη χρήση των αλλοιώσεων των ούσιων βιοφυσικών χαρακτηριστικών του ανθρώπινου αίματος όταν θερμανθεί στους 55 βαθμούς εκατοναδάρτου δηλαδή στην θερμοκρασία που οι βιολόγοι όνομάζουν «κρίσιμο σημείο».

σύμφωνα με την οποία το βιολογικό γήρας του ανθρώπου οφείλεται στην προοδευτική καταπόνηση των αποθεμάτων ενεργείας που είναι απαραίτητα για την προσαρμογή του οργανισμού στο εξωτερικό του περιβάλλον. Το σώμα του ανθρώπου, όταν γεννιέται περικλείει ένα απόθεμα δυνάμεων που θα του επιτρέψουν να προσαρμοσθεί στις διάφορες κρίσιμες καταστάσεις που θα χρειασθεί ν' αντιμετωπίσει στη ζωή του. Ο άνθρωπος αντλεί από το απόθεμα αυτό κάθε φορά που ο οργανισμός του προσβάλλεται από μιαν άρρωστική, ή από πλούστερα, στην καθημερινή ζωή του, για ν' αντιμετωπίσει τις αντίθετες. Κάθε μιαν απ' αυτές τις μάχες δημιουργεί ένταση, καταναλώνει δυνάμεις και αφήνει ένα ανεξίτηλο σημάδι. Κι' αυτός είναι ο λόγος για τον όποιον, όπως αποδείχθηκε πειραματικά από τους καθηγητές Σέλυ και Πιορέσκι, οι ηλικιωμένοι άνθρωποι είναι πιο τρωτοί στις άρρωστες που έχουν ως άμεση αιτία την κόπωση και τις στενοχώριες. Οι γέροι έχουν εξαντλήσει ή σχεδόν εξαντλήσει τ' αποθέματά τους...

Ο Τζάικι Κούγκαν, την εποχή που ήταν το πιο διάσημο παιδί—θαύμα του κινηματογράφου.

Πόσα από τα σύγχρονα παιδιά -θαύματα θα διατηρήσουν ως την ωριμότητα την πρώιμη διανοητική τους ανάπτυξη; Το παιδί — θαύμα είναι ένα αξιοπερίεργο φαινόμενο, αλλά δεν υπάρχει τίποτα πιο θλιβερό από ένα « πρώην παιδί — θαύμα ». Οί φιλοδοξίες των γονέων και ή ασυνειδησία των διαφημιστικών πρακτόρων αποσπούν από την κοινωνική ζωή δεκάδες παιδιών με ολέθρια αποτελέσματα για την ψυχολογική τους ανάπτυξη... Άλλα υπάρχουν και μερικές γνήσιες και αληθινά εκπληκτικές περιπτώσεις παιδιών — θαυμάτων...

Τά θαυμάσια ΠΑΙΔΙΑ

ΥΠΑΡΧΟΥΝ, άραγε, ασφαλή συστήματα άναγνώρισης της μεγαλοφυΐας, ή απλώς της ιδιοφυΐας; Ο Άμερικανός ψυχολόγος που είχε επιφορτισθεί από την υπηρεσία Κοινωνικής Προνοίας να εξετάσει τη μικρή Άλίκη - Μαρία Κόμπς, ήταν βέβαιος πως υπάρχουν... Άσχοληθήκαμε και άλλοτε με την πολύκροτη αυτή περίπτωση ή όποια, μ' όλο που έχει λήξει εδώ κι' ένα μήνα, κατ'ά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, εξακολουθεί να προκαλεί ατελείωτες συζητήσεις στους επιστημονικούς κύκλους και στο διεθνή Τύπο και θέτει επί τάπητος το πρόβλημα της άξιας των ψυχολογικών tests και το γενικότερο πρόβλημα των παιδιών με την πρώιμη διανοητική ανάπτυξη, που τα χαρακτηρίζουμε συνήθως ως «παιδιά—θαύματα».

Άς θυμηθούμε την υπόθεση Κόμπς που έγινε άφορμή της επιστημονικής αυτής διαμάχης: Η Άλίκη Κόμπς — δρισκόμαστε στο 1957 — ήταν δυο χρονών: Ένα χαριτωμένο κοριτσάκι με μακρυνά καστανά μαλλιά, πάντα χαμογελαστό, με ζωηρά σπινθηροβόλα μάτια. Σε ηλικία εννέα μηνών είχε τεθεί υπό την κηδεμονία του Ρίτσαρντ και της Γκλόριας Κόμπς, χωρίς να υιοθετηθεί επίσημως. Τό άτακτο αυτό ζευγάρι ζούσε στο Όλντ Μπρίτζ, ένα μικρό χωριό της πολιτείας της Νέας Υερσέης. Η Άλίκη έτρωγε καλά, κοιμόταν καλά, ήταν πολύ φρόνιμη και οι θετοί γονείς της ήταν εύχισμένοι — δηλαδή ήταν εύτυχημένοι ως τη στιγμή που ήρθαν αντιμέτωποι με την «τεστομανία», τη μαγία των ψυχολογικών tests, που χαρακτηρίζει την άμερικανική ζωή τα τελευταία χρόνια. Με τη βοήθεια των tests ο ψυχολόγος της υπηρεσίας Κοινωνικής Προνοίας, που έχει την εθύνη για τα όρφανά κι' εγκαταλελειμένα παιδιά, ανέκάλυψε πως ή Άλίκη ήταν προικισμένη από τη φύση με άνωτερες διανοητικές ικανότητες, ότι ο «δείκτης νοημοσύνης» της ήταν 138, μόνο κατά δύο βαθμούς κατώτερος από τη μεγαλοφυΐα!

Η υπηρεσία σκέφθηκε τότε, ότι το οικογενειακό περιβάλλον των Κόμπς δεν ήταν κατάλληλο για την ανάπτυξη μίας μεγαλοφυΐας και θέλησε να τους άφαιρέσει την κηδεμονία. Εύτυχως, έπειτα από το σάλο που δημιουργήθηκε, ή υπηρεσία άλλαξε γνώμη και ή Άλίκη θα μείνει με τους θετούς γονείς της... Άλλά γιατί τόσο φασαρία; Τί είναι ένα «παιδί—θαύμα» και πως άναγνωρίζεται;

★

Η «ΤΕΣΤΟΜΑΝΙΑ» άρχισε να διαδίδεται στην Άμερική γύρω στο 1920, μαζί με τις καινούργιες ιδέες για την επιστημονική όργάνωση της εργασίας. Στην άρχή, χρησιμοποιούσαν τα tests, για την επιλογή των υποψηφίων εργατών και υπαλλήλων των εργοστασίων. Στην περίπτωση αυτή ή χρήση τους ήταν δικαιολογημένη: Έπρεπε να βρεθεί κάποια μέθοδος για να τοποθετηθεί ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση.

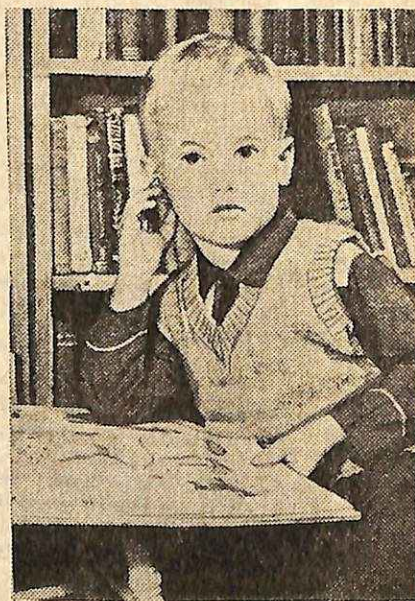
Κατόπιν, σιγά - σιγά, διαδόθηκαν τα tests νοημοσύνης. Πρώτα χρησιμοποιήθηκαν στα σχολεία και στα πανεπιστήμια, άλλ' ή βιομηχανία δεν άργησε να ανακαλύψει ότι αυτά τα «tests νοημοσύνης» ήταν έξ ίσου πολύτιμα με τα tests επιδεξιότητας για να καθορίζονται οι επαγγελματικές ικανότητες των εργατών και των υπαλλήλων. Τέλος, ιδίως μετά τον τελευταίο πόλεμο, φτάσαμε στα «tests προσωπικότητας», που επιτρέπουν την έκτίμηση της «κοινωνικής συμπεριφοράς» των ανθρώπων. Το 1953, τα δύο τρίτα των άμερικανικών επιχειρήσεων χρησιμοποιούσαν κιόλας τα «tests προσωπικότητας». Και δεν τα χρησιμοποιούσαν μόνον για τους νέους υπαλλήλους, αλλά και για τους παλιούς. Για να προσχθεί ένας υπάλληλος στην Άμερική, δεν άρκει να κάνει καλά τη δουλειά του ή να έχει την εύνοια του προϊσταμένου του. Πρέπει να «περάσει» και στα tests. Οί Άμερικανοί πιστεύουν πως είναι αλάνθαστα.

Παράδειγμα ενός test, που υποτίθεται ότι άποκαλύπτει την «όρθη κρίση» του εξεταζόμενου:

«Τί θα κάνατε, αν βλέπατε μιά γυναίκα μ' ένα παιδί στην άγκαλιά στο παρόντο

ένος σπιτιού που έχει πάρει φωτιά; α) Θα φωνάζατε τους πυροσβέστες; β) Θα μπαίνατε τρέχοντας μέσα στο σπίτι; γ) Θα ψάχνατε να βρείτε μιά σκάλα; δ) Θα προσπαθούσατε να πιάσετε το παιδί;

Η τεστομανία έχει γίνει αληθινή βιομηχανία. Στα τελευταία πέντε χρόνια, ή παραγωγή έρωτηματολογίων για τα tests έχει τριπλασιασθεί. Σ' ένα μόνον χρόνο 700 καινούργιες επιχειρήσεις, που ή άποστολή τους είναι να δίνουν «ψυχολογικές συμβουλές» — δηλαδή να υποβάλλουν τους ανθρώπους σε tests — έχουν ιδρυθεί στις Ήνωμένες Πολιτείες. Ο άριθμός αυτός άρκει για να δώσει μιά ιδέα της τεστομανίας. Από τα νηπιακά τους χρόνια τα παιδιά υποβάλλονται σε tests — όπως ή Άλίκη Κόμπς, που ανακηρύχθηκε «παιδί—θαύμα». Θα υποβληθούν και πάλι σε tests στο σχολείο, στο

Ο μικρός Καναδός Μπόλλυ Τόντερ σε ηλικία δέκα χρονών, είναι μαθηματική ιδιοφυΐα. Ο εγγεφάλης του εργαζεται με ταχύτητα ηλεκτρονικής άριθμομηχανής!

πανεπιστήμιο, στο στρατό, στο γραφείο, στο εργοστάσιο... Το κακό είναι ότι υπάρχουν όχι λιγώτερα από 37 διαφορετικά συστήματα, που τ' άποτελέσματά τους σπάνια συμπίπτουν. Με το ένα σύστημα άνακηρύσσεται κανείς ιδιοφυΐα, με το άλλο... ήλιθιος. Έπί πλέον, υπάρχει και μιά «μαύρη άγορά» των tests, ή όποια μπορεί να προμηθεύσει έκ των προτέρων στον εξεταζόμενο τις όρθες άπαντήσεις!

Έκπληκτικές περιπτώσεις

ΟΤΑΝ χρησιμοποιούνται όπως πρέπει, τα tests είναι χρήσιμα για την ψυχολογία, αλλά το φαινόμενο της τεστομανίας, που έχει άρchiσει να διαδίδεται και στις εύρωπαικές χώρες, είναι άναμφισβήτητο επικίνδυνο. Το να χαράσσεται π.χ. ένα παιδί δυο χρονών, όπως ή Άλίκη Κόμπς, ως ιδιοφυΐα μόνο και μόνο επειδή άπάντησε σωστά σ' ένα test της μόδας — γιατί και τα tests έχουν μόδες — είναι χονδροειδές σφάλμα. Στα παιδιά ο δείκτης νοημοσύνης μεταβάλλεται, κάποτε πέφτει, με την πάροδο της ηλικίας, ιδίως γύρω στα έξη χρόνια. Κι' αν το «παιδί—θαύμα» είναι ένα αξιοπερίεργο φαινόμενο, δεν υπάρχει τίποτα πιο θλιβερό από ένα «πρώην παιδί—θαύμα».

Πόσα είναι τα παιδιά—θαύματα, που διατήρησαν ως την ωριμότητα την πρώιμη διανοητική τους ανάπτυξη; Για τα σύγχρονα παιδιά—θαύματα δεν μπορούμε να προβλέψουμε τίποτα, άλλ' ένας ιστορικός που έλαβε μέρος στη συζήτηση για την περίπτωση της Άλίκης Κόμπς, έκανε έναν άπολογισμό των πρώιμων παιδιών που έμφανίσθηκαν στους τελευταίους πέντε αιώνες.

Ο άπολογισμός είναι πενιχρός: Μόνο τριάντα περίπου παιδιά—θαύματα διατήρησαν την ιδιοφυΐα τους κι' έγιναν διάσημα ως καλλιτέχνες, επιστήμονες κλπ. Ο Γάλλος φιλόσοφος Πασκάλ, σε ηλικία δώδεκα χρονών, ανέκάλυψε όλους τους κανόνες της Εύκλειδους Γεωμετρίας. Άλλ' ο μικρός Ιταλός Τζάκομο Ίντσοντι που σε ηλικία έξη χρονών έκανε πολλά πλάσιασμούς έπταψηφίων από μνήμης και μπορούσε να βγάξει την τετραγωνική

Η μικρή Άμερικανίδα Άλίκη Κόμπς, άποδείχθηκε ιδιοφυΐα σε ηλικία τεσσάρων ετών.

ρίζα πενταψηφίων άριθμών σε λίγα δευτερόλεπτα, κατέληξε να επιδεικνύεται ως φαινόμενο στα τσίρκα και στα μιούζικ—χάλ. Η πρώιμη ανάπτυξη της μνήμης του δεν τον βοήθησε να γίνει Άϊνστάιν... Ο Άλμπρεχτ Ντύρερ και ο Ραφαήλος έξεδηλώσαν το ζωγραφικό τους ταλέντο από τα παιδιά τους χρόνια. Άλλά ποιος θυμάται σήμερα τ' άμέτρητα παιδιά—θαύματα που άπεκάλυψαν κάποιο ταλέντο στη ζωγραφική κατά τα τελευταία είκοσι χρόνια; Κανένα άπ' αυτά δεν έγινε έστω και μέτριος καλλιτέχνης.

Το τελευταίο, κατά χρονολογική τάξη, παιδί—θαύμα που διατήρησε την ιδιοφυΐα του, είναι ο Άνρι ντε Μοντερλάν, ο διάσημος Γάλλος θεατρικός συγγραφέας και μυθιστοριογράφος, που έγινε πρόσφατα άκαδημαϊκός. Οί φίλοι του τον ευμούνται, μικρό παιδάκι με τα ναυτικά, να περιδιαβάει στο πάρκο με τη νταντά του και με το χειρόγραφο ενός μυθιστορήματος ρωμαϊκής υποθέσεως στη σάκκα του. Ήταν τότε εννιά χρονών. Στα δώδεκα ή δεκατρία χρόνια του έγραψε μιά τραγωδία με τον τίτλο «Σκιπίων».

Όσο άσυνήθιστες κι' αν είναι οι περιπτώσεις αυτές, μπορούν ώστόσο να εξηγηθούν ως φαινόμενα πρώιμότητας, που δεν διαφεύδεται από την κοσμοπινή άνάπτυξη της προσωπικότητας. Άλλά μερικές άλλες περιπτώσεις, είναι αληθινά μυστηριώδεις και ή επιστήμη είναι έπιφυλακτική, όταν πρόκειται να τις εξηγήσει:

Το 1772, στη γερμανική πόλη Λύμπεκ, ένας ιερέας επισκέφθηκε την κατοικία της οικογένειας Χάινκεν. Έίχε μαζί του όλα τα καθιερωμένα σύνεργα του έξορκισμού: την άγία σουάρα, το εύχολόγιο κλπ. Οί γείτονες κατηγορούσαν την οικογένεια Χάινκεν ότι έπεδιδετο στη μαύρη μαγεία, γιατί ο μικρός Κρίστιαν, μόλις ενός έτους, ήξερε άπ' έξω κι' άνακατωτά

την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη και μπορούσε να συζητεί τα θεολογικά προβλήματα με τους μεγάλους! «Ποιος είσαι;» ρώπησε ο ιερέας. «Είμαι ο Κρίστιαν, γιος του Θωμά Χάινκεν» — «Τί πράγμα ύπήρχε στην άρχή;» — «Εν άρχή ήν ο Λόγος και ο Λόγος ήν προς τον Θεόν και Θεός ήν ο Λόγος!» άπάντησε σοβαρώτατα το μαρό!

Σε ηλικία δυο χρονών ο Κρίστιαν συζητούσε με τους μεγάλους για τη γεωγραφία. Στα τρία του χρόνια είχε μάθει λατινικά και γαλλικά, στα τέσσερα χρόνια του σήναζε στη φιλοσοφική σχολή της πόλεως και άκουγε τις παραδόσεις μαζί με φοιτητές είκοσι χρονών. Τον έόμενο χρόνο, ο Κρίστιαν πέθανε... Έδώ, προφανώς, δρισκόμαστε μπροστά σε μιά άκραία περίπτωση «παιδιού—θαύματος», σ' ένα από τα άνεξήγητα έκείνα φαινόμενα, πάνω στα όποια στηρίζουν τις θεωρίες τους οί όπαδοί της... μετεμψυχώσεως που ισχυρίζονται ότι ο Πασκάλ, ο Βίκτωρ Ουγκώ και ο Ραφαήλος υπήρξαν παιδιά—θαύματα, επειδή κάποια ψυχή μεγαλοφυούς ανθρώπου ένσαρκώθηκε στο σώμα τους.

Καλλιτεχνικές ιδιοφυΐες

ΥΠΑΡΧΕΙ μιά περιοχή, στην όποια ή πρώιμότητα εκδηλώνεται ιδιαίτερα συχνά: ή μουσική, που έχει να επιδείξει περισσότερα παιδιά—θαύματα από οποιαδήποτε άλλη περιοχή του πνεύματος. Ο Φράντς Λιστ άρχισε την καριέρα του ως βιρτουόζου σε ηλικία εννέα χρονών και στα δεκατέσσερα χρόνια του είχε συνθέσει την πρώτη του όπερα, τον «Δόν Σάντσο»... Ο Σοπέν στα όχτώ του χρόνια έγραψε ένα έμβατήριο για τον άρχιδούκα Κωνσταντίνο και, στα δεκαπέντε, είχε συνθέσει το «Ροντώ», σε

ντό ελασσον... 'Ο Σαίν Σάνς δεν είχε κλείσει τα ένδεκα χρόνια του όταν έδωσε το πρώτο του κονσέρτο στο Παρίσι... 'Ο Μπιζέ πέτυχε μια ειδική άδεια για να γραφτεί στο Κονσερβατοριό στα έννεα του χρόνια και μάζεψε όλα τα πρώτα βραβεία της μουσικής... 'Ο Μπετόβεν έγραψε ένα κονσέρτο στα δεκατέσσερα χρόνια του και ο Ντεμπισσύ, στην ίδια ηλικία, σύνθεσε την πρώτη του μελωδία...

'Ο "Οφενπαχ έγραψε τα πρώτα του τραγούδια, στην Κολωνία, προτού κλείσει τα όχτώ του χρόνια... 'Ο Μόζαρτ, τέλος, είναι πασίγνωστο κλασικό παράδειγμα πρώιμης μουσικής ιδιοφυΐας.

'Αλλά και στην εποχή μας, οι περιπτώσεις αυτές δεν είναι λιγότερο συχνές: 'Ο μικρός 'Ιταλός Ρομπέρτο Καπέλλο, πέντε χρονών, χειροκροτήθηκε το 1957 στο Λονδίνο ως πιανίστας μεγάλης αξίας, ο "Όττο Ούγκι αποδείχθηκε βιρτουόζος του βιολιού στα δώδεκα χρόνια του, ο Τζό 'Αφίλντι, έφτα χρονών, διέφυγε μια συμφωνική ορχήστρα στο Κάρνεγκι - Χώλ της Νέας 'Υόρκης... Μερικά απ' αυτά τα παιδιά, απέδειξαν ότι έχουν ένα γνήσιο ταλέντο πού, κατά πάσαν πιθανότητα, θα διατηρήσουν και στα ώριμα χρόνια τους.

Δεν περνάει χρόνος πού να μην έμφανισθεί, σε κάποια γωνιά του κόσμου, μια πρώιμη μουσική ιδιοφυΐα, αλλά στους άλλους τομείς επικρατούν κατά καιρούς διάφορες «μόδες» και τα παιδιά—θαύματα γίνονται αληθινή επιδημία. Πριν από τέσσερα ή πέντε χρόνια επικρατούσε η μόδα των νηπιών—ποιητών, με την περίφημη Γαλλίδα Μινού Ντρουέ επί κεφαλής. 'Ήταν μόνο δέκα χρονών και οι στίχοι της έγιναν αντικείμενο σφοδράς διαμάχης μεταξύ των φιλολογικών κύκλων της Γαλλίας. «'Όλα τα παιδιά έχουν ιδιοφυΐα, εκτός από τη Μινού Ντρουέ», είπε με κακεντρέχεια ο Ζαν Κοκτώ. Κι' ένας άλλος ακαδημαϊκός, ο 'Αντρέ Μωρουά, διώρθωσε, με περισσότερη επιεικεία: «'Όλα τα παιδιά έχουν κάποια ιδιοφυΐα, ακόμα και η Μινού Ντρουέ. "Έχω ακόμα στο συρτάρι μου τα ποιήματα πού έγραφε η γυναίκα μου στα έννιά της χρόνια. 'Αλλ' εκείνη την εποχή, κανένας εκδότης δεν ενδιαφερόταν για τα νηπιακά ωελλίσματα».

Μετά τη Μινού Ντρουέ, οι πρώιμες ποιητικές ιδιοφυΐες άρχισαν να ξεφύτρωνουν σαν μανιτάρια. 'Η 'Ιταλία είχε μια ιδιαίτερα πλούσια συλλογή: τη βοσκοπούλα Μάουρα Γκριλόντι, τη Λίνα Μπολτσόνι από τη Σορεξίνα, τον Τζοβάνι Σεραφίνι από τη Βολωνία, τη Μανουέλα Μερόζι πού σε ηλικία όχτώ ετών τραγουδούσε τούς... έρωτικούς καύμους της με ρητορικούς στίχους.

Λίγα χρόνια αργότερα έπεκράτησε η μόδα των «σοφών—παιδιών», πού ήξεραν τα πάντα στον τομέα της επιστήμης και της τεχνικής: 'Η 'Ιταλία είχε τον Λουίτζι Σολάνο πού ήξερε όλη τη γεωμετρία στα όχτώ του χρόνια, η 'Αμερική είχε τον Φρέντ Σαίφι πού σε ηλικία δώδεκα χρονών έδωσε εξετάσεις άπειροστικού λογισμού στο πανεπιστήμιο και πέτυχε, τον Ρόμπερτ Στρομ πού κέρδισε αρκετές χιλιάδες δολάρια στους διαγωνισμούς της τηλεόρασης χάρη στις γνώσεις του σε κάθε επιστημονικό τομέα, τη Σούζαν Χάινκελ, δώδεκα χρονών, πού διευθύνει μόνη της ένα πρόγραμμα της τηλεόρασης. 'Ο Καναδάς έχει τον Μπόλλυ Τόντερ, δέκα χρονών, πού ο έγκεφαλός του είναι αληθινή άριθμομηχανή.

ΑΥΤΑ τα παιδιά—θαύματα θα πραγματοποιήσουν ίσως τις φιλοδοξίες τους, θα γίνουν μαθηματικοί, χημικοί, πυρηνικοί φυσικοί. "Όσο για τούς μικρούς ποιητές, ή μόδα τους θα περάσει γρήγορα και έλάχιστοι απ' αυτούς θα

'Ο 'Ανρί ντε Μοντερλάν, ο διάσημος συγγραφέας πού έγινε πρόσφατα μέλος της Γαλλικής 'Ακαδημίας, έγραψε το πρώτο του μυθιστόρημα σε ηλικία έννεα ετών.

πάρουν μια θέση στην ιστορία της λογοτεχνίας. "Όταν ο θόρυβος της δημοσιότητας κοπάσει γύρω τους, θα προσαρμοθούν και πάλι στην κανονική ζωή από την όποια τούς έχουν αποσπάσει τόσο βίαια οι φιλοδοξίες των γονέων τους και ή άσυνειδησία των διαφημιστικών πρακτόρων.

Το «κλίμα της έρήμου» για τη θεραπεία του άσθματος

'Εκατομύρια ανθρώπων υποφέρουν κάθε χρόνο από άσθματικές και βρογχικές καταστάσεις. Στις περιπτώσεις αυτές εκδηλώνεται δυσκολία στην άναπνοή πού οφείλεται στη στένωση ή τη φλεγμονή των άναπνευστικών οργάνων. Στα παιδιά και στους ηλικιωμένους οι κρίσεις παρουσιάζονται συνήθως κατά την άνοιξη και το φθινόπωρο. Οι ένήλικοι προσβάλλονται κάποτε από άσθμα και βρογχίτιδα βαρείας μορφής πού τούς άφαιρεί κάθε ζωτικότητα και συχνά έχει μοιραία αποτελέσματα.

Μέχρι σήμερα, οι γιατροί χρησιμοποιούν διάφορες μεθόδους για την καταπολέμηση του άσθματος και της βρογχίτιδας, άλλ' οι ατίες πού προκαλούν τις ασθένειες αυτές δεν είναι πάντα οι ίδιες. Παρατηρήθηκε ότι αν οι άσθενείς παραμείνουν επί πολύ σε μια ξηρά και ζεστή άτμόσφαιρα σά να ζούσαν στο κλίμα της έρήμου, παρουσιάζουν αίσθημα βελτίωσης. 'Ο Γερμανός δο Ντοπελστάιν, από την Κολωνία δημιουργεί τεχνητά το κλίμα και τη θερμοκρασία της έρήμου στον δωμάτιο του άσθενούς διοχετεύοντας ζεστόν αέρα.

Πολύ πιδό δύσκολη είναι ή άναπροσαρμογή «πρώην παιδιών - θαυμάτων» του κινματογράφου. «Το κοινό του κινματογράφου πού γρήγορα ξεχνάει και είναι δύσκολο να το κατακτήσει κανείς για δεύτερη φορά...», έξομολογείται μελαγχολικά ο Τζαίκι Κούγκαν, πού υπήρξε το πιδό διάσημο παιδί—θαύμα του δωδού κινματογράφου. Μαζί του εξαφανίσθηκαν από την θόνη ο Φρέντι Μπαρτόλομιου πού είναι σήμερα παραγωγός θεαμάτων της τηλεόρασης, ή Μάργκαρετ 'Ομπράιεν πού οι κηδεμόνες της είχαν εύτυχώς τη φρόνηση να επενδύσουν τα κέρδη της σε σίγουρες κρατικές όμολογίες, ή περίφημη Σίρλεϋ Τέμπλ, πού περιορίζεται σε μερικές έμφανίσεις στην τηλεόραση.

"Ένας άλλος διάσημος, πριν απ' τον πόλεμο, μικρός ήθοποιός, ο Τζαίκι Κούπερ, έγραψε αυτά τ' άποκαλυπτικά: «Πέρασα τραγικές στιγμές όταν άρχισα να αισθάνομαι πώς ή δημοσιότητα μ' έγκατέλειπε. Στον κινματογράφο τα παιδιά ακολουθούν ένα δρόμο πού στο τέλος αποδεικνύεται πάντα σφαλερός...».

'Αλλ' αυτό δεν συμβαίνει άποκλειστικά στον κόσμο του κινματογράφου. Μια τραγική περιπέτεια «ζερριζώματος» από το φυσικό της περιβάλλον — την ίδια περιπέτεια πού κινδύνευσε να ύποστεί και ή 'Αλίκη Κόμπς — έζησε πρόσφατα ή Γαλλίδα βοσκοπούλα Βέρθα Γκριμώ: Σε ηλικία δώδεκα χρονών ένας εκδότης την «άνεκάλυψε», ως μεγάλη μυθιστοριογράφου. 'Η Βέρθα Γκριμώ μεταφέρθηκε άμέσως σ' ένα άριστοκρατικό κολλέγιο, σ' ένα κοινωνικό περιβάλλον τελείως ξένο πρds τις συνήθειες και την ψυχολογία της. Τώρα, ή Βέρθα έχει ξαναγυρίσει στα πρόβάτα της. «Δεν έπρεπε ποτέ να τα εγκαταλείψω, είπε. Οι άνθρωποι πού με πήραν από δώ, μ' έκαναν να ξεχάσω κάθε τι πού ήξερα, μ' έκαναν ν' άγαπήσω έναν τρόπο ζωής διαφορετικό. Και να 'μαι πάλι εκεί πού ξεκίνησα. 'Η ζωή μου είναι κατεστραμένη...».

έρα. Οι συνάδελφοί του έδειξαν στην άρχή κάποια έπιφυλακτικότητα άπέναντι της νέας μεθόδου. 'Αλλ' ή έφαρμογή της σε περιπτώσεις πού δεν ύποψαχταν πια έλπίδες διασώσεως του άσθενούς απέδειξε ότι το κλίμα της έρήμου είναι σωτήριο. Οι ειδικοί μάλιστα ισχυρίζονται ότι ή διοχετευση θερμοού άέρος αυξάνει τις δυνατότητες άντιδράσεως του οργανισμού στις μολυσματικές ασθένειες.

Τα πειράματα του καθηγητού Κνίπινγκ, του πανεπιστημίου της Κολωνίας, έπεβεβαίωσαν τις έρευνες του δρος Ντοπελστάιν. 'Η θερμοκρασία του άέρος πρέπει να είναι ίση με τη θερμοκρασία του σώματος (38 ως 54 βαθμούς Κελσίου). Τα μέχρι σήμερα πειράματα απέδειξαν ότι το συνάχι μπορεί να εξαλειφθεί μέσα σε τρεις ώρες με τη μέθοδο αυτή. "Όσοι ύποφέρουν από χρόνια βρογχίτιδα άνακουφίζοντας σημαντικά. 'Ακόμα και στις περιπτώσεις καρκίνου των πνευμόνων, ο άσθενής άνακουφίζεται από τούς πόνους. Σε πολλές περιπτώσεις το άσθμα θεραπεύεται τελείως.

ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΤΑΡΑΚΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

'Υπήρξε μια μυστηριώδης ύπόθεση και σήμερα, έπειτα από έκατό σχεδόν χρόνια, εξακολουθεί σε πολλά σημεία να παραμένει σκοτεινή. 'Η συνωμοσία πού κατέληξε στο θάνατο του προέδρου Λίνκολν δέτει στον ιστορικό μια όλόκληρη σειρά έρωτημάτων πού περιμένουν ακόμα μιάν άπάντηση. 'Αλλά το άφήγημα πού άρχισαμε να δημοσιεύουμε στο περασμένο τεύχος έξετάζει άντικειμενικά κοί απ' όλες τις άποψεις το τραγικό αυτό έπεισόδιο πού υπήρξε συνέπεια του αίματηρού έμφυλίου πολέμου μεταξύ Βορείων και Νοτίων πού σπάραξε την 'Αμερική πριν από έναν αιώνα.

'Η δολοφονία του Λίνκολν

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΦΗΓΗΜΑ

Του THEODORE ROSCOE

20ν

ΜΕ θήματα άθρόυβα, ο Μπούθ προσπερνάει την άδεια καρέκλα του φρουρού και κυττάει από την τρύπα πού είχε άνοιξει το άπόγευμα στην πόρτα. 'Ο πρόεδρος κάθεται σε μια πολυθρόνα με ψηλό έρεισίνωτο. 'Έχει το μανδύα του ριγμένο στους ώμους. 'Αλλά ζοντας θέση και άλλοιθωρίζοντας ο Μπούθ καταφέρει να διακρίνει και την κ. Λίνκολν, δίπλα στον άντρα της. Μια δεσποινίδα, ή Κλάρα Χάρρις, πού έχει προσκληθεί από τούς Λίνκολν, κάθεται σε μια πολυθρόνα στο μπροστινό τμήμα του θεωρείου. Σ' έναν καναπέ τοποθετημένο κόντρα στο έσωτερικό τοίχωμα, κάθεται ο σύνοδός της, ένας νεαρός ταγματάρχης πού λέγεται Ραθμπόουν.

'Ο Μπούθ τραβάει το Ντέρινγκερ από την τσέπη του και περιμένει ν' άκούσει τη μοιραία φράση. Οι φωνές των ήθοποιών άκούγονται άσθενείς, αλλά καθαρές. 'Επί τέλους, το σύνθημα φτάνει σ' αυτιά του Μπούθ: «Ρηά ξετίποτε»...

Τα γέλια του κοινού τραντάζουν την αίθουσα, ο Μπούθ έπωφελεΐται. Με μια κίνηση άθρόυβη και άποφασιστική, άνοίγει την πόρτα προχωρεί γρήγορα. Μια άστραπή... Μια ύπόσκηφη έκπυρσοκρότηση... Το σαγόνι του Λίνκολν πέφτει πρds το στήθος του... Παύει να κινείται... Φαίνεται σαν άποκοιμισμένος.

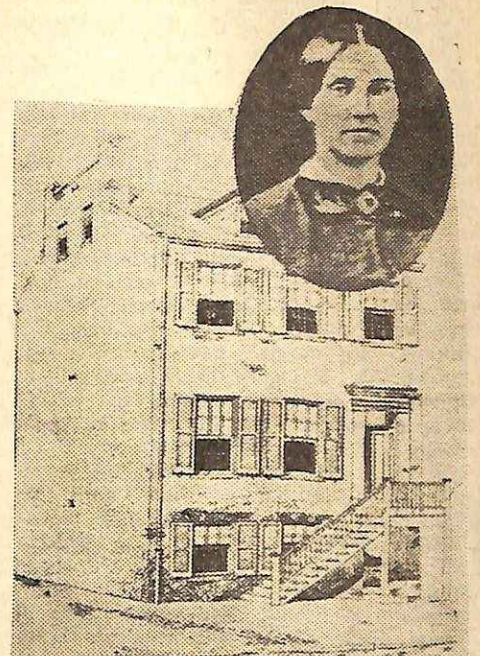
'Ο ταγματάρχης Ραθμπόουν άναπνέει, κυττάει γύρω του. Στο μισοσκόταδο του θεωρείου διακρίνει μια σκιά πίσω από την πολυθρόνα του προέδρου. "Ένα μικρό σύννεφο από γαλάζιο καπνό αιώρεΐται ακόμα πάνω από το κεφάλι του Λίνκολν. 'Ο Ραθμπόουν σαλτάει στο χέρι του Μπούθ και ο ταγματάρχης δέχεται μια φοβερή μαχαίριά πού του κόβει το μπράτσο ως το κόκαλο. 'Εν στικτωδώς ύποχωρεί για μια στιγμή, αλλά πηδάει άμέσως ξανά και γραπώνει

το δολοφόνο, πού άντιστέκεται, σπρώχνει τον ταγματάρχη πίσω και καθάλλει το παρατέτο του θεωρείου. 'Ο Ραθμπόουν προσπαθεί και πάλι να τον πιάσει, άλλ' ο Μπούθ ξεφεύγει και αφήνεται να πέσει στο δάπεδο της σκηνής. Στην πτώση του ένα από τα κομψά του άτσάλινα σπηνούνια μερδεύεται στη σημαία πού στολίζει το προεδρικό θεωρείο. Προσγειώνεται στο παλκοσένικο περιτυλιγμένος σ' άμερικανικά χρώματα. Το πέσιμο ήταν άνόμαλο και νοιώθει ένα σχεδόν άβυσταχτο πόνο στον άριστερό αστράγαλο.

Κρατώντας άπειλητικά το έγχειρίδιό του, ο Μπούθ δρμάει πρds τα παρασκήνια. Πίσω από ένα παραπέτασμα μια ήθοποις περιμένει να έρθει ή σειρά της για να βγει στην σκηνή. 'Ο Μπούθ την παραμερίζει άπότομα κι' εξαφανίζεται στο σκοτεινό διάδρομο πού οδηγεί πρds

Ντέιβιντ Χέρολντ, ο εύφύστατος και φανατικώτερος από τούς συνωμότες.

'Η Μαρία - Εϋγενία Σώρρατ και ή «οικογενειακή πανσινόν» στην Ούασιγκτον, όπου συνεδριάζαν οι συνωμότες.

την έξοδο του προσωπικού. 'Ο διευθυντής της ορχήστρας βρίσκεται άνύποπτος στο διάδρομο. 'Ο Μπούθ τον φιλοδωρεί με δυο μαχαιριές, από τις όποιες ή μια τρυπάει μονάχα το ρούχο του και ή άλλη τον τραυματίζει στο λαιμό, κατόπιν τον παραμερίζει και τον προσπερνάει.

Στην πρώτη σειρά καθισμάτων της πλατείας, ένας δικηγόρος της Ουάσιγκτον πού λέγεται Στιούαρτ, έχει προσέξει τη φασαρία πού γίνεται στο προεδρικό θεωρείο. Βλέποντας τον Μπούθ να πηδάει στη σκηνή, ο δικηγόρος Στιούαρτ σκαρφαλώνει στη ράμπα και τρέχει να τον προφτάσει. 'Αλλά τη στιγμή πού φτάνει στο διάδρομο των παρασκήνιων, μια πόρτα κλείνει άπότομα μπροστά του. 'Από πού; 'Τάραξει κάποιος συνένοχος πού προσπαθεί να καλύψει την ύποχώρηση του Μπούθ; 'Η μήπως το κλείσιμο της πόρτας ήταν τυχαίο; 'Όπωςδήποτε, ο Στιούαρτ, προσπαθώντας ν' άνοίξει την πόρτα, χάνει μερικά δευτερόλεπτα, κι' απ' αυτή τη μικρή καθυστέρηση θα δημιουργηθεί ένας από τούς εφιάλτες της ιστορίας.

Στο δρόμο, μπροστά στην έξοδο των καλλιτεχνών, ο έπικόμενος πού κρατάει το όλογο του Μπούθ περιμένει. Δεν ξέρει τί έχει συμβεί στο θέατρο και περιμένει ένα γερό φιλοδώρημα από τ' άφεντικό του. 'Αλλά θα δεχθεί μονάχα μια μαχαίριά και μια κλωτσιά.

— 'Η πόρτα άνοιξε και είδα τον Μπούθ να βγαίνει από το θέατρο, θα καταθέσει αργότερα ο έπικόμενος. 'Ο κ. Μπούθ με χτύπησε δυνατά με τη λαβή ενός μαχαίριου πού κρατούσε στο χέρι. 'Έπεσα χάρω και ο κ. Μπούθ με κλώτσησε...

'Από την ίδια πόρτα ξεπετάγεται ο Στιούαρτ ούλοζίζοντας:

— Πιάστε τον, πιάστε τον! Προσπαθεί ν' αρπάξει τα χαλινάρια, μδ δεν προφταίνει. 'Ο Μπούθ σπρουινάει άγρια τη φοράδα του. Το ά-

λογο αναπηδάει και χάνεται μέσα στη νύχτα...

Η ώρα είναι περίπου 22.30. Η συνωμοσία πέτυχε στο σπουδαιότερο αντικειμενικό σκοπό της, τη δολοφονία του προέδρου.

Η ΣΕΙΡΑ ΤΟΥ ΤΠΟΤΡΓΟΥ

Από το πρωί ως το βράδυ αυτής της Μεγάλης Παρασκευής, ο Ντέιβιντ Χέρολντ, ο πύξυλος και πύξυλος σιωπηλός από τους δορυφόρους του Μπούθ, διατρέχει πυρετωδώς την Πόλη: Πηγαίνει στο σπίτι του "Ατσεροτ για να κρύψει όπλα και άλλα πράγματα. Στο ξενοδοχείο Νασιονάλ για να βρεί τον Μπούθ, τον οποίο δε βρίσκει. Στους σταύλους Νέυλορ για να νοικιάσει μια φορμάδα. Τη στιγμή που ο συνωμοτικός πηδάει στη σέλλα, ο έμπορος του όπλου πενθνύμει ότι το όλογο πρέπει να επιστραφεί το πολύ ως τις έννέα το βράδυ.

Αλλά ο Χέρολντ δε θα είναι συνεπής. Στις 10.10 οδηγεί τον Παϊν, που είναι πολύ βλάκας για να βρεί μοναχός του το δρόμο, ως την ξημη πλατεία Λαφαγιέτ και σταματάει μπροστά στην κατοικία του ύπουργου των Έξωτερικών Σόουαρντ. Βεβαιώνεται ότι ο Παϊν μπήκε στο σπίτι, κατόπιν ξεπεύει, δένει το όλογο του συντρόφου σ' ένα δέντρο, μπαίνει ξανά και φεύγει.

Στο μεταξύ και σχεδόν την ίδια στιγμή ο "Ατσεροτ, πολύ δειλός για να δολοφονήσει τον αντιπρόεδρο Τζόνσον όπως είχε συμφωνήσει, σέρνεται από τα βέρνα σε ταβέρνα ελπίζοντας να πνίξει το φόβο του στο οινόπνευμα...

Ο ύπουργος των Έξωτερικών Σόουαρντ κατοικεί σ' ένα μέγαρο με τη γυναικα του, τους δυο γιους του Φρειδερίκο και Αβγουστο και την κόρη του Φάννυ. Πολύ από λίγες μέρες είχε πέσει θύμα ενός δυστυχήματος, το άμαξι του είχε ανατραπεί και ο ύπουργος βγήκε απ' τη συντομία με το σάβανο γεμάτο πληγές. Οι γιατροί φρόντισαν στην αρχή ότι δε θα τη γλυτώσει.

Το βράδυ της 14ης 'Απριλίου, στο δωμάτιο του του δεύτερου δρόφου, ο Σόουαρντ είναι ξαπλωμένος στο κρεβάτι. Τό χέρι του και το μισό του πρόσωπο είναι σκεπασμένο μ' επιδέσμους. Τ' γυροί λογιάς Τζωρτζ Ρόμπινσον τον εξυπηρετεί ως νοσοκόμος. Η Φάννυ κάθε πού μάταια προσπαθεί ν' αποκοιμηθεί.

Ένας μικρός θόρυβος στο κάτω πάτωμα ερχεται να διακόψει την ήσυχια με όρμια και παντόφλες, βγαίνει να ι- τη σκηνή:

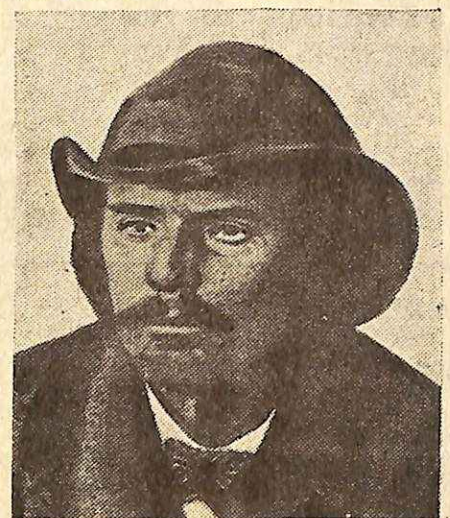
— Ένας μεγάλος και καλοντυμένος άντρας έλκε στον ύπνρητή ότι φέρει ένα μήνυμα του γιατρού. Ο ύπνρητής του επέτρεψε να μπει στο δωμάτιο του ένα περιστρεφόμενο και τραβάει τη σκανδά-

Αλλά το περιστρεφόμενο του Παϊν παθαίνει εμπλοκή. Μανιασμένος για την άποτυχία του, ο Παϊν ορίζεται πάνω στο νευρό και τον χτυπάει με το περιστρεφόμενο του. Χτυπάει τόσο δυνατά ώστε το περιστρεφόμενο σπάει στη μέση. Ο Παϊν το πετάει στο κεφάλι του θύματος του, υποχωρεί ένα βήμα και δαγκίζει από την τσέπη του ένα μεγάλο κυ-

νηγετικό μαχαίρι. Με το πρόσωπο γεμάτο αίματα, ο Φρειδερίκος Σόουαρντ χάνει τις αισθήσεις του και σωριάζεται στο πάτωμα.

Ο Παϊν δομάει στην πόρτα του κοιτώνα. Η πόρτα συντρίβεται και ο δολοφόνος σαλπάρει προς τη σιλουέτα που διακρίνεται ξαπλωμένη στο κρεβάτι. Ο Σόουαρντ μόλις προφταίνει να ιδεί τη λάμψη του μαχαίριού... Τ' υποχωρεί ασταμάτως. Η λεπίδα τόν βρσκει στο πρόσωπο και του σχίζει το μάγουλο.

Με μια πνιγμένη κραυγή, προσπαθεί να σηκωθεί απ' το κρεβάτι του, αλλά ο Παϊν έχει πηδήξει επάνω του, έχει βάλει το γόνατό του στο στήθος του Σόουαρντ, τον τραβάει τα μαλλιά προσπαθώντας να ξεγυμνώσει το λαιμό του. Δυο φοβερά χτυπήματα στο σπασμένο σάβανο του Σόουαρντ. Αλλά το θύμα φοράει

Ο Τζωρτζ "Ατσεροτ, ένας από τους συνωμότες, είχε διαταχθεί να δολοφονήσει τον αντιπρόεδρο Τζόνσον. Αλλά δειλίωσε την τελευταία στιγμή.

στο λαιμό ένα μεταλλικό δροπενικό μη χάνημα και το μαχαίρι του δολοφόνου πετάει σάβως. Με ανήκουστη κτηνωδία ο Παϊν τραβάει το μηχάνημα για να βρεί τη σάρκα. Αλλά ο ύπουργος σωριάζεται άνασθητος, γεμάτος αίματα.

Δυο άντρες άρπάζουν τον Παϊν και προσπαθούν να τον συγκαταστήσουν. Ο Παϊν παλεύει άγρια, χτυπάει με το μαχαίρι του, τους τραυματίζει και τους δυό... Σάν τρελλός, παραμερίζει με κλωτσιές τα έπιπλα που βρίσκονται στο δρόμο του και τρέχει προς τη σκάλα.

Αφήνει πίσω του μια σκηνή σφαγών που σπάνια συναντάμε στα έγκληματικά χρονικά: Ο Φρειδερίκος Σόουαρντ, άνασθητος στο διάδρομο, σε μια λίμνη αίματος. Ο αδελφός του Αβγουστος, με το κεφάλι γδαρμένο από μια φοβερή μαχαίρα. Ο λογιάς Ρόμπινσον, σχεδόν ξεκοιλιασμένος. Η Φάννυ Σόουαρντ, λιπόθυμη σε μια γωνία και η κ. Σόουαρντ, τρέμοντας από φόβο, προσπαθεί να φτάσει τον άντρα της, ξαπλωμένο στο χαλί που έχει βαφεί κατακόκκινο από το αίμα του...

Με χέρια και ρούχα κόκκινα από το αίμα των θυμάτων του, ο Παϊν κατεβαίνει τέσσερα — τέσσερα τα σκαλοπάτια οδρλιάζοντας:

— Είμαι τρελλός! Είμαι τρελλός! Από ένα δωμάτιο βγαίνει ένας υπηρέτης και προσπαθεί να τον συγκαταστήσει. Ο Παϊν χώνει το μαχαίρι του στο στήθος του υπηρέτη. Μ' ένα πήδημα βρίσκεται έξω από το σπίτι. Με την πρώτη ματιά καταλαβαίνει πως ο Χέ-

ρολντ τον εγκατέλειψε. Στο μεταξύ από τα παράθυρα του επάνω πατώματος μια γυναίκα φωνάζει:

— Φονικό! Πιάστε το φονιά! Ο Παϊν λύνει το αλγό του από το δέντρο και πηδάει στη σέλλα. Κατόπιν, παρά τις φωνές που έχουν ξεσηκωθεί όλη τη γειτονιά, ο Παϊν στρέφει το αλγό του και, χωρίς καλπασιό, κατευθύνεται πάλι προς το σπίτι! Ήταν ένα κόλπο που του είχε διδάξει ο Χέρολντ για ν' αποφύγει την καταδίωξη.

Αυτή τη στιγμή, ο Αβγουστος Σόουαρντ βγαίνει στην πόρτα. Κρατάει ένα περιστρεφόμενο, αλλά είναι πολύ ξαλισμένος για να πυροβολήσει. Το αίμα τρέχει από το γδαρμένο κρανίο του και τόν τυφλώνει. Σκιές τρέχουν τώρα κάτω απ' τους φανούς, θήματα άνηχούν στο λιθόστρωτο, αλλά ο Παϊν προχωρεί πάντα χωρίς να δίδεται.

Αλλά δεν παίρνει τη σωστή κατεύθυνση. Ο Χέρολντ του έχει κάνει μάθημα, του έχει εξηγήσει ποιο δρόμο πρέπει ν' ακολουθήσει, αλλά ο Παϊν δεν θυμάται τίποτα. Σταματάει λίγο για να σκουπίσει τόν ιδρώτα και το αίμα από το πρόσωπό του.

Ο Ουίλλιαμ Μπέλ, ένας από τους υπηρέτες του ύπουργου, ακολουθούσε τον Παϊν στο δρόμο. Ο μικρός νέγρος τόν δείχνει με το δάχτυλο και φωνάζει:

— Πιάστε το φονιά! Αλλά ο Παϊν έχει προχωρήσει, ο δρόμος στο σημείο εκείνο είναι έρημος. Ρίχνει μια περιφροντική ματιά στο νεαρό δούλο του, σπηρουνιάζει το αλγό του κι' εξαφανίζεται στη στροφή του δρόμου.

ΦΤΓΗ ΣΤΗ ΜΑΙΡΤΛΑΝΤ

Τρεις από τους συνωμότες κυκλοφορούν τώρα στους σκοτεινούς και λασπερούς δρόμους της Ουάσιγκτον: Ο Μπούθ, ο Παϊν και ο Χέρολντ.

Διάφορες φήμες έχουν αρχίσει έπισης να κυκλοφορούν στην πόλη: «Ο αντιπρόεδρος Τζόνσον δολοφονήθηκε...» «Ο στρατηγός Γκράντ σκοτώθηκε στη μάχη...» «Ο στρατηγός Λή δεν παραδόθηκε...» «Οι Νότιοι πολιορκούν την πρωτεύουσα...»

Έπιπτοι άγγελιαφόροι οδηγούν τους δρόμους και οι πολίτες, άνήσυχτοι, όπλζονται με κυνηγετικά τουφέκια, με πιστόλια, με μαχαίρια.

Ο Δίνκολν, θανάσιμα τραυματισμένος, μεταφέρεται σ' ένα σπίτι απέναντι στο θέατρο Φόρντ. Στο μικρό σαλόνι δίπλα στο δωμάτιο όπου πνέει τα λoίσθια ο πρόεδρος, ο ύπουργός τών Στρατιωτικών Στάντον παίρνει στα χέρια του την άνοστατη ήγεςία της χώρας. Ένας χαρτοφύλακας στα γόνατά του τοδ χρησιμεύει για γραφείο και έτσι, γραμμένες στο γόνατο, ένας χειμαρρος από διαταγές ξεχνύεται προς τους ύπουργούς, το στρατό, το ναυτικό, την άστυνομία. Κινητοποιεί τους 8.000 στρατιώτες που βρίσκονται στην περιοχή, τους διατάσσει να καταλάβουν τα όχυρά γύρω απ' τη πρωτεύουσα. Αύταρχακός, νευρκός, θυμώδης, επιστρατεύει την κοινοτική άστυνομία, την δημοσπονδιακή άστυνομία, τη μυστική άστυνομία και κάθε άντρα διαθέσιμο για τη φρούρηση τών δημοσίων κτιρίων και την τήρηση της τάξεως. Θέτει υπό απαγόρευση το θέατρο Φόρντ και διατάζει τη σύλληψη όλων τών ήθοποιών που έλαβαν μέρος στην παράσταση. Διατάζει ν' άπομακρυνθεί δια της βίας ή κ. Λίνκολν από το προσκέφαλο του έτοιμοθάνατου συζύγου της...

Με χέρια και ρούχα κόκκινα από το αίμα των θυμάτων του, ο Παϊν κατεβαίνει τέσσερα — τέσσερα τα σκαλοπάτια οδρλιάζοντας:

— Είμαι τρελλός! Είμαι τρελλός! Από ένα δωμάτιο βγαίνει ένας υπηρέτης και προσπαθεί να τον συγκαταστήσει. Ο Παϊν χώνει το μαχαίρι του στο στήθος του υπηρέτη. Μ' ένα πήδημα βρίσκεται έξω από το σπίτι. Με την πρώτη ματιά καταλαβαίνει πως ο Χέ-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: Στο Έπόμενο.

Στην Εύρώπη και στην Άμερική τὰ νηματώδη, μικροσκοπικά σκουληκάρια λεπτά σὰ νήματα, έχουν κατακλύσει ένα μεγάλο μέρος τών καλλιεργησίμων έδαφών. Η γεωργία πληρώνει βαρύ φόρο στα νηματώδη και ή έκταση τών καταστρωφών που προκαλούνται από τὰ βλαβερά ζωύφια μόλις τὰ τελευταία χρόνια έχει αρχίσει νά γίνεται αντίληπτη...

ΔΕΝ έχουν ούτε πόδια ούτε χέρια, και όμως προσβάλλουν τὸ ένα δέκατο πε- οίπου τῆς παγκόσμιας παραγωγῆς καρπών, λαχανικῶν και δημητριακῶν... Δὲν έχουν κεφάλια, ἀλλ' ἀποδεικνύονται πὸ πονηρά ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους... Δὲν έχουν ὄσφρησιν, καὶ ὅμως ἀνακαλύπτουν τὴν λεῖα τους με σιγουριά κυνηγετικῶν σκυλῶν... Τ' ὄνομά τους, νηματώδη ἢ νηματοειδῆ, σημαίνει σκουλήκια λεπτά σὰ νήματα πού, χωρὶς ἀμφιβολία, κατοικοῦν στὴ Γῆ ἐδῶ καὶ ἑκατομῦρια χρόνια, πολὺ πρὶν ἐμφανισθεῖ ὁ ἀνθρώπος. Ἀριθμοῦν περίπου 10.000 διαφορετικὰ εἶδη καὶ εἶναι τὰ πὺ πολυποικίλα καὶ διαδεδομένα ζῶα στὸν κόσμῳ, ἀλλὰ πολὺ σπάνια ἔχουμε τὴν εὐκαιρία νὰ τὰ ἰδοῦμε. Σ' ὅλες τὶς περιοχὲς τοῦ κόσμου, ἀπὸ τὴν πολικὴ τούντρα ὡς τὰ βάθη τῶν τροπικῶν ὠκεανῶν, ὁρισμένα ἀπ' αὐτὰ τὰ εἶδη ζοῦν προστατευμένα ἀπὸ τὰ ἀδύκρυτα βλήματα ὡς παρασίτα τῶν πουλιῶν, τῶν ψαριῶν, τῶν ἐντόμων καὶ τῶν θηλαστικῶν. Τὸ μεγαλύτερο εἶδος νηματώδους (8,25 μ.μ. ἀπὸ τὴ μὴ ὡς τὴν ἄλλη δ- κ'ο) ποιεῖ τὰς διατριβάς του στὴν κοιλία τῆς φάλακας, ἐνῶ τὸ μικρότερο (περίπου 1)3 τοῦ χιλιοστοῦ) προτιμᾷ τὶς κοιλίες τῶν ἀνθρώπων. Τὰάρχουν τουλάχιστον 32 εἶδη πὸν προκαλοῦν στὸν ἀνθρώ- πον διάφορες ἀρρώστειες, ὅπως ἡ ἀναμία, ἡ τριχίνωση κ.θ.

ΠΑΡΧΟΤΗ επίσης και άδλαβή νηματώδη. Τ' πολυγίεται σήμερα ότι μονάχα ένα είδος στα δέκα είναι βλαβερό. Αλλά τα βλαβερά είδη μᾶς ενδιαφέρουν, φυσικά, περισσότερο. Η γεωργία πληρώνει βαρύ φόρο στα νηματώδη και ή έκταση τών καταστρωφών που προκα- λούνται απ' αυτά τα ζῶα μό- λις τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να γίνεται αντίληπτη. Στις 'Ηνωμένες Πολιτείες τὸ νηματώδη λυμάλονται καμιά τριανταριά σημαντικές καλλι- έργειες. Οι ζήμιες που προ- καλούν υπολογίζονται σ' ένα δισεκατομῦριο δολάρια τὸ χρόνο. Στην Εύρώπη, τὰ νηματώ- δη έχουν κατακλύσει ένα με- γάλο μέρος τών καλλιεργησί- μων έδαφών, ιδιαίτερα τὰ έ- δαφη χωρὶς καλλιεργούνται οι

πατάτες. Οι περιοχές αυτές δὲ δίνουν τώρα παρὰ μὴ συγκο- μιδὴ κάθε τέσσερα χρόνια, κάποτε κάθε ὀχτὼ χρόνια. Κατόπιν, τὸ νηματώδες τῆς πατάτας πέρασε στις 'Ηνωμέ- νες Πολιτείες όπου ἔκανε γιὰ πρώτη φορὰ τὴν ἐμφάνισή του τὸ 1941 σὲ δυὸ ἀροκτή- ματα τοῦ Λόγκ - Άιλαντ. Σὲ πέντε χρόνια ἔχει διαδο- ρεῖ σὲ 41 ἀροκτήματα. Η πολιτεία τῆς Νέας Τόρκης καὶ τὸ ὅπουργεῖο Γεωργίας τῶν ΗΠΑ ἔνωσαν τὶς προ-

γὰ - σιγὰ τὸ σῶμα του ἐξ- ογκώνεται καὶ ἐκκρίνει μὴ ζελατινώδη οὐσία μέσα στὴν ὁποία γεννᾷται τ' αὐτὰ του, πὸν δὲν ἀρροῦν νὰ ἐκκολα- φθοῦν. Τὰ νεογέννητα ἀκολου- θώντας τὸ καλὸ παράδειγμα τῆς μάνας τους, ορίζονται ἀ- μέσως στὸ φαῖ κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο. Η μητέρα, στὸ μετα- ξύ, γεννᾷει κι' ἄλλα αὐτὰ στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ σώματός της, μέχρι πὸν στὸ τέλος με- ταβάλλεται σὲ μιὰν ἄμορφη μᾶζα. Τότε πεθαίνει καὶ τὸ

ΤΑ ΝΗΜΑΤΩΔΗ

Κακοποιὰ σκουληκάρια πὺ λυμαί- νονται τὰ καλλιεργήσιμα έδάφη.

σπάθειές τους γιὰ ν' ἀντιμε- πώσουν τὴ μάστιγα: Χρησι- μοποίησαν ἀναθυμιάσεις ἀερί- ων, τὴν ἀπολύμανση τοῦ σῶ- ρου, τὴν καραντίνα ὠριμέ- νων εισαγωγῶν. Παρ' ὅλα αὐ- τὰ τὸ 1955 ἡ εἰσβολὴ τῶν νη- ματῶδων ἔλκε ἐπεκταθεῖ σὲ 5.000 ἐκτάρια καλλιεργήσιμης γῆς. Μόνο τὰ τελευταία δυὸ — τρία χρόνια τὸ Λόγκ - Άιλαντ κατώρθωσε ν' ἀπαλλαγεί ἀπὸ τὰ φοβερά ζωύφια.

Πρὶν ἀπὸ ἑξή χρόνια ἐμφα- νίσθηκε στὶς νότιες πολιτείες τῶν ΗΠΑ τὸ νηματώδες τῆς σόγιας. Ἐξετάζοντας τὰ ἄρ- ρωστα φυτὰ σόγιας οἱ εἰδικοί ἀνεκάλυψαν ὅτι στὶς ρίζες τους ζοῦσε ἓνα σκουληκᾶνι μήκους ἐνὸς χιλιοστομέτρου με πολὺν παράξενη ἰδιότητα.

Κάθε σκουληκᾶνι (τὰ πε- ρισσότερα εἶναι θηλυκὰ) ἔχει στὸ στόμα του μὴ μικροσκο- πικὴ βελόνα, πὸν μοιάζει με ὑποδερμικὴ σύριγγα. Μ' αὐτὴ τὴ βελόνα τρυπάει τὶς ρίζες. Κατόπιν, χώνοντας τὸ κεφά- λι του στὸ ἄνοιγμα, χώνει στὸν ἴσθ τῆς ρίζας ἓνα ὕγρο ἐνζυμο πὸν τὸ βοηθάει νὰ χω- νεύει τὸ χυμὸ τοῦ φυτοῦ καὶ νὰ τρέφεται. Τὸ σκουληκᾶνι μένει ἔτσι ἐπὶ πολὺ μετὰ τὸ κε- φάλι χωμένο στὴ ρίζα ἐνῶ σι-

δέσμα τῆς γίνεται μὴ σκλη- ρὴ κύστη γεμάτη αὐγὰ.

ΑΥΤΕΣ οἱ κύστεις εἶναι πὸν κάνουν τόσο δρόκολη τὴν καταπολέμησιν τῶν νηματῶδων. Τ' αὐτὰ πὸν πε- ριέχουν πρὸς νὰ παραμεί- νουν ἐπὶ χρόνια, μέχρι πὸν θὰ βροῦν τὶς κατάλληλες συν- θήκες γιὰ νὰ ἐκκολαφθοῦν. Ἀλλ' οἱ χημικοὶ κατώρθωσαν νὰ κατασκευάσουν τὰ κατά- ληλα «νηματωδοκτόνα» πὸν καταστρέφουν τὶς κύστεις χω- ρὶς νὰ βλάψουν τὸ φυτὸ.

Ὅλα τὰ φυτὰ δὲν παρουσιᾶ- ζουν τὰ ἴδια συμπτώματα «μο- λύνσεως» ἀπὸ νηματῶδη. Η ὀψη τους μοιάζει με κνήνη πὸν ἀποδίδεται συχνὰ στὴν «ἐξάν- τληση» τοῦ «έδαφους»: Δὲν μποροῦν ν' ἀνθίσουν ὅσο κι' ἂν τὰ περιποιηθῶμε. Η κα- τάστασιν τους χαρακτηρίζεται ὡς «προοδευτικὸς μαρasmus» καὶ κάποτε ὀφείλεται λιγότε- ρο στὰ ἴδια τὰ νηματῶδη καὶ περισσότερο στὶς μούχλες πὸν διεισδύουν στὶς ρίζες ἀπὸ τὶς μικροσκοπικὲς τρύπες πὸν ἀ- νοίγουν τὰ νηματῶδη.

Στὴ Φλωρίδα, ὁ προοδευ- τικὸς μαρasmus τῶν πορτοκα- νῶν ἀνὰ μίσην τῶν ἡμερῶν γιὰ πρώτη φορὰ τὸ 1926. Οἱ ρί- ζες τῶν δέντρων σάπνζαν. Ὅσοι νὰ βροῦν τὴν αἰτία οἱ γεωπόνοι, ἡ ἀρρώστεια ἔλκε προκαλεῖται ζήμιες ἑκατομμυρί- ων δολλαρίων. Μόνο τὸ 1953 ἀνακαλύφθηκε ὁ πραγματικὸς ἔνοχος τῆς καταστροφῆς, ἓνα νηματώδες πὸν λέγεται «Ραν- τόφυλος Σκίμλις» τοῦ ὁποῦν τὰ τρυπήματα στὶς ρίζες ἀνοί- γουν τὸ δρόμο πρὸς τοὺς μι- κροοργανισμοὺς πὸν προκα- λοῦν τὴ σήψη.

ΝΗΜΑΤΩΔΟΛΟΓΙΑ, ὡς κλάδος τῆς ζωολογίας, εἶναι μὴ ἐπιστήμη σχε- τικὰ νέα. Σήμερα ἀκόμα δὲν ὑπάρχουν παρὰ μόνο 300 πε- ρίπου εἰδικοί τὰ δυὸ τρίτα τῶν ὁποίων βρίσκονται στὶς 'Ηνωμένες Πολιτείες. Οἱ ἐ- πιστήμονες αὐτοὶ ἀγωνίζονται νὰ βροῦν ἀποτελεσματικὰ μέ- σα καταπολεμήσεως τῶν νη- ματῶδων ἀλλὰ τὸ τέλειο ὀ- πλο δὲν ἔχει βρεθεῖ ἀκόμα.

Ένα φυσικὸ μέσο ἀμύνης εἶναι ἀνάμιξη τῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν τοῦ έδαφους με φυσι- κὲς οὐσίες σὲ κατάστασιν σή- ψεως καὶ κοπριά. Η μέθο- dos αὐτὴ εὐνοεῖ τὴν ἀνάπτυ- ξὴ ἀβλαβῶν νηματῶδων πὸν ἐπιτίθενται κατὰ τὸν βλαβε- ρῶν εἰδῶν καὶ τὰ καταστρέ- φουν.

Οἱ ἐρευνητὲς διαπίστωσαν ὅτι οἱ ρίζες ὄλων τῶν φυ- τῶν ἐκκρίνουν οὐσίες πὸν ἔ- χουν κάποια ὀσμὴ. Μ' ὅλο πὸν, ἀπ' ὅσο ἔχουμε, τὰ νη- ματῶδη δὲν ἔχουν μύτη, φαί- νοιται νὰ προσελκύονται πρὸς ὀσμώδεις ρίζες, ἐνῶ ἄλλες τὶς ἀποφεύγουν. Πολλὰ εἶδη νηματῶδων π. χ. ἀπεχθάνον- ται τὶς ρίζες τοῦ σπαραγγιοῦ καὶ τοῦ σιναπόστορου καὶ μερικὰ εἶδη πὸν εὐδοκιμοῦν στὶς ρίζες τοῦ καλαμποκιοῦ ἀποφεύγουν τὰ ραπανάρια. Οἱ ἐπιστήμονες ἐλπίζουν ὅτι χρη- σιμοποιώντας ὁρισμένα φυτὰ - παγίδες θὰ λύσουν κατὰ μέ- γα μέρος τὸ πρόβλημα τῶν νηματῶδων. Στὴ Γαλλία π.χ. χρησιμοποιοῦνται ἄγρια κοκκι- νογαύλια πὸν προσελκύουν τὰ νηματῶδη καὶ ἀφήνουν ἡσυχὰ τὰ ἥρεμα κοκκινογαύλια.

Ὅπως ὁποτε, τὰ χημικὰ μέσα πρὸς τὸ παρὸν φαίνον- ται πὸν σίγουρα. Τὸ 1920 ἄρ- χισαν νὰ χρησιμοποιοῦνται οἱ ἀναθυμιάσεις ἀερίων στὴν Ἀ- μερικὴ. Καὶ οἱ καλλιεργητὲς ἀνεκάλυψαν μετὰ ὅτι τὰ δακρυγόνα ἀέρια πὸν χρησι- μοποιεῖ ἡ άστυνομία ἐναντίον τῶν γκάγκστερ εἶναι ἐξ ἴσου ἀποτελεσματικὰ ἐναντίον τῶν κακοποιῶν σκουληκῶν!

Ο Βασλάβ Νιζίνσκι στον «Πετρούτσκα» του Στραβίνσκυ, έναν από τους περιφημότερους ρόλους του.

Η ΤΡΕΛΛΑ ΕΝΟΣ ΜΕΓΑΛΟΦΥΟΥΣ

Ο Βασλάβ Νιζίνσκι έχει γίνει θρύλος. Ο μεγαλύτερος στην ιστορία του χορού μετά την Ταλιόνι. Μπορεί να υπήρξαν άλλοι χορευτές πιο σημαντικοί, όπως ο Μασσίν, με αρτιώτερη τεχνική, με πιο πειθαρχημένη τέχνη, αλλά κανένας δεν είχε την πνοή του, κανένας δεν έφθασε ποτέ πιο κοντά απ'αυτόν στην απόλυτη τελειότητα. Είχε στιγμές μεγαλοφυΐας, που δεν τις είχε ούτε η Παύλοβα. Όσοι τον είδαν, δεν μπόρεσαν να ξεχάσουν ποτέ τον χορό του κι' άς έχουν περάσει δεκαετίες. Ολόκληρη η Εύρωπη της πενταετίας 1910-1915 είχε γοητευθεί από την τέχνη του κι' οι θρίαμβοι του δεν είχαν τέλος. Τα περίφημα μπαλέτα Ντιαγκίλεφ δεν θα είχαν γίνει ένα από τα λαμπρότερα καλλιτεχνικά φαινόμενα του αιώνα μας χωρίς αυτόν. Στον τομέα του υπήρξε μοναδικός: δεν είχε προκάτοχο και δεν έχει ακόμα διάδοχο. Υπήρξε η ένσάρκωση του χορού.

Βασλάβ Νιζίνσκι

Η ΕΝΣΑΡΚΩΣΗ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Η ΤΑΝ ή εποχή που η τέχνη του χορού, παρακμασμένη από πολλά χρόνια, παρουσίαζε μια καινούργια άνθηση. Ήταν η εποχή που τα Μπαλέτα του Ντιαγκίλεφ κατακτούσαν με την καλλιτεχνική τους τελειότητα τη δυτική Ευρώπη. Ήταν η εποχή που θριάμβευε η Παύλοβα, που μια πλειάδα από μουσικούς, χορογράφους και σκηνογράφους, από τον Στραβίνσκυ ως τον Μπάκστ κι' από τον Μπενουά ως τον Φοκίν, πρόσφεραν τη δημιουργική τους συμβολή στο μπαλέτο, που ο χορός είχε γίνει μια σύνθετη και πλούσια τέχνη. Ήταν η δεύτερη δεκαετία του αιώνα μας — η δεκαετία απ' όπου ξεκίνησε ουσιαστικά η μεγάλη καλλιτεχνική επανάσταση του αιώνα μας. Όλοι ένοιωθαν πως άρχιζε μια καινούργια εποχή, πως η Τέχνη απομακρυνόταν οριστικά από την παράδοση και αναζητούσε νέες μορφές, νέους τρόπους, νέες εκφράσεις, νέα θέματα. Ή πρωτοτυπία, ή καινοτομία ήταν το γενικό σύνθημα. Και τα Μπαλέτα του Ντιαγκίλεφ έφεραν στο Παρίσι — καλλιτεχνική πρωτεύουσα του κόσμου — τη γοητεία μιας παλιάς τέχνης που είχε τώρα ανανεωθεί.

Το κοινό — ότι πιο έκλεκτο είχε το Παρίσι — έτρεχε να χειροκροτήσει τα Μπαλέτα του Ντιαγκίλεφ. Οι παραστάσεις τους ήταν πραγματικά εξαιρετικές. Μια μέρα, όμως, το κοινό αντίκρουσε ένα θέαμα, που δεν το είχε ξαναδεί: ένα νεαρό χορευτή που δεν έμοιαζε με κανέναν άλλο, που χόρευε όπως δεν είχε χορέψει ποτέ κανένας άλλος, που έφτανε στην τελειότητα, που ήταν σαν πνοή του αγέρα, που μπορούσε με τις κινήσεις του να εκφράζει όλα τα αισθήματα, που έδινε ζωή στη μουσική — που ήταν η ένσάρκωση του χορού. Αυτό έγινε ένα βράδυ του 1909. Το μπαλέτο ήταν «Οι Συλφίδες». Κι' ο χορευτής ήταν ο Βασλάβ Νιζίνσκι 19 τότε χρόνων

Ο ΒΑΣΛΑΒ Νιζίνσκι γεννήθηκε στο Κίεβο το 1890 — τον ίδιο χρόνο με την αδελφή του Μπρονισλάβα, περίφημη κι' αυτή χορεύτρια, άλλ' ακόμα πιο περίφημη χορογράφος. Σε ηλικία 10 χρόνων άρχισε να σπουδάζει στην Αυτοκρατορική Σχολή Χορού της Πετρούπολης, που ήταν το φυτώριο όλων των μεγάλων Ρώσων χορευτών του αιώνα μας από τον Φοκίν και τον Μασσίν ως την Παύλοβα, την Καρσαβίνα και την Ουλάνοβα. Δάσκαλοι του ήταν ο Λεγκά, ο Όμπούχοφ κι' ο μεγάλος Τσεκκέτι. Την πρώτη του εμφάνιση την έκανε το 1908 στον «Ντόν Τζιοβάννι» του Μότσαρτ και η επιτυχία του ήταν άμεση κι' επιβλητική. Για πρώτη φορά άνδρας χορευτής έπεσκόιαζε σε μια παράσταση όλες τις γυναίκες χορεύτριες, που πάντοτε ως τότε προκαλούσαν το μεγαλύτερο ένδοξο φρόν του κοινού. Ο χορός του έκανε βαθειά εντύπωση με την τελειότητά του. Έτσι ο νεαρός Νιζίνσκι είχε γρήγορη άνοδο και τον ίδιο χρόνο ήταν ο «παρτεναίρ» των μεγαλύτερων χορευτριών της εποχής του: της Εσίνκα, της Πρεομπράζενσκα, της Παύλοβα, της Καρσαβίνα. Μέσα σε λίγους μήνες είχε αναγνωριστεί ως πρώτος χορευτής της Ρωσίας — που είχε τότε, όπως και τώρα, τα καλύτερα μπαλέτα του κόσμου. Η φήμη του απλώθηκε σαν άστραπη.

Τότε γνώρισε τον Ντιαγκίλεφ, που ίδρυε τα Μπαλέτα του. Ο Ντιαγκίλεφ ζήτησε τη συνεργασία του, αλλά ο Νιζίνσκι ήλθε στο Αυτοκρατορικό Θέατρο που τον είχε σπουδάσει. Δεν μπορούσε να το εγκαταλείψει. Ο Ντιαγκίλεφ, με τα μέσα του, κατόρθωσε να δοθεί από το Αυτοκρατορικό Θέατρο

έπ' άδριστο άδεια στον Νιζίνσκι, που τον έκανε άμέσως πρώτο χορευτή των Μπαλέτων του. Η ισχυρότατη προσωπικότητα του Ντιαγκίλεφ γοήτευσε άμέσως από την αρχή τον Νιζίνσκι, που έμεινε κάτω από την επίρροή της ως το τέλος της καλλιτεχνικής σταδιοδρομίας του.

Έτσι ο Νιζίνσκι, πρώτος χορευτής των Μπαλέτων Ντιαγκίλεφ, έκανε την πρώτη εμφάνισή του στο Παρίσι το 1909, την αξιομνημόνευτη εκείνη για την ιστορία του χορού βραδιά του θρίαμβου του στην καλλιτεχνική πρωτεύουσα του κόσμου. Εκεί, στο Παρίσι, πρωταγωνίστησε στα χοροδράματα «Το Περίπτερο της Αρμίδας», «Οι Συλφίδες» και «Κλεοπάτρα» και — το 1910 — στη «Σεχραζάτ» και στο «Καρναβάλι». Η άδεια του, όμως, από το Αυτοκρατορικό Θέατρο είχε ανακληθεί κι' αναγκάστηκε να γυρίσει στην Πετρούπολη. Ήταν διάσημος τώρα, με παγκόσμια φήμη κι' έννοοσε να επιβάλει τους όρους του.

Το 1911 διαφώνησε με την καλλιτεχνική διεύθυνση του Αυτοκρατορικού Θεάτρου για το κοστούμι που θα φορούσε στο χοροδράμα «Ζιζέλλ» και έπειτα δόξαν να κάνει «τίποτε κανένα μέλος των Μπαλέτων του χωρίς την άδεια του. Κι' ο Νιζίνσκι δεν τον είχε συμβουλευθεί για το γάμο του. Συνάμα, ο Ντιαγκίλεφ φοβόταν ότι ο γάμος θα ζήμιωνε την καλλιτεχνική επίδοσή του Νιζίνσκι, που ήταν το βασικό στέλεχος των Μπαλέτων του. Απέλυσε τηλεγραφικά τον Νιζίνσκι από τα Μπαλέτα του και έτσι τελείωσε η συνεργασία των δύο μεγάλων φυσιογνωμιών του χορού του αιώνα μας. Ωστόσο ο Ντιαγκίλεφ αναγκάστηκε να ξαναζητήσει τη συνεργασία του Νιζίνσκι. Η Εύρωπη περνούσε τότε τις δύσκολες ημέρες του πρώτου παγκόσμιου

Θρίαμβος στο Παρίσι

Το 1911 υπήρξε χρόνος αλλεπαλήλας θριάμβων. Το κοινό, ξετρελαμένο μαζί του, τον απέθεε. Ποτέ δεν είχε ιδεί τέτοιο χορευτή. «Η μεγαλύτερη αρετή του — όπως γράφει ένας θαυμαστής του, ο Ρόμπερτ Έντμουντ Τζόνσον: ο γνωστός σκηνογράφος

— ήταν ότι αναζητούσε διαρκώς μια τελειότητα που δεν ήταν του κόσμου αυτού, ότι ενδιαφερόταν σταθερά για μιαν άπιστευτη τελειότητα». Η χάρη του, η ελαφρότητά του, τα καταπληκτικά πηδημάτα του, η μιμική του, η γοητεία των κινήσεών του, κάτι το άεριστο και άυλο που υπήρχε σ' αυτές, η εκφραστική δύναμή του έδιναν ένα καινούργιο ως τότε περιεχόμενο στην τέχνη του χορού. Το 1911 είδε τον ανυπέρβλητο θρίαμβό του στον «Πετρούτσκα» στο ρωσικό αυτό λαϊκό παραμύθι, που το έκαναν παγκόσμια γνωστό η άθάνατη μουσική του Στραβίνσκυ κι' η χορογραφία του Φοκίν. Τον ίδιο χρόνο χορογράφησε ο ίδιος το «Απόγευμα ενός Φαύνου» του Ντεμπισσύ και τα «Παιχνίδια» του ίδιου συνθέτη, με σκηνογραφία του Μπάκστ. Τα «Παιχνίδια» ήταν το πρώτο χοροδράμα των Μπαλέτων του Ντιαγκίλεφ με «μοντέρνο» θέμα: οι χορευτές κρατούσαν ρακέτες του τένις. «Ως τότε το μπαλέτο ακολουθούσε την κλασική παράδοση — την παράδοση του Πετιπά και του Τσεκκέτι. Από τη στιγμή εκείνη άρχισε η επανάσταση, που ήταν ν' απολήξει στα σημερινά μπαλέτα του Τζέρομ Ρόμπινς, των Ήλυσίων Πεδίων και του Σάντλερς Ουέλλς. Το «Απόγευμα ενός Φαύνου», υπήρξε μια «έπιτυχία σκανδάλου». Η έρμηνεία από τον Νιζίνσκι ως χορογράφος, της μουσικής του Ντεμπισσύ — ένας διδίαστατος πίνακας σαν μετώπη στο ρυθμό των παραστάσεων των αρχαίων ελληνικών αγγείων — και η χρησιμοποίηση βαρειάς, γωνιακής κινήσεως, ξένισε το κοινό που ήταν συνηθισμένο στην κλασική παράδοση του μπαλέτου. Το 1913 χορογράφησε ένα άλλο χοροδράμα του Στραβίνσκυ, το περίφημο «Στεφάνωμα της Άνοιξης». Η προεμίρα του έργου αυτού, με την επαναστατική μουσική, προκάλεσε ζوηρά έπεισόδια στην αίθουσα και το χοροδράμα είχε μόνο έξη παραστάσεις — για να επαναληφθεί και να θριαμβεύσει έπειτα από έπτα χρόνια, το 1920. Η άποτυχία του άριστουργήματος αυτού άπογοήτευσε τον Ντιαγκίλεφ και τον ίδιο χρόνο έστειλε τα Μπαλέτα του σε καλλιτεχνική περιοδεία στην Αμερική. Ο ίδιος έμεινε στο Παρίσι.

Το δράμα της τρέλλας

Η ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ των Μπαλέτων του Ντιαγκίλεφ με τον Νιζίνσκι στην Αμερική, έφερε στις Ήν. Πολιτείες την τέχνη του χορού, όπου από τότε είχε τόσο πλούσια άνθηση. Στην Αμερική ο Νιζίνσκι — που ήταν τότε 23 χρόνων κι' ώραιος σαν άγγελος — έρωτεύθηκε μια χορεύτρια των Μπαλέτων, την Ούγγαρεζα Ρομόλα ντε Πούλσκυ και τη νυμφεύθηκε. Ο Ντιαγκίλεφ, όταν έμαθε στο Παρίσι το γάμο, έγινε έξω φρενών. Αυταρχικός καθώς ήταν, δεν δεχόταν να κάνει «τίποτε κανένα μέλος των Μπαλέτων του χωρίς την άδεια του. Κι' ο Νιζίνσκι δεν τον είχε συμβουλευθεί για το γάμο του. Συνάμα, ο Ντιαγκίλεφ φοβόταν ότι ο γάμος θα ζήμιωνε την καλλιτεχνική επίδοσή του Νιζίνσκι, που ήταν το βασικό στέλεχος των Μπαλέτων του. Απέλυσε τηλεγραφικά τον Νιζίνσκι από τα Μπαλέτα του και έτσι τελείωσε η συνεργασία των δύο μεγάλων φυσιογνωμιών του χορού του αιώνα μας. Ωστόσο ο Ντιαγκίλεφ αναγκάστηκε να ξαναζητήσει τη συνεργασία του Νιζίνσκι. Η Εύρωπη περνούσε τότε τις δύσκολες ημέρες του πρώτου παγκόσμιου

πολέμου και τα Μπαλέτα Ντιαγκίλεφ είχαν μείνει στην Αμερική. Εκεί, ο Νιζίνσκι ανέλαβε την καλλιτεχνική διεύθυνσή τους και το 1916 χορογράφησε τον «Τίλλ Ψυλινσπύγκελ» του Ριχάρδου Στράους. Η χορογραφία ήταν παράξενη και χωρίς ισορροπία. Είχε κάτι το άνωμαλο. Κανένας όμως δεν υποπτευόταν τότε τι υπήρχε πίσω από αυτή την άνωμαλία και την παραξενιά. Το δράμα ξέσπασε το 1916 στην Έλβετία, όπου πήγε ο Νιζίνσκι, έπειτα από μια περιοδεία στη Νότια Αμερική: εκεί έκδηλώθηκε απότομα η τρέλλα του. Ο μεγαλύτερος χορευτής όλων των αιώνων και όλων των χωρών, είχε χάσει το λογικό του. Τον έκλεισαν σε μια ψυχιατρική κλινική, όπου έμεινε ως το θάνατό του, το 1950. Τριάντα τέσσερα χρόνια έμεινε μακριά από τον κόσμο, στο σκοτάδι της τρέλλας του, με μόνη συντροφιά και παρηγοριά την αγάπη της γυναίκας του, που του στάθηκε στο πλευρό ως το τέλος και τη στοργή της αδελφής του, που μάταια προσπάθησε να του θυμίσει το παρελθόν του και να τον ξαναφέρει στο χορό. Έλάχιστες στιγμές μόνο, μέσα στα 34 αυτά χρόνια, ο Νιζίνσκι ξαναθυμήθηκε ποιος ήταν και δοκίμασε να χορέψει. Γρήγορα, όμως, έπεφτε πάλι στην ανυπαρξία του πνευματικού σκοταδιού του. Μια κόρη του, η Κύρα, έγινε κι' αυτή χορεύτρια, χωρίς όμως να έχει τίποτε από το ταλέντο του πατέρα της.

Ο Νιζίνσκι πέθανε τρελλός, αλλά είχε γίνει θρύλος. Ο ρόλος του στον «Πετρούτσκα», είναι η κορυφή της τέχνης του χορού. Υπήρξε μεγαλύτερος χορευτής παρά χορογράφος. Αυτός πρώτος έσπασε την κλασική παράδοση κι' ανανέωσε την τέχνη του χορού, υπακούοντας σ' ένα ένστικτο που άποδείχθηκε δημιουργικό. Η διαρκής επαφή του — τα πρώτα χρόνια — με τον κλασικό χορό, τελειο στην τεχνική του, αλλά στερεότυπο και μονότονο, φαίνεται ότι στο τέλος του ένέπνευσε μιαν ανταρσία, με την οποία ήθελε να εκφράσει ρωμαλέα πρωτόγονα αισθήματα με έντελως καινούργιους τρόπους — μακριά από τη χορογραφία του Πετιπά, του Τσεκκέτι και του Φοκίν. Η ανταρσία αυτή τον έκανε να χορογραφήσει το «Απόγευμα ενός Φαύνου» και να προκαλέσει σκανδάλο: οι περισσότερες έφημερίδες είχαν επικρίνει τότε δριμύτητα τη χορογραφία του, που την είχαν βρει ανήθικη. Ο Ροντέν, όμως, ο μεγάλος Ροντέν, ο γλύπτης που η δόξα του ήταν παγκόσμια, ανέλαβε τότε την υπερασπίσή του, εξαιρώντας την αισθητική αξία της χορογραφίας.

Ο μεγάλος καλλιτέχνης

ΣΗΜΕΡΑ, έπειτα από πενήντα χρόνια από καθιέρωσαν την επανάσταση στην Τέχνη, μάς φαίνεται περίεργο πως το «Απόγευμα ενός Φαύνου», τα «Παιχνίδια» και το «Στεφάνωμα της Άνοιξης» προκάλεσαν, σαν χορογραφία, τέτοιες αντιδράσεις στην εποχή τους. Από τότε, έχουν αλλάξει πολλά. Το Παρίσι του 1910—15 ήταν ακόμα συνθησιμένο στα κλασικά πρότυπα, στα παραδεγμένα σχήματα. Η σημαντικότερη συμβολή του Νιζίνσκι, ήταν ότι τόλμησε να καινοτομήσει, να ξεφύγει την παράδοση — και ν' ανανεώσει δλόκληρη την τέχνη του χορού. Αυτός έτοιμασε το δρόμο για τον Μασσίν, αυτός άνοιξε το δρόμο για τα σημερινά μπαλέτα. Τον βοήθησε σημαντικά η αδελφή του

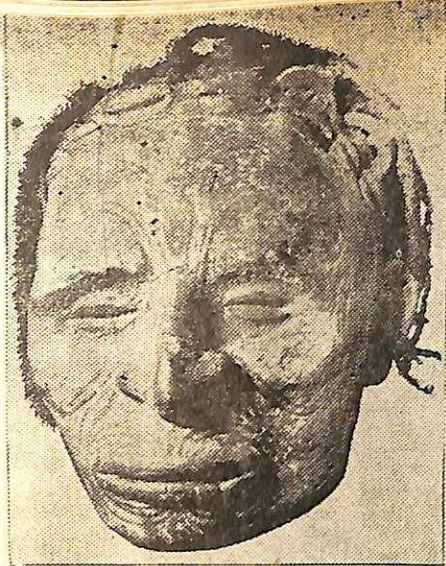

Ο Βασλάβ Νιζίνσκι μαζί με την Ταμάρτα Καρσαβίνα, σε μια παράσταση των Μπαλέτων Ντιαγκίλεφ.

Μπρονισλάβα, που υπήρξε από τις μεγαλύτερες χορογράφους του αιώνα μας. Ο σύνδεσμός τους — αδελφικός και καλλιτεχνικός — ήταν στενωτάτος αι δημιουργικός.

Το μεγάλο δράμα του Νιζίνσκι — και δαρύτατο πλήγμα για το σύγχρονο μπαλέτο που έχασε τόσο νωρίς τον πρωταγωνιστή του — ήταν η τρέλλα του, που τον άχρηστευσε σε ηλικία 26 χρόνων, πριν ακόμα φτάσει στην ωριμότητα της τέχνης του, πριν ακόμα έκδηλωθεί σ' όλη τη δύναμή της η μεγαλοφυΐα του. Αν δεν είχε τρελλαθεί τόσο νέος, ποιος ξέρει σε τι τελειότητα θα είχε ανεβάσει την τέχνη του χορού. Γιατί η καλλιτεχνική άνοδος του ήταν γοργή και σταθερή. Στη φλόγα της νεανικής όρμης του είχε άρχει να προσθέτει την πειθαρχία, την ισορροπία της πείρας. Το χρόνο που τρελλάθηκε, είχε δώσει τις πιο τέλειες παραστάσεις. Προχωρούσε αδιάκοπα προς την τελειότητα, που ήταν το ιδανικό του. Χάρη σ' αυτόν, ο χορός ξαναγίνει τέχνη — μεγάλη τέχνη. Χάρη αυτόν το κοινό αγάπησε πάλι το χορό. Χάρη σ' αυτόν, το μπαλέτο έγινε μια από τις πρώτες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις της εποχής μας. Ο Βασλάβ Νιζίνσκι θα μείνει στην ιστορία της Τέχνης σαν μια από τις μεγάλες στιγμές της — από τις στιγμές που γεννούν ένα καλλιτεχνικό θσαυρό και πλουτίζουν την πολιτιστική κληρονομία της ανθρωπότητας.

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

Αυτό είναι το ημερολόγιο μιάς έπικής πορείας έξη νεαρών Γάλλων έξερευνητών πάνω από την κεντρική όροσειρά της Νέας Γουινέας, όπου ποτέ κανένας λευκός δεν έχει πατήσει. Με πόσους κινδύνους και πόσες δυσίες το κατάφεραν μās το άφηγείται ένας δημοσιογράφος που έλαβε μέρος στην αποστολή.

ΟΙ ΚΕΦΑΛΟΚΥΝΗΤΟΙ

ΟΙ ΠΑΠΟΥΑ ΚΑΙ ΟΙ ΜΥΣΤΗΡΙΩΔΕΙΣ ΑΣΜΑΤ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΓΟΥ'ΙΝΕΑΣ

ΣΤΗΝ ανθρώπινη φαντασία ή Νέα Γουινέα κατέχει μία ξεχωριστή θέση: ένα τοπωνύμιο που έγινε συνώνυμο του άγνωστου και του μυστηριακού. Το μεγάλο αυτό νησί του Ειρηνικού (785.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα), το δεύτερο σε μέγεθος νησί του κόσμου μετά τη Γροιλανδία, κατοικείται κατά μέγα μέρος από τις φυλές των Παπούα, πολλές από τις οποίες είναι ακόμα τελείως άγνωστες στους έθνολόγους. Η Ολλανδία, η Αυστραλία και η Αγγλία έχουν μοιρασθεί μεταξύ τους το νησί. Από την εποχή που ανακαλύφθηκε, το 1526, πολλές αποστολές έπεκείρησαν να το έξερευνηθούν. Καμιά δεν κατάφερε ν' αναστηλώσει τον πέπλο του μυστηρίου που το καλύπτει. Βουνά που ύψωνονται σε ύψος 5.000 μέτρων φράζουν το δρόμο των τυχοδιωκτών και των περιεργών. Ίδιαίτερα, η κεντρική όροσειρά θεωρείται τελείως άπρόσιτη: Είναι τα Ίμαλάια του Ειρηνικού.

Ωστόσο, έξη νεαροί Γάλλοι αποφάσισαν να διασχίσουν αυτή την όροσειρά — και το κατάρρωσαν. Άλλα με πόσους κινδύνους και πόσες θυσίες!... Μās το άφηγείται ο Τόνυ Μωλνιέ, ο νεαρός δημοσιογράφος που έλαβε μέρος στην αποστολή, στο ημερολόγιο της έπικής αυτής πορείας, του οποίου δίνουμε πιδό κάτω μερικά αποσπάσματα. Η έπίπονη πορεία της αποστολής, το δράμα των βαστάζων, η άρρώστεια, το δράμα, η αποθάρρυνση περιγράφονται με άδρες γραμμές σ' αυτές τις σελίδες, από τις οποίες βλέπουμε έπίσης ν' αναδύεται σιγά - σιγά η έκπληκτική εικόνα ενός άγνωστου λαού: των Άσμάτων, των φοβερών κεφαλοκυνητών της Νέας Γουινέας. Έλάχιστοι ανθρωπολόγοι τους γνώρισαν, λίγα βιβλία τους περιγράφουν. Στην εποχή των πυραύλων και των δορυφόρων οι Άσματα άγνωστον άκόμα το σίδερο, τη γραφή και τον τροχό και δεν έχουν παρά μία φροντίδα: Πώς ν' αύξήσουν τη συλλογή τους από κομμένα κε-

φάλια. Είναι καθυστερημένοι κατά 7.000 χρόνια. Άλλ' αύριο, ίσως, θα γίνουν κι' αυτοί μία πολιτισμένη κοινότητα και τα πρωτόγονα έθιμά τους θα ξεχασθούν. Προτού φτάσει αυτή η εποχή, άς ρίξουμε με μία ματιά στην άπρόσιτη Νέα Γουινέα...

Άπό το ημερολόγιο του Τόνυ Μωλνιέ

2 Σεπτεμβρίου 1959.— Ξεκινάμε απόψε στη μία μετά τα μεσάνυχτα, από το Μεράκ, στις νότιες άκτές της Νέας Γουινέας. Μία μεγάλη άτμάκατος της άστυνομίας θα μās οδηγήσει ως τις έκβολές του ποταμού Κούκ. Έκεί θα τοποθετήσουμε τους έξωλέμβιους κινητήρες στις μεγάλες πυρόγες. Ο Μπελκούν, ο άρχηγός της άστυνομίας θα μās συνοδεύσει επί δυο μήνες με μία ομάδα έξη ανδρών. Η θάλασσα είναι ταραγμένη, γεμάτη καρχαρίες...

7 Σεπτεμβρίου, στις έκβολές του ποταμού Κούκ.— Πρώτη έπαφή μ' ένα χωριό Παπούα. Ομοιακές κατοικίες χτισμένες σε πασσάλους. Το έδαφος είναι σπαρμένο με κρανία στιλβωμένα και στολισμένα με σχέδια. Είναι τα λείψανα των προγόνων, τα όποια οι άπόγονοι χρησιμοποιούν ως μαξιλάρια. Τα κρανία των έχθρων είναι κρεμασμένα στη στέγη. Ξεχωρίζουν από τα κρανία των προγόνων, γιατί δεν έχουν σαγόνι. Έδώ, πριν από 180 χρόνια, είκοσι από τους συντρόφους του πλοιάρχου Κούκ έγιναν βορά των καννιβάλων. Νοιώθουμε να μās περικυκλώνουν τα φαντάσματα. Έξω, υπό τους έκνευριστικούς ήχους του τάμ - τάμ, οι Παπούα έτοιμάζονται για το «χορό του Διαβόλου».

13 Σεπτεμβρίου.— Φτιάξαμε μία σχεδιά, με τρεις πυρόγες ενωμένες. Ανακάλυψα ένα χωριό στις έκβολές ενός παραπόταμου. Οι γυναίκες ξεκινούσαν για το ψάρεμα με μεγάλα δίχτυα. Οι άν-

δρες περιδιάβαζαν άργόσχολοι με τα κρανία των προγόνων τους κρεμασμένα στη μέση. Τόξα και βέλη είναι σκορπισμένα κοντά σε μία συλλογή από μακάβρια τρόπαια.

14 Σεπτεμβρίου.— Μαθαίνουμε από το ραδιόφωνο, ότι ένας καινούργιος δορυφόρος των Ρώσων εξαπολύθηκε προς τη Σελήνη. Έδώ βρίσκόμαστε στη νεολιθική εποχή. Καί όμως, σύμφωνα με το άρθρο 73 του Καταστατικού Χάρτου των Ήνωμένων Έθνών, η Ολλανδία ανέλαβε την υποχρέωση νά έκπολιτίσει τους Παπούα και να τους οδηγήσει στην αυτοκυβέρνηση! Τα προβλήματα είναι άναρίθμητα και, πρώτο άπ' όλα, η τροφή. Οι Παπούα έγιναν ανθρωποφάγοι από ανάγκη. Μία μικρή φυλή, οι Μάφι, δίνει σε μιάν άλλη φυλή τ' όνομα Μαννέ, που σημαίνει: «η τροφή μας»! Οι Μαννέ είναι στην πραγματικότητα οι μυστηριώδεις Άσματα, που είναι κι' αυτοί ανθρωποφάγοι.

16 Σεπτεμβρίου, στον ποταμό Κρόνκελ.— Κανένας λευκός πριν από μās δεν έχει φτάσει ως εδώ. Τα χωριά κατά μήκος της δχθής είναι άδεια, φαίνεται πως ό θόρυβος του κινητήρα μας τρομάζει τους ίθαγενείς. Άπό το μεσημέρι, προσπεράσαμε τις περιοχές τεσσάρων φυλών με διαφορετικές διαλέκτους. Οι Παπούα μιλάνε πάνω από 500 διαλέκτους, πολλές από τις οποίες δεν χρησιμοποιούνται παρά μόνο από μία ομάδα 20 ως 30 ανθρώπων.

20 Σεπτεμβρίου, Μπασίμ, στον ποταμό Φαζίτ.— Σήμερα το πρωί, δυο χωριά γιορτάζουν την τελετή της άμοιβαίας υιοθεσίας. Η τελετή θα έπισημαίνει τη συμφιλίωση δυο έχθρικών φυλών. Έβδομηντα πυρόγες φέρνουν τους πολεμιστές και τις γυναίκες. Οι άνδρες φοράνε βραχιόλια από δόντια πιθήκων. Κάθε βραχιόλι, σημαίνει ένα κομμένο κεφάλι. Δυο κάτοικοι από κάθε χωριό προετοιμάστηκαν για την τελετή. Έχουν κρεμάσει στο κεφάλι τους μακρές πλεξούδες από ίνες φοινικόδεεντρου. Τριάντα περίπου άνδρες έχουν ξαπλώσει μπρούμυτα. Άλλες τόσες γυναίκες στέκονται όρθιες από πάνω τους με τα πόδια άνοιχτά. Τα δυο συμβολικά ζευγάρια πρέπει

να συρθούν ανάμεσα στα πόδια τους. Με την τελετή αυτή οι φυλές συμβολίζουν την άναγέννησή τους, από μία κοινή μητέρα.

27 Σεπτεμβρίου.— Έβρεχε όλη τη νύχτα. Οι σύντροφοί μας Γκασώ και Ντελουά έχουν μολυσμένες πληγές στα πόδια. Χιλιάδες μύγες μās πολιορκούν. Έχουμε δυο κιβώτια με φάρμακα, αλλά καθόλου πενικιλίνη. Κάνουμε ό,τι μπορούμε με τις σουλφamidες, άλλ' οι πληγές δεν θεραπεύονται.

1 Οκτωβρίου.— Ένα πολύ στενό ποτάμι οδηγεί στο χωριό Ότζανέπ, που έχει περίπου χίλιους κατοίκους. Είναι κεφαλοκυνηγοί. Τα παιδιά, στην τελετή της μνήσεως, πρέπει να κρατήσουν ανάμεσα στα πόδια τους το νεοκομμένο κεφάλι ενός έχθρου. Άλλά κανένας λευκός δεν έχει ποτέ παρευρεθεί σ' αυτή την τελετή. Για πρώτη φορά έχουμε άληθινά την εντύπωση ότι πλησιάζουμε τον αινιγματικό λαό των Άσμάτων, που τ' όνομά του σημαίνει «κατ' έξοχήν λαός». Σύμφωνα με την παράδοση, οι πρόγονοί τους κατέβηκαν με πυρόγες από τον ποταμό Αιλάντεν που τον ονομάζουν Σουρέτζ, «ουράνιο ποτάμι». Οι φυλές των Άσμάτων είναι διασκορπισμένες σε μία περιοχή άνεξερεύνητη. Ός τις παραμονές του τελευταίου πολέμου, η πολιτισμένη άνθρωπότητα δεν γνώριζε την ύπαρξή τους.

5 Οκτωβρίου, Κούκ Μπαϊ.— Θα χρειασθούν πάνω από 50 βαστάζοι για τη μεταφορά των έφοδίων μας πάνω από την κεντρική όροσειρά, ύψους τριών ως πέντε χιλιάδων μέτρων. Ο άνεφοδιασμός μας θα γίνεται με άλεξιπτώτα αλλά θα είναι πολύ δύσκολος, γιατί άκόμα και άεροπλάνα δεν έχουν ποτέ πετάξει πάνω άπ' αυτή την άνεξερεύνητη περιοχή, που υπολογίζουμε ότι θα κατοικείται από 50.000 Παπούα. Οι σύντροφοί μας Παζέ, φοβάται ότι θα πάθει κρίση σκαληκοειδίτιδος. Ο Μπελκούμ βρήκε στη λάσπη τα χνάρια ενός πελώριου καϊμάν (κροκοδείλου). Κάτω από ένα φοινικόδεεντρο, ανακαλύψαμε έναν ανθρωπίνο σκελετό. Οι κάτοικοι της περιοχής όπου βρίσκόμαστε, δεν είναι γνήσιοι Άσματα. Οι νεκροί αφήνονται ν' άποσυντεθούν πάνω σε μία εξέδρα, μπροστά στις καλύδες. Όταν λυώσει το πτώμα, η οικογένεια του νεκρού παίρνει το κρανίο του. Το πνεύμα του προγόνου βρίσκεται στο κρανίο, το όποιο οι συγγενείς φυλάνε προσεκτικά, μαζί με τα κρανία των έχθρων. Το κυνήγι των κεφαλιών είναι πολύ

διαδεδομένο στην περιοχή. Φαίνεται πως οι Άσματα, έχουν μεταδώσει τα έθιμά τους και στις άλλες φυλές.

27 Οκτωβρίου.— Φτάνουμε στο Κέπι και βρίσκουμε την περιοχή σε πολεμικό άναβρασμό. Ο πόλεμος ξεσπάσε άπροσδόκητα, όπως οι καταιγίδες των τροπικών. Το ίδιο πρωί, μία ομάδα πολεμιστών Μάππι είχαν έρθει για να παρακολουθήσουν τη λειτουργία ενός Όλλανδού ιεραπόστολου. Χριστιανική άγάπη έπικρατούσε στο ποίμνιο ως τη στιγμή που οι Μάππι τσακώθηκαν με τους Τζιτάκ. Άποτέλεσμα: 73 νεκροί, έκ των οποίων οι σαράντα έμειναν χωρίς κεφάλια... Ο κινητήρας της σχεδίας μας έπαθε βλάβη. Στέλνουμε ένα σήμα με τον ασύρματο. Άπάντηση άπογοητευτική. Δεν θα μās ρίξουν άνταλλακτικά πριν από ένα μήνα. Ο Γκασώ κι' εγώ καταφέρνουμε τέλος να τον έπισκευάσουμε. Ο Ντελουά ύποφέρει άκόμα από την πληγή του ποδιού του. Ο Τζών Σνήπ φέρνει 63 ίθαγενείς βαστάζους. Μερικοί άπ' αυτούς ίναι άκόμα παιδιά, άλλοι φαίνονται πολύ γέροι.

9 Νοεμβρίου.— Προχωρούμε πολύ άργά, άνεβαίνοντας το ρεύμα του ποταμού Στήνμπουν. Χρειάζονται τουλάχιστον τρεις έξωλέμβιοι και δεν έχουμε παρά δυο, έκ των οποίων ό ένας χαλασμένος. Έκατοντάδες γιγαντιαίες νυχτερίδες πετάνε από πάνω μας. Τα φτερά τους έχουν άνοιγμα περίπου 80 εκατοστών, τα νύχια τους είναι φοβερά. Ο Ντελουά σκοτώνει μερικές και οι βαστάζοι τις καταβροχθίζουν.

16 Νοεμβρίου.— Ο ποταμός Στήνμπουν δεν είναι πιά πλωτός. Έγκαταλείπουμε τις σχεδίες μας και μοιράζουμε τα υλικά στους βαστάζους. Η πορεία άρχίζει. Άποπνικτική ζέστη, ύγρασία, κουνούπια, δδέλλες. Δεν μπορούμε να βαδίσουμε γρηγορώτερα από ένα χιλιόμετρο την ώρα.

24 Νοεμβρίου.— Φοβερή ύγρασία. Όλα τα μεταλλικά υλικά μας έχουν σκουριάσει. Άνησυχούμε για τη ρίψη των έφοδίων. Η άνάβαση μας φαίνεται έξαντλητική, μ' όλο που βρίσκόμαστε σε ύψόμετρο μονάχα 250 μέτρων.

25 Δεκεμβρίου, όρος Δαυίδ.— Συναντήσαμε έναν Πυγμαίο. Έξετάζει με περιέργεια τα υλικά μας. Του δίνουμε ν' ανάψει ένα σιγάρι, άλλ' άπογοητεύεται που δεν μπορεί να το χρησιμοποιήσει δεύτερη φορά. Το καθρεφτάκι της τσέπης του προκαλεί κατάπληξη... Τα έφοδιά μας έχουν έξαντληθεί. Έδώ και τριάντα άρες δεν έχουμε ούτε κοιμηθεί, ούτε φάει, ούτε πιεί. Έχουμε φτάσει σε ύψόμετρο 1600 μέτρων, χωρίς να βρούμε ένα μέρος κατάλληλο γα τη ρίψη έφοδίων με άλεξιπτώτο.

27 Νοεμβρίου, στην κορυφή του όρους Δαυίδ.— Το πρωί άκούμε έναν κινητήρα άεροπλάνου στον ούρανό. Έρχόμαστε σε ραδιοηλεκτρική έπαφή με τον πιλότο. Μας ρίχνει τα έφοδια, αλλά τα μέσα άλεξιπτώτα παρασύρονται σε σημεία άπρόσιτα. Δεν μπορούμε να βρούμε τους σάκκους με τις γαλέτες και τα πιότα. Βρέχει άδιάκοπα.

30 Νοεμβρίου, χωριό Άριμπάν.— Μία φοβερή κραυγή άκούγεται κι' έπαναλαμβάνεται άμέτρητες φορές από τον αντίλαλο στους γύρω λόφους. Ξαφνιασμένοι, πεταγόμαστε όρθιοι. Τρακόσια μέτρα πιο πέρα, βλέπουμε το σύντροφό μας Γκαί-

Τοτεμική στήλη των Παπούα

σώ, ανάμεσα σε μία όρδη έξαγριωμένων ίθαγενών. Ο άνεμος φέρνει ως τ' αυτιά μας τη φρικτική κραυγή τους: «Μούμμε, μούμμε!». Άναγνωρίζουμε το ανάθεμα κατ' άντων ξένων: ταμπού, ταμπού, άπαγορεύεται... Καταλαβαίνουμε τι έχει συμβεί: Ο Γκασώ θέλησε να περάσει το συμβολικό φράγμα, από δυο διασταυρωμένα καλάμια, που άπαγορεύει στους ξένους την είσοδο στο χωριό. Άλλοι πολεμιστές φτάνουν, ώπλισμένοι με τόξα και πέτρινα τεκούρια. Άντίσταση θα σήμαινε σφαγή. Ο Γκασώ κάθεται κατάχαμα για να δείξει τις ειρηνικές του διαθέσεις. Οι πολεμιστές άποσύρονται σιωπηλά, με πολλή άξιοπρέπεια. Δυο άρες άργότερα μία πρεσβεία ίθαγενών μās επισκέπτεται. Ένας γέρος επί κεφαλής, κρατάει μία μαγκούρα και έπαναλαμβάνει συνεχώς: «Μούμμε, μούμμε», δείχνοντας το χιρίδι. Δέχονται τα δώρα μας και μας προσφέρουν γλυκοπατάτες και ζαχαροκάλαμα. Άλλά δεν καταλαβαίνουμε λέξη άπ' ό,τι μας λένε.

8 Δεκεμβρίου, άπέναντι στα όρη της Σελήνης.— Περιμένουμε τη ρίψη έφοδίων, άλλ' ο ούρανος σκεπάζεται από σύννεφα. Ο Ντελουά και ο Γκασώ ύποφέρουν από όξυτατη δυσεντερία. Τα κομπιά του ποικαμίσου μου καταπλήσσουν τους ίθαγενείς. Ξεκollάω δυο και τους τα χαρίζω.

11 Δεκεμβρίου.— Το άεροπλάνο μας ρίχνει έφοδια, άλλ' όπως την άλλη φορά,

χάνουμε τὰ μισά.

17 Δεκεμβρίου.— Φτάσαμε πιά στους τρόπους της κεντρικής όροσειράς. Προχθές πέθανε ένας από τους βαστάζους μας. Είχε μείνει πολύ πίσω και δεν μπόρεσε να φτάσει στην κατασκήνωση. Κάνει πολύ κρύο. Οι βαστάζοι θρηνούν το σύντροφό τους. Λύπη, κούραση και φόβος μάς καταβάλλουν. Άλλος ένας βαστάζος είναι έτοιμοθάνατος.

20 Δεκεμβρίου.— Πέθανε και ο δεύτερος βαστάζος.

24 Δεκεμβρίου.— Μέρα δοκιμασιών

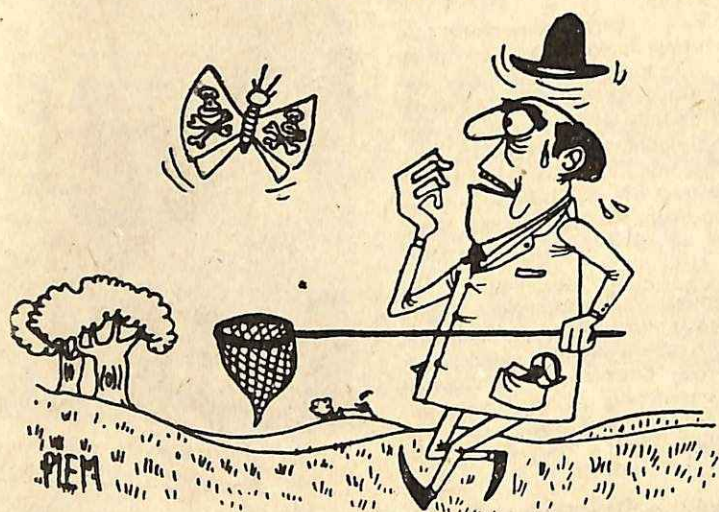
αυτή ή παραμονή Χριστουγέννων. Παραπλανηθήκαμε στην παγωμένη όμίχλη. Βρισκόμαστε σε ύψομετρο 3.500 μέτρων. Οι βαστάζοι μας κλαίνε σαν μωρά παιδιά.

15 Φεβρουαρίου.— Κοντεύουμε να περάσουμε την όροσειρά. Τρίτος θάνατος βαστάζου.

19 Φεβρουαρίου.— Έπί τέλους, θαγίνουμε σε μία μεγάλη πεδιάδα, όπου κυλάει ο ποταμός Χίντεμπουργκ. Σε λίγες μέρες θα φτάσουμε στην Όλλαντία της βόρειας άκτής. Κατόπιν, επιστροφή στον πολιτισμό... Παρίσι... Η απόστολή μας τελείωσε...

ΡΑΔΙΕΝΕΡΓΕΣ ΠΕΤΑΛΟΥΔΕΣ

(Από τη Σαχάρα ως την Άγγλία)

Την περασμένη εβδομάδα, από τη μία ως την άλλη άκρη της Άγγλιας, εκατοντάδες έντομολόγοι, επιστήμονες ή έρασιτέχνες, άρχισαν να κυνηγάνε άμείλικτα και συστηματικά τις πεταλούδες. Ο δρ. Κέτलगουελ, του έργαστηρίου γενετικής του πανεπιστημίου της Οξφόρδης, έχει το γενικό πρόσταγμα σ' αυτή την έκστρατεία, της οποίας τὰ αίτια είναι καθαρώς επιστημονικά: Οι έντομολόγοι θέλουν να εξακριβώσουν αν τὰ έντομα έχουν γίνει ραδιενεργά μετά την έκρηξη της γαλλικής ατομικής βόμβας στη Σαχάρα.

Ο Καθηγητής Κέτलगουελ δεν ενδιαφέρεται για την πολιτική και δεν είναι κεκρυμμένος αντίπαλος των γαλλικών ατομικών δοκιμών, όπως μερικοί άλλοι Βρετανοί διανοούμενοι. Το μόνο που τον ενδιαφέρει είναι να έπωφεληθεί από τις ατομικές εκρήξεις της Σαχάρας για ν' αποδείξει ότι ώρισμένα «αποδημητικά» έντομα που αυτή την εποχή κάνουν την εμφάνισή τους στην Άγγλία, προέρχονται από τις περιοχές της Σαχάρας. 2.500 χιλιόμετρα πέρα από τὰ βρετανικά νησιά.

Στο έρώτημα αν οι πεταλούδες της Σαχάρας μπορούν να πετάξουν σε απόσταση 2.500 χιλιομέτρων για να φτάσουν στην Άγγλία — έρώτημα που διχάζει τους έντομολόγους σε δυο αντίπαλα στρατόπεδα — ο καθηγητής Κέτलगουελ θα μπορούσε ν' απαντήσει καταφατικά, αν οι μετρητές Γκάιγκερ αποδείξουν ότι τὰ φτερά μερικών από τις πεταλούδες έχουν γίνει ραδιενεργά. Γιατί σ' αυτή την περίπτωση, ή παρουσία ραδιενεργών μορίων στα έντομα δεν μπορεί παρά να όφείλεται στη μόλυνση από τις ραδιενεργές επιπτώσεις στη σαχαριανή περιοχή του Ρεγκάν, μετά τις ατομικές εκρήξεις της 13ης Φεβρουαρίου και της 1ης Άπριλίου.

Στην αντίθετη περίπτωση, δηλαδή αν δεν βρεθεί ραδιενέργεια στις πεταλούδες, θα ένισχυθεί ή άποψη των έντομολόγων που υποστηρίζουν ότι τ' αποδημητικά έντομα στο δρόμο τους από τη Σαχάρα προς την Άγγλία, κάνουν μία ένδιάμεση στάση στις μεσογειακές χώρες, αναπαράγονται, και μονάχα μία δεύτερη γενεά καταρθώνεται να συμπληρώσει το ταξίδι προς τις άκτες της Μάγχης.

ΜΑΘΕΤΕ ΟΤΙ...

Αν θέλουμε να προβλέψουμε τους σεισμούς, πρέπει να παρατηρούμε τις κινήσεις των πλανητών, ιδιαίτερα του πλανήτη Ουρανού, ισχυρίζεται ο καθηγητής Ρούντολφ Τόμασεκ σ' ένα πρόσφατο άρθρο του στην επιστημονική επιθεώρηση «Νατούρ» που φημίζεται για τη σοβαρότητά της. Ο Γερμανός καθηγητής μελέτησε 134 μεγάλους σεισμούς που συνέβησαν στα τελευταία 49 χρόνια. Στις 39 περιπτώσεις, γράφει ο Τόμασεκ, ο πλανήτης Ουρανός που είναι σαράνταξή φορές μεγαλύτερος από τη Γη, βρισκόταν άκριβώς επάνω από το σημείο της καταστροφής. Οι «σεισμοί του Άγαθού δεν αποτελούν εξαίρεση: Ο πλανήτης Ουρανός βρισκόταν πάνω από την πόλη την ώρα που άρχισε ο σεισμός.

Ο καθηγητής Τόμασεκ συνιστά στους άστρονόμους όλου του κόσμου να παρακολουθούν τον Ουρανό και να δίνουν το σύνθημα της εκκένωσης των πυκνοκατοικημένων περιοχών πάνω από τις όποιες περνάει ο πλανήτης... Άλλ' ο Άμερικανός μαθηματικός Ε. Μπώρ του πανεπιστημίου της Νέας Άγγλιας αντικρούει τη θεωρία του Τόμασεκ. Οι 39 περιπτώσεις που μελέτησε ο Γερμανός επιστήμων δεν είναι παρά «συμπτώσεις», γράφει ο καθηγητής Μπώρ. Δεν μπορεί να υπάρχει καμμία σχέση μεταξύ του πλανήτη Ουρανού και των σεισμών...

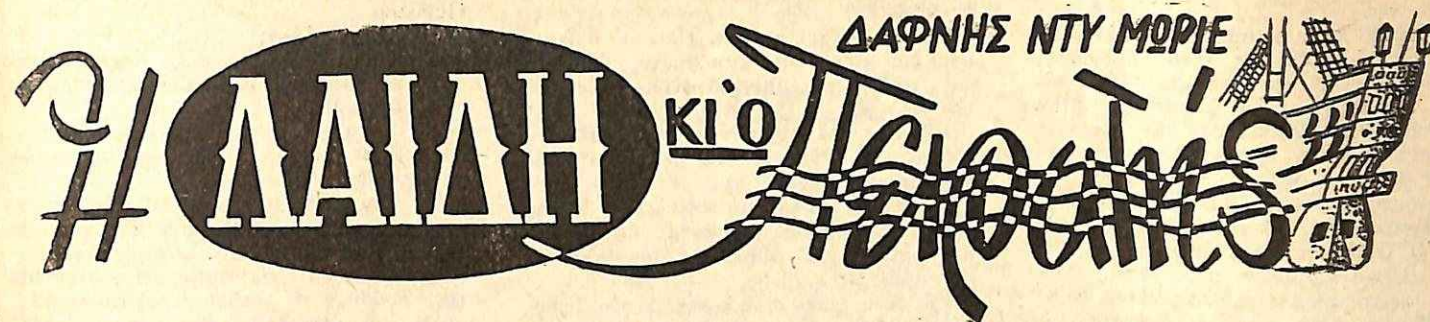
★

Πρό ήμερών, στην πόλη Σεμπον των Φιλιππίνων μία γάτα γεννήσε ένα περίεργο ζώο που είναι κατά το ήμισυ σκύλος και κατά το ήμισυ γάτα. Το πρωτοφανές αυτό ζώο μοιάζει με σκύλο, αλλά ναισούρει όπως ή γάτα. Οι κτηνίατροι της χώρας μελετούν το άλλοκοτο φαινόμενο.

★

Ποιός δεν ξέρει τι είναι το μαγνητόφωνο; Μπορούμε να έγγράψουμε τη φωνή μας και έπειτα από ένα λεπτό να την άκούσουμε ν' αναμεταδίδεται από το μηχανήμα...

Τώρα οι Ρώσοι τεχνικοί κατασκεύασαν το «εικονομαγνητόφωνο». Οι εικόνες, όπως και οι ήχοι, καταγράφονται σε μία ταινία. Έπειτα από ένα λεπτό, ή ταινία είναι έτοιμη να επροβληθεί στην οδόνη! Οι Άμερικανοί κατασκευάζουν επίσης εικονομαγνητόφωνο, άλλ' ή σοβιετική συσκευή διαφέρει σε πολλά σημεία από την άμερικανική. Η ταινία του εικονομαγνητόφωνα μπορεί να χρησιμοποιηθεί πολλές φορές μετά την απόλωση των παραστάσεων.

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Η Λαίδη Ντόνα Σαίντ Κόλουμπ, βαρυστημένη από την κοσμική ζωή του Λονδίνου, τον αδιάφορο άντρα της σέρ Χάρρυ, τις γελοίες φάρσες της συντροφιάς της, καταφεύγει στον έξοχικό πύργο της, στο Ντάβρον, μαζί με τὰ δυο της παιδιά. Την περιόχη λυμαίνεται ένας Γάλλος πειρατής, του όποιου το καράβι βρίσκεται κιόλας άγκυροβολημένο στον όρμίσκο του κτήματός της.

Η γνωριμία της Λαίδης και του Γάλλου γίνεται υπό συνθήκες περίεργες. Η Λαίδη συλλαμβάνεται ως κατάσκοπος κι' οδηγείται στο καράβι.

Στην πρώτη έπαφή βρίσκουν κι' οι δυο κοινά χαρακτηριστικά: Κι' οι δυο βαρυστημένοι από την προηγούμενη ζωή τους, κυνηγούν την περιπέτεια. Δεν άργούν μάλιστα να δημιουργήσουν ένα στενάτατο σύνδεσμο, μία έρωτική φιλία, από τις πρώτες νυκτερινές τους συναντήσεις. Η Λαίδη Ντόνα τόσο ένθουσιάζεται με την παράνομη ζωή των πειρατών, ώστε δέχεται να μετασχει σε μία πειρατεία που έτοιμάζει ο Γάλλος φίλος της, χωρίς να έχει καλοσκεφθεί τις συνέπειες.

Τελικά παίρνει κι' αυτή μέρος στην πειρατική έπιχείρηση, με λάφυρο το καράβι του σέρ Ράσλεϋ. Στο γυρισμό μαθαίνει από τον πιστό της Ουίλλιαμ πως το θράδυ έφτασε στο Ντάβρον ο άντρας της με τον Λόρδο Ρόκιγκαμ.

8ον

— Όχι, όχι, όχι. Πάντοτε αυτό. Πάντοτε ή φωτιά, ή σκοτεινή νύχτα, το χέρι σου πάνω στην καρδιά μου.

— Ξεχνάς πως οι γυναίκες είναι πιο πρωτόγονες απ' τους άντρες. Για λίγο άλητεύουν, παίζουν με τον έρωτα. Καί μετά, σαν τὰ πουλιά πρέπει να χτίσουν τη φωλιά τους. Τό ένστιχτό τους είναι υπερεβολικά δυνατό. Τὰ πουλιά στήνουν το σπιτικό που λαχταρούν, μπαίνουν μέσα στη σιγουριά και γεννάνε τὰ μωρά τους.

— Μα τὰ μωρά μεγαλώνουν, πετούνε μακριά. Άν έφευγα μαζί σου για να μὴν ξαναγυρίσω ποτέ;

— Ποιός ξέρει. Ίσως να μετάνιωνες, ν' απογοητευόσουν.

— Όχι μαζί σου, ποτέ.

— Ίσως. Άλλά θάθελες να στήσεις τη φωλιά σου, να κάνεις παιδιά κι' έγώ θα πρέπει να ταξιδεύω μόνος. Βλέπεις λοιπόν, Ντόνα μου, μία γυναίκα

δεν μπορεί να ξεφύγει, παρά για μία βραδυά, για μία μέρα.

Η φωτιά έσβησε σιγά - σιγά.

— Τί μέρα είναι σήμερα; Ρώτησε ή Ντόνα.

— Η καρδιά του καλοκαιριού. Η πιο μεγάλη μέρα.

— Τότε, λοιπόν, άπόψε θα κοιμηθούμε έδω. Είναι κάτι που δεν θα μάς τύχει ξανά.

— Τό ξέρω. Γι' αυτό έφερα κουβέρτες. Καί μαξιλάρι. Δεν τὰ είδες;

Δεν ύπήρχε φεγγάρι. Μονάχα ο σκοτεινός ουρανός και τὰ μαύρα νερά του όρμου.

— Αύριο, χαράματα, θα πάω στο Ντάβρον, προτού να ξυπνήσεις.

— Ναί.

— Θα φωνάξω τον Ουίλλιαμ, προτού σηκωθεί το σπιτικό κι' αν δεν με χρειάζεται κανείς θα ξαναγυρίσω στο λιμανάκι.

— Κι' ύστερα;

— Δεν ξέρω. Αυτό θα τ' αποφασίσεις έσύ.

Όταν ξύπνησε ή Ντόνα, ένα γκριζοπό φως έπεφτε στα δέντρα, μία όμίχλη θάμπωνε τα νερά. Τον κύτταξε, καθώς κοιμότανε κοντά της, κι' αναρωτήθηκε γιατί οι άντρες κοιμισμένοι μοιάζουν με παιδιά.

Τυλίχτηκε στο μανδύα της και πήρε το μονοπάτι που οδηγούσε στο Ντάβρον. Η πόρτα ήταν κλειδωμένη. Κοντοστάθηκε λίγο κι' ύστερα προχώρησε στην αλή, όπου βρισκότανε ή καμαρούλα του Ουίλλιαμ. Τον φώναξε σιγά.

— Ουίλλιαμ, Ουίλλιαμ, έδω είσαι;

Μη λαβαίνοντας άπάντηση πήρε ένα πετραδάκι και τώρριξε στο παράθυρο. Σε μία στιγμή φάνηκε ή φάτσα του που την κύτταξε σά φάντασμα. Έβαλε το δάχτυλο στα χείλη του κι' εξαφανίστηκε. Έκείνη περίμενε μ' άγωνία, γιατί τον είδε χλωμό κι' άνησχο. Μήπως είναι άρρωστος ο Τζάιμς, μήπως είναι νεκρός;

— Τὰ παιδιά; τον ρώτησε μόλις της άνοιξε. Είναι άρρωστα τὰ παιδιά;

Κούνησε το κεφάλι του άρνητικά. Μαθήκανε σιγά στο σπίτι.

— Έφτασε ο σέρ Χάρρυ, μυλαίδη. Χτες το σούρουπο. Μαζί του ήθε κι' ο Λόρδος Ρόκιγκαμ.

Έκείνη δεν έλεγε τίποτε. Πάνω στις οκλές άκούστηκε το διαπεραστικό γαύγισμα ενός μικού σκυλιού.

★

Η ΝΤΟΝΑ μπήκε στο σαλόνι.

Ποιά δικαιολογία έδωσε; Γιατί ήρθανε;

— Τποθέτω πως ο Σέρ Χάρρυ θα έδηκε στο Λονδίνο, δίχως έσας, μυλαίδη. Ο Λόρδος Ρόκιγκαμ τον είδοποίησε πως ή παρουσία του ήταν άπαραίτητη στο Ντάβρον.

— Ναί. Ο Ρόκιγκαμ. Ο Χάρρυ δεν θα τ' άποφάσιζε μόνος του. Τί είπες στον Σέρ Χάρρυ;

— Για να μπει, μυλαίδη, ο Σέρ Χάρρυ στο δωμάτιό σας, θάπρεπε πρώτα να με σκοτώσει. Τους έξηγήσα πως βρισκατε στο κρεβάτι με ψηλό πυρετό. Ότι μόλις μπορούσατε να κοιμηθείτε και χρειάζασταν άπόλυτη ήσυχία.

— Καί δέχτηκε το παραμύθι σου;

— Σαν άονάκι, μυλαίδη.

— Πιστέ μου έσύ! Καί δεν θα σ' έπιανε ύπνος όσο σκεφτόσουνα το πρωινό. Κι' αν δεν είχα γυρίσει;

— Κάτι θα εύρισκα, μολονότι με δυσκολία.

Έκείνη κούνησε το κεφάλι, λέγοντάς του με τὰ μάτια, όσα δεν μπορούσε να πει με λόγια κι' αυτός έσκυψε ξαφνικά χαϊδεύοντας τον ώμο της, σά νάτανε κοριτσάκι.

— Καταλαβαίνω, μυλαίδη. Όλα θα πάνε καλά. Θα βρεθείτε και πάλι μαζί.

Η Ντόνα ένιωσε τὰ δάκρυα να κυλάνε άσταμάτητα.

— Με συγχωρείς, Ουίλλιαμ.

— Μυλαίδη.

— Τόσο άνόητη, τόσο άδύναμη. Ίσως έπειδή ένιωσα τόση εδνυχία.

— Τό ξέρω, μυλαίδη.

— Είμασταν εδνυχισμένοι, Ουίλλιαμ.

Ήταν ο ήλιος, ο άνεμος κι' ή θάλασα. Μία τέτοια όμορφιά...

— Τό φαντάζομαι.

— Δεν συμβαίνει συχνά, ψέματα;

— Μία φορά σ' ένα εκατομμύριο χρόνια.

— Γι' αυτό δεν θα χύσω άλλα δάκρυα, σαν χαϊδεμένο παιδί. Κανείς δεν μπορεί να μάς πάρει ότι έγινε ανάμεσά μας. Τώρα, Ουίλλιαμ, σ' άνεβώ στην κάμαρά μου, θα γδυθώ, θα πλαγιάσω. Άργότερα θα έρθεις με το πρόγευμά μου κι' όταν είμαι άρεκτά έτοιμασμένη θα δώ τον Σέρ Χάρρυ.

— Πολύ καλά, μυλαίδη.

Λίγο μετά τις έννιά, μπήκε ο Ουίλλιαμ με το πρόγευμά της.

— Οι κύριοι προγευματίζουν, μυλαίδη. Ο Σέρ Χάρρυ ρωτάει, αν μπορείτε να τον δεχθείτε.

— Άν θέλετε να τραβήξω λιγάκι τις κουρτίνες. Ο Σέρ Χάρρυ θα παραξενεύετανε που θα σας εύρισκε τόσο καλά.

— Φαίνομαι καλά;

— Τόσο που προκαλεί την ύποψια.

— Κι' όμως το κεφάλι μου πονάει τρομερά.

— Άπό άλλους λόγους, μυλαίδη.

— Έχω μούρους κύκλους στα μάτια κι' είμαι άπάνταστα κουρασμένη.

— Άκριβώς, μυλαίδη.

— Καλύτερα να του δίνεις, Ουίλλιαμ, προτού σου πετάξω τίποτε στο κεφάλι.

— Πολύ καλά μυλαίδη.

Η Ντόνα σηκώθηκε, πλύθηκε, σιδάχηκε και ξαναχώθηκε στο κρεβάτι. Σε λίγο μπήκε ο Χάρρυ με τὰ σκυλάκια του

που γαυγίζαν και σκαρφάλωναν στο κρεβάτι της.

— Κάτω, κάτω, διαβολάκια. Δεν βλέπετε πως η κυρία σας είναι άρρωστη; Διάβολε, τί ζέστη έχει σήμερα. Πως είσαι; Καλύτερα; Πως άπαξες αυτόν τον πυρετό; Ένα φιλάκι; Δεν δείχνεις και πολύ άρρωστη όμορφα μου. Απ'ότι μου είπε αυτό το υποκείμενο, σε περιμένα του θανάτου. Μα τ'είν' αυτός; Αν δεν σ' αρέσει, θά τον δώσω.

— 'Ο Ουίλλιαμ είναι θνητός. — 'Ε, καλά, αφού σ' αρέσει. Δεν έπρεπε να φύγεις απ' το Λονδίνο. Σκυλοβαρέθηκα. Λένε πως ο Βασίλης έχει καινούρια έρωμένη, αλλά δεν την είδα. Ξέρεις, είναι εδώ κι' ο Ρόκιγκαμ. Ανυπομονεί να σε δει. Έχεις μαυρίσει ούα τσιγγάνα.

— Θα με κυτρίνισε ή άρρωσטיα. — Καί, διάολο, τα μάτια σου είναι μεγαλύτερα από κάθε άλλη φορά.

— Απ' τον πυρετό. — Παράξενος πυρετός. Το κλίμα φρίνεται. Αλήθεια γνωρίζεις τον Φίλιπ Ράσλεϊ;

— Έχω άκουστά. — Θα τον συναντήσεις σύντομα. Τον κάλεσα εδώ. Είδωθήκαμε χτες στο Χέλστον. Ήταν σ'α νευρα του, καθώς κι' ο Γιούστιν. Φαίνεται πως ο καταραμένος αυτός Γάλλος τους άπαξε το καράβι κάτω απ' τη μύτη τους. Τί θράσος!

— Γιατί κάλεσες εδώ τον Ράσλεϊ; — Ήταν ιδέα του Ρόκιγκαμ. Α, λέει κοιμόσαστε όλοι εδώ. Έμεις θά τον τσακώσουμε το λεβέντη. Έτσι, λοιπόν, σκέφθηκα να μαζευτούμε εδώ, και να στήσουμε μια παγίδα στο Γάλλο.

— Όστε πιστεύεις πως θά πετύχεις Χάρου; — Ω, κάτι θά βρεί ο Ρόκιγκαμ. Έ, Ντόνα πότε θά σηκωθείς.

— Μόλις βγείς απ' το δωμάτιο. Λίγο άργότερα ή Ντόνα κατέβηκε στον κήπο, κρατώντας απ' το χέρι τα παιδιά της.

— Όστε ήσουν άρρωστη; Ρώτησε ο Ρόκιγκαμ πλησιάζοντας και φιλώντας το χέρι της. Πάντως ο πυρετός σ' έχει όμορφηνει πολύ. Πως τα πέρασες εδώ;

— Τέροχα! Μόνη με τα παιδιά. Είμαι ωστόσο θυμωμένη που ήρθατε να μου χαλάσετε την ήσυχια.

— Δεν ήρθατε μονάχα για το κέφι μας, αλλά και για δουλειά. Λογαριάζουμε να τσακώσουμε αυτόν τον ένοχλητικό πειρατή.

— Και τί λογαριάζετε; — Έ, θά δοίμε. Νομίζεις, πως το Ντάθρον είναι ο μεγαλύτερος πύργος της περιοχής.

— Ναι. — Πόσο ιδανικό για ένα παράνομο! Μακάρι να ήμουνα κι' εγώ πειρατής. Νά ήξερα πως το σπίτι στερείται άντρικης προστασίας και πως ή οικοδόστοινα είναι όραία όσο εσύ, Ντόνα...

— Ναι, Ρόκιγκαμ. — Αν ήμουνα πειρατής, και τότερα όλ' αυτά, θά ερχόμουνα ξανά και ξανά.

— Δεν είσαι όμως, άγαπητέ μου! Είσαι μονάχα ένας χαλασμένος, κομφεμένος, εκφυλισμένος, άριστοκράτης κι' έχεις υπερβολική αδυναμία σίς γυναίκες και στο οινόπνευμα. Δεν παρατάμε αυτή την κουβέντα; Τη βαρύνει.

— Κάποτε, όμως, δεν με βαρύνουν, ούτε έμένα, ούτε τις κουβέντες μου. — Κολακεύεις τον έαυτό σου.

— Αλήθεια, Ντόνα, γιατί έτσι και δεν αφήνεις να σε περιποιηθεί κανείς

άλλος, εκτός απ' αυτόν τον παράξενον ύπνρήτη;

— Δίκιο έχει ο Ρόν, είπε κι' ο Χάρου. Νά είσαι εσύ ξαπλωμένη, αδύναμη κι' αυτός να μπαινοβγαίνει. Λέω να τον δώσω.

— Δεν θά το κάνεις αυτό, είπε ή Ντόνα. 'Ο Ουίλλιαμ θά μείνει στην ύπηρεσία μου όσο θέλω.

— Καλά, καλά, μη θυμώνεις. Νάτος κι' όλας, έρχεται φέροντας ένα γράμμα, φαίνεται κι' αυτός σ'αν άρρωστος. Τί είν' αυτό, ξ;

— Ένα γράμμα από τον Λόρδο Γκοντόλφιν, Σερ Χάρου. 'Ο άνθρωπος του περιμένει απάντησή.

— 'Ο Χάρου άνοιξε το γράμμα και το πέταξε γελώντας στο Ρόκιγκαμ.

— Πες σ'όν άνθρωπο, σε παρακαλώ Ουίλλιαμ, ότι ή κυρία κι' εγώ θά τους δεχθούμε μ' ευχαρίστηση απόψε σε δείπνο.

— Πολύ καλά, κύριε. — Και τί είναι αυτή ή πρόσκληση; ρώτησε ή Ντόνα σιάχνοντας τις μπούκλες της στον καθρέφτη.

— 'Ο Γκοντόλφιν, ο Γιούστιν, ο Ράσλεϊ και έντε - έξη ακόμα. — Θα περάσουμε καλά, δεν το νομίζεις; παρατήρησε ο Ρόκιγκαμ.

— Αμφιβάλλω, ξέροντας τον Χάρου για οικοδεσπότη. Τα μεσάνυχτα θά βρισκονται όλοι κάτω απ' το τραπέζι.

— 'Η Ντόνα βγήκε απ' το δωμάτιο και φώναξε σιγά τον Ουίλλιαμ.

— Τί τρέχει; Σε βλέπω άνήσυχο. 'Ο Γκοντόλφιν και οι φίλοι του δεν θά προφτάσουν να κάνουν τίποτε. Το «Μουέτ» θά έχει σαλπάρει.

— Όχι, μυλαίδη. Έχει πάθει βλάβη και δεν θά μπορούσαν να φύγουν, παρά ύστερα από 24 ώρες.

— 'Ο Ουίλλιαμ άπομακρύνθηκε κι' ή Ντόνα λοξοκυντάζοντας πίσω απ' τον ώμο της παρατήρησε να στέκεται στο άνοιγμα της πότας ο Ρόκιγκαμ, παίζοντας με τις δαντέλλες των μανικιών του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΚΤΟ

ΤΙ σκέφτεσαι, Ντόνα; ρώτησε ο Ρόκιγκαμ αφήνοντας το βιβλίο που διάβαζε και κυττάζοντάς την προσεχτικά. 'Ο πυρετός σ' άλλαξε πολύ.

— Γερνάω, του είπε ναζιάρικα, σε λίγες εβδομάδες κλείνω τα τριάντα.

— Τι παράξενος πυρετός, που αφήνει σ'όν άρρωστο ένα τσιγγάνικο χρώμα και τόσο μεγάλα μάτια. Δεν θά σε είδε γιατρός, φαίνεται.

— Γιατρέυτηκα μόνη. — Με τις συμβουλές του ύπέροχου Ουίλλιαμ. Αλήθεια τί παράξενη, ξενηκή προφορά που έχει!

— Όλοι εδώ οι κάτοικοι, έτσι μιλάνε. — Ναι, αλλά έμαθα πως δεν είναι ντόπιος.

— Δεν τον ρώτησα για τους πρόγόνους του. Και τί άλλα έμαθες; — Πως άρέσει πολύ στην έξοχότητά σας να κάνετε μακρινούς περιπάτους. Ευχαριστίσας να ντύνεται με παλιόρουχα και να γυρίζει κάποτε λασπωμένος.

— Σωστά. — Κάποτε κοιμάσαι ως το μεσημέρι, και τότε ζητάς το πρωινό σου. Άλλοτε πάλι δεν τρώς τίποτε ως τις δέκα το βράδυ, όποτε σου φέρνει το δείπνο σου ο πιστός Ουίλλιαμ.

— Κι' όταν άρρώστησες, κλείστηκες και δεν δεχόσουν ούτε γιατρό, ούτε τα

παιδιά σου, παρά μονάχα τον παράξενον Ουίλλιαμ.

— Και τί άλλο; — Τίποτε. Μονάχα πως γιατρέυτηκες πολύ γρήγορα και δεν χάθηκες καθόλου που μάς είδες.

— Τά στενά, γατίσια μάτια του Ρόκιγκαμ, ήταν κερφωμένα επάνω της λαίμαργα, περιεργα.

— 'Η Ντόνα προχώρησε στην πόρτα. — Θα μείνω ξαπλωμένη ως την ώρα του δείπνου. Έχω πονοκέφαλο.

— Ανέθηκε και κλείστηκε στην καμαρά της. Τράβηξε το κουδούνι και παρουσιάστηκε μια μικρούλα καμαριέρα.

— Στείλε μου σε παρακαλώ τον Ουίλλιαμ.

— Δεν είναι εδώ, μυλαίδη. Βγήκε στις πέντε και δεν ξαναγύρισε.

— Καλά δεν πειράζει, ευχαριστώ. — Εκλείσε τα μάτια της. 'Η καρδιά της χτυπούσε δυνατά, όπως έκαιγε το βράδυ στο «Λά Μουέτ». Απόψε, όμως, ήτανε μονάχη. Το χέρι του δεν κράτούσε το δικό της, τα μάτια του δεν μιλούσανε στα δικά της. Μονάχη, έπρεπε να παίξει το ρόλο της οικοδέσποινας στους έχθρους της.

— 'Η βροχή σταμάτησε, αλλά ο Ουίλλιαμ δεν είχε φανεί ακόμη. 'Η Ντόνα δεν μπορούσε να περιμένει περισσότερο. Τυλίχτηκε σ' ένα μανδύα, κατέβηκε σιγά τις σκάλες και ξεγύστησε στον κήπο. Προχώρησε ίσαμε το μονοπάτι, που οδηγούσε στο λιμανάκι και κοντοστάθηκε δισταχτική. Άκούστηκε ο θόρυβος ενός χαμόγαδου, που σπάει κάτω απ' το βάρος ενός παπουτσιού. Σε λίγη απόσταση εκτότανε ένας άντρας, άκουμπισμένος σ' ένα δέντρο.

— Τρομαγμένη άρχισε να τρέχει προς το σπίτι. 'Ο άνθρωπος αυτός θά πρέπει να ήταν βαλτός απ' τον Γκοντόλφιν, τον Ράσλεϊ, ή τον Γιούστιν. 'Η Ντόνα μπήκε κρυφά κι' ανέθηκε στην καμαρά της.

— Έξω άκούστηκε ή φωνή του Χάρου. — Που διάβολο έχει πάει αυτός ο Ουίλλιαμ; Έχει βάλει κάτω το κλειδί του κελλαριού και δεν μπορούμε να βγάλουμε το κρασί.

— Θα γυρίσει, απάντησε κουρασμένα ή Ντόνα, έχουμε καιρό.

— 'Ο Χάρου μπήκε μισομεθυμένος. — Αυτό δέ μ' αρέσει καθόλου. Τον άφησες να κάνει ότι θέλει. Δεν μου λές, Ντόνα, θά μ' αφήσεις να κοιμηθώ εδώ απόψε;

— Νόμιζα πως θά σχεδιάζατε την αιχμαλωσία των πειρατών.

— Ω, αυτά θά τα τελειώσουμε ίσαμε τα μεσάνυχτα. Θα στήσουμε παντού ώπλισμένους ανθρώπους. Δεν θά ξεφύγει τούτη τη φορά. Άλλά δεν μ' απάντησες σε κείνο που ρώτησα.

— Δεν το αναβάλλουμε για την ώρα εκείνη. Ξέροντας πως θάσαι τότε, δεν ξέρω αν θά κοιμάσαι στην καμαρά μου ή κάτω απ' το τραπέζι. Άντε τώρα κλείσε την πόρτα, Χάρου θέλω να κοιμηθώ.

— Να κοιμηθείς. Όλο αυτό μου άπαντάς.

— 'Η Ντόνα άρχισε να ντύνεται άρρα και προσεχτικά, τυλιγόντας στο δάχτυλο τις σκούρες της μπουκλίσες και τραβώντας τις πίσω απ' τα αυτιά. Φόρεσε τα ρουμπινένια σουλαρίκια και το κολλιέ της. Γιατί ή κομψή Ντόνα Σαίντ Κόλομπ, με το κρέμ σατέν της φόρεμα δεν έπρεπε να μοιάζει με τον μούτσο του «Λά Μουέτ».

— Κάτω άκούστηκαν να φτάνουνε τ' ά-

μάξια των καλεσμένων.

— Άνοιξε την πόρτα της άκούγοντας έναν άργό, συρτό θόρυβο. Κάποιος που σερνότανε με κόπο, κάτι ψιθύριζε άναστενάζοντας. 'Η Ντόνα έφερε ένα κερί κι' αντίκρουσε τον Ουίλλιαμ κατάχλωμο, ενώ το μπράτσο του κρεμότανε άχρηστο. Γονάτισε κοντά του, μιά εκείνος την έσπρωξε.

— Μη μ' άγγίζετε, μυλαίδη. Είμαι ματωμένος, θά λερωθείτε.

— Ουίλλιαμ, καλέ μου Ουίλλιαμ, χτύπησες άσχημα; — Δεν είναι τίποτε. Άτυχία και μάλιστα απόψε.

— Πως το έπαθες; — Γυρίζοντας απ' το δάσος. Συνάντησα έναν άνθρωπο του Λόρδου Γκοντόλφιν και μου έπετέθηκε. Κατάφερα να τον άποφύγω, αλλά με γαστρίουνισε.

— Μισοκίπθιμο τον έσυρε ως την καμαρά της και τον ξάπλωσε στο κρεβάτι. Έφερε νερό, μιά πετσέτα και του έδεσε το μπράτσο.

— Μην άνησυχείτε, μυλαίδη, θά γίνω καλά. Τουλάχιστον κατάφερα να δώ τον άφέντη μου.

— Του μίλησες; Του είπες για όλους αυτούς που θά φάνε απόψε εδώ;

— Μάλιστα, μυλαίδη κι' αυτός χαμογέλασε και μου είπε, επές στην κυρά σου, πως δεν είμαι καθόλου στενοχωρημένος και πως το «Λά Μουέτ» χρειάζεται καμαρότο.

— Βήματα άκούστηκαν και κάποιος χτύπησε την πόρτα.

— 'Ο Σερ Χάρου λέει, πως σάς περιμένουν όλοι για το φαγητό.

— 'Η Ντόνα σέκασε τον Ουίλλιαμ, έπλυνε τα αίματα απ' τα χέρια της και κατέβηκε στην τραπεζαρία. Προχώρησε με το κεφάλι στητό, χαμογελαστή, μη βλέποντας όμως κανέναν, παρά έναν άντρα που στήμενος, τόν κατάστρωμα του καθαριού του, την άποχαιρετούσε με σέψη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΠΟΤΕ άλλοτε, σκεφτότανε ο Χάρου, δεν είχε φλερτάρει τόσο άγρια ή Ντόνα. Ίσως νάφταιγε αυτή ή καταραμένη άρρώσטיα.

— Ποτέ άλλοτε, σκεφτάτανε ο Ρόκιγκαμ, δεν υπήρξε τόσο προκλητική ή Ντόνα. Τί να περνούσε άραγε απ' το μυαλό της; Γιατί άποψε σίς έφτά, ενώ την μωρίζανε κοιμημένη, αυτή είχε βγει στο δάσος;

— Κοντεύουν οι έντεκα, σκεφτότανε ή Ντόνα, κι' ακόμη τρώμε, πίνουμε και κουβεντιάζουμε. Άν καταφέρω να τους κρατήσω λιγάκι ακόμη, θά προφτάσουν να σαλπάρουνε. Τι να ψιθύριζε άραγε ο Ρόκιγκαμ στο Χάρου.

— Ναι, μα τον κεραυνό, φώναξε ο Χάρου. Τό ξέρεις, Ντόνα, πως αυτός ο μασκαράς ο ύπνρής σου δεν ξαναγύρισε;

— Τό ξέρω, χαμογέλασε ή Ντόνα, αλλά τά καταφέραμε και δίχως αυτόν. Αλήθεια, λόρδε Γκοντόλφιν, πως τά πάει με τη ζέστη ή γυναίκα σας;

— Την ίδια όμως στιγμή ο Ράσλεϊ τη έλεγε:

— Θαπαίρνα βροχο πως κάπου σάς έχω δει, άγαπητή κυρία, αλλά δεν μπορώ να θυμηθώ που και πότε.

— Λίγο κρασάκι ακόμη, κύριε Ράσλεϊ. Ναι κι' εγώ τό νομίζω, αλλά ίσως νά έγινε πολν έξη χρόνια, όταν ήρθα εδώ σ'α νόφη.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: 'Η συνέχεια.

ΜΙΑ ΝΕΑ ΠΗΓΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Το παράξενο πλουτώνιο

Τόν περασμένο μήνα διακόσιοι Γάλλοι, Βρεταννοί και Άμερικανοί έπιστήμονες συγκεντρώθηκαν στο Κέντρο Πυρηνικών Μελετών της Γρενόβλης, για ν' ανταλλάξουν τις απόψεις τους και να κάνουν τον άπολογισμό των έρευνών τους γύρω από ένα παράξενον στοιχείο, το Πλουτώνιο, που χρησιμοποιείται εύρύτατα για στρατιωτικούς σκοπούς και του οποίου οι δυνατότητες ειρηνικών εφαρμογών δεν είναι λιγώτερο σημαντικές. Άλλά τί είναι αυτό το πλουτώνιο, που άπασχολεί τόσο τους ειδικούς επί της πυρηνικής ένεργείας;

ΤΟ πλουτώνιο δεν άπάχει στη φυσική κατάσταση, είναι στοιχείο τεχνητό. Παράγεται από το ούράνιο υπό την επίδραση ενός «δομωαρισμού» σωματιδίων. σχηματίζεται στους ατομικούς αντιδραστήρες μέσα σίς οάδους του φυσικού ούρανίου που χρησιμοποιείται ως «καύσιμο» σίς ατομικές στήλες. Μεγάλες και πολυάριθμες εγκαταστάσεις έχουν κατασκευασθεί σε διάφορες χώρες για την παραγωγή πλουτονίου. Οι εγκαταστάσεις Χάνφορντ σίς 'Ηνωμένες Πολιτείες, του Γουίντσεϊλ στη Μ. Βρετανία, του Μαρκούλ στη Γαλλία. Μπορούμε να είμαστε βέβαιοι ότι άνάλογες εγκαταστάσεις άπάχουν στη Ρωσία, αλλά κανείς δεν ξέρει που βρίσκονται.

Στην έξωτερική του εμφάνιση ατό το τεχνητό στοιχείο δεν έχει τίποτα το παράξενο. Είναι ένα μέταλλο μαυριδερό και πολύ βαρύ—δύομισι φορές βαρύτερο από ίσον όγκο σιδήρου. Τοποθετείται πάντα μέσα σε θήκες από πλαστική ύλη γιατί όξειδώνεται μόλις έρθει σ' επαφή με τον αέρα.

★

ΟΤΑΝ βρίσκεται στη θήκη του μπορούμε να το πιάσουμε χωρίς κίνδυνο, αλλά για να το μεταχειρισθούμε χρειάζονται πολλές προφυλάξεις: Είναι ένα από τα πιο τοξικά στοιχεία που άπάχουν στον κόσμο. Ένας άνθρωπος μπορεί να πεθάνει αν άπορροφήσει περισσότερο από ένα δέκατο του εκατομμυριοστού του γραμμαρίου! Είναι, φυσικά, ραδιενεργό, αλλά όταν το μεταχειριζόμαστε σε μικρές ποσότητες δεν διατρέχουμε τον κίνδυνο να προσβληθούμε από την ραδιενέργεια. Άλλωστε, μόνο σε μικρές ποσότητες μπορεί να διατηρηθεί: Όταν ή μάζα του όπεβεί το κρισιμό σημείο εξατολίεται αυτόματος μιά άλυσωτή αντίδραση και συμβαίνει ατομική έκρηξη. Όπως όλα τα ραδιενεργά στοιχεία το πλουτώνιο έχει μιά «περίοδο» (δηλαδή το χρονικό διάστημα που χρειάζεται για ν' άποσυντεθούν τα μισά άτομα μιάς μάζας μετάλλου). Σε δέκα χιλιάδες χρόνια τά μισά του άτομα έχουν άποσυντεθεί και έχουν ξαναγίνει άτομα ούρανίου.

Οι Άμερικανοί και οι Άγγλοι μελετούν κυρίως την πρώτη μέθοδο. Σίς 'Ηνωμένες Πολιτείες έχει τεθεί σε λειτουργία ένας αντιδραστήρας πλουτονίου. Στην Άγγλία χρησιμοποιείται ένας αντιδραστήρας έμπλουτισμένου ούρανίου και πλουτονίου. Οι Γάλλοι άκούονται στη μελέτη ενός τριπλού μίγματος πλουτονίου — ούρανίου — μόλυβδανίου και ενός μίγματος πλουτονίου — αλουμινίου.

Το πλουτώνιο παρουσιάζεται από πολλές ίσοτοπικές μορφές (τά ι-

σότοπα είναι σώματα που έχουν τις ίδιες χημικές ιδιότητες, τον ίδιον αριθμό ηλεκτρονίων, αλλά ό πυρήνας τους δεν έχει τον ίδιον αριθμό νετρονίων).

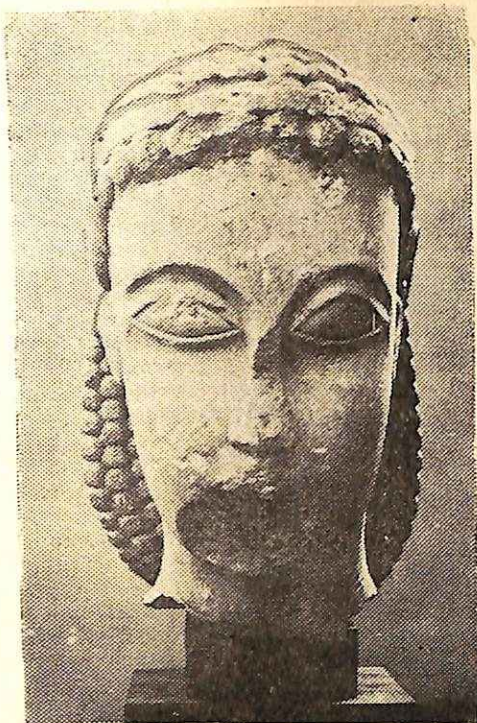
★

ΕΠΙ πολλά χρόνια οι «ατομικές» δυνάμεις καταούσαν τις έρευνες για το πλουτώνιο άπ'στηρώς άπόρρητες. Σήμερα έχουν άρχίσει να γίνονται γνωστές, αλλά οι έπιστήμονες που άσχολούνται με την ειρηνική χρήση του πλουτονίου είναι πολύ λιγώτερο προχωρημένοι από τους συναδέλφους τους που άσχολούνται με τις πολεμικές εφαρμογές. Μιά πρόσθετη δυσκολία είναι ότι το πλουτώνιο δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε χημικώς καθαρή κατάσταση, εκτός μόνο για τις ατομικές δόμβες. Πρέπει λοιπόν να θρεθούν τά κατάλληλα μίγματα πλουτονίου και άλλων μετάλλων για τις ειρηνικές χρήσεις.

Μπορούμε να φαντασθούμε, θεωρητικά πολλούς τρόπους ειρηνικής χρήσεως του πλουτονίου, αλλά στο πρακτικό πεδίο δυο μέθοδοι έχουν κιάλας άρχίσει να χρησιμοποιούνται. Η πρώτη συνίσταται στη χρησιμοποίησή του ως «διεγερτικό» των ατομικών αντιδράσεων: Στο ατομικό καύσιμο προστίθεται ένα μικρό ποσοστό πλουτονίου. Η μέθοδος είναι άπλη: Το πλουτώνιο που παράγεται από το ούράνιο μιάς ατομικής στήλης προστίθεται σε μιάν άλλη στήλη και έμπλουτίζεται το ατομικό καύσιμο.

Δεύτερη μέθοδος είναι οι «επεργενήτριες» που λειτουργούν μ' ένα ατομικό καύσιμο στο όποιο έχει προστεθεί το πλουτώνιο σε ποσοστό 20%. Οι επεργενήτριες έχουν αυτή την εκπληκτική ιδιομορφία, ότι παράγουν περισσότερο πλουτώνιο απ' όσο καίνε. Άλλά αυτό δέ σημαίνει ότι έχει έφευρεθεί τά δεικνύτο, γιατί άπάχει ένα όριο στην παραγωγή πλουτονίου.

Οι Άμερικανοί και οι Άγγλοι μελετούν κυρίως την πρώτη μέθοδο. Σίς 'Ηνωμένες Πολιτείες έχει τεθεί σε λειτουργία ένας αντιδραστήρας πλουτονίου. Στην Άγγλία χρησιμοποιείται ένας αντιδραστήρας έμπλουτισμένου ούρανίου και πλουτονίου. Οι Γάλλοι άκούονται στη μελέτη ενός τριπλού μίγματος πλουτονίου — ούρανίου — μόλυβδανίου και ενός μίγματος πλουτονίου — αλουμινίου.

Το κεφάλι ενός από τους θαυμασιώτερους Ἀττικούς κούρους, σὲ υπερφυσικὸ μέγεθος, πού ἔχει βρεθεῖ στὸν χώρὸ τοῦ Κεραμεικοῦ. Ἐκτίθεται, σήμερὰ, στὸ Ἐθνικὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο.

ΤΡΕΙΣ εἶναι οἱ σπουδαιότεροι ἀρχαιολογικοὶ χώροι τῆς Ἀθήνας: ἡ Ἀκρόπολη, ἡ ἀρχαία Ἀγορὰ καὶ ὁ Κεραμεικός. Θρησκευτικὸ κέντρο ὁ ἱερὸς Βράχος, πού τὰ πανέμορφα μνημεῖα τοῦ θαυμάστηκαν ἀπὸ τοὺς αἰῶνες, καρδιά τῆς πόλης ἡ Ἀγορὰ καὶ τόπος τῆς αἰώνιας ἀνάπαυσης τῶν ἀποσταμένων θνητῶν ὁ τρίτος, ἀποτελοῦν κι' οἱ τρεῖς μαζί μιά κλειστὴ ἐνότητα, πού σφιχτοκλείνει μέσα τῆς τὴν ἀρχαία ζωὴ, στίς βασικώτερες τῆς ἐκδηλώσεις.

Οἱ δύο πρώτοι χώροι, ἡ Ἀκρόπολη καὶ ἡ Ἀγορὰ, ἂν μπορέσει κανεὶς ν' ἀναστήσει μὲ τὴ φαντασία του τὰ σακατεμένα ἀπὸ τὸ χρόνὸ καὶ τὶς πολυποικίλες βίαιες καταστροφές, μνημεῖα τους, χαρίζουν ἓνα ἔντονο χρῶμα ζωῆς, βαθείας καὶ οὐσιαστικῆς, μεγάλης καὶ δυνατῆς, πλούσιας καὶ ὀρμητικῆς. Ὁ Κεραμεικὸς ἔχει ἄλλη χάρη, μοναδική στὸ εἶδος τῆς. Σφιχτὸς στὴ δική του, τὴν προαιώνια μοναξιά, χαρίζει μίαν ἄλλη αἴσθηση, παρουσιάζοντας μὲ τὸ δικό του, ξεχωριστὸ τρόπο μίαν ἄλλη πτυχή τῆς ἀρχαίας ζωῆς.

★

ΓΕΜΑΤΟΙ δοῇ καὶ ταραχή, σήμερὰ, οἱ δρόμοι πού τὸν περιζώνουν, καμιά ἀπολύτως δοῆθαι δὲν προσφέρουν στὸν ἐπισκέπτη τοῦ χώρου, γιὰ τὴ δημιουργία κάποιας ἀτμόσφαιρας πνευματικότητος. Ἄν ὅμως κανεὶς εἶναι ἐπίμονος καὶ περάσει μέσ' ἀπὸ τὰ κάγκελα, καὶ θυσιάζει τὴν ἀπέραντη μοναξιά τοῦ ἀρχαίου νεκροταφείου, βρίσκεται αὐτόματα σ' ἓνα ἄλλο κόσμον. Τὰ ἴδια τὰ μνημεῖα — τὰ τεῖχη τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας πού σώζονται σὲ ἀρκετὸ ὅσον, τὸ Δίπυλο — ἡ μεγάλη εἴσοδος τῆς ἀρχαίας Πόλης, τὸ Πομπείον, ἡ Ἱερὴ Πύλη, ἡ Ὁδὸς τῶν Τάφων, ἡ Ὁδὸς τῆς Ἀκαδημίας — ἀρχίζουν νὰ μιλοῦν τὴ δική

ἡ Κεραμεικὸς, ἡ πολιτεία τῶν νεκρῶν, πού δέχτηκε στὰ σπλάχνα τῆς τὰ κορμιά τῶν ἐπιφανέστερων Ἀθηναίων, τῶν παλληκαριῶν πού ἔπесαν στὰ πεδία τῶν μαχῶν γιὰ τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν ἐλευθερία τῆς πατρίδας των, βυθισμένος στὴν προαιώνια μοναξιά του, μᾶς παρουσιάζει μὲ τὸ δικό του, ξεχωριστὸ τρόπο μίαν ἄλλη πτυχή τῆς ἀρχαίας ζωῆς.

Ὁ ἀρχαῖος Κεραμεικός

Τὸ ἐπισημότερο νεκροταφεῖο τῆς Ἀθήνας, ἀπὸ τοὺς σημαντικώτερους ἀρχαιολογικοὺς χώρους

Τῆς ΑΘΗΝΑΣ Γ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

τους γλῶσσα. Κι' ἔτσι, ἡ πολιτεία αὐτή, τῆς μοναξιάς καὶ τῆς σιωπῆς, ὁ τόπος πού δέχτηκε κάποτε τὰ ἄμυχα κορμιά τῶν ἐπιφανέστερων Ἀθηναίων, καθὼς καὶ τῶν παλληκαριῶν πού ἔπесαν στὰ πεδία τῶν μαχῶν, γιὰ τὴν ἀγάπη τῆς ἀγαπημένης πόλης, παίρνει τὴ δική της ὑπόσταση καὶ δίνει σφιχτὰ μὲ τὴν ἱστορία τῆς τὸν ἐπισκέπτη.

Ὁλος, σχεδόν, ὁ χώρος πού ἀντικρύζουμε σήμερὰ περιφραγμένο, ἦταν ὁ ἔξω Κεραμεικὸς τῆς Ἀθήνας. Τὰ τεῖχη τὸν χωρίζαν ἀπὸ τὸν ἔσω Κεραμεικὸ πού βρισκόταν μέσα στὴν πόλη, στίς παρυφές τῆς ἀρχαίας Ἀγορᾶς.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὑπῆρχε ἡ ἐπισημότερη εἴσοδος τῆς Ἀθήνας, ἡ γνωστὴ ὡς Δίπυλο. Ὁνομάστηκε ἔτσι, γιὰ τὴν σχηματίζονταν ἀπὸ δύο διδυμὲς πύλες, μὲ πύργους στὰ πλευρά της καὶ μιά στενὴ μακρὴ αὐλὴ στὴ μέση, μεταξύ τους.

★

ΕΞ ἀπὸ τὰ τεῖχη, κι' ἐμπρὸς ἀκριβῶς ἀπὸ τοὺς ἐξωτερικοὺς πύργους, βρίσκονται ἀκόμη, στὴ θέση τους, πέτρινες στήλες λεπτές, στενὸμακρες, μὲ χαραγμένους ἐπάνω τὶς λέξεις: «ὁδὸς Κεραμεικοῦ» (σύνορο τοῦ Κεραμεικοῦ, δηλαδή).

Ἡ τετράπλευρη αὐλὴ πού σχηματίζεται μεταξύ τῶν δύο διδυμῶν πυλῶν (41X22 μ.), ἔπαιζε σημαντικώτατο ρόλὸ σὲ περίπαιξη ἐπίθεσης ἐκ μέρους τῶν ἐχθρῶν, πού θὰ προσπαθοῦσαν νὰ παραβιάσουν τὶς πύλες. Ἄν ποτὲ κατάρθωναν νὰ περάσουν τὴν πρώτη γραμμὴ τῶν ἐξωτερικῶν πυλῶν, σίγουρος ὁ θάνατος τοὺς παραμόνευε μέσα σ' ἐκεῖνον τὸν στενὸ τετράπλευρο χώρο, ὅπου κλεισμένοι χτυπιόνταν ὁλόγυρα ἀπὸ τοὺς ὑπερασπι-

στές, πού τοὺς τόξευαν πάνω ἀπὸ τοὺς πύργους.

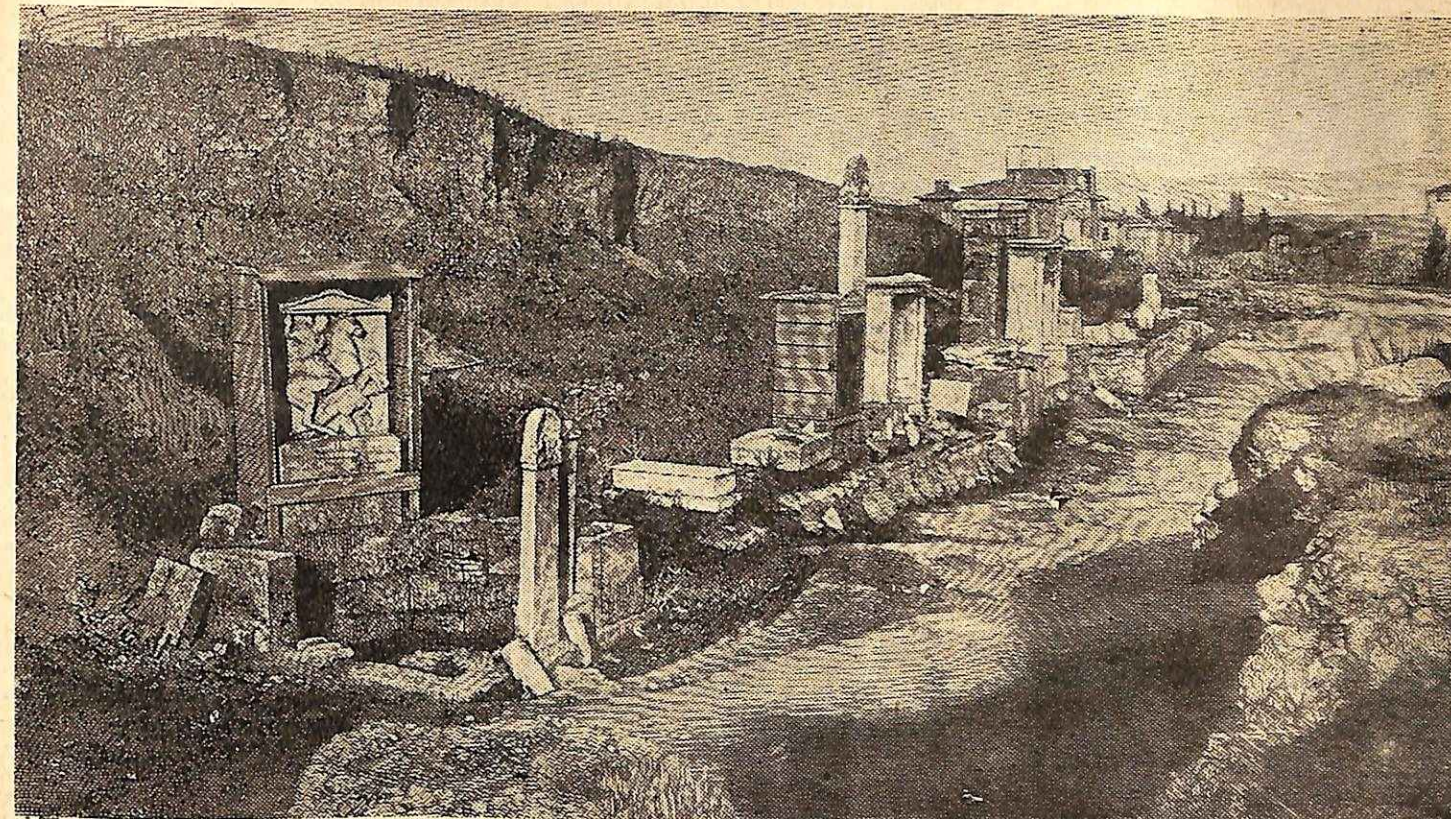
Τὴ μορφή αὐτὴ τὴν ἀπέκτησε ἡ πόλη στὸν 4ο αἰῶνα π.Χ., κοντὰ στὰ 350 π.Χ. περίπου. Σ' αὐτὴ τῆς τῆς διάρθρωση ἀκριβῶς, χωρτάει καὶ τ' ὄνομα Δίπυλο. Ἔβρουμε καλὰ ὅτι ἀπὸ τὸ Δίπυλο ξεκινούσε ἡ πομπὴ τῶν Παναθηναίων, δεύοντας πρὸς τὴν Ἀκρόπολη, ἀφοῦ περνοῦσε μέσα ἀπὸ τὴν ἀρχαία Ἀγορὰ.

Τὰ σκευὴ καὶ τὰ ἄλλα χρειώδη τῆς Πομπῆς τὰ φύλαγαν οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι στὸ μεγάλο κτίριο πού τὰ θεμέλια του διακρίνονται καθαρώτατα, μεταξύ Διπύλου καὶ Ἱερᾶς Πύλης, μέσα ἀπὸ τὸν ὀχυρωματικὸ περίβολο τῆς πόλης. Ἦταν ἓνα μεγάλο κτίριο, μὲ πολλὰ δωμάτια ὁλόγυρα, καὶ ἀνοικτὴ αὐλὴ στὸ κέντρο. Κατασκευάστηκε τὸν 4ο αἰῶνα π.Χ. γιὰ πρώτη φορὰ καὶ, ἀργότερα, τὴν ἐποχὴ τῶν μεγάλων Ρωμαίων αυτοκρατόρων, ξαναχτίστηκε, μικρότερο ὅμως.

Ἡ εἴσοδος τοῦ βρισκόταν στὴ νότια πλευρά, ὅπου σήμερὰ διακρίνεται ἡ ὠραία του εἴσοδος, μὲ τὰ κατώφλια τῶν θυρῶν καὶ ὁρατὲς ἀκόμη τὶς χαρακιὲς τῶν ἀμαξιών, πού ἐβγαίναν ἀπὸ τὴν αὐλὴ του, ἔτοιμα νὰ παρακολουθήσουν τὴ μεγάλη πομπή, στὴν ἱερώτερη γιορτὴ τῆς πόλης.

★

ΠΕΡΑ ἀπὸ τὸ Δίπυλο, κι' ἔξω ἀπὸ τὰ τεῖχη, ἀρχίζει ἓνας ἄλλος δρόμος, μεγάλος καὶ ἀπλόχωρος, πού ὠδηγοῦσε πρὸς τὴν Ἀκαδημία τοῦ Πλάτωνα, γι' αὐτὸ καὶ λεγόταν Ὁδὸς Ἀκαδημίας. Τὸ πλάτος τοῦ δρόμου ἦταν 40 μέτρα περίπου καὶ σ' αὐτὸν βρίσκονταν τὰ μεγαλοπρεπέστερα κι' ἐπισημότερα μνημεῖα τῶν πρὶν μεγάλων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας: τοῦ Περικλῆ, τοῦ Κλι-

Μιά παλιὰ φωτογραφία τοῦ Κεραμεικοῦ, τοῦ περίφημου νεκροταφείου τῶν Ἀθηναίων

σθένη, τοῦ Θρασύβουλου, τοῦ Χαδρία καὶ πολλῶν ἄλλων. Ἀκόμη, εἶναι γνωστὸ ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχαν καὶ οἱ ὁμαδικοὶ τάφοι τῶν πολεμιστῶν πού ἔπεσαν στοὺς πολέμους καὶ τοὺς ἔθαβαν στὸ Δημόσιο Σῆμα, τὸ Δημόσιο νεκροταφεῖο τῆς πόλης δηλαδή. Σ' αὐτὰ τὰ «πολυάνδρια», ὅπως τὰ ἔλεγαν, ἔθαβαν μαζί καὶ συμμάχους, κάποτε καὶ δούλους πού ἀνδραγαθοῦσαν στοὺς πολέμους. Πλάϊ στὸς κυρίους τους, καὶ γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο, ἡ πόλη τοὺς τιμοῦσε ἰδιαίτερα, βάζοντάς τους πλάϊ στὰ καλύτερα παλληκάρια τῆς, στὸν ἐπίσημο «πολυάνδριον» πού τοὺς ἔστηνε.

Δεξιὰ ἀπὸ τὸ Δίπυλο, ὅταν κανεὶς δρίσκει ἔξω ἀπὸ τὰ τεῖχη, ξεχωρίζει καὶ τὴν Ἱερὴ Πύλη, μίαν ἄλλη εἴσοδο τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας, ἀπ' ὅπου ἀρχίζει ἡ Ἱερὰ Ὁδὸς πού ὠδηγοῦσε στὴν Ἐλευσίνα.

Μεταξὺ τῶν δύο πυλῶν καὶ δεξιὰ τῆς Ἱερᾶς Πύλης, σώζεται ἓνα μεγάλο κομμάτι τοῦ τεῖχους πού περιζώνε τὴν ἀρχαία πόλη. Ἔτσι, ὅπως τὴ βλέπουμε σήμερὰ, διακρίνουμε πολλῶν εἰδῶν κτισίματα, πού ἀναφέρονται σὲ ἱσάριθμες προσπάθειες ἐξασφάλισης τοῦ Ἀστεως μετὰ ἀπὸ φοβερὲς καταστροφές, πού εἶχαν γίνε ἀφορμὴ νὰ χάσει τὴν ὀχύρωσή του. Ὁ πρώτος πού φρόντισε τὴν τεύχισή τῶν Ἀθηναίων, ἦταν ὁ μεγάλος στρατηγὸς Θεμιστοκλῆς, μετὰ τὶς μάχες τῶν Περσικῶν πολέμων. Ὅπως ἔβρουμε, διαστικά - βιαστικά, ἔβαλε τοὺς Ἀθηναίους νὰ ὑμῶσουν τὸν περίβολο, ὥσπου νὰ ἀρχίσει τὶς συνεννοήσεις του μὲ τοὺς Σπαρτιάτες, πού δὲν ἤθελαν νὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ ὀχύρωση τῶν Ἀθηναίων. Γι' αὐτὸ καὶ μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸ πόλεμο, ἀπὸ τὰ πρώτα τους μέτρα — πού μῆψαν καὶ στοὺς δρους τῆς εἰρήνης — ἦταν νὰ τὰ γκρεμίσουν, πέρα γιὰ πέρα. Στὰ 394 π.Χ. ὁ Κῶνων τὰ ξαναχτίζει μεγαλο-

πρεπέστερα, μὲ προσεκτικὴ τοιχοδομία. Κι' οἱ δύο αὐτὲς φάσεις τῆς κατασκευῆς διαφαίνονται, σήμερὰ, στὰ ἄθλια ἀπομεινάρια τῆς δόξας τῆς Ἀθήνας πού ἀντικρύζουμε ἐμεῖς.

★

ΟΤΑΝ οἱ Ἀθηναῖοι, φοβισμένοι ἀπὸ τὰ ἐπεκτατικὰ σχέδια τοῦ Φιλίππου, γνοιάστηκαν νὰ ἀσφαλίσουν τὴν πόλιν τους, ὑψωσαν δεύτερο, μικρότερο τεῖχος, τὸ προτείχωμα — ἐμπρὸς ἀπὸ τὸ μεγάλο καὶ τὸ ἐφωδίασαν μὲ μιά τάφρο ἀπ' ἔξω, γιὰ μεγαλύτερη ἀσφάλεια. Κι' ἀπ' αὐτὴ τὴν τρίτη προσπάθεια ὀχυρώσεως, ὑπάρχουν τὰ ἴχνη ἀκόμη, στὸ κομμάτι πού περικλείεται, μεταξύ τῶν δύο πυλῶν.

Τελευταῖα, οἱ ἀνασκαφές πού ἔγιναν στὸ δεξιὸ τμήμα τοῦ τεῖχους, ἔδειξαν ὅτι μετὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Δημοσθένη, τὸν καιρὸ τοῦ ρήτορα Λυκούργου, γίνεται νέα ἐπισκευὴ τοῦ περιβόλου κι' ἄλλη μιά στὴ ρωμαϊκὴ περίοδο.

Πέρα ἀπὸ τὴν Ἱερὴ Πύλη, ἓνας δρόμος μεγάλος ὠδηγοῦσε πρὸς τὴν ἀρχαία Ὁδὸ Πειραιῶς. Εἶναι ἡ ὁδὸς τῶν Τάφων. Τὸ πλάτος τῆς εἶναι γύρω στὰ 8 μέτρα, κι' ἀπὸ τὸν 4ο αἰῶνα, δεξιὰ κι' ἀριστερά, στίς πλευρές τους, ἀρχισαν νὰ στήνονται μνημεῖα τὸν 4ο αἰῶνα π.Χ.

Ἡ κυρία, τρομερὰ ἀσχημὴ, παραπονεῖται στὸν ἄντρα τῆς:

— Σ' ὅλους τοὺς φίλους σου λές ὅτι μὲ παντρεύτηκες γιὰ τὴ μεγάλη μου προίκα, ἐνῶ δὲν πῆρες διόλου προίκα. Γιὰ αὐτὸ τὸ ψέμα;

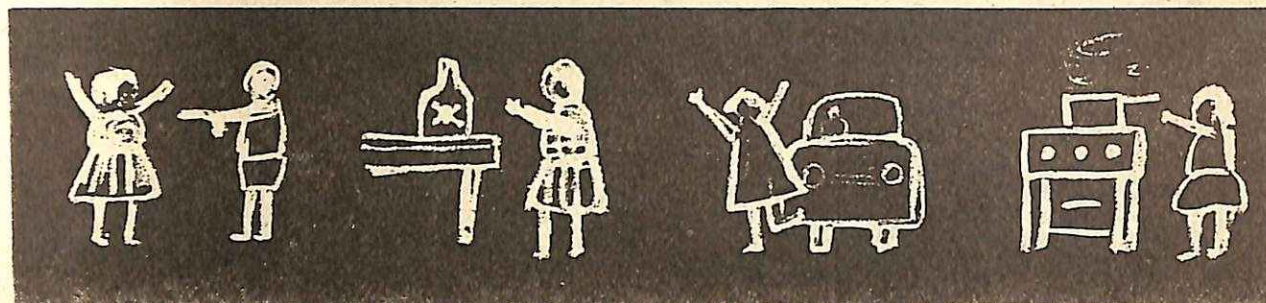
— Διάβολε! Ἐπρεπε νὰ ᾄω μὴ δικαιολογία!

Γενικά, οἱ ἀρχαῖοι, συνήθιζαν νὰ θάβουν τοὺς νεκροὺς τους ἔξω ἀπὸ τὶς πόλεις. Στὴν περιοχὴ τοῦ Κεραμεικοῦ, ἔχουν βρεθεῖ τάφους πού ἀρχίζουν ἀπὸ τὸν 12 αἰῶνα π.Χ. καὶ ἐξακολουθοῦν ὡς τὸν 4ο μ.Χ., ὅταν πιά μὲ τὴν ὀλοκληρωτικὴ νίκη τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἔπαψε νὰ χρησιμοποιεῖται ὡς νεκροταφεῖο αὐτὸς ὁ χώρος. Ἀπὸ τὰ πρὶν θαυμάσια ἐπιτύμδια μνημεῖα, πού ἔχουν ἔρθει στὸ φῶς, κατὰ τὶς ἀνασκαφές, ὑπῆρχαν τὰ πελώρια γεωμετρικά ἀγγεῖα, γνωστὰ ὡς ἀμφορεῖς τοῦ Διπύλου, πανύψηλα λυγερόκορμα ἀγγεῖα, πού μερικά ἔφταναν σὲ ὕψος 1.80 μ. Ἐκτίθενται, σήμερὰ, στὸ Ἐθνικὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο μερικά θαυμάσια δείγματα τους.

★

Η ΠΟΙΚΙΛΙΑ τῶν τάφων καὶ τῶν ἐπιτύμδιων μνημείων τοῦ Κεραμεικοῦ, εἶναι ἀπίστευτη. Πλήθος οἱ ἐπιγραφές, ἀπλές ἢ ἐμμετρες, μιλοῦν μὲ συγκρατημένο πόνον γιὰ τὴ λεβεντιά, γιὰ τὴν ὁμορφιὰ αὐτῶν πού χάθηκαν γιὰ πάντα. Πολλὲς φορές, παρακαλοῦν τὸν διαβάτη νὰ σταθεῖ γιὰ λίγο, περνώντας ἀπὸ τὸ μνημεῖο. Ἀνακαλοῦν στὴ μνήμη μας σήμερὰ, πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς, ὀνόματα μενάλων πού πέρασαν, φιλοδοξίες, πόθους καὶ ἄγριες λαχτάρεις πού ἐσθῆσαν. Νεῖα τὰ πού χάθηκαν πρόωρα γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῆς πατρίδας. Γυναίκες πού στὴν ἀνθήση τῆς νεότητος τους στερήθηκαν τὴ ζωὴ, πού τόσο τὴ χαιρόνταν καὶ τὴν ἀγαποῦσαν. Ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα μᾶς γυρίζουν πίσω, σὲ μίαν ἐποχὴ, ὅπου γερὸ τὸ κάθε μνημεῖο θὰ λεύκαζε μὲς στὰ δέντρα, ὁμορφὰ καὶ ἀκέραιο, στὸν ἱερώτατο αὐτὸν χώρο, τὸν ἱερώτερο τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας μετὰ τὴν Ἀκρόπολη καὶ τὰ ἱερά της.

ΑΘΗΝΑ Γ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

Τὰ δυστυχήματα είναι σήμερα ή συχνότερη αίτια θανάτου στην παιδική ηλικία. Ωστόσο, είναι λάθος να πιστεύουμε ότι τὸ δυστύχημα είναι κάτι τὸ μοιραίο καὶ ἀναπότρεπτο καὶ δὲν ὑπάρχει κανένας λόγος νὰ πληρώνουμε αὐτὸ τὸ φόρο τοῦ αἵματος σὲ κάτι πὺ μπορεῖ νὰ προληφθεῖ. Ξέρουμε ἀρκετὰ πράγματα γιὰ τὶς ἀμεσεῖς ἢ ἔμμεσεῖς αἰτίες τῶν δυστυχημάτων καὶ δὲν εἶναι ἀδύνατο νὰ βροῦμε τὰ κατάλληλα προληπτικὰ μέσα. Στὸ ἐντομέριον αὐτὸ ἀρθρο, ἕνας διαπρεπὴς ἐπιστήμων τοῦ Π.Ο.Υ. ἐκθέτει μερικές ἀπόψεις τοῦ προβλήματος:

ΔΥΣΤΥΧΗΜΑΤΑ

Ο ΥΠ' ΑΡΙΘ. 1 ΕΧΘΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΤΟΤ' δρος J. M. MACKINTOSH

ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΟΡΓΑΝ. ΥΓΕΙΑΣ

Η ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΗ αίτια τῶν δυστυχημάτων στὰ παιδιὰ εἶναι ἡ ἔλλειψη πείρας, ἡ ἀνωριμότητα στὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα. Τὸ παιδί ἐκτίθεται γόν κίνδυνο ἐπειδὴ δὲν ἔχει πείρα τοῦ κινδύνου, ἢ ἐπειδὴ δὲν ἔχει ἀποκτήσει τὴν ἐπιδεξιότητα πὺ χρειάζεται γιὰ νὰ τὸν ἀποφύγει. Μπορεῖ π.χ. νὰ χῦσει ἐπάνω τοῦ ἑνα τηγανί γεμάτο καυτὸ λάδι ἢ νὰ παῖξει μὲ τοὺς διακόπτες τοῦ ἀερίωφωτος ἢ τὶς ἠλεκτρικὲς πρίζες. Ἡ μπορεῖ νὰ φορέσει στὸ κεφάλι τοῦ μιά σακούλα ἀπὸ πλαστικὴ ὕλη καὶ νὰ πάθει ἀσφυξία, ἢ νὰ σταθεῖ πολὺ κοντὰ σ' ἕνα γκρεμό. Μπορεῖ νὰ διασχίσει ἀπρόσεκτα ἕνα δρόμο μὲ πυκνὴ κυκλοφορία ἢ, ἀκόμα χειρότερα, νὰ καταπιεῖ ἕνα ἐπικίνδυνο φάρμακο, ἐπειδὴ ἔχει ὥραίο χρώμα.

Δεύτερη αίτια τῶν δυστυχημάτων, εἶναι ἡ ἀγνοία ἢ ἡ ἀπροσεξία τῶν προσώπων πὺ ἔχουν ἀναλάβει τὴν εὐθύνη τῆς προστασίας τοῦ παιδιοῦ. Στὰ πρῶτα παιδικὰ χρόνια, ἡ εὐθύνη, βαρβαίνει συνήθως τοὺς γονεῖς ἢ τὶς νταντάδες. Σὲ μεγαλύτερη ηλικία ἕνα μεγάλο μέρος τῆς εὐθύνης μετατίθεται στοὺς ὤμους τῶν δασκάλων, τῆς ἀστυνομίας καὶ γενικὰ τῶν ἀρχῶν πὺ ἔχουν ἐπιφορτισθεῖ μὲ τὸ καθήκον τῆς τηρήσεως τῆς τάξεως καὶ τῆς δημόσιας ἀσφάλειας.

★

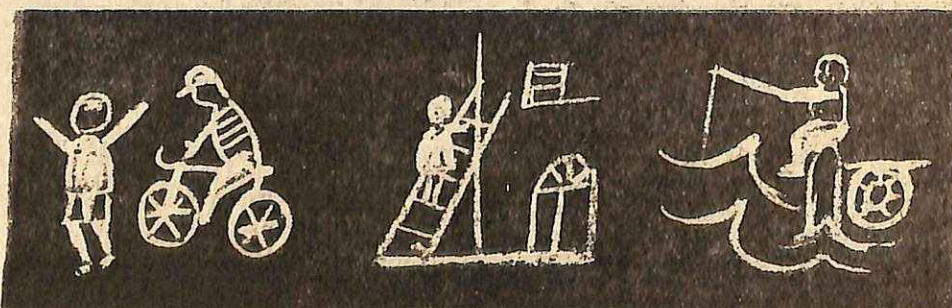
Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ αίτια εἶναι τὸ ἴδιο τὸ παιδί καὶ ἡ εὐθύνη τοῦ αὐξανέναι, ἀνάλογα μὲ τὴν ηλικία καὶ τὴν πείρα. Εἶναι φυσικὸ νὰ μαθαίνουν οἱ ἄνθρωποι, ἀπὸ τὰ τρυφερότερα χρόνια τους, ν' ἀντιμετωπίζουν τοὺς κινδύνους, γιὰτὶ ἄλλοιὸς ἀπρόφρον οἱ μεγάλες ἀρετὲς τοῦ θάρρους καὶ τῆς αὐτοπεποιθήσεως. Ωστόσο, τὸ θάρρος δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ τὴν ἀπρονοησία καὶ τὴν ἱταμότητα, ἰδιαίτερα ὅταν διακυβεύεται ἡ ἀσφάλεια τῶν ἄλλων. Σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις, τὸ παιδί εἶναι ἡ αίτια τῆς ἱ-

χουν θαυότερα αίτια, πὺ εἶναι μᾶλλον ἀσάθμητα ἀπὸ στατιστικὴ ἀποψη: Συγκρούσεις στὴν οἰκογενειακὴ ζωὴ, ἔλλειψη ἀρμονικῶν σχέσεων μεταξὺ γονέων καὶ παιδιῶν, ἀδιαφορία, κακὴ ἀγωγή κλπ. Μιά πλατεία ψυχολογικὴ ἀνάλυση τῶν δυστυχημάτων, τόσο ἀπὸ τὴν παθητικὴ, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν ἐνεργητικὴ ἀποψη, μᾶς ἀπεκάλυψε ἀγνώστες πλευρὲς τοῦ προβλήματος.

Ὑπάρχουν πολλοὶ δυνατοὶ τρόποι γιὰ ν' ἀντιμετωπισθεῖ τὸ ζήτημα τῶν προληπτικῶν μέτρων. Ἴσως ὁ ἀπλούστερος εἶναι νὰ τὰ διακρίνουμε α) σὲ γενικὰ προληπτικὰ μέτρα καὶ β) σὲ εἰδικὰ προληπτικὰ μέτρα πὺ ἀναφέρονται σὲ συγκεκριμένους κινδύνους πὺ διατρέχει τὸ παιδί, ὅπως π.χ. ὁ πνιγμός ἢ ἡ δηλητηρίαση, ἢ τὰ τροχαία δυστυχήματα. Στὴν πρῶτη κατηγορία, περιλαμβάνεται ὁλόκληρη ἡ σειρά τῶν μέτρων ἀσφάλειας πὺ καθορίζει ὁ νόμος καὶ ἡ διοίκηση σὲ μιά σύγχρονη κοινωνία.

Τὰ νομικὰ μέτρα προλήψεως ἔχουν μεγάλη σημασία, ἰδιαίτερα σὲ μιά περιοχή πὺ δὲν ἔχει ἀκόμα πλήρως ἀναπτυχθεῖ, γιὰτὶ τότε μποροῦν ἐξ ἀρχῆς νὰ καθορισθοῦν ὀρισμένα ἐλάχιστα ὅρια ἀσφαλείας. Μποροῦμε ν' ἀναφέρουμε πολλὰ παραδείγματα: πολεοδομικοὶ νόμοι πὺ ἀφοροῦν τὴν κατασκευὴ τῶν γεφυρῶν, τῶν ἀποβαθρῶν, τῶν αὐτοκινητοδρόμων, τῶν ἐπικίνδυνων διασταυρώσεων. Ὅλες αὐτὲς οἱ κατασκευὲς μποροῦν νὰ γίνουν, εἴσι, ὥστε νὰ ἐξασφαλίζουν κάποια προστασία στὸ παιδί. Γιὰ τοὺς κινδύνους τοῦ σπιτιοῦ, ὁ νόμος θὰ καθορίσει τὰ ἐλάχιστα ὅρια ἀσφαλείας τῶν οἰκοδομῶν, τὴν ὑπαρξὴ ἐξόδου καὶ σκάλας κινδύνου. Ἐπίσης, ὁ νόμος ἀπαιτεῖ μιά τακτικὴ ἐπιθεώρηση τῶν ὀχημάτων δημόσιας χρήσεως, δοκιμασίας γιὰ τὴν ἀπόκτηση ἀδειας ὁδήγησεως κλπ. Αὐτὰ εἶναι μερικὰ παραδείγματα τῆς προσπάθειας πὺ καταβάλλουν ἢ πρέπει νὰ καταβάλλουν οἱ πολιτισμένες χώρες γιὰ τὴν πρόληψη τῶν ἀτυχημάτων. Ἡ ἐπιτυχία τῆς προσπάθειας ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὴν αὐστηρότητα μὲ τὴν ὁποία ἐφαρμόζεται αὐστηρά, δὲν ἀργεῖ νὰ πέσει σὲ ἀχρηστία.

Ἡ ἐκπαίδευση τοῦ κοινοῦ ἔχει ἐπίσης μεγάλη σημασία γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῶν

προληπτικῶν μέτρων. Ὑπάρχουν πολλοὶ τρόποι μὲ τοὺς ὁποίους μποροῦμε νὰ πετύχουμε αὐτὴ τὴν ἐκπαίδευση. Μιὰ ἐπίμονη προπαγάνδα ἀπὸ τὸν Τύπο, τὸ ραδιόφωνο καὶ τὸν κινηματογράφο μπορεῖ νὰ μειώσει τὸ ποσοστὸ π.χ. τῶν τροχαίων ἀτυχημάτων, μὲ τὴ δημιουργία ἐνὸς κλίματος ἀμοιβαίας κατανοήσεως καὶ ἐξυπηρητήσεως, μεταξὺ πεζῶν καὶ ὁδηγῶν.

Ἡ πρόληψη τῶν ἀτυχημάτων στὸ σπῆτι καὶ γύρω ἀπὸ τὸ σπῆτι, παρουσιάζει διαφορετικὰ προβλήματα: Ἐδῶ, ἡ ἐκπαίδευση πρέπει νὰ ἔχει ὡς στόχο τοὺς γονεῖς τῶν μικρῶν παιδιῶν ἢ τοὺς δασκάλους τῶν παιδιῶν τῆς σχολικῆς ηλικίας. Ὅσοι ἔχουν τὴν εὐθύνη τῆς ἀσφάλειας τῶν παιδιῶν, πρέπει νὰ μάθουν τοὺς κινδύνους καὶ τὰ μέσα ἀποφυγῆς τῶν κινδύνων. Μερικὰ πολὺ ἀπλά παραδείγματα: Ἡ φωτιά τὸ γκάζι, τὸ ἠλεκτρικὸ, οἱ δηλητηριώδεις οὐσίες. Ὅλους αὐτοὺς τοὺς θανάσιμους κινδύνους νομίζουμε ὅτι τοὺς ξέρουμε — καὶ ὁμως, ἐξακολουθοῦν νὰ συμβαίνουν δυστυχήματα...

Ὅσο γιὰ τὰ «εἰδικὰ προληπτικὰ μέτρα», πρέπει ἐξ ἀρχῆς νὰ σημειώσουμε ὅτι ἡ λέξη «δυστύχημα», καλύπτει μιὰ ἐνρῦτατη ποικιλία περιπτώσεων. Τὸ πρόβλημα τῆς προλήψεως τῶν πνιγμῶν π.χ., μπορεῖ νὰ λυθεῖ μὲ εἰδικὲς μεθόδους: μαθήματα κολυμβήσεως γιὰ τὰ παιδιά, μαθήματα πρῶτων βοηθειῶν καὶ τεχνικῆς ἀναπνοῆς, προφυλάξεις στὸ σπῆτι γιὰ τὴν ἀποφυγὴ τοῦ πνιγμοῦ τῶν πολὺ μικρῶν παιδιῶν σὲ μπανιέρες, δεξαμενὲς κλπ.

Διαφορετικὰ θ' ἀντιμετωπισθεῖ τὸ πρόβλημα τῶν δηλητηριάσεων. Ἡ συνήθεια πὺ ἔχει διαδοθεῖ τελευταία νὰ χρησιμοποιοῦν οἱ ἄνθρωποι φάρμακα, χωρὶς τὴ συμβουλή τοῦ γιαιτροῦ καὶ ἡ μεγάλη ποικιλία ἐπικίνδυνων φαρμάκων πὺ προσφέρονται ἀπὸ τὶς φαρμακοβιομηχανίες ὑπὸ ἑλκυστικὴ μορφή, ἔχουν περιπλέξει ἀφάνταστα τὸ πρόβλημα. Τὰ πρῶτα προληπτικὰ μέτρα πὺ πρέπει νὰ πάρουν οἱ γονεῖς χωρὶς καθυστέρηση, εἶναι αὐτὰ: Νὰ κλειδώσουν κάπου ὅλα τὰ φάρμακα πὺ ὑπάρχουν στὸ σπῆτι καὶ νὰ μάθουν πρῶτες βοήθειες.

Μιὰ στοιχειώδης προφύλαξη, εἶναι ἡ προμήθεια μερικῶν ἀπλῶν ὑλικῶν (π.χ. βαμβάκι καὶ ἐπίδεσμοι), πὺ θὰ χρησιμοποιοῦν σὲ περίπτωση δυστυχήματος στὸ σπῆτι. Ἀλλὰ πρέπει ἐπίσης νὰ ξέρουμε, πὺ βρίσκονται καὶ πῶς χρησιμοποιοῦνται σὲ περίπτωση ἀνάγκης.

Στὶς περιπτώσεις τῶν τροχαίων δυστυχημάτων, οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ μάθουν τί πρέπει νὰ κάνουν — καὶ πρὸ πάντων τί δὲν πρέπει νὰ κάνουν. Αὐτὰ πρέπει ν' ἀποτελέσουν ἀναπόσπαστο μέρος τῆς ἐκπαίδευσσεως: Ἡ πρόληψη τῶν ἀτυχημάτων, δηλαδὴ τοῦ θανάτου, πρέπει νὰ μάθουμε ὅτι διδάσκεται καὶ δὲν ἔχει μικρότερη σημασία ἀπὸ τὴν ἀνάγνωση καὶ τὴ γραφή.

Ἡ πρόληψη τῶν δυστυχημάτων δὲν ἔχει ἱστορία, ἀλλὰ τὰ δυστυχήματα ἔχουν τὸν ἴδιο ὀρισμὸ μὲ τὴν ἱστορία: Μιὰ καταγραφή τῶν ἐγκλημάτων, τῶν ἀνοησιῶν καὶ τῶν συμφορῶν τῆς ἀνθρωπότηας.

Η ΓΥΜΝΗ ΜΑΡΙΑ

SAMUEL EDWARDS

ΜΕΤ. ΣΥΛΒΑΣ ΑΚΡΙΤΑ

(Τελευταῖον)

Προετοιμασμένη ἐκείνη, ἐξακολούθησε νὰ τοῦ χαμογελά, χαϊδεύοντας τὰ μαλλιά τοῦ.

— Τί ἀνοησίες. Ἡ καριέρα σου ἀρχισε δίχως ἐμένα. Ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ καταλάβεις τί κάνει ὁ Γάλλος στὸ λαὸ μας, στὴ χώρα μας κι' εἶμαι σίγουρη πὺς κάποια μέρα θὰ σ' ἀπαφείξῃ ἐνάντια στὸ Βοναπάρτη. Τότε Πάκο, ἢ Ἰσπανία θὰ ζήσει μὲς' ἀπ' τὸ πινέλλο σου. Σταμάτησε ἀδύναμη καὶ τὸν ρώτησε εἴθιμα.

— Αὐτὸ θὰ ἦταν ὁ πὺ δραματικὸς ἀποχαιρετιστήριος λόγος, ψέματα;

— Ὅχι. Παράλειψες τὸ πὺ σημαντικό. Δὲν ξέρω κατὰ πόσο ἡ δουλειά μου συλλαμβάνει τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ μας, Μαρία. Αὐτὸ δὲν μπορῶ νὰ τὸ πῶ ἐγώ. Ἀλλὰ ξέρω, πὺς ζῶ μονάχα γιὰ σένα.

Ἡ Μαρία Γκαυετὰνα ἔνοιωσε ἕνα κῦμα ἀμφιβολίας.

— Πάκο, δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ σοῦ τὸ ζητήσω αὐτό... ἀλλὰ θὰ μ' ἀγαπᾷς πάντα;

ΜΟΥΛΕΝ ΡΟΥΖ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΛΩΤΡΕΚ

Παρακολουθήσατε ὅλοι ἀπὸ τὸ ἐπόμενο τεῦχος τὴν ἀριστογραφήματικὴ βιογραφία τοῦ Ἀνρί Τουλουζ — Λωτρέκ, τοῦ μεγαλοφυοῦς νάνου τῆς Νεώτερης ζωγραφικῆς.

ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ:

ΜΟΥΛΕΝ ΡΟΥΖ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΛΩΤΡΕΚ

Μετάφραση: ΣΥΛΒΑΣ ΑΚΡΙΤΑ

— Ἐνα μονάχα τρόπο ξέρω γιὰ νὰ σοῦ ἀπαντήσω.

Σήκωσε τὸ χεράκι τῆς καὶ τῆς φίλησε τὴν παλάμη.

Δάκρυα πλημμύρισαν τὰ μάτια τῆς. Νόμιζε πὺς ἔχει πάρει ἀπόφαση γιὰ τὸ βῆμα θάνατο πὺ προδικάζανε οἱ γιαιτροί, ἀλλὰ ξαφνικὰ λαχτάρησε νὰ ζήσει, κι' ὁ πόθος ἦταν ἐπιμόνος, ἀπελπισμένος.

— Πάκο;

Ἐκείνος ἐξακολουθοῦσε νὰ πιέζει τὰ χεῖλη τοῦ σπῆτι παλάμη τῆς. Ἡ ξεραμένη, παλαιμένη τῆς σάρκα, τοῦ ἔλεγε ματωρὴ τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ ἤξερε πὺς δὲν ἔπρεπε νὰ τῆς φανερώσει αὐτὸ πὺ μάντευε. Ὅσο κι' ἂν πονοῦσε ἔπρεπε νὰ κάνει τὸν ἀνήξερο, καὶ τοῦ χρειάζανε ἕνα λεπτὸ γιὰ νὰ συγκρατηθεῖ.

— Θὰ ξανάρθεις νὰ μὲ δεῖς, σύντο-

μα;

— Αἰῶρα, καὶ κάθε μέρα, ὥσπου νὰ ζήσουμε μαζί, τῆς εἶπε κυττάζοντάς τὴν σταθερά.

— Μοῦ δίνεις τὴν αίτια νὰ ζήσω.

— Μήπως εἶσαι τώρα κουρασμένη; Νὰ σὲ πάω πίσω στὸ σπῆτι;

— Ὅχι θὰ προτιμοῦσα νὰ μ' ἀφήνες ἐδῶ, Πάκο. Ἀργότερα θὰ ἐρθοῦν οἱ ὑπηρέτες. Θὰ σὲ καληνυχτίσω, λοιπόν, τώρα.

— Τότε, καλά. Ὡς αὔριο.

Τὴ φίλησε καὶ συγκρατήθηκε γιὰ νὰ μὴν πέσει ὁ ἕνας στὴν ἀγκαλιά τοῦ ἄλλου. Ὁ Φραντζίσκο βγήκε σιγά, δίχως νὰ κυττάξει πίσω. Μαντεύανε κι' οἱ δύο τους, πὺς γι' αὐτοὺς, δὲν θὰ ὑπῆρχε τὸ αὔριο.

★

Η ΚΗΔΕΙΑ τῆς Δούκισσας τοῦ Ἀλμπὰ ἔγινε τὴ νύχτα, μὲ παρουσία δέκα μανάχα ἀτόμων. Φοβισμένοι οἱ Γάλλοι, δὲν ἐπέτρεψαν οὔτε στοὺς πιστοὺς ὑπηρέτες νὰ παρακολουθήσουν τὴ νεκρώσιμη ἀκολουθία. Βουδὸς ὁ Φραντζίσκο δὲν κατάφερε νὰ πείσει τὸν ἑαυτοῦ πὺς ἡ γυναῖκα πὺ λάρρευε ἦταν νεκρή.

Δὲν γνώριζε κανέναν ἀπ' τοὺς συγγενεῖς τῆς Μαρία Γκαυετὰνα κι' ἔνοιωσε ὡς ἕνας ξένος. Μὲ τὰ μάτια στεγνὰ βγήκε ἔξω ἡρεμος, βλέποντας ἀφηρημένα τοὺς πρσινοκτυμένους στρατιῶτες τῆς Αὐτοκρατορικῆς Φρουρᾶς, πὺ εἶχαν περικυκλώσει τὸ παρεκκλήσι.

Πάνω ἀπὸ μιὰ ὥρα περιπλανήθηκε ἀσκοπα. Αὐτὸ πὺ ἔλεγε χάσει ἦταν τόσο μεγάλο, πὺ ξαφνικὰ ἡ ζωὴ τοῦ φάνηκε δίχως νόημα. Ἐλεγε ξαναβρεῖ τὴ Μαρία Γκαυετὰνα, γιὰ νὰ τὴ χάσει γιὰ πάντα, καὶ προχωροῦσε μὲς σ' ἕνα σκοτάδι ἀπ' ὅπου δὲν μποροῦσε νὰ ξεφύγει. Σιγά — σιγά, παρατήρησε πὺς ἀπὸψε στοὺς δρόμους ὑπῆρχε περισσότερος κόσμος ἀπὸ συνήθως. Οἱ πὺ πολλοὶ ἦταν ντυμένοι μὲ σκουρόχρωμα ροῦχα. Ξαφνικὰ μάντευε τὸ τί συνέβαινε. Οἱ ἄντρες κι' οἱ γυναῖκες τῆς Μαδρίτης πενθούσανε, μὲ τὸν τρόπο τους, γιὰ τὴ Δούκισσα, κι' ἦταν κακόκεφοι. Ἐδειχνε πὺς προτοῦ τελείωσε ἡ νύχτα, θὰ γινότανε φασαρία.

Ὁ Φραντζίσκο, ξεκίνησε γιὰ τὸ ἐργαστήρι τοῦ, ὅπου θὰ μποροῦσε νὰ μείνει μόνος μὲ τὴ θλίψη τοῦ. Ὅταν βρέθηκε στὴν Μεγάλὴ Πλατεία, παρατήρησε πὺς τὸ πλήθος παραίτησε ἴσχυο καὶ ἀνέμεσά τους δὴρχαναν ἄντρες φανερά ὠπλισμένοι. Κάπου, μακριὰ, ἀκούστηκε μιὰ κραυγή.

— Θάνατος στοὺς τυράννους! Θάνατος στὸν Γκοντό! Ζήτω ἡ Ἰσπανία.

Τὸ πλήθος ἀρχισε νὰ κινεῖται πὺς γοργά. Ἀκούστηκαν πυροβολισμοί. Ὁ κόσμος ἀρχισε νὰ σκορπίζει σιωπηλά. Μιὰ γυναῖκα οὐδλοῖσε τρομαγμένη. Οἱ φωνὲς τῆς σταμάτησαν ἀπτόμα. Ὁ Φραντζίσκο δὲν εἶχε πᾶ νὰ χάσει τίποτε, κι' ἐξακολούθησε νὰ προχωρεῖ ὁλομόναχος. Μιὰ σειρά ἀπὸ στρατιῶτες τοῦ ἔ-

κλειναν τὸ δρόμο, κ' αὐτὸ τὸν ξανάφερε στὴ πραγματικότητα. Γύρω του ἤπληξαν σκορπισμένα πτώματα καὶ πολλοὶ πληγωμένοι. Ὁ Γκόγια παρατήρησε ἕνα δεκαπεντάχρονο παλληκαράκι νὰ κυλάει στὴ γῆ, πνιγμένο σὲ μιὰ λίμνη ἀπ' τὸ αἷμα του.

Αὐτὸ στρατιώτες πλησίασαν τὸ ζωγράφο. Βοήθοντάς τον ἄσπλο, τὸν ἄφησαν ἀπείραχτο.

Ἐξή φυλακισμένοι, μὲ τὰ χέρια στὴν πλάτη τραβούσανε γιὰ τὴν πηγὴ πὺλ βοσκόμενα σὲ κέντρο τῆς πλάτης. Ἦταν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς πῆγαιναν νὰ τοὺς ἐκτελέσουν. Τὸν κυριεψέ οἱ οἰκτοὺς κ' ἡ ῥογὴ κ' ἀναπήδησε ἀναγνωρίζοντας τὸν ψηλότερο ἀπ' τοὺς αἰχμαλώτους. Ἦταν ὁ Χουανίτο.

Ἦ φοιχτὴ ἀπάθεια τοῦ Φραντζίσκο χάθηκε εὐθὺς καὶ θέλησε νὰ προχωρήσει. Μιὰ γαλλικὴ μπαγιονέτα τοῦ ἐκλείσε τὸ δρόμο. Ἀλλὰ μὴ μπορώντας νὰ κάνει τίποτε γιὰ τὸ φίλο του θέλησε μὲ κάθε τρόπο νὰ φανερωθεῖ στὸν Χουανίτο, ἔστω κ' ἂν αὐτὸ τοῦ στοίχιζε τὴ ζωή.

Χουανίτο! Ἐξφωνίσσε ἀγωνώντας τὰ βλέμματα τὸν Γάλλον.

Ὁ φίλος του ἀναγνώρισε τὴ φωνή του καὶ χαμογέλασε, ἀλλὰ δὲν μποροῦσε νὰ τὸν διακρίνει.

Ὁ Θεὸς δὲν σ' εὐλογεῖ, φώναξε ὁ Φραντζίσκο καὶ πρόσθεσε μὲ περισσότερη δύναμη. Ζήτη ἡ Ἰσπανία! Ἦξερε τὶ τὸν περιέμενε, ἀλλὰ οἱ στρατιώτες δὲν τὸν πλησίασαν, ἴσως γιὰ τὸν καταλάβαιναν Ἰσπανικά.

Θάνατος στοὺς τυράντους! Ἀπάντησε ὁ Χουανίτο.

Ζήτη ἡ Ἰσπανία! Ἀκούστηκε μιὰ ἄλλη φωνή.

Γύρω στὸ Φραντζίσκο ὁ κόσμος ἐπαναλάβαινε τὶς λέξεις «θάνατος στοὺς τυράντους. Ζήτη ἡ Ἰσπανία». Μιλούσαν ἐπίσημα, ἤρεμα σχεδὸν σὰν σὲ προσευχή.

Ἦνας ἀξιωματικὸς ἔδωσε δυνατὰ μιὰ διαταγή. Ἦγινε μιὰ ἀπαίσια σιγή. Στὴ δευτέρῃ διαταγῇ, βρόντησαν ὅλα τὰ βπλα τὴν ἴδια στιγμή. Ὁ Φραντζίσκο ἔστριψε τὸ κεφάλι, ἀλλὰ ὄχι ἀρκετὰ γρήγορα. Τὸ βλέμμα του διέκρινε τὸν Χουανίτο κυλισμένο στὴ γῆ.

Τὴ νύχτα αὐτή, ἀρχισε στὴ Μαδρίτη, ἡ βασιλεία τῆς τρομοκρατίας. Ἦ Ἰσπανία ἦταν μιὰ ἐπαρχία τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Ναπολέοντα. Ὁ λαὸς θάπρεπε νὰ προσκυνήσει τοὺς ξένους ἀφέντες του, ἢ νὰ πεθάνει. Πολλοὶ προτίμησαν τὸ θάνατο.

Δὲν ἤπληξε εἰρήνη πούθενά. Ὅλα τὰ χωριά ξεσηκώνονταν ἐναντίον τὸν ἐχθρό. Ὅπως τὸ εἶχε πεῖ ἡ Δούκισσα τοῦ Ἀλμπά, ὁλόκληρο τὸ ἔθνος ἐνανώτανε, ὅπως ποτὲ ἄλλοτε, γιὰ νὰ τσακίσει τὸν κατακτητὴ.

Τὸ ἄλλο πρωῒ, ὕστερα ἀπ' τὴν κηδεῖα τῆς Μαρία Γκαυτεράνα καὶ τὴν ἐκτέλεση τοῦ Χουανίτο, ὁ Γκόγια ἔπαθε δυνατὸ πυρετὸ. Ἦ πιστὴ Πέπε τοῦ κουβαλοῦσε τροφή, πὺλ εἶχε γίνει πολὺ σπάνια. Ἀπ' τὴ ματιὰ τῆς μάντευε πὺς ἡ ἀντίσταση στοὺς Γάλλους ἀπλωνότανε παντοῦ. Ψιθυρίζονταν πὺς εἶχε γίνει ἀπόπειρα δηλητηριάσεως τοῦ Ἰωσήφ. Μιὰ τολμηρὴ ὁμάδα ἀπὸ ἀντάρτες ἔπιασε τὸν Ντὸν Μανουέλ Γκοντόν. Ὁ Φραντζίσκο ἀναρωτιότανε τί βασανιστήριο καὶ θάνατος νὰ περιέμενε τὸν πρωθυπουργό. Ἀλλὰ λίγες μέρες ἀργότερα ἡ Πέπε τοῦ ἔφερε ἀναπάντεχα νέα.

Οἱ ἀντάρτες, ὁδήγησαν κυρφὰ

τὸν Γκοντόν σ' ἕνα χωριὸ καὶ τὸν πετάξανε ὁλόγυμνο, στὰ Γαλλικὰ σύνορα.

Ὁ Γκόγια μάντευσε πὺς οἱ συμπατριῶτες του, ἀφήνοντας τὸν Γκοντόν ζωντανό, θέλανε νὰ δείξουν πὺς εἶναι πὺς πολιτισμένοι ἀπ' τοὺς ἐχθροὺς τους, ἀλλὰ ὁ προδότης ὑπόφερεν τὸ χειρότερο βασανιστήριο. Τώρα θὰ γελοῦσε ὅλη ἡ Εὐρώπη μαζί του ἔτσι ὅπως ἦταν ἀτιμασμένος, ταπεινωμένος, ἀνίσχυρος, περφορημένος.

Ἦ Πέπε ἦταν ἕνα καλόκαρδο κορίτσι, ἀλλὰ ἡ ματιὰ τῆς ἦταν ἀνελήγη.

— Ὅλοι λένε πὺς ὁ Ναπολέοντας τὸν ἔχει συχαθεῖ, καὶ πὺς ἀκόμα κ' οἱ γαλλικὲς ἐφημερίδες τὸν ἐξυλιούνουν.

Ἦτσι, ἡ μοῖρα τοῦ Ντὸν Μανουέλ εἶχε σφραγιστεῖ. Θὰ περνοῦσε τὴ ζωὴ του ἐξωρισμένος.

— Τὶ σκέφτεσαι, Πάκο;

Ὁ Φραντζίσκο τὴν κύτταξε ξαφνιασμένος.

Δὲν βαριέσαι, ψευτοχαμογέλασε ἡ κοπέλλα. Μερικὰ πράγματα κάλλιο νὰ μὴν τὰ ξέρω, ἂν καὶ τὰ μαντεύω.

Κοντοστάθηκε λιγάκι καὶ μῆλκε στὴν κουζίνα.

Σιγά - σιγά, μὲ τὶς φροντίδες τῆς Πέπε, ὁ Γκόγια γιατρεύθηκε. Οἱ τελευταῖες τὸν ἀμφιβολίες χάθηκαν καὶ τώρα ἤξερε αὐτὸ πὺς ἔπρεπε νὰ κάνει. Κουβάλησε στὸ σπῖτι τοῦ Ζαπάτερ, πὺλ εἶχε κ' αὐτὸς ἐνοθεῖ μὲ τοὺς ἀντάρτες, τὰ τελειωμένα του ἔργα. Συναγύρισε στὸ ἐργαστήρι του, μάζεψε λίγα ρούχα, ἀποχαιρέτησε τὴν Πέπε καὶ πῆγε στοὺς στάβλους. Διάλεξε ἕνα ἀπ' τὰ τρία του ἄλογα, τὸ σέλλωσεν καὶ τράβηξε γιὰ τὴ βόρεια πύλη τῆς πόλης.

Κανεὶς δὲν ἐμπόδιζε τοὺς ἄσπλους πολίτες νὰ θυοῦνε ἀπ' τὴ Μαδρίτη. Ὡστόσο, οἱ Γάλλοι φρουροὶ τοὺς ἐρευνούσανε προσεχτικά.

Ὁ Φραντζίσκο κατέβηκε ἀπ' τ' ἄλογό του. Ἦνας λοχίας τὸν ὠδήγησε μπροστὰ στὸ λοχαγό.

— Ὅναμα; Ρώτησε ὁ ἀξιωματικὸς δίχως νὰ τὸν κυττάξει.

— Φραντζίσκο Γκόγια.

— Ὁ ζωγράφος; Ρώτησε δύσπιστα ὁ ἄλλος.

— Εἰμαι ζωγράφος.

— Ὅλη ἡ Γαλλία γνωρίζει, πὺς εἶστε ἀφωτισμένοι στὸν Αὐτοκράτορα! Γράψανε γιὰ σὺς στὶς ἐφημερίδες. Ἀλλάξατε γνώμη γιὰ μᾶς, Σενιὸρ Γκόγια; Θὰ γίνετε ἀντάρτης κ' ἐσεῖς;

— Πιστεύω καὶ τώρα ὅτι καὶ ἄλλοτε. Στὰ ἱδανικά τῆς λευτεριάς, τῆς ἰσότητος.

Ὁ λοχαγὸς δὲν ἱκανοποιήθηκε μὲ τὴν ἀπάντησιν.

— Τελευταῖα ἐπαναστάτησαν πολλοὶ διάσημοι Ἰσπανοί, γκρίνιαξε. Γιατὶ φεύγετε ἀπ' τὴ Μαδρίτη, Σενιὸρ Γκόγια;

— Ἦ ζωὴ ἐδῶ εἶναι ἐνοχλητικὴ. Καθημερινὰ ὑπάρχουν ἐξοπάσματα βίας. Μ' αὐτοὺς τοὺς ὅρους δὲν μπορῶ νὰ δουλέψω. Μοῦ εἶναι ἀπαράιτητὴ ἡ γαλήνη.

— Καὶ ποῦ σκοπεύετε νὰ πάτε;

— Δὲν ἔχω ἀποφασίσει. Θὰ βρῶ κανένα ἥσυχο μέρος. Διαφορετικὰ θὰ ξαναγυρίσω στὴν πατρίδα μου, τὴ Σαραγόσα. Ἦκεῖ ζοῦνε εἰρηνικά μὲ τοὺς Γάλλους συμμάχους.

— Σωστά, μουρμούρισε ἀποφασισμένος ὁ λοχαγός.

— Βεβαίως, ἂν δὲν μοῦ ἐπιτρέψετε ἐσεῖς, τί μπορῶ νὰ κάνω; Εἶπε μὲ φαρδὺ χαμόγελο ὁ Φραντζίσκο. Θὰ ληπθῶ πολὺ. Ἦσως καὶ νὰ μοῦ περάσει ἡ ὑποψία πὺς ἡ λευτεριά πὺς μᾶς τάξετε, εἶναι παραμῦθι, ὅπως ὑποστηρίζουνε με-

ρικοὶ συμπατριῶτες μου. Τέλος, ἴσως νὰ χρειάζεται νὰ γράψω προσωπικά στὸν Αὐτοκράτορα.

Ὁ ἀξιωματικὸς δὲν μποροῦσε νὰ κρύψει τὸν πανικό του. Ἦνα τέτοιο παράπονο πρὸς τὸ Ναπολέοντα, θὰ μποροῦσε νὰ τοῦ στοίχιζε ἴσως καὶ τὴ θέση του.

— Χρὲς τὸ βράδυ, ἐξακολούθησε ὁ Γκόγια, ἄκουσα νὰ λένε πὺς ὁ βασιλιάς Ἰωσήφ, ἐγκατέλειψε τὴν πόλη. Ἀν, λοιπόν, μπορεῖ ὁ βασιλιάς νὰ κάνει ἕνα ταξιδάκι κάπου στὴν ἐξοχὴ, γιὰτὶ νὰ μὴν μπορεῖ ἕνας ἀπ' τοὺς πιστότερους ὑπηκόους του.

Παγιδευμένος ὁ ἀξιωματικὸς στράφηκε σ' ἕναν νεαρὸ ὑπολοχαγό.

— Ψάξε στὶς ἀποσκευὲς αὐτοῦ τοῦ ἀνδρώπου, καθὼς καὶ τὸν ἴδιο.

Ὁ ὑπολοχαγὸς ἦταν ἀργός, κ' ἐνσυνείδητος. Ἦρώτησε προσεχτικά. Ὁ ταν τέλειωσε χαϊρέτησε τὸν ἀνωτέρω του.

— Δὲν μεταφέρει ὅπλα, κύριε. Ἦχει μονάχα λίγα ρούχα. Τὰ περισσότερα ἐφώδια του εἶναι μογιγὲς καὶ πινέλλα.

Ὁ λοχαγὸς ἔνοιωσε τὴν στρατιωτικὴ περιφρόνησιν γιὰ τὶς καλὲς τέχνες.

— Ἀβλαθὲς, ὁλότρελλο ἀβλαθὲς, ἀπάντησε καὶ γέλασε μὲ τὴν χαριὰ του.

Ὁ Φραντζίσκο παραμένει ἀπαθὴς.

— Μπορεῖτε νὰ περάσετε, Σενιὸρ Γκόγια. Δὲν βρίσκω, πὺς θὰ μπορούσατε νὰ μᾶς βλάψετε. Ἀντε, ψάξτε γιὰ κανένα ἥσυχο χωριονάκι καὶ ζωγραφίστε.

Ὁ Γκόγια ἀνέβηκε σ' ἄλογό του κ' ἀπομακρύνθηκε βιαστικά. Οἱ ἀξιωματικοὶ τὸν εἶχαν κρίνει ἀνίκανο νὰ βλάψει τοὺς Γάλλους κ' εἶχανε γελαστέ, ἐπειδὴ κουβαλοῦσε μελάνια καὶ μογιγὲς, ἀντὶ γιὰ ὅπλα. Θὰ μαθαίνανε, ὅμως πὺς τὰ δικὰ του ὅπλα ἦταν ἰσχυρότερα τοῦ κόσμου. Ἦ ἐκτέλεση τοῦ Χουανίτο καὶ τὸν ἄλλων πατριωτῶν εἶχε χαραχτεῖ στὴ μνήμη του καὶ σκόπευε νὰ τὴ μεταφέρει πιστὰ στὸ χαρτί.

Θα σχεδιάζε καὶ μιὰν ἄλλη σκηνὴ πὺλ εἶχε ἀντικρῶσει χτὲς ἀκόμα: Μιὰ νεαρὴ μάνα, ἀδύνατη, κουρελιάρα, ζητιάνευε στὴ γωνιά τοῦ δρόμου, κρατώντας στὴν ἀγκυλιά τῆς τὸ μισοπεθαμένο ἀπ' τὴν πείνα παιδάκι τῆς. Ἐαφνικά, πέρασαν ἀπὸ καὶ δυὸ καλοθερμενοὶ Γάλλοι ἀξιωματικοί. Ὁ ἕνας τῆς ἔδωσε μιὰ κλωτσιὰ κ' ὁ ἄλλος τὴν ἔφτυσε κατὰμουτρα. Χιλιάδες Σπανιόλοι θὰ βλέπανε νὰ σκίσει τὸν αὐτὸ καὶ θὰ πολεμούσανε ἀκόμη πὺς σκληρὰ γιὰ νὰ ξεφορτωθοῦνε τοὺς ἐχθροὺς τους.

Τὰ βουνὰ μόλις διακρίνονταν μέσα σὲ μιὰ ὁλοπόφρη ὁμίχλη καὶ τὸ μονοπάτι, πὺς ἀκολουθοῦσε ὁ Φραντζίσκο ὠδηγοῦσε σ' ἕνα δάσος. Ἀνάπνεε βαθεῖα τὴ γλυκεῖα ἐδωδία τῆς σπανιόλικης ἐξοχῆς. Ὁ πόνος του γιὰ τὸ χαμὸ τῆς Μαρίας Γκαυτεράνα εἶχε δοῦθαθεῖ. Ἀρχίζε νὰ νοιώθει τὰ λίγα λόγια, πὺλ εἶχε πεῖ προτοῦ πεθάνει. Τώρα τὴν ἐνοιῶθε πολὺ πὺς κοντὰ του, παρὰ σὰν ἦταν ζωντανή. Σὲ κάθε ἀληθινὸ νόημα, τὰ πνεύματά τους εἶχαν ἐνοθεῖ σ' ἕνα καὶ μόνο.

Ἦμπνευσμένος ἀπ' τὸ παράδειμά τῆς καὶ λατρεύοντάς τὴν μ' ἕνα βαθὺ, καθάριο αἶσθημα πὺς ἐξεπρηνόσε κάθε τι, θὰ μποροῦσε νὰ δουλέψει ἀσταμάτητα γιὰ τὴν πραγματικὴ λευτεριά καὶ ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου. Ἦ Μαρία Γκαυτεράνα δὲν ἀγάπησε, δὲν ἔζησε ἀδικα. Ἦ πῆρε ἡ ἴδια ἡ Ἰσπανία, πὺς θὰ ἐξεπῆρε σὲ ἀπ' τὴ δοκιμασία τῆς, θριαμβεύτρια, δυνατὴ, λέρτερη. Ἦτῶνόντας περήφανα τὸ κεφάλι του, ὁ Φραντζίσκο σπηροῦνσε τ' ἄλογό του καὶ χάθηκε μὲς στὸ δάσος.

ΤΕΛΟΣ

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 19

χὴ «ποῦ πρέπει νὰ πλαστεῖ...». Ὡστόσο ἔλα τέλειωσαν, ὅπως ἦταν φυσικὸ νὰ τελειώσουν, χωρὶς τελικά νὰ δημιουργηθεῖ τὸ πνευματικὸ κέντρο πὺς ὠνευόταν. Ἦ γνωστὴ σάτιρα τοῦ Καρνωτάκη, εἶδε βαθύτερα τὸ μάταιο αὐτῆς τῆς προσπάθειας.

Μιὰ γιορτὴ πὺς τέλειωσε. Μὲ τὸ τέλος τῆς, τὸ κενὸ γύρω τῆς φάνηκε μεγαλύτερο. Τὸ 1934 ὁ Σικελιανὸς μὲ τὴν Εὐα χωρίζουν. Ὁ Σικελιανός, δὲν θὰ χάσει τίποτα ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴ του ἀνάφλεξη ὅπως εἶδαμε καὶ στὴν ἀρχή. Τὸ ἀφηρημένο καὶ τὸ ἀκαθόριστο τοῦ βαθύτερου τοῦ «Πιστεύω» θ' ἀρχίσει νὰ συγκεκριμενοποιεῖται μὲ τὶς τραγωδίες του (Ὁ Θάνατος τοῦ Διγενῆ, Ὁ Δαίδαλος στὴν Κρήτη, Ὁ Χριστὸς στὴ Ρώμη, Σιδυλλά). Οἱ ἄνθρωποι θὰ πάθουν νῦνα διακοσμητικὰ στοιχεῖα στὴ φύση, θὰ γίνουν μᾶζες πὺς παλεύουν γιὰ μιὰ κίνη ἢ γιὰ μιὰν ἐξοδο. Ἦ λυρική ποιότητα δὲ ὑποχωρεῖ στὸν βαρύδουπο λόγο καὶ στὸ στοχασμό, ὥς-τόσο οἱ τραγωδίες του ἀπὲς ἔδειξαν πὺς ὕστερα ἀπὸ μιὰ μακρὰ ἰορεία «τὸ δημοφ. χάος» πὺς ἔφερε μέσα του, πεισμένο ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ καὶ τὴν παγκόσμια πραγματικότητα, ἀρχίζει νὰ ξεκαθαρίζει. Πλὺς τὸ λυρικὸ Σύμπαν καὶ ὁ λυρικός κόσμος ἀρχίζουν νὰ παίρνουν τὴ συγκεκριμένη ἱστορικὴ μορφή τῆς καθημερινότητος.

★

ΒΑΣΙΚΑ ὁ Σικελιανὸς ἔμεινε ὁ λυρικός ποιητὴς τῆς ἐλληνικῆς φύσης. Ἀν ἡ ὁριμότητά του πλοῦτισε μερικά ἀπὸ τὰ τελευταῖα του ποιήματα «Ἦρα Ὁδός», «Γράμμα ἀπὸ τὸ Μέτωπο» κλπ. μὲ κάποια ἀσυνήθιστη γιὰ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν του περίσκεψη, τὰ λαμπρά του ἐπιτεύγματα, κατὰ βάση, εἶναι ἐκεῖνα πὺς δὲν πειθάρχησαν σὲ κανένα σκεπτικὸ νόμο, ἀλλὰ στίς ὥρες τῆς ἀτιθάσευτης μέθης του, ἀνάδυσαν ὅπως τὸ νερό, πὺς ξαφνικά ἐξακοντίζε-ται μέσα ἀπὸ μιὰ φλέβα τῆς γῆς. Τέτοια εἶναι ἡ «Ἀναδομή» καὶ ὁ «Ἀχελώος», «Τὸ Θαλερὸ» ἕνα πλῆθος μικρὰ ποιήματα καὶ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Ἀλαφροῦσκιστο». Θὰ μπορούσε νὰ εἰπωθεῖ πὺς ὁ Σικελιανὸς εἶναι ὁ ἐθνικός ποιητὴς τοῦ ἐλληνικοῦ φωτός, τοῦ ἐλληνικοῦ τοπίου, τοῦ ἐλληνικοῦ χώματος. Ὁχι ὁ ποιητὴς τῶν γεγονότων καὶ τῶν ἀνθρώπων μέσα στὴν ἐλληνικὴ φύση, ὅπως εἶναι ὁ συνθετικώτερος Σολωμός, ἀλλὰ ὁ ποιητὴς τοῦ ἱθνικοῦ μας πλάσιου. Ἦνός πλάσιου πάντοτε πραγματικὸ καὶ πάντοτε σύγχρονο. Ἦ ἀπομάκρυνσὴ του ἀπ' αὐτὸ σὲ βαθύτερες καὶ μακρύτερες ἀναζητήσεις, ἔγινε μὲ τρόπο πὺς δὲν τὸν ὠφέλησε. Αὐτὸ ὅμως ἀπέτελεσε συνέπεια ἐνὸς ἐνθουσιασμοῦ πὺς κόχλαζε ἀδίκωπα μέσα του.

Ἀνέμελος καὶ ἀγνὸς σὲ ὅλο του τὸ βάθος, ἔκρυβε πίσω ἀπὸ τὴν πομπώδη του ἐμφάνισιν ἕνα ἐγκάρδιο, ἀνεξέλικτο χαμόγελο. Οἱ πικρίες καὶ ἡ μοναξιά τῶν τελευταίων του ἡμερῶν δὲν τὸν ἔλλαξαν. Εὐτυχῶς γι' αὐτὸν δὲν ἀντάλλαξε, οὐσιαστικὰ, ποτὲ τὴ φύση μὲ τὸν κόσμο καὶ δὲν ἔνοιωσε ποτὲ δυστυχισμένος. Αὐτὸ τὸ κρουσθάλινο Σύμπαν μὲ τὰ φαινόμενά του καὶ τὶς χρωματικές του μεταλλάξεις, τὸν περικύλωνε μὲ τὴν ἐκ-

τυφωτικὴ αἴγλη του καὶ τὸν προστάτευε ὡς τὶς τελευταῖες του στιγμές. Πέθανε στὴν κλινικὴ «Παμμακάριστος» στὶς 19 Ἰουνίου 1951 τῆς νύχτας. Πέθανε ἡρεμα. Ἦδλεπε τόσο πολὺ φῶς μπροστὰ του, ὥστε δὲν μπορούσε νὰ διακρίνει τὸ θάνατο.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

Η ΜΕΓΙΣΤΗ ΛΑΥΡΑ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 14

κοτο πάθος ἡ Παναγία, ἡ Πλατυτέρα τῶν Οὐρανῶν, μὲ τὸ παρήγορο βλέμμα καὶ τὸ τρυφερὸ χαμόγελο.

Τὰ μοναδικὰ Βυζαντινὰ κειμήλια τῆς Μονῆς

ΣΤΟ Σκευοφυλάκιο καὶ τὴ Βιβλιοθήκη τῆς Λαύρας διαφυλάσσονται πολὺτιμα καὶ μοναδικὰ κειμήλια, κατὰλοπα τοῦ Βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ, δωρεὰς καὶ κληροδοτήματα αὐτοκρατόρων καὶ ἡγεμόνων, σπανιότατα ἀριστουργήματα ὕφαντικῆς, σταχυοσεως Εὐαγγελίων, εἰκονογραφικῆς δεξιότητος, ἀργυροχοϊκῆς μαεστρίας καὶ φυλογλυπτῶν ἐμπνεύσεως. Ἀνάμεσα στὰ κειμήλια αὐτὰ εἶναι τὸ χρυσόβουλο τοῦ Νικηφόρου Φωκά, μὲ τὸ ὁποῖο δωρίζονται στὴ Μονὴ κτήματα στὴ Λήμνο, κ' ἐτήσια πρόσοδο ἀπὸ 250 βυζαντινὰ ὑπέρρυπα, ἕνα κομμάτι Τίμιο Εὐλο, ὅσα τοῦ Πρωτομάρτυρα Στεφάνου καὶ τοῦ Εὐαγγελιστῆ Λουκά, ἡ κάρτα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, τὸ δεξι χέρι τοῦ Χρυσοστόμου. Ἦντύπωση προκαλεῖ ὁ «Σάκος» τοῦ στρατηλάτη Νικηφόρου Φωκά, ἐπιθλιπτικὸ αὐτοκρατορικὸ ἔνδυμα δάρους 30 κιλῶν, διακοσμημένο μὲ δικέφαλους ἀετοὺς καὶ τὸ στέμμα τοῦ βασιλιά Τσιμισκή πὺς τὸ χάρισε στὸ Μοναστήρι μ' ἕνα μωσαϊκό, πὺς παριστάνει τὸν Εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη. Στὴ Βιβλιοθήκη διαφυλάσσονται σπανιότατα χειρόγραφα καὶ βιβλία, ὅπως ἡ Βοτανικὴ τοῦ Διοσκορίδου μὲ εἰκόνες ἀνθρώπων, φυτῶν καὶ ζώων, τὸ βιβλίο τοῦ Ἰδῆ κ' ἕνα Τετραεγγέλιο τοῦ 960, ἡ πρώτη ἐκδοση τοῦ Ὁμήρου τυπωμένη τὸ 1488, εἰκονογραφημένα ψαλτήρια, χρυσοκεντημένα Εὐαγγέλια τοῦ 11ου καὶ 12ου αἰῶνα, σπανιότατα θρησκευτικὰ κείμενα μὲ πολυχρωμικὲς βινιέτες, διακοσμήσεις καὶ περίτεχνα ἀραβουργήματα, θαυμαστὰ ἔργα τοῦ χειροῦ καὶ τῆς χριστιανικῆς κατανύξεως.

Στὸν ἱστικὸ τῶν ὁσκητῶν

ΣΤΗΝ αὐλὴ τοῦ μοναστηρίου μὲ τὴν μνημειακὴ Φιάλη ὑψώνονται δυὸ παμπάλαια κατόμαυρα κυπαρίσσια. Τὸ πρῶτο φυτεύθηκε, ὅπως ἰσχυρίζονται οἱ μοναχοί, ἀπὸ τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιο καὶ τ' ἄλλο ἀπὸ τὸν μαθητὴ τοῦ Εὐθύμιου. Ὁ ἱδρυτὴς τῆς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας, ἀσκητικὸ ἀλλὰ καὶ πρακτικὸ συγχρόνως πνεῦμα, μὲ προοδευτικὴ γιὰ τὴ θεοκρατικὴ ἐποχὴ του ἰδέες κυριαρχεῖ ἀκόμη στὸν χώρὸ τοῦ ἀρχαίου μοναστηρίου του καὶ παρακολουθεῖ, ὅπως λένε οἱ μοναχοί, «μετὰ φόβου Θεοῦ» τὰ ἔργα καὶ τὸ βίον τῶν παραβατῶν τῶν ἐντολῶν, πὺς κληροδότησε στοὺς διαδόχους του. Πολλοὶ μοναχοί, μὲ ἀνεπτυγμένο τὸ αἶσθημα τῆς νοσηρῆς θεοσέβειας, ἰσχυρίζονται ὅτι ἀκούει τὴ νύχτα στίς πλάκες τοῦ προσώλου καὶ στὰ φαγωμένα μάρμαρα τῶν κλιμακοσθασίων τὸ βαρὺ ὄμμα τοῦ Ἀ-

γίου καὶ τὸ κτύπημα τοῦ σιδερένιου μπα-στούνιου τοῦ στίς πλάκες. Μοναδικὸς καὶ φανατικὸς ἀντίπαλος τοῦ Ἁγίου πὺς καθιέρωσε τὴν κοινοδικαὴ ζωὴ καὶ τὴν Ἀποστολικὴ Τράπεζα, ὅπως στὰ χρόνια τῶν πρώτων χριστιανῶν, στάθηκε ὁ φανατικός κ' ἀδιάλλακτος Παῦλος Ἐρημερῆς πὺς ἐλέγχε, καυτηριάζει κ' ἀντιμάχεται μὲ τυφλὸ πείσμα τὶς προοδευτικὲς μοναστικὲς ἰδέες τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου. Ὁ ἀδυσώπητος αὐτὸς μοναχὸς ἐναντιώ-νεται μὲ ἀκατανόητη ψύχωση σὲ κάθε πρωτοβουλία τοῦ προοδευτικοῦ ἀντιπάλου του καὶ διαδίδει στὰ ἔργα του Ἀθανασίου τὴν παρεμβολὴ τοῦ Σατανᾶ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Πονηροῦ, πὺς ἐπιδιώκει νὰ σκοτίσει μὲ ὑλικὲς φροντίδες τὸ μυσταγωγικὸ κλίμα τῆς ἀσκητικῆς ἀπομώσεως. Σ' ἕνα ἀπὸ τὰ τρομερὰ του κατηγορητήρια γράφει γιὰ τὸν ἱδρυτὴ τῆς Ἀγίας Λαύρας ὅτι «Ὁικοδομᾷ ἀν-γείρει πολυτελεῖς, σμικρύνουν οὕτω τὰς ἐν οὐρανῶ ἀιωνίας Μονᾶς, ἐπιπροσὰς τὴς ὑδάτων κατήγαγε καὶ ζεύγη βοῶν ὠνή-σατο καὶ εἰς κόσμον τὸ Ὅρος μετεποίη-σε. Ἀγροὺς γὰρ ἐνέσπειρε καὶ ἐφύτευσε ἀμπελῶνας καὶ καρπὸν γεννήματος ἐποίη-σε τοὺς ἀρχαίους νόμους παρακινῶν».

ΠΑΥΛΟΣ ΚΡΙΝΑΙΟΣ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΓΕΩΤΡΗΣΗ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 9

ροῦμε πρὸς τὸ κέντρο, τόσο ὑψηλότερη γίνεται ἡ θερμοκρασία. Ἀλλ' ὑποστηρίζεται ὅτι, παρὰ τὴν τρομερὴ θερμότητα, τὸ Νίφε εἶναι στερεὸ καὶ ὄχι ρευστό, ἐξ αἰτίας τῶν μεγάλων πιέσεων πὺς ὑφίσταται ἀπὸ τὰ ὑπερχεῖμα στρώματα. Μερικοὶ γεωλόγοι ὑπολογίζουν ὅτι κάθε τετραγωνικὸ μέτρο τοῦ Νίφε δέχεται τὴ φοβερὴ πίεση 30.000 τόννων.

Ἀντίθετα, τὸ Σίμα λένε ὅτι βρίσκεται σὲ μιὰ κατάσταση οὔτε στερεά, οὔτε ὀρεῖ, οὔτε ρευστή, οὔτε ἡμιρευστή, οὔτε παχύρευστη... Ἀλλὰ τι εἶναι τέλος πάντων τὸ Σίμα; Μοιάζει μὲ παστίτσιον ἢ μὲ... μουςακά, λένε οἱ γεωλόγοι! Τὸ Σίμα εἶναι μαλακό... Ὅσο γιὰ τὸ ἑξωτερικὸ στρώμα, τὸ Σιάλ, εἶναι ἀναμφισβήτητα στερεὸ καὶ σκληρὸ. Ἀλλ' ἐπειδὴ «καθεταῖ» πάνω στὸ... παστίτσιον τοῦ Σίμα, μερικὲς φορὲς κυνιέται καὶ τότε συμβαίνουν οἱ καταστροφικοὶ σεισμοί.

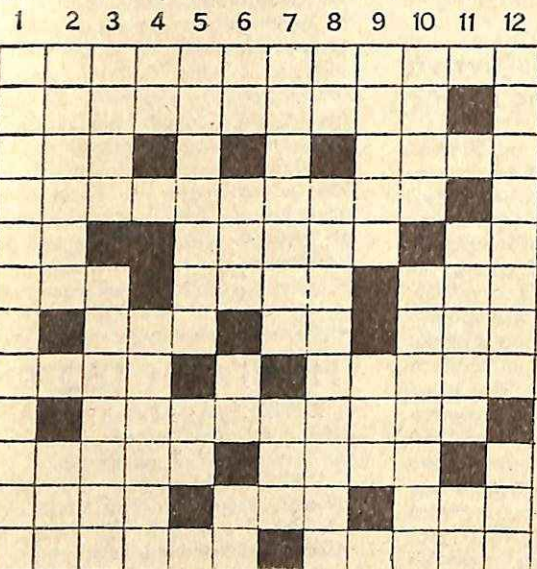
Αὐτὸς, λοιπὸν εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ἐπιχειρήσεως Μοχόβου: Νὰ τρυπηθεῖ τὸ Σιάλ γιὰ νὰ φτάσουμε στὸ παστίτσιον τοῦ Σίμα — παστίτσιον πολλὸ ὀρεκτικὸ γιὰ τοὺς Ἀμερικανούς, γιὰτὶ δὲν ἀποκλείεται νὰ

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

1. Όδος του κέντρου των Αθηνών.
2. Συχνά χρησιμοποιείται ως πρόφρασις (αίτ.).
3. Πόλις της Γαλλίας, με ανεπτυγμένη μεταλλουργία. — Έθιμο των στρατιωτικών σχολών.
4. Μυθικός βασιλεύς της Ρόδου, γιος του Ηρακλέους και της Αστύνοχης.
5. Άκρωτήριο του Εξέινου Πόντου. — Ο ένας από

6. Ός θεσμός δεν υπάρχει παντού (με άρθρον). — Μία από τις όκτω καταχρηστικές προθέσεις.
7. Μόριον της αρχαίας. — «... Τσάνε», παλαιά δόξα της δθόνης. — Πολλαπλάσιό του είναι το έκταριο. — Τό συνηθίζουν οι... βαρήκοι.
8. Λαός του Κεντρικού Καυκάσου, σκυθικής ή περσικής καταγωγής (το νεκρόν γράμμα είναι Σ.). — Τύπος γαλλικής μυστάρας (άν-

τους τέσσαρες παίχτας του.. μπορείς. — Από τα μισά, τά.. μισά.

6. Ο πρόεδρος κομμουνιστικού κράτους. — Ένας είναι πάντοτε δ.. θεατής του (αρχαίσι). — Δεινός οήτωρ του αγγλικού κοινοβουλίου του ΙΗ' αιώνα.

7. Το πράγμα των Λατινών.. — Μικρό γαλλικό νησί, που καλύπτεται ολόκληρο από ένα φρούριο. — Τό σημερινό κρατικό ελθίσων της Αλβανίας.

8. Πόλις της Γαλλίας, ζ-να από τα μεγαλύτερα κέντρα βιομηχανίας μεταξιοῦ του κόσμου. — Είναι συχνά οι άρρωστοι.

9. Τίς επιδιώκουν οι πολιτευόμενοι.

10. Χαρακτηρίζεται από το Ρωμαϊκόν Δίκαιον ως «αίσχρον πρόσωπον». — Χρησιμοποιείται σε ώριμα γλυκά.

11. Ποσοτική αντωνυμία. — Τίτλος τουρκικής εφημερίδος. — Βασιλεύς της ήταν ο αδελφός της Κίρκης.

12. Χρησιμοποιείται και στο φωνή. — Περίφημος πίνακας του Βαν Γκόγκ.

ΚΑΘΕΤΩΣ

1. Αποκηρύκτιο έθιμο.

2. Ο όρος της είναι από τους πιο ανθρωπιστικούς. — Εμμηχανοποιήθη και αυτή.

3. Καμωμένη από νήματα φυτικά. — Φωνή πουλιού.

4. Η Παλιγγενεσία... αριθμητικώς. — Έχει την σημασία της.. σημασίας.

τιστο).

8. Έρρινον. — Τποτίθεται ότι είναι κάθε κοπέλλα που τελειώνει το Γυμνάσιον.

9. Είναι ο διάσημος πυρηνικός φυσικός Νίλς Μπόρ. — Άγγλος φυσιολόγος, τιμηθείς με Νομπέλ, που μάς θυμίζει παλαιόν παρθεναγωγείον των Αθηνών.

10. Ένα από τα όσα του ρινικού διαφράγματος. — Συχνά.. κοκκινίζουν.

11. Θερίζεται τον Ιούνιο. — Τό «έγω» σε ξένη γλώσσα.

12. Κλωστικά εργαλεία, οι γνωστές μας ρόκες. — Καταφακίον.

Θ. ΛΥΣΙΣ ΠΡΟΗΓΟΤΜΕΝΟΥ ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

1. ΚΑΡΑΛΙΒΑΝΟΣ 2. ΑΝΑΖΩΠΤΡΗΣΙΣ 3. ΠΑ — ΑΤΕ — ΑΝΤΡΑ 4. ΟΜΑΝ — ΚΟΡΕΑ 5. ΔΟΣΙΣ — ΣΑΜ — ΓΑ 6. ΙΝΙΑΚΟ — ΤΙΜΩΝ — ΣΗΝ — ΡΙΣΝΤ 8. ΙΚΑΡΟΣ — ΒΙΑ 9. ΡΙΟΝ — ΑΔΙΚΙΑ 10. ΣΗΣΤΟΝ — ΑΚΡ 11. ΑΣ — ΜΕΙΡΑΚΙΟΝ 12. ΣΙΑΗΡΑ — ΣΩ — ΑΝ ΚΑΘΕΤΩΣ

1. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ 2. ΑΝΑΜΟΝΗ — ΣΙ 3. ΡΑ — ΑΣΙΝΙΟΣ 4. ΑΖΑΝΙΑ — ΚΝΗΜΗ 5. ΔΩΤ — ΣΚΡΑ — ΣΕΡ 6. ΙΠΕΚ — ΟΙΡΑΤΙΑ 7. ΤΒ — ΟΣ — ΡΟΛΟΣ 8. ΑΡΑΡΑΤ — ΣΙΝΑΣ 9. ΝΗΝΕΜΙΑ — ΚΩ 10. ΟΣΤΑ — ΒΙΑΙΑ 11. ΡΙΣ ΓΩΝΙΑΚΟΝ 12. ΣΑΡΑΝΤΑ — ΡΝ

ΕΠΗΚΑΙΡΟΤΗΤΕΣ

Οι Άμερικανοί επιστήμονες επιστρέφουν στην προσοχή στους κινδύνους μόλυνσης της Γης από μικρόβια άλλων πλανητών. Τα διαστημόπλοια που θα επιστρέφουν στη Γη έπειτα από ένα ταξίδι στους άλλους πλανήτες μπορούν να μεταφέρουν μικροοργανισμούς επικινδύνους για τους ανθρώπους.

★

Γάπωνες τεχνικοί του πανεπιστημίου του Κντό κατασκεύασαν μια νέα τεχνητή καρδιά που εκτελεί όλες τις λειτουργίες της φυσικής ανθρώπινης καρδιάς. Πολλές τεχνητές καρδιές χρησιμοποιούνται στα νοσοκομεία της Αμερικής και της Ευρώπης αλλά η Ιαπωνική συσκευή μπορεί να λειτουργήσει χωρίς διακοπή επί χρονικό διάστημα τρεις φορές μεγαλύτερο από οποιαδήποτε άλλη.

★

Η Άμερικανική Έθνική Τκαδημία Επιστημών δημοσίευσε μια έκθεση με τον τίτλο: «Αι βιολογικές επιδράσεις της Ραδιενέργειας». Η έκθεση αναφέρει ότι έπειτα από την πρόσφατη αύξηση της ραδιενεργού τέφρας που οφείλεται στις ατομικές δοκιμές του 1958, παρατηρήθηκε αύξηση της ραδιενέργειας. Η έκθεση συνιστά στους γιαιτρούς και τους δοντιάρχους να κάνουν όσο το δυνατόν μικρότερη χρήση των ακτίνων Χ για τη θεραπεία των ασθενών τους. Στην ίδια έκθεση αναφέρεται ότι οι όγκοι που οφείλονται στη ραδιενέργεια δεν εμφανίζονται άμέσως μετά τις εκρήξεις αλλά βραδύτερα.

★

Η άμερικανική Έθνική Τπηρεσία Αεροναυτικής και Διαστήματος (ΝΑΣΑ) ανήγγειλε ότι σύμφωνα με τις ενδείξεις που μετέδωσε ο πρώτος ραδιοπομπός του «Έξερουντού V», ο δορυφόρος αυτός έχει φτάσει σε απόσταση 12.000.000 χιλιομέτρων από τη Γη. Ο δεύτερος ραδιοπομπός, που είναι ισχυρότερος, θα τεθεί σε λειτουργία σε λίγες μέρες. Προβλέπεται ότι ο δορυφόρος θα είναι δυνατόν ν' ακουγεται από την Γη από απόσταση 165 εκατομμυρίων χιλιομέτρων. Ο Έξερουντής V, που εξαπολύθη στις 11 Ματίου, κάλυψε κιάλας πάνω από 100 εκατομμύρια χιλιόμετρα σε στροφή γύρω απ' τον Ήλιο.

★

Οι Άμερικανοί επιστήμονες έλπίζουν ότι μετά δυο περίπου χρόνια θα μπορέσουν να στείλουν στη Σελήνη διάφορες συσκευές και επιστημονικά όργανα συνολικού βάρους 150 χιλιογράμμων. Χάρις στο πρόγραμμα αυτό θα σταλεί επίσης στη Σελήνη συγκρότημα συσκευών τηλεόρασης με τη βοήθεια του οποίου θα μεταδοθούν εικόνες του φυσικού δορυφόρου της Γης. Ο πύραυλος που θα μεταφέρει αυτές τις συσκευές θα συντριβεί στη Σελήνη με ταχύτητα 8.000 χιλιόμετρων την ώρα. Λίγα όμως δευτερόλεπτα από της πτώσεως θα αποσπαστεί από τον πύραυλο ειδική θήκη που θα επιβραδυνθεί με την πυροδότηση ανασχετικών πυραύλων.

★

Επιστήμονες του Έβραϊκού πανεπιστημίου της Ιερουσαλήμ ανέφεραν ότι κατά τη διάρκεια προσφάτων ανασκαφών ανακαλύφθηκαν πάπυροι ηλικίας 1900 ετών.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΕΣΘΕ ΠΑΝΤΟΤΕ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ

ΤΟΥ

ΕΘΝΙΚΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ

Αί τύχαι και αί πιθανότητες αναπτύσσονται και αύξάνονται από κληρώσεως είς κλήρωσιν

ΟΛΟΙ ΟΙ ΑΓΟΡΑΖΟΝΤΕΣ

και μετά τας πρώτας κληρώσεις συμμετέχουν είς τα μεγάλα τελευταία κέρδη.

ΔΩΡΟΝ

ΔΡΧ. 5.000.000

Η τιμή εκάστου αριθμού είναι διὰ τὸ σύνολον τῶν κληρώσεων

ΜΕΡΙΜΝΗΣΑΤΕ ΔΙΑ ΤΗΝ ΤΥΧΗΝ

ΔΙΟΤΙ ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΜΕΤΑΝΟΕΙ

**Μὲ τὸ προσεχές ὑπ' ἀρ. 52 τεύχος
συμπληροῦται ὁ Β' τόμος τοῦ περι-
οδικοῦ « ΚΟΣΜΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ
ΖΩΗ ».**

**Ἡ παράδοση βιβλιοδετημένων
τόμων δ' ἀρχίσει ἀπὸ τὰ γραφεῖα
μας στὶς ἀρχές Ἰουνίου:**

**Τιμὴ βιβλιοδεσίας δρχ.25
τιμὴ καλύμματος δρχ.20**

